

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Międzynarodowa Sesja z okazji 60 rocznicy uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka przez Zgromadzenie Ogólne ONZ

Obchody Dnia Praw Człowieka w Polsce

International Session on the 60th Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights by UN General Assembly

Human Rights Day Celebration in Poland

Session Internationale à l'occasion du 60e anniversaire de l'adoption de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme par l'Assemblée Générale de l'ONU

Célébration de la Journée des Droits de l'Homme en Pologne

Международная сессия по случаю 60-й годовщины принятия Всеобщей декларации прав человека Генеральной Ассамблеей ООН

4. XII. 2008

material.indd 1 08-11-25 22:29:38

ORGANIZATOR

PL

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

PATRONI HONOROWI

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

PRZEWODNICZĄCY KOMISJI EUROPEJSKIEJ

WSPÓŁORGANIZATORZY

Ombudsman Izraela

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Państwowe Muzeum Auschwitz – Birkenau

PATRONI MEDIALNI

TVP TELEWIZJA POLSKA

POLSKIE RADIO

RZECZPOSPOLITA

material.indd 3 08-11-25 22:29:39

PL

GENEZA, ZNACZENIE I CHARAKTER PRAWNY POWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA (W 60 LAT PO JEJ UCHWALENIU)

I. Rozwój nowożytnej idei praw człowieka.

Współczesnemu człowiekowi – szczególnie wychowanemu w zachodniej kulturze prawnej – towarzyszy przekonanie, że każdej osobie ludzkiej przysługują pewne fundamentalne, niezbywalne wolności i prawa. Jest ono powszechne i nie budzi szczególnych zastrzeżeń. Istnienie praw człowieka wydaje się oczywistością, a wszelkie działania z nimi sprzeczne uznawane są za poważane delikty. Jeszcze jednak niecałe 100 lat temu mogliśmy mówić jedynie o śladach takiego rozumowania, nie wspominając już o urzeczywistnianiu idei praw człowieka przez poszczególne państwa lub społeczność międzynarodową jako całość.

Myśl prawna starożytnej Grecji i Rzymu nie wytworzyła podstaw dla koncepcji praw człowieka. Sytuacja zmieniła się wraz z upowszechnieniem się judeochrześcijańskiej myśli filozoficznej. Filozofia ta, uznając godność człowieka za wartość fundamentalną, pojmowała jednostkę jako byt autonomiczny wobec społeczeństwa. Wskazywała na ograniczony zakres władztwa państwowego nad człowiekiem. Powyższe założenia aksjologiczne były rozwijane i uszczegóławiane przez wieki, przez kolejnych myślicieli, filozofów i teologów. Dość wspomnieć choćby św. Tomasza z Akwinu, który w XIII w. przedstawił m.in. – w zasadzie przyjmowaną do dzisiaj – koncepcję „prawa do oporu".

material.indd 5 08-11-25 22:29:40

Dopiero jednak XVIII wieczna filozofia prawa naturalnego przygotowała intelektualną podstawę dla współczesnego rozumienia fundamentalnych praw człowieka.[1] Do rozpowszechnienia koncepcji praw człowieka przyczyniły się natomiast dwa, bez wątpienia kluczowe, wydarzenia końca XVIII wieku. Były to amerykańska wojna o niepodległość i ogłoszona wówczas Deklaracja Niepodległości (1776) oraz wydarzenia Wielkiej Rewolucji Francuskiej wraz z Deklaracją Praw Człowieka i Obywatela (1787). Wydarzenia te przyczyniły się do rozpowszechnienia się w Europie i Ameryce Północnej poglądu, uznającego, że człowiek posiada pewne niezbywalne prawa wyłącznie przez sam fakt bycia człowiekiem. Amerykańska i francuska koncepcje okazały się być atrakcyjnymi uzasadnieniami dla dokonujących się wówczas przemian społecznych i ekonomicznych. Były na tyle uniwersalne, iż nadawały się do przeniesienia na grunt wszelkich relacji jednostka-państwo. Choć dynamizm upowszechnienia się tych myśli osłabł w II połowie XIX w. zupełnie jednak nie zamarły i z nową żywotnością powróciły w wieku XX.

Pojęcie „praw człowieka" jako kategoria prawna, wykształciło się dopiero w wieku XIX. Termin ten pojawił się wówczas w konstytucjach jako zbiorcze określenie praw obywateli. Zaczęto posługiwać się nim również w prawie międzynarodowym. W tym okresie na konferencji genewskiej (1864) oraz haskiej (1899) przyjęto, wciąż aktualne, regulacje prawa międzynarodowego dotyczące prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych. Po I wojnie światowej ustanowiono Ligę Narodów i Międzynarodową Organizację Pracy. Opracowano również podstawy systemu ochrony mniejszości narodowych w niektórych państwach.

Po I wojnie światowej wydawać się mogło, że prawo międzynarodowe, dotyczące szeroko rozumianych praw człowieka, ponownie weszło na drogę dynamicznego rozwoju. Równolegle do regulacji międzynarodowych część państw zagwarantowała podstawowe praw człowieka w swoich wewnętrznych porządkach prawnych. Jednakże w praktyce, idea praw człowieka okazała się nie mieć mocnego zakorzenienia w żadnej z tych płaszczyzn. Nie doszło do jej upowszechnienia, nie mówiąc już o urzeczywistnieniu w praktyce.

1 Por. M. Freeman, Human Rights, Cambridge 2007, s. 22.

material.indd 6 08-11-25 22:29:40

PL

W trakcie II wojny światowej dopuszczono się zbrodni wojennych na niespotykaną do tej pory skalę. Do słowników całego świata weszło określenie „ludobójstwo" (genocide). Okrucieństwo wojny i nieprzestrzeganie prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych były jawnie widoczne na europejskich i azjatyckich polach walk. Wkrótce do tych zdarzeń dołączyć miało zagrożenie, jakie niosła ze sobą siła niszczycielska bomby atomowej oraz powojenny wyścig zbrojeń. Wojna światowa, a przede wszystkim polityka rasistowska oraz Holokaust, uwidoczniły jak naruszanie praw człowieka przez konkretne państwo, na które nie reagowała społeczność międzynarodowa, mogą rozprzestrzenić się na kraje sąsiadujące, a następnie na znaczną część świata. Wydarzanie te zmieniły zarazem podejście społeczności międzynarodowej do idei praw człowieka.

II. Karta Narodów Zjednoczonych.

O samym przyjęciu, ostatecznej treści oraz formie prawnej Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka przesądziły dwa rodzaje czynników. Pierwszym były tragiczne wydarzenia II wojny światowej, które dowiodły, że konieczne jest podjęcie bardziej skutecznych, niż do tej pory, działań mających na celu ochronę podstawowych praw jednostki. Z kolei drugim istotnym czynnikiem była sytuacja polityczna ukształtowana po wojnie, oraz różnice światopoglądowe między ówczesnymi państwami-członkami ONZ.

Już w pierwszym okresie wojny Stany Zjednoczone w swojej polityce zaczęły podkreślać znaczenie praw narodów i niezbywalnych praw człowieka. Sławne przemówienie Prezydenta Franklina Delano Roosevelta w Kongresie z 1941 r. na temat tzw. „czterech wolności" (t.j. wolności słowa, wyznania, od strachu oraz od niedostatku) nawiązywało do tych wartości. Podobnie Karta Atlantycka z 1 stycznia 1942 r. głosiła, że zwycięstwo jest zasadniczą sprawą, „dla ochrony praw człowieka i sprawiedliwości". W Wielkiej Brytanii premier Winston Churchill zapewniał, że zwycięstwo aliantów zostanie uhonorowane „wyniesieniem praw człowieka" (enthronement of human rights).

Bardziej szczegółowe rozmowy na temat pokojowego współistnienia państw po wojnie prowadzone były przez przedstawicieli głównych mocarstw jeszcze w takcie działań wojennych. Na spotkaniu w 1944 r.

material.indd 7 08-11-25 22:29:40

w Dumbarton Oaks przeciwko włączaniu ochrony praw człowieka do zakresu działań mającej powstać organizacji międzynarodowej zdecydowany sprzeciw wyraziły Wielka Brytania oraz Rosja. W Stanach Zjednoczonych do idei tej zaczęto również podchodzić sceptycznie.

Sytuacja zmieniła się podczas konferencji w San Francisco w 1945 r., której celem było powołanie do życia Organizacji Narodów Zjednoczonych. W trakcie dyskusji istotną rolę odegrała determinacja organizacji pozarządowych, które bardzo aktywnie i zdecydowane wnosiły o umieszczenie w Karcie Narodów Zjednoczonych klauzuli określającej przywiązanie międzynarodowej społeczności do praw człowieka. Nie było jednak wciąż zgody co do sposobu odzwierciedlenia tej idei w Karcie Narodów Zjednoczonych. Ostatecznie zwyciężył pogląd, że samo odwołanie do konieczności urzeczywistniania praw człowieka będzie wystarczające dla potrzeb Karty. Zainspirowani poglądami znanego przywódcy południowoafrykańskiego – Fielda Marshala Smuts'a, członkowie-założyciele ONZ zawarli w preambule Karty następujące odwołanie:

„My, Ludy Narodów Zjednoczonych, zdecydowane […] przywrócić wiarę w podstawowe prawa człowieka, w godność i wartość człowieka, w równouprawnienie mężczyzn i kobiet, w równość narodów dużych i małych […] postanowiliśmy zjednoczyć nasze wysiłki dla wypełnienia tych zadań."

Preambuła Karty uznała tym samym urzeczywistnianie praw człowieka za jeden z czterech podstawowych celów Narodów Zjednoczonych. Odwołanie do praw człowieka pojawiło się jeszcze kilkakrotnie w Karcie, gdzie używa się takich sformułowań, jak „powszechne poszanowanie (…) praw człowieka i podstawowych wolności", „godności i wartości jednostki". W dokumencie tym nie określono jednak żadnego katalogu praw człowieka lub mechanizmów ich ochrony.

III. Prace nad projektem Deklaracji i jej przyjęcie.

Po podpisaniu Karty Narodów Zjednoczonych stwierdzono, że mimo wiążącego charakteru, nie jest ona w stanie spełnić roli wystarczającego środka dla ochrony praw człowieka. Organizacja Narodów

material.indd 8 08-11-25 22:29:40

PL

Zjednoczonych bardzo szybko podjęła się prac w celu opracowania dokumentu, który roboczo nazywano Międzynarodową Kartą Praw Człowieka (International Bill of Human Rights). W kwietniu 1946 r. Rada Gospodarcza i Społeczna – powołana na mocy art. 62 Karty – wybrała 9 członków, tzw. tymczasowej komisji praw człowieka (nuclear commission). Przewodniczącą tej grupy wybrana została Eleanor Roosevelt – wdowa po prezydencie Stanów Zjednoczonych Franklinie Delano Roosevelt – będąca delegatem Stanów Zjednoczonych przy ONZ.

Do pierwszych zadań tymczasowej komisji należało ustanowienie oficjalnej Komisji Praw Człowieka, określenie zakresu jej działania oraz materiałów na których miała opierać się praca nad planowanym zbiorem praw człowieka. Podsumowaniem prac tymczasowej grupy był jej raport przedstawiony Radzie Gospodarczej i Społecznej. Rada uwzględniając większość zaleceń grupy, w czerwcu 1946 r. ustanowiła oficjalną Komisję Praw Człowieka, składającą się z 18 członków. Członkowie Komisji wybrani zostali po konsultacji z Sekretarzem Generalnym ONZ, w taki sposób, aby zapewnić odpowiednią reprezentatywność oraz poziom merytoryczny Komisji. Byli oni jednak traktowani nie jako niezależni eksperci, ale jako reprezentanci poszczególnych państw.

Na czele Komisji stanęła Eleanor Roosevelt. Wiceprzewodniczącymi Komisji zostali natomiast Pen-chun Chang (Chiny) oraz René Cassin (Francja), a sprawozdawcą Charles Malik (Liban). Członkami tej pierwszej Komisji byli również m.in. Profesor Fernand Dehousse (Belgia), Pułkownik William Hodgson (Australia) oraz Pani Hansa Mehta (Indie). Praca Komisji wspierana była bardzo aktywnie przez Kanadyjczyka – Johna P. Humphrey'a – dyrektora Wydziału Praw Człowieka (Human Rights Division) Sekretariatu ONZ.

Tymczasowa komisja początkowo zarekomendowała Radzie Gospodarczej i Społecznej podjęcie prac jedynie nad Kartą Praw w formie prawnej deklaracji. Rada nie chciała, na tym etapie, przesądzać o charakterze prawnym mającego powstać zbioru praw człowieka. Zleciła ona pracę właściwej Komisji nad trzema dyskutowanymi formami Karty Praw.[2] Po pierwsze, zakładano, że może ona mieć charakter dekla-

2 Zob. M. G. Johnson, A Magna Carta For Mankind, Writing The Universal Declaration of Human Rights, [w:] The Universal Declaration of Human Rights: A History of its Creation and Implementation 1948-1998, M. G. Johnson and J. Symonides, Paris 1998, s. 34.

material.indd 9 08-11-25 22:29:40

racji określającej podstawowe prawa człowieka, założenia na których się one opierają oraz odpowiednie standardy. Deklaracja nie miałaby mocy wiążącej. Jednakże dzięki temu powstała szansa powszechnego jej przyjęcia przez państwa członkowskie ONZ, a przez to uzyskałaby bardzo poważne oddziaływanie, przynajmniej moralne. Ta forma nie wymagała również tak dużej precyzji (a w związku z tym czasu) w opracowywaniu jak by to musiało mieć miejsce w przypadku umowy międzynarodowej.

Drugą możliwością było uchwalenie konwencji międzynarodowej, która musiałaby zostać przyjęta przez poszczególne państwa zgodnie z odpowiednimi procedurami prawa krajowego. Propozycje w tym przedmiocie przedstawiła delegacja brytyjska.

Z kolei trzecim dyskutowanym rozwiązaniem było skupienie się na procesie implementacji praw człowieka, to jest ustanowieniu odpowiednich mechanizmów ich ochrony na arenie międzynarodowej. To ostatnie rozwiązanie było ówcześnie widziane jako ingerencja w zasadę suwerenności państw, na którą nie było zgody. Koncepcja ta została szybko zmarginalizowana w pracach Komisji.

Ostatecznie dyskusja skupiała się nad problemem, czy planowana Karta Praw ma mieć charakter niewiążącej deklaracji, czy też umowy międzynarodowej. Dyskusja ta toczyła się w zasadzie do dnia przyjęcia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Do Organizacji Narodów Zjednoczonych napływały niezależne projekty planowanego zbioru praw człowieka. Szczególnie ważną rolę w tym zakresie odegrał projekt Amerykańskiego Instytutu Prawa (American Law Institute). Projekt ten dyskutowany był m.in. na Międzynarodowej Konferencji Organizacji Pozarządowych. Oficjalnie został przedstawiony przez delegację Panamy, której minister spraw zagranicznych – Alfredo Alfaro, był jednym z jego autorów. Projekt ten został przedłożony na I sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ i oficjalnie zapoczątkował prace nad projektem Karty Praw.

Swoje propozycje przedstawiły także liczne organizacje, w tym m.in. Międzyamerykańsa Organizacja Adwokacka (Inter-American Bar Association), Amerykańska Federacja Pracy (American Federation of Labor) oraz Międzynarodowa Liga Praw Człowieka (the International

material.indd 10 08-11-25 22:29:40

League for Human Rights),[3] jak również pojedyncze osoby ze Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Kanady, Australii, Argentyny, Danii, Francji, oraz Palestyny. W szczególności wpływowe były prace międzynarodowego prawnika – Profesora Herscha Lauterpachta z Cambridge Univiersity oraz brytyjskiego autora Herberta George'a Wells'a.

Mając gotowy program działania oraz będąc w posiadaniu licznych projektów zbioru praw człowieka, Komisja Praw Człowieka stanęła przed zadaniem określenia katalogu praw jednostki. Pierwsze kroki w tym kierunku podjęte zostały na spotkaniach Komisji między 27 stycznia a 10 lutego 1947 r. Postanowiono wtedy ustanowić spośród członków Komisji specjalistyczny komitet redakcyjny (drafting committee), którego zadaniem miało być opracowanie wstępnego projektu Karty Praw. W skład tego komitetu weszli E. Roosevelt, P.C. Chang, C. Malik. Później komitet został powiększony m.in. o przedstawicieli Australii, Chile, Francji, Związku Radzieckiego oraz Wielkiej Brytanii. Komitet spotkał się po raz pierwszy 9 czerwca 1947 r. w Lake Success (stan Nowy Jork). Punktem odniesienia dla jego prac był 408-stronicowy plan projektu (document outline), przygotowany przez Sekretariat ONZ pod redakcja Johna Humphrey'a.

Komitet redakcyjny wyłonił ze swojego grona podgrupę, która miała pracować konkretnie nad projektem Karty Praw w formie deklaracji. Ostatecznie, komitet powierzył R. Cassinowi opracowanie końcowego projektu deklaracji. Francuski prawnik dokonał tego w czerwcowy weekend 1947 r. Jego projekt liczący 44 artykuły, z drobnymi poprawkami wniesionymi przez pozostałych członków podgrupy, został tekstem nad którym następnie pracował cały komitet redakcyjny, i który został ostatecznie przedstawiony Komisji Praw Człowieka.

Komisja Praw Człowieka spotkała się po raz kolejny w dniach od 2 do 17 grudnia 1947 r. Dysponowała wówczas trzema raportami dotyczącymi trzech różnych koncepcji Karty Praw. Postanowiono po raz kolejny nie przesądzać charakteru prawnego tego dokumentu, dlatego Komisja podzieliła się na 3 grupy, z których każda miała szczegółowo

3 Zob. L. K. Hyde, The United States and the United Nations: Promoting the Public Welfare – Examples of American Cooperation, 1945-1955, New York 1960, s. 38-159.

material.indd 11 08-11-25 22:29:40

pracować nad poszczególnymi proponowanymi rozwiązaniami. Deklarację zdecydowano się nazwać Powszechną. Nazwa ta wskazywała na fakt, że zawierała on standard praw człowieka wspólny dla wszystkich ludzi, bez względu na płeć, rasę, narodowość, pozycję społeczną czy światopogląd.

Również projekt konwencji praw człowieka, aczkolwiek nie różniący się zasadniczo od początkowych propozycji brytyjskich, został przedstawiony Narodom Zjednoczonym.

Podczas trzeciej sesji – w czerwcu 1948 r. – Komisja rozpatrywała komentarze otrzymane od państw. Co ciekawe, komentarzy tych było zaledwie kilka i nie były one szczególnie wnikliwe w płaszczyźnie merytorycznej. 18 czerwca 1948 r., po dokonaniu kolejnych poprawek przez komitet redakcyjny, Komisja Praw Człowieka zakończyła pracę nad projektem deklaracji. Projekt wraz z raportem z prac został przekazany Radzie Gospodarczej i Społecznej, a następnie pod obrady Trzeciego Komitetu Zgromadzenia Ogólnego ONZ do spraw Społecznych, Humanitarnych i Kulturalnych, którego przewodniczącym był C. Malik, a w skład którego wchodziło także większość członków Komisji Praw Człowieka. Zadaniem Komitetu było przygotowanie projektu rezolucji w sprawie przyjęcia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Pomiędzy wrześniem a grudniem 1948 r. Trzeci Komitet zebrał się 85 razy na debatę, a jego poszczególne podkomisje jeszcze 20 razy dodatkowo. Przedstawione zostały liczne poprawki do tekstu deklaracji. Nie omieszkano też ponownie poruszyć wielu problemów. Interesujące jest, że zebrania Komitetu były licznie i aktywnie uczęszczane przez przedstawicieli organizacji pozarządowych, których działalność w ramach Zgromadzenia Ogólnego została zinstytucjonalizowana. Podczas obrad Komitetu rozpatrzono 168 projektów rezolucji, a ostateczny bilans odrzuconych poprawek indywidualnych to 1233. 6 grudnia 1948, tuż przed zakończeniem rocznej sesji Zgromadzenia Ogólnego, Trzeci Komitet przyjął ostateczny tekst rezolucji, stosunkiem głosów dwadzieścia dziewięć do dziewięciu, przy siedmiu członkach Komitetu wstrzymujących się od głosu. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka przekazana została do ostatecznego rozważenia przez Zgromadzenie

material.indd 12 08-11-25 22:29:40

Ogólne ONZ.[4]

Podczas III sesji Zgromadzenia Ogólnego – dnia 10 grudnia 1948 r. w Palais de Chaillot w Paryżu – 58 państw członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych przedmiotem swojej debaty uczyniło projekt Deklaracji. Dyskusje były burzliwe. Głosowano łącznie 1400 razy, praktycznie nad każdym słowem w niej zawartym. Państwa zachodnie krytykowały włącznie do tekstu Deklaracji praw ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych. Państwa znajdujące się pod wpływami ZSRR z kolei wskazywały na zbyt duże znaczenie praw osobistych i politycznych. Natomiast niektóre kraje islamskie, aż do samego końca prac, sprzeciwiały się postanowieniom dotyczącym równości praw w małżeństwie oraz prawa do zmiany religii.[5]

Po zakończeniu debaty Przewodniczący Zgromadzenia Ogólnego wezwał państwa członkowskie ONZ do głosowania nad przyjęciem rezolucji proklamującej Powszechną Deklarację Praw Człowieka. 48 państw głosowało za przyjęciem Deklaracji, 8 wstrzymało się od głosu, a dwa państwa były nieobecne podczas głosowania. Państwami, które wstrzymały się od głosowania były Arabia Saudyjska, która nie godziła się na proklamowanie wolności zmiany religii oraz Unia Południowej Afryki (RPA). Od głosu wstrzymały się także państwa bloku socjalistycznego: Czechosłowacja, Jugosławia, Polska, Białoruska SRR, Ukraińska SRR (obie stanowiące część ZSRR) oraz Związek Radziecki. Państwa te mimo aktywności w przygotowywaniu Deklaracji (choć czasami aktywności dalekiej od konstruktywnej) wstrzymały się od głosowania w związku z prowadzoną już coraz wyraźniej polityką zimnej wojny.

Udało się zatem, by Deklaracja została przyjęta bez głosu sprzeciwu. Państwa, które reprezentowały różne ideologie, systemy polityczne, mające inne religijne i kulturalne korzenie, jak i będące na różnym

4 Zob. United Nations, Official Records of the Third Session of the General Assembly, Part I, Plenary Meetings of the General Assembly, Summary Records of Meetings, 21 September – 12 December 1948, Paris, Palais de Chaillot 1948, s. 860.

5 Zob. United Nations, General Assembly, Official Records of the Third Session of the General Assembly, Part I, Social, Humanitarian and Cultural Questions, Third Committee, Summary Records of Meetings, 21 September – 8 December, 1948, Lake Success 1948, s. 32-790, 847-890.

material.indd 13 08-11-25 22:29:40

poziomie rozwoju ekonomicznego, osiągnęły historyczne porozumienie. Zgromadzanie Ogólne w szczególnym geście wdzięczności zgotowało E. Roosevelt owację na stojąco oraz ogłosiło Deklarację „wspólnym, najwyższym celem wszystkich ludów i wszystkich narodów" (common standard of achievement for all peoples and all nations). Na tej samej sesji Zgromadzenie Ogólne uchwaliło także rezolucję dotyczącą rozpowszechniania wiadomości o Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

IV. Charakter prawny Deklaracji.

Niewiążąca charakter prawny Deklaracji miał istotne zalety. Po pierwsze, do jej przyjęcia wymagana była jedynie zgoda na forum Zgromadzenia Ogólnego ONZ, bez konieczności przeprowadzania długotrwałego i często politycznie problematycznego procesu ratyfikacji przez poszczególne państwa. Istniały bowiem uzasadnione przypuszczenia, że Karta Praw w proponowanej treści, jako wiążący akt prawa międzynarodowego, mogłaby nie zostać ratyfikowana przez część państw, w szczególności przez państwa bloku komunistycznego, jak i Stany Zjednoczone.

Forma prawna deklaracji ma równocześnie zasadnicze wady. Przede wszystkim, treści w niej wyrażone prawnie nie zobowiązują państwa, które ją przyjęło. W związku z tym, nie można zobowiązań wyznaczonych przez deklarację egzekwować w płaszczyźnie prawa międzynarodowego.[6] Zasada pacta sunt servanda nie ma bowiem zastosowania w przypadku deklaracji. Dlatego Rada Gospodarcza zaznaczyła, że treści wyrażone w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ujęte zostaną, po pewnym czasie, również w umowie międzynarodowej.

Charakter prawny Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka wywołuje problemy w praktyce i doktrynie prawa międzynarodowego. Chociaż wśród prawników istniała zgoda co do niewiążącego charakteru Deklaracji w momencie jej uchwalenia, to jednak z biegiem czasu zaczęły pojawiać się coraz częstsze głosy dotyczące uznawania Deklaracji, lub co najmniej niektórych praw w niej wyrażonych, za wiążący stan-

6 Tak P. Sieghart, The International Law of Human Rights, Oxford 1983, s. 53. Zob. także A. H. Robertson, J.G. Merrills, Human Rights in the World: an Introduction to the Study of the International Protection of Human Rights, Manchester 1996, s. 28-29.

material.indd 14 08-11-25 22:29:40

dard prawa międzynarodowego. Część specjalistów prawa międzynarodowego uważa także, że z biegiem czasu Deklaracja nabrała charakteru prawa zwyczajowego.[7]

W doktrynie prawa międzynarodowego stwierdza się jednak, że problem charatkeru prawnego Deklaracji nie może być bez wątpliwości rozstrzygnięty na podstawie tradycyjnych koncepcji rozumienia norm zwyczajowego prawa międzynarodowego. Wskazuje się natiomast, że „Nie ma jednak wątpliwości, że Deklaracja stanowi co najmniej istotny dowód na istnienie międzynarodowego prawa zwyczajowego".[8] W tym zakresie Deklarację uznaje się obecnie za podstawowe źródło określające katalog zwyczajowych praw człowieka i jako taka odgrywa kluczową rolę we współczesnych systemach prawnych. Co więcej, z pewnością część praw określonych w Deklaracji ma charakter norm ius cogens, czyli fundamentalnych zobowiązań prawa międzynarodowego.[9]

Rozważania dotyczące charakteru prawnego Deklaracji dla międzynarodowego i krajowego porządku prawnego mają obecnie w dużym stopniu charakter wtórny. Współcześnie obowiązuje bowiem szereg umów międzynarodowych określających prawa człowieka (w tym przede wszystkim Międzynarodowe Pakty Praw Człowieka). Tożsame z Deklaracją postanowienia zawierają także konstytucje lub ustawy większości współczesnych państw. Biorąc to pod uwagę, jeśli nawet nie sama Deklaracja, to na pewno prawa w niej określone wiążą przeważającą większość członków społeczności międzynarodowej.

Z drugiej strony, wydaje się jednak, że proces wpływu Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka na rozwój i uniwersalizację ochrony praw człowieka uległ w ostatnich latach osłabieniu. Mimo określenia katalogu powszechnych praw człowieka, wciąż trudno uznać, że istnieją efektywne środki ochrony tych praw zarówno na płaszczyźnie między-

---

7 Tak m.in. J. P. Humphrey, The Universal Declaration of Human Rights: Its History, Impact and Juridical Character, [w:] Human Rights: Thirty Years After the Universal Declaration, B. G. Ramcharan (red.), The Hague 1979, s. 21, 29.

8 H. Hannum, The Status of the Universal Declaration of Human Rights in National and International Law, "Georgia Journal of International and Comparative Law" 1995-1996, nr 25, s. 322.

9 Zob. B. G. Ramcharan, The Legal Status of the International Bill of Human Rights, "Nordic Journal of International Law" 1996, nr 55, s. 366.

material.indd 15 08-11-25 22:29:40

narodowej, jak i w porządkach prawnych niektórych państw. Deklaracja stanowi fundament do podjęcia działań w tym zakresie, zgodnie z przedstawianą już 60 lat temu ideę tzw. implementacji praw człowieka. Trudno jednak przewidzieć jak proces ten rozwinie się w przyszłości.

V. Wielokulturowość Deklaracji

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka nabrała fundamentalnego znaczenia przede wszystkim dzięki swojej treści. Jedną z charakterystycznych cech Deklaracji jest jej wielokulturowość, powszechność wyrażonych w niej wartości. Jednakże 60 lat temu nie było to do końca oczywiste. Najszerzej w Deklaracji odzwierciedlono koncepcje i rozwiązania pochodzące z szeroko rozumianej kultury zachodu, głównie kultury europejskiej. Inne doktryny filozoficzne czy światopoglądowe zostały wykorzystane rzadziej, gdyż nawet delegaci ONZ pochodzący z Azji czy Afryki najczęściej wykształceni byli na zachodzie i podzielali wartości, które poznali w Europie lub Stanach Zjednoczonych. Jednak upór przede wszystkim C. Malika, P.C. Changa oraz przedstawicieli państw arabskich doprowadził do zawarcia w Deklaracji również koncepcji wykształconych na gruncie islamu i konfucjanizmu. W tym zakresie Pani Hansa Mehta z Indii wyraźnie podkreślała, że należy szanować również ludzkie wartości kolektywne, w tym ideę społeczności jako podmiotu praw człowieka.

Kolejnym problemem z jakim musieli zmierzyć się twórcy Deklaracji w tym zakresie było określenie źródeł praw człowieka. Twórcy Deklaracji, którzy początkowo sugerowali konieczność dostarczenia jednolitego filozoficznego uzasadnienie dla praw człowieka w niej wyrażonych, stanęli przed bardzo trudnym zadaniem. Nad problemem tym pracował m.in. znany francuski filozof – Jacques Maritain. Jednak jego rozważania w tym zakresie zakończyć miało sławne stwierdzenie: „Zgadzamy się na te prawa, dopóki nikt się nas nie zapyta dlaczego". Ostatecznie odłożono problem określenia źródła czy uzasadnienia praw człowieka. Strategią, którą przyjęto było poszukiwanie porozumienia co do wspólnych wartości, nie nadając im jednak żadnego konkretnego fundamentu filozoficznego. Art. 1 Deklaracji wywodzi posiadanie fundamentalnych praw i wolności po prostu z faktu bycia człowiekiem.

material.indd 16 08-11-25 22:29:40

Koncepcja ta nawiązuje przede wszystkim do filozofii prawa naturalnego, a stanowi zarazem odpowiedni kompromis dla różnych kultur.

VI. Treść Deklaracji

Na uchwalony tekst Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka składa się 30 artykułów, z czego zdecydowana ich większość proklamuje prawa osobiste i polityczne. Zgodnie z założeniami jej twórców, Deklaracja ma zwięzły charakter. Jest zarazem dokumentem inspirującym oraz zrozumiałym dla każdego.

Preambuła Deklaracji podkreśla znaczenie praw człowieka dla zachowania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Kładzie również nacisk na konieczność ochrony praw człowieka, tak żeby nikt nie musiał „uciekać się do buntu przeciw tyranii i uciskowi". Nawiązuję ona także do zobowiązań w zakresie praw człowieka określonych w Karcie Narodów Zjednoczonych oraz podkreśla istotność zarówno praw cywilnych, jak i ekonomicznych.

Pierwsze dwa artykuły Deklaracji konstytuują fundamenty praw człowieka. Artykuł 1 stwierdza, że wszyscy ludzie są równi i wolni ponieważ łączy ich ta sama właściwość godności ludzkiej. Wskazuje on także na racjonalność ludzkiego działania oraz zobowiązanie do uczciwego postępowania w duch braterstwa. Artykuł 2 Deklaracji wskazuje natomiast, że prawa człowieka są powszechne nie z powodu uznania ich przez określone państwo czy społeczność międzynarodową, ale ponieważ należą do całej ludzkości. Dwa pierwsze artykuły dokumentu zakładają bowiem, że prawa człowieka są prawami każdego ze względu na urodzenie, a nie przywilejami określonych osób które mogą być przyznane lub odebrane. Prawa te przysługują każdemu, w każdej sytuacji i każdym miejscu świata. Artykuł 7 nawiązuje do tego rozumowania stwierdzając, że wszyscy są równi wobec prawa oraz że każdy ma prawo do ochrony przed jakąkolwiek formą dyskryminacji.

Z kolei art. 3 oraz art. 25 uznawane są za podstawę materialnych regulacji Deklaracji. Określają one prawo każdego człowieka do życia, wolności i nietykalności osobistej (art. 3), oraz do tzw. odpowiedniego standardu życia (art. 25). Artykuł 3 stanowi podstawę dla wszystkich następujących po nim politycznych praw i wolności, wliczając prawo do wolności od niewolnictwa, tortur, arbitralnego aresztowania, jak rów-

material.indd 17 08-11-25 22:29:40

nież prawo do uczciwego procesu, wolności słowa, wolności przemieszczania się oraz prywatności.

Artykuły od 22 do 27 określają ekonomiczne, socjalne i kulturalne prawa do których wszystkie osoby są uprawnione. Regulacja artykułu 25 przewiduje uprawnienie każdego człowieka do zabezpieczenia społecznego oraz obowiązek ochrony macierzyństwa i dzieciństwa. Natomiast artykuł 28 podkreśla zobowiązanie całej społeczności międzynarodowej do poszukiwania i ustanawiania zarówno politycznych, jaki i ekonomicznych rozwiązań pozwalający na realizację praw człowieka.

Warty uwagi jest również artykuł 29, który wskazuje odpowiedzialność jaką każdy człowiek ponosi w stosunku do swojej społeczności. Konstytuuje on także zasady ogólne dotyczące ograniczenia praw człowieka, które mogą mieć miejsce tylko w celu zapewnienia poszanowania praw innych ludzi bądź w celu uczynienia zadość słusznym wymogom moralności, porządku publicznego i dobrobytu w demokratycznym społeczeństwie.

Katalog praw człowieka określony w Deklaracji jest bardzo szeroki, jednak z różnych przyczyn nie uwzględniono w nim części z proponowanych w międzynarodowej debacie praw. Przede wszystkim, formalnie nie znalazło się w Deklaracji prawo do oporu, o co intensywnie zabiegały państwa Ameryki Łacińskiej. Zostało ono jednak zaznaczone w preambule. Nie określono także odrębnie praw mniejszości narodowych oraz statusu terytoriów zależnych. Proponowane regulacje w tym zakresie uznano bowiem za zbędne w świetle zasady powszechności praw wyrażonych w Deklaracji, w tym m.in. zasady równości.

Nie znalazło się także w Deklaracji prawo do składania skarg na naruszenie praw człowieka. Idea ta, zgodna z tzw. projektem implementacji praw człowieka, nie znalazła bowiem szerokiego poparcia politycznego w czasach zimnej wojny. Ponadto wskazuje się, że Deklaracja nie podejmuje wprost problemu wzajemnego oddziaływania człowieka i środowiska naturalnego. Nie było to jednak zagadnienie szeroko dyskutowane w tamtym czasie. Natomiast zauważa się, że odpowiednio interpretowane, prawo do odpowiedniego standardu życia obejmuję również prawo do odpowiedniego standardu środowiska naturalnego.

material.indd 18 08-11-25 22:29:40

***

PL

Lata II wojny światowej oraz zdarzenia, które miały miejsce tuż po jej zakończeniu, stanowią cezurę w historii idei praw człowieka, która wyznaczyła nowy etap rozwoju współpracy międzynarodowej. Choć proces ten dokonywał się stopniowo już wcześniej, to uchwalenie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, zaważyło na jego dalszym losie. Deklaracja doszła do skutku w drodze niepowtarzalnego w historii konsensusu, który powstał w momencie niezwykłych napięć i konfliktów politycznych. Dokument ten ukształtował współczesne rozumienie praw człowieka, ujmując fundamentalne prawa o charakterze powszechnym. Deklaracja została przetłumaczona na ponad 360 języków świata, a data jej przyjęcia wyznacza corocznie obchody Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka.

Autorzy Deklaracji, którzy wywodzili się z różnych kultur zadbali o to, że różnice te odzwierciedlone zostały w tekście dokumentu. Powszechna Deklaracja była wspólną wizją bardziej sprawiedliwego i pokojowego świata. Została pierwszym międzynarodowym dokumentem, którego założeniem jest, że prawa człowieka i podstawowe wolności odnoszą się do każdej osoby i w każdym miejscu. Pierwszym w historii aktem, którego nie inspirowały zwycięskie rewolucje lub ruchy narodowo-wyzwoleńcze. Pierwszym, który wyłonił się z dyskusji przy stole obrad konferencji międzynarodowej i wyznaczył na kolejne dziesięciolecia standardy podstawowych, uniwersalnych wolności i praw człowieka.

Obecnie Deklaracja uważana jest za podstawowy akt wyznaczający standardy praw człowieka. Dokument ten stał się źródłem procesu internacjonalizacji praw człowieka, jak również wpłynął na wykształcenie się współczesnej koncepcji tych praw. I chociaż idea praw człowieka wymaga nadal rozwoju i jeszcze większej uniwersalizacji, szczególnie jeśli chodzi o praktykę przestrzegania tych praw, to bez wątpienia bez Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka nasz dorobek kulturowy byłby znacznie uboższy.

Marek Zubik
Jakub Pawliczak

material.indd 19 08-11-25 22:29:41

PL

NOTKI BIOGRAFICZNE AUTORÓW POWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA

Wprowadzenie

Zasadnicze zasługi nie tylko dla samego faktu uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, ale także ponadczasowego charakteru jej treści i mocy oddziaływania, oddali jej główni autorzy. To dzięki ich często indywidualnym staraniom, pochodzeniu z różnych kultur i posiadaniu różnych światopoglądów Deklaracja nabrała charakteru powszechnego. Również osobiste doświadczenia jej twórców oraz przekonanie o fundamentalnym charakterze prawa człowieka odzwierciedlone zostały w jej treści. Dlatego dla pełnego zrozumienia charakteru i znaczenia Deklaracji warto poznać zarysy sylwetek jej głównych autorów. Nie można jednak zapomnieć, że dla jej powstania duże znaczenie miały także prace pozostałych członków Komisji Praw Człowieka, Sekretariatu ONZ, licznych doradców, a przede wszystkim bardzo aktywnych przedstawicieli organizacji pozarządowych.

material.indd 21 08-11-25 22:29:41

(UN Archives)

material.indd 22 08-11-25 22:29:41

PL

Anna Eleanor Roosevelt

Prawdopodobnie bez talentu dyplomatycznego, heroicznej pracy oraz umiejętności doprowadzania do kompromisów przewodniczącej Komisji Praw Człowieka – Eleanor Roosevelt (1884-1962), Deklaracja nigdy nie miałaby dzisiejszego znaczenia. Wdowa po prezydencie Franklinie Delano Roosevelt była jedną z najbarwniejszych postaci Komisji, mimo że nie miała szerszego przygotowania merytorycznego w dziedzinie prawa międzynarodowego. Stała się zarazem symbolem doskonałej organizacji pracy, realizmu politycznego i umiejętności budowania porozumienia.

E. Roosevelt już długo przed swoją działalnością w ONZ znana była ze swojej działalności na rzecz praw człowieka (była także dyplomatką i publicystką). Jeszcze w czasie działalności w Partii Demokratycznej walczyła o równouprawnienie ludności murzyńskiej. Podczas II wojny światowej wsławiła się pomocą w organizowaniu amerykańskiej obrony cywilnej. Jako znana dyplomatka i zasłużona działaczka na rzecz praw człowieka, po śmierci męża w kwietniu 1945 r., została mianowana przez prezydenta Harry'ego Trumana delegatem Stanów Zjednoczonych przy ONZ. Funkcję tę pełniła do 1953 r.

E. Roosevelt wsławiła się najbardziej jako przewodnicząca Komisji Praw Człowieka ONZ, którą to funkcję pełniła w latach 1947-1951. Odegrała znaczącą rolę przy opracowywaniu Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w każdym możliwym aspekcie prac. Podkreśla się, że E. Roosevelt była w stanie zachować spokojną, harmonijną i rzeczową atmosferę podczas długiej fazy spotkań dotyczących tekstu konwencji. Istotnej pomocy udzielali jej również doradcy z amerykańskiego Departamentu Stanu.

material.indd 23 08-11-25 22:29:41

(R. Cassin – po prawej, E. Roosevelt – w środku, w wywiadzie dla Radia ONZ; UN Archives)

material.indd 24 08-11-25 22:29:41

PL

René Samuel Cassin

Kolejną indywidualnością, która odegrała zasadniczą rolę dla uchwalenia i ostatecznego kształtu Deklaracji był delegat Francji przy ONZ, polityk, prawnik, znany specjalista z zakresu prawa międzynarodowego – René Cassin (1887-1976).

R. Cassin był profesorem prawa uniwersytetu w Lille, następnie Dziekanem Wydziału Prawa w Paryżu. Wykładał również międzynarodowe prawo cywilne i prawo finansowe w Akademii Prawa Międzynarodowego w Hadze oraz na uniwersytecie w Genewie. W 1944 R. Cassin uczestniczył w tworzeniu UNESCO, a w latach 1944-1960 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego francuskiej Rady Państwa. Był członkiem (1959-1965) i Prezydentem (1965-1968) Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

W latach 1946-1955 R. Cassin był wiceprzewodniczącym, a w okresie od 1955 do 1957 r. przewodniczącym Komisji Praw Człowieka. To właśnie on przygotował główny projekt Deklaracji na podstawie materiałów przygotowanych przez Johna Humphreya. Jednakże jeszcze przed aktywnością w ONZ R. Cassin znany był z działalności na rzecz praw człowieka. Jego zainteresowanie w tej dziedzinie wynikało m.in. z doświadczeń czasów I wojny światowej.

R. Cassin wsławił się jako aktywny działacz na rzecz osób rannych w czasie wojny, niezależnie od ich narodowości. Był delegatem Francji do Ligi Narodów. Jego działalność przyniosła mu przydomek „Ojca francuskich sierot". Podczas wybuch II wojny światowej dołączył do generała De Gaulle'a w Londynie, gdzie został jego głównym doradcą prawnym. Uhonorowaniem jego pracy na rzecz praw człowieka była przyznana w 1968 r. Pokojowa Nagroda Nobla. Został także wyróżniony Nagrodą Praw Człowieka.

Jako weteran wojenny oraz syn żydowskiego kupca R. Cassin patrzył na wydarzenia II Wojny Światowej oraz Holokaustu przez pryzmat własnych doświadczeń. Z sukcesem doświadczenia te przełożył na treść Deklaracji.

material.indd 25 08-11-25 22:29:41

(P.C. Chang – na pierwszym planie po lewej, oraz E. Roosevelt – po prawej; UN Archives)

material.indd 26 08-11-25 22:29:41

PL

Pen-chun Chang

Pen-chun Chang (1892 – 1957) był chińskim delegatem do ONZ, jednym z głównych orędowników uchwalenia Karty Praw o charakterze powszechnym. Wykształcony w Stanach Zjednoczonych profesor zajmował się zawodowo badaniami nad kulturą chińską. Działał również jako filozof oraz dramaturg.

W pierwszych latach istnienia ONZ P.C. Chang pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Praw Człowieka ONZ i członka komitetu redakcyjnego Karty Praw. Podczas spotkań Komisji Praw Człowieka oraz debat Zgromadzenia Ogólnego ONZ zasłynął jako bardzo aktywny delegat i skuteczny reprezentant interesów Azji. P.C. Chang znany był także jako skuteczny mediator. Przemawiając językiem konfucjanizmu, nawet w najtrudniejszych momentach potrafił doprowadzić do kompromisu. To także przede wszystkim dzięki niemu Deklaracja uwzględnia różne systemy światopoglądowe, a nie tylko kulturę zachodu.

material.indd 27 08-11-25 22:29:42

(C. Malik – po prawej, oraz Vladimir M. Koretsky – po lewej, delegat ZSRR; UN Archives)

material.indd 28 08-11-25 22:29:42

PL

Charles Habib Malik

Kolejną indywidualnością, która przyczyniła się do ostatecznego kształtu współczesnego rozumienia praw człowieka, był Libańczyk – Charles Malik (1906-1987). C. Malik był ortodoksyjnym greko-katolikiem, zwolennikiem prawa natury. Uważany często za ekscentryka, ale także za wybitnego myśliciela. Studiował na Uniwersytecie Harvardzkim oraz we Freiburgu. Niemcy opuścił gdy władzę przejęli naziści. Był znanym dyplomatą oraz wykładowcą amerykańskich i libańskich uniwersytetów w dziedzinie filozofii.

C. Malik w 1945 r. został mianowany ambasadorem Libanu w Stanach Zjednoczonych i przy ONZ. Działał jako sprawozdawca Komisji Praw Człowieka w latach 1947-1948, po czym został prezydentem Rady Gospodarczej i Społecznej. Był również przewodniczącym Trzeciego Komitetu Zgromadzenia Ogólnego ONZ w 1948 r., gdzie z trudem walczył o kompromis w sprawie ostatecznego kształtu Deklaracji. W tym samym czasie bardzo aktywnie uczestniczył w przygotowaniu tekstu tego dokumentu oraz w przekonywaniu Zgromadzenia Ogólnego do uchwalenia Deklaracji. To właśnie C. Malik zastąpił Eleanor Roosevelt w 1951 jako przewodniczący Komisji Praw Człowieka, a następnie pełnił również funkcję przewodniczącego Zgromadzenia Ogólnego ONZ.

material.indd 29 08-11-25 22:29:42

(McGill University)

material.indd 30 08-11-25 22:29:42

PL

John Humphrey

Kanadyjczyk John Humphrey (1905-1995) odegrał podstawową rolę w przygotowaniu Deklaracji. Był idealistą praw człowieka, jedną z najważniejszych osób w historii tego ruchu. Praktyk, a następnie profesor prawa McGill University, został w 1946 r. wyznaczony do zorganizowania Wydziału Praw Człowieka w Sekretariacie ONZ, na czele którego stał przez następne 20 lat.

Mówiący płynnie po francusku J. Humphrey był ważnym pomostem między obozem amerykańskim i francuskim podczas tworzenia Deklaracji. Stanowił również spoiwo między teoretykami a praktykami prawa, a także między politykami i działaczami praw człowieka. Ponosi on główną odpowiedzialność za zebranie i przygotowanie dokumentów do pracy nad zbiorem praw człowieka przez Komisję Praw Człowieka. To właśnie on przedstawił sławny 408-stronnicowy plan projektu, który stanowił podstawę prac Komisji.

J. Humphrey ponad 20 lat pracował w ONZ, gdzie jego działalność skupiała się przede wszystkim na sprawach wolności prasy, statusu kobiety, oraz dyskryminacji rasowej. W 1963 r. przedstawił on ideę Wysokiego Komisarza ONZ do Spraw Praw Człowieka, zrealizowaną dopiero 30 lat później. W 1966 r. zakończył pracę w ONZ żeby wznowić działalność naukową na McGill University. Do końca życia aktywnie działał na rzecz praw człowieka. Został autorem wpływowych publikacji w tej dziedzinie. Uhonorowaniem jego działalności była przyznana w 1988 r. – w trakcie obchodów rocznicy 40-lecia Deklaracji – Nagroda Praw Człowieka.

material.indd 31 08-11-25 22:29:42

PL

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

[Preambuła]

ZWAŻYWSZY, że uznanie przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków wspólnoty ludzkiej jest podstawą wolności, sprawiedliwości i pokoju świata,

ZWAŻYWSZY, że nieposzanowanie i nieprzestrzeganie praw człowieka doprowadziło do aktów barbarzyństwa, które wstrząsnęły sumieniem ludzkości, i że ogłoszono uroczyście jako najwznioślejszy cel ludzkości dążenie do zbudowania takiego świata, w którym ludzie korzystać będą z wolności słowa i przekonań oraz z wolności od strachu i nędzy,

ZWAŻYWSZY, że konieczne jest zawarowanie praw człowieka przepisami prawa, aby nie musiał – doprowadzony do ostateczności – uciekać się do buntu przeciw tyranii i uciskowi,

ZWAŻYWSZY, że konieczne jest popieranie rozwoju przyjaznych stosunków między narodami,

ZWAŻYWSZY, że Narody Zjednoczone przywróciły swą wiarę w podstawowe prawa człowieka, godność i wartość jednostki oraz w równouprawnienie mężczyzn i kobiet, oraz wyraziły swe zdecydowanie popierania postępu społecznego i poprawy warunków życia w większej wolności,

ZWAŻYWSZY, że Państwa Członkowskie podjęły się we współpracy z Organizacją Narodów Zjednoczonych zapewnić powszechne poszanowanie i przestrzeganie praw człowieka i podstawowych wolności,

material.indd 33 08-11-25 22:29:42

ZWAŻYWSZY, że jednakowe rozumienie tych praw i wolności ma olbrzymie znaczenie dla ich pełnej realizacji,

PRZETO ZGROMADZENIE OGÓLNE

Ogłasza Uroczyście niniejszą Powszechną Deklarację Praw Człowieka jako wspólny najwyższy cel wszystkich ludów i wszystkich narodów, aby wszyscy ludzie i wszystkie organy społeczeństwa – mając stale w pamięci niniejszą Deklarację – dążyły w drodze nauczania i wychowywania do rozwijania poszanowania tych praw i wolności i aby zapewniły za pomocą postępowych środków o zasięgu krajowym i międzynarodowym powszechne i skuteczne uznanie i stosowanie tej Deklaracji zarówno wśród narodów Państw Członkowskich, jak i wśród narodów zamieszkujących obszary podległe ich władzy.

Artykuł 1

Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu braterstwa.

Artykuł 2

Każdy człowiek posiada wszystkie prawa i wolności zawarte w niniejszej Deklaracji bez względu na jakiekolwiek różnice rasy, koloru, płci, języka, wyznania, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek innego stanu.

Nie wolno ponadto czynić żadnej różnicy w zależności od sytuacji politycznej, prawnej lub międzynarodowej kraju lub obszaru, do którego dana osoba przynależy, bez względu na to, czy dany kraj lub obszar jest niepodległy, czy też podlega systemowi powiernictwa, nie rządzi się samodzielnie lub jest w jakikolwiek sposób ograniczony w swej niepodległości.

Artykuł 3

Każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swej osoby.

material.indd 34 08-11-25 22:29:42

PL

Artykuł 4

Nie wolno nikogo czynić niewolnikiem ani nakładać na nikogo służebności; niewolnictwo i handel niewolnikami są zakazane we wszystkich swych postaciach.

Artykuł 5

Nie wolno nikogo torturować ani karać lub traktować w sposób okrutny, nieludzki lub poniżający.

Artykuł 6

Każdy człowiek ma prawo do uznawania wszędzie jego osobowości prawnej.

Artykuł 7

Wszyscy są równi wobec prawa i mają prawo, bez jakiejkolwiek różnicy, do jednakowej ochrony prawnej. Wszyscy mają prawo do jednakowej ochrony przed jakąkolwiek dyskryminacją, będącą pogwałceniem niniejszej Deklaracji, i przed jakimkolwiek narażeniem na taką dyskryminację.

Artykuł 8

Każdy człowiek ma prawo do skutecznego odwoływania się do kompetentnych sądów krajowych przeciw czynom stanowiącym pogwałcenie podstawowych praw przyznanych mu przez konstytucję lub przez prawo.

Artykuł 9

Nikogo nie wolno samowolnie aresztować, zatrzymać lub wygnać z kraju.

Artykuł 10

Każdy człowiek ma na warunkach całkowitej równości prawo, aby przy rozstrzyganiu o jego prawach i zobowiązaniach lub o zasadności wysuwanego przeciw niemu oskarżenia o popełnienie przestępstwa być słuchanym sprawiedliwie i publicznie przez niezależny i bezstronny sąd.

material.indd 35 08-11-25 22:29:42

Artykuł 11

1. Każdy człowiek oskarżony o popełnienie przestjpstwa ma prawo, aby uznawano go za niewinnego dopóty, dopóki nie udowodni mu się winy zgodnie z prawem podczas publicznego procesu, w którym zapewniono mu wszystkie konieczne środki obrony.
2. Nikt nie może być skazany za przestępstwo z powodu działania lub zaniechania nie stanowiącego w chwili jego dokonania przestępstwa według prawa krajowego lub międzynarodowego. Nie wolno także wymierzać kary wyższej niż ta, która była przewidziana w chwili popełnienia przestępstwa.

Artykuł 12

Nie wolno ingerować samowolnie w czyjekolwiek życie prywatne, rodzinne, domowe, ani w jego korespondencję, ani też uwłaczać jego honorowi lub dobremu imieniu. Każdy człowiek ma prawo do ochrony prawnej przeciwko takiej ingerencji lub uwłaczaniu.

Artykuł 13

1. Każdy człowiek ma prawo swobodnego poruszania się i wyboru miejsca zamieszkania w granicach każdego Państwa.
2. Każdy człowiek ma prawo opuścić jakikolwiek kraj, włączając w to swój własny, i powrócić do swego kraju.

Artykuł 14

1. Każdy człowiek ma prawo ubiegać się o azyl i korzystać z niego w innym kraju w razie prześladowania.
2. Nie można powoływać się na to prawo w przypadku ścigania wszczętego rzeczywiście z powodu popełnienia przestępstwa pospolitego lub czynu sprzecznego z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 15

1. Każdy człowiek ma prawo do posiadania obywatelstwa.
2. Nie wolno nikogo pozbawiać samowolnie obywatelstwa ani nikomu odmawiać prawa do zmiany obywatelstwa.

Artykuł 16

material.indd 36 08-11-25 22:29:42

PL

1. Mężczyźni i kobiety bez względu na jakiekolwiek różnice rasy, narodowości lub wyznania mają prawo po osiągnięciu pełnoletności do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny. Mają oni równe prawa w odniesieniu do zawierania małżeństwa, podczas jego trwania i po jego ustaniu.
2. Małżeństwo może być zawarte jedynie za swobodnie wyrażoną pełną zgodą przyszłych małżonków.
3. Rodzina jest naturalną i podstawową komórką społeczeństwa i ma prawo do ochrony ze strony społeczeŃstwa i Państwa.

Artykuł 17

1. Każdy człowiek, zarówno sam jak i wespół z innymi, ma prawo do posiadania własności.
2. Nie wolno nikogo samowolnie pozbawiać jego własności.

Artykuł 18

Każdy człowiek ma prawo wolności myśli, sumienia i wyznania; prawo to obejmuje swobodę zmiany wyznania lub wiary oraz swobodę głoszenia swego wyznania lub wiary bądź indywidualnie, bądź wespół z innymi ludźmi, publicznie i prywatnie, poprzez nauczanie, praktykowanie, uprawianie kultu i przestrzeganie obyczajów.

Artykuł 19

Każdy człowiek ma prawo wolności opinii i wyrażania jej; prawo to obejmuje swobodę posiadania niezależnej opinii, poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów wszelkimi środkami, bez względu na granice.

Artykuł 20

1. Każdy człowiek ma prawo spokojnego zgromadzania i stowarzyszania się.
2. Nikogo nie można zmuszać do należenia do jakiegoś stowarzyszenia.

material.indd 37 08-11-25 22:29:42

Artykuł 21

1. Każdy człowiek ma prawo do uczestniczenia w rządzeniu swym krajem bezpośrednio lub poprzez swobodnie wybranych przedstawicieli.
2. Każdy człowiek ma prawo równego dostępu do służby publicznej w swym kraju.
3. Wola ludu jest podstawą władzy rządu; wola ta wyraża się w przeprowadzanych okresowo rzetelnych wyborach, opartych na zasadzie powszechności, równości i tajności, lub na innej równorzędnej procedurze, zapewniającej wolność wyborów.

Artykuł 22

Każdy człowiek ma jako członek społeczeństwa prawo do ubezpieczeń społecznych; ma również prawo do urzeczywistniania – poprzez wysiłek narodowy i współpracę międzynarodową oraz zgodnie z organizacją i zasobami każdego Państwa – swych praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, niezbędnych dla jego godności i swobodnego rozwoju jego osobowości.

Artykuł 23

1. Każdy człowiek ma prawo do pracy, do swobodnego wyboru pracy, do odpowiednich i zadowalających warunków pracy oraz do ochrony przed bezrobociem.
2. Każdy człowiek, bez względu na jakiekolwiek różnice, ma prawo do równej płacy za równą pracj.
3. Każdy pracujący ma prawo do odpowiedniego i zadowalającego wynagrodzenia, zapewniającego jemu i jego rodzinie egzystencję odpowiadającą godności ludzkiej i uzupełnianego w razie potrzeby innymi środkami pomocy społecznej.
4. Każdy człowiek ma prawo do tworzenia związków zawodowych i do przystępowania do związków zawodowych dla ochrony swych interesów.

Artykuł 24

Każdy człowiek ma prawo do urlopu i wypoczynku, włączając w to rozsądne ograniczenie godzin pracy i okresowe płatne urlopy.

Artykuł 25

material.indd 38 08-11-25 22:29:42

1. Każdy człowiek ma prawo do stopy życiowej zapewniającej zdrowie i dobrobyt jego i jego rodziny, włączając w to wyżywienie, odzież, mieszkanie, opiekj lekarską i konieczne świadczenia socjalne, oraz prawo do ubezpieczenia na wypadek bezrobocia, choroby, niezdolności do pracy, wdowieństwa, starości lub utraty środków do życia w inny sposób od niego niezależny.
2. Matka i dziecko mają prawo do specjalnej opieki i pomocy. Wszystkie dzieci, zarówno małżeńskie jak i pozamałżeńskie, korzystają z jednakowej ochrony społecznej.

Artykuł 26

1. Każdy człowiek ma prawo do nauki. Nauka jest bezpłatna, przynajmniej na stopniu podstawowym. Nauka podstawowa jest obowiązkowa. Oświata techniczna i zawodowa jest powszechnie dostępna, a studia wyższe są dostępne dla wszystkich na zasadzie równości w zależności od zalet osobistych.
2. Celem nauczania jest pełny rozwój osobowości ludzkiej i ugruntowanie poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności. Krzewi ono zrozumienie, tolerancję i przyjaźń między wszystkimi narodami, grupami rasowymi lub religijnymi; popiera działalność Organizacji Narodów Zjednoczonych zmierzającą do utrzymania pokoju.
3. Rodzice mają prawo pierwszeństwa w wvborze nauczania, które ma być dane ich dzieciom.

Artykuł 27

1. Każdy człowiek ma prawo do swobodnego uczestniczenia w życiu kulturalnym społeczeństwa, do korzystania ze sztuki, do uczestniczenia w postępie nauki i korzystania z jego dobrodziejstw.
2. Każdy człowiek ma prawo do ochrony moralnych i materialnych korzyści wynikających z jakiejkolwiek jego działalności naukowej, literackiej lub artystycznej.

Artykuł 28

Każdy człowiek ma prawo do takiego porządku społecznego i międzynarodowego, w którym prawa i wolności zawarte w niniejszej Deklaracji byłyby w pełni realizowane.

material.indd 39 08-11-25 22:29:42

Artykuł 29

1. Każdy człowiek ma obowiązki wobec społeczeństwa, bez którego niemożliwy jest swobodny i pełny rozwój jego osobowości.
2. W korzystaniu ze swych praw i wolności każdy człowiek podlega jedynie takim ograniczeniom, które są ustalone przez prawo wyłącznie w celu zapewnienia odpowiedniego uznania i poszanowania praw i wolności innych i w celu uczynienia zadość słusznym wymogom moralności, porządku publicznego i powszechnego dobrobytu demokratycznego społeczeństwa.
3. Z niniejszych praw i wolności nie wolno w żadnym przypadku korzystać w sposób sprzeczny z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 30

Żadnego z postanowień niniejszej Deklaracji nie można rozumieć jako udzielającego jakiemukolwiek Państwu, grupie lub osobie jakiegokolwiek prawa do podejmowania działalności lub wydawania aktów zmierzających do obalenia któregokolwiek z praw i wolności zawartych w niniejszej Deklaracji.

material.indd 40 08-11-25 22:29:42

PL

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Międzynarodowa Sesja
z okazji 60 rocznicy uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
przez Zgromadzenie Ogólne ONZ

Obchody Dnia Praw Człowieka w Polsce
4 grudnia 2008 r.

Program

10.30 - 10.45 – Uroczyste otwarcie
– Wystąpienie Sekretarza Stanu w Kancelarii Prezydenta RP, Ewy Junczyk – Ziomeckiej
– Wręczenie orderów przez Sekretarza Stanu Kancelarii Prezydenta, Ewę Junczyk – Ziomecką /w imieniu Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Lecha Kaczyńskiego/
– Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich, dr. Janusza Kochanowskiego

10.45 - 11.45 – Wystąpienie prof. Aharona Baraka, byłego Prezesa Sądu Najwyższego Izraela

11.45 - 12.00 – Wręczenie nagrody Rzecznika Praw Obywatelskich im. Pawła Włodkowica przyznanej Sędziemu Antoninowi G. Scalii (w imieniu nagrodzonego odbierze Ambasador Stanów Zjednoczonych Ameryki w Polsce – Victor Ashe)

material.indd 41 08-11-25 22:29:42

12.00 - 13.30 – lunch

13.45 – Przejazd do Muzeum Auschwitz - Birkenau

14.00 - 16.00 – Zwiedzanie Muzeum Auschwitz – Birkenau

16.30 – Koncert organizowany przez Rzecznika Praw Obywatelskich przy współpracy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego z okazji 60 rocznicy uchwalenia Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka w wykonaniu Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia w Katowicach.

W programie: Krzysztof Penderecki, Symfonia „Siedem Bram Jerozolimy”/pod dyrekcją kompozytora/
/Kościół św. Józefa Robotnika w Oświęcimiu/

material.indd 42 08-11-25 22:29:42

PL

WYSTĄPIENIE RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH Z OKAZJI OTWARCIA SESJI DLA UCZCZENIA 60 ROCZNICY UCHWALENIA POWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA

Parafrazując znaną tezę wybitnego oksfordzkiego historyka, Sir Michaela Howarda, mówić można o dwóch wielkich i jakże odmiennych rewolucjach ubiegłego, dwudziestego wieku: bolszewickiej oraz wciąż trwającej, jaką jest rewolucja praw człowieka. Pierwsza ma się na szczęście ku schyłkowi, przynajmniej w tej części Europy. Druga rewolucja – rewolucja praw człowieka – trwa nadal i choć nie obywa się bez porażek, wciąż towarzyszy jej nadzieja na osiągnięcie przynajmniej niektórych przyświecających jej celów

Z perspektywy sześćdziesięciu lat przyglądamy się dziś powszechnemu systemowi ochrony praw człowieka, któremu symboliczny początek dała Deklaracja Praw Człowieka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 9 grudnia 1948 roku. Przyglądamy się prawom człowieka z perspektywy tej nieludzkiej ziemi, przeoranej przez obydwa dwudziestowieczne mordercze totalitaryzmy.

Lata II wojny światowej oraz zdarzenia, które miały miejsce tuż po jej zakończeniu, stanowią cezurę w historii idei praw człowieka, która wyznaczyła nowy etap rozwoju współpracy międzynarodowej. Do przyjęcia Deklaracji doszło w drodze niepowtarzalnego w historii konsensusu, który udało się osiągnąć w momencie niezwykłych napięć i konfliktów politycznych. Dokument ten ukształtował współczesne rozumienie praw człowieka, ujmując fundamentalne prawa o charakterze powszechnym. Deklaracja została przetłumaczona na ponad 360 języków świata, a data jej przyjęcia wyznacza corocznie obchody Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka.

Autorzy Deklaracji, którzy wywodzili się z różnych kultur zadbali o to, aby Powszechna Deklaracja stała się wspólną wizją bardziej

material.indd 43 08-11-25 22:29:42

sprawiedliwego i pokojowego świata. Stała się pierwszym międzynarodowym dokumentem, którego założeniem jest, że prawa człowieka i podstawowe wolności odnoszą się do każdej osoby i w każdym miejscu. Pierwszym w historii aktem, którego nie inspirowały zwycięskie rewolucje lub ruchy narodowo-wyzwoleńcze. Pierwszym, który wyłonił się z dyskusji przy stole obrad konferencji międzynarodowej i wyznaczył na kolejne dziesięciolecia standardy podstawowych, uniwersalnych wolności i praw człowieka. Była, o czym powinniśmy pamiętać, aktem pisanym na zgliszczach i na cmentarzach, także tych bezimiennych, takich jak Auschwitz.

Jak powiedziałem, Deklaracja uważana jest za podstawowy akt wyznaczający standardy praw człowieka. Dokument ten stał się źródłem procesu internacjonalizacji praw człowieka, jak również wpłynął na wykształcenie się współczesnej koncepcji tych praw. I chociaż idea praw człowieka wymaga nadal rozwoju i dalszej uniwersalizacji, szczególnie jeśli chodzi o praktykę przestrzegania tych praw, to bez wątpienia bez Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka nasz dorobek kulturowy byłby bez porównania uboższy.

Jesteśmy dziś w obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau, w miejscu, w którym od czerwca 1940 roku do 1945 roku Niemcy zabili od 1,1 do 1,5 milionów ludzi. W pierwszym okresie istnienia obozu Niemcy kierowali tu przede wszystkim Polaków, ludzi uznanych za szczególnie niebezpiecznych, a więc członków elity narodu polskiego, jego politycznych, społecznych i duchowych przywódców, przedstawicieli inteligencji, kultury i nauki, a także uczestników ruchu oporu, oficerów, etc. Od 1942 roku obóz stał się miejscem największego masowego mordu w dziejach ludzkości, dokonanego na europejskich Żydach w ramach hitlerowskiego planu całkowitej zagłady tego narodu. Większość z deportowanych do Auschwitz Żydów - mężczyzn, kobiet i dzieci bezpośrednio po przywiezieniu kierowano na śmierć w komorach gazowych Birkenau. Naziści skazali na całkowitą zagładę wszystkich Żydów zamieszkujących Europę, niezależnie od ich wieku, płci, zawodów, obywatelstwa czy zapatrywań politycznych. Ginęli tylko dlatego że byli Żydami. W Auschwitz znalazło się też ok. 20 tys. Cyganów z kilku krajów europejskich, ponad 10 tys. sowieckich jeńców wojennych oraz kilkanaście tysięcy więźniów innych narodowości.

Jesteśmy więc w miejscu bardzo konkretnym, jak żadne inne na ziemi przesiąkniętym krwią i łzami, na gigantycznym cmentarzysku. Zarazem jednak jesteśmy w miejscu symbolicznym, łączącym doświad-

material.indd 44 08-11-25 22:29:42

czenia wszystkich tego rodzaju miejsc kaźni, obozów koncentracyjnych i gułagów, w których zanegowano istnienie praw człowieka, a w rzeczy samej zanegowano istotę człowieczeństwa, z której wszystkie prawa się wywodzą.

W trakcie II wojny światowej dopuszczono się zbrodni wojennych na niespotykaną wcześniej skalę. Do słowników całego świata weszło stworzone przez Rafała Lemkina określenie „ludobójstwo" (genocide). Wkrótce do tych okrucieństw dołączyć miało zagrożenie, jakie niosła ze sobą siła niszczycielska bomby atomowej oraz powojenny wyścig zbrojeń. Wojna światowa, a przede wszystkim polityka rasistowska oraz Holokaust, uwidoczniły jak naruszanie praw człowieka połączone z brakiem reakcji społeczności międzynarodowej, mogą rozprzestrzenić się na kraje sąsiadujące, a następnie na znaczną część świata. Wydarzanie te zmieniły zarazem podejście społeczności międzynarodowej do idei praw człowieka, choć musiały minąć jeszcze dziesięciolecia nim upadł drugi europejski totalitaryzm – sowiecki komunizm.

Po zakończeniu wojny przyszedł czas na refleksję i na działanie. W Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka wywiedziono posiadanie fundamentalnych praw i wolności po prostu z faktu bycia człowiekiem. Koncepcja ta nawiązuje przede wszystkim do filozofii prawa naturalnego, stanowiąc zarazem wyraz właściwego kompromisu w stosunku dla różnych kultur. Twórcy Deklaracji, którzy początkowo sugerowali konieczność dostarczenia jednolitego filozoficznego uzasadnienie dla praw człowieka w niej wyrażonych, stanęli przed bardzo trudnym zadaniem. Nad problemem tym pracował m.in. znany francuski filozof - Jacques Maritain. Jego rozważania w tym zakresie zakończyć miało sławne stwierdzenie: „Zgadzamy się na te prawa, dopóki nikt się nas nie zapyta, dlaczego".

W tym miejscu, w niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz, gdzie dopełnił się tragizm losu człowieka i gdzie pojęcie człowieczeństwa kaci w szalonej teorii i bestialskiej praktyce zastąpili podziałem na nadludzi i podludzi, my także nie musimy odpowiadać na pytanie, dlaczego akceptujemy prawa człowieka.

Aksjologia Deklaracji, jej prostota i jasność muszą tu wystarczyć za odpowiedź. Artykuł 1 stwierdza, że wszyscy ludzie są równi i wolni, ponieważ łączy ich ta sama właściwość godności ludzkiej. Wskazuje on także na racjonalność ludzkiego działania oraz na zobowiązanie do uczciwego postępowania w duch braterstwa. Artykuł 2 Deklaracji wskazuje natomiast, że prawa człowieka są powszechne nie z powodu

material.indd 45 08-11-25 22:29:42

uznania ich przez określone państwo czy społeczność międzynarodową, ale ponieważ należą do całej ludzkości. Prawa te przysługują każdemu, w każdej sytuacji i każdym miejscu świata. Artykuł 7 nawiązuje do tego rozumowania stwierdzając, że wszyscy są równi wobec prawa oraz że każdy ma prawo do ochrony przed jakąkolwiek formą dyskryminacji.

Jeśli dziś zdarza nam się odczuwać nadmiar różnego rodzaju deklaracji, konwencji i protokołów oraz wszelkich regulacji traktujących o ludzkich prawach, a nawet jeśli zapominamy lub zwyczajnie nie dostrzegamy już promieniowania Deklaracji w tym jakże obwitym gąszczu przepisów, tym bardziej pamiętać musimy o tragizmie świata, w którym nie respektuje się praw człowieka. Stąd nasze dzisiejsze spotkanie właśnie w tym tragicznym miejscu. Miejscu, w którym człowiek został pozbawiony jakichkolwiek praw, gdyż został odarty ze swojej przyrodzonej, ludzkiej godności. W którym panowała pustka praw człowieka, która co jakiś czas przypomina o swoim istnieniu, daje o sobie znać w Kambodży, Rwandzie, Darfurze czy w Kongo…

Z tego względu musimy czcić takie miejsca pamięci jak niemiecki obóz koncentracyjny Auschwitz- Birkenau, w których dopełnił się tragizm ludzkiego losu. Jakkolwiek ten pomnik tragedii należy do wszystkich ludzi i pozostaje pod szczególną opieką Polski, na której terytorium powstał, zawsze pamiętamy, że była to szczególna tragedia narodu żydowskiego, narodu zarazem tak wyróżnionego i tak doświadczonego w swej długiej historii. Tym większym zaszczytem jest dla mnie możliwość organizowania tegorocznych obchodów Dnia Praw Człowieka wspólnie z Ombudsmanem Izraela oraz wysłuchania wykładu Pana Profesora Baraka.

Wierzę, że w tym szczególnym miejscu i w tym szczególnym gronie prawa człowieka odkrywają przed nami swoją istotę, którą jest walka dobra ze złem. Walka ta toczy się od początku świata i każda przegrana w tej walce zawsze prowadzi do katastrofy tego świata. Naszą obecnością tutaj pragniemy odnowić zobowiązanie do nieustannego tworzenia lepszego i sprawiedliwszego świata dla wszystkich ludzi.

material.indd 46 08-11-25 22:29:43

PL

Prof. Aharon Barak

Ur. w Kownie (Litwa), 16 września 1936 roku, były prezes Sądu Najwyższego w Izraelu.

Uratowany z getta w Kownie, w 1947 wyemigrował wraz z rodzicami do Izraela. Po odbyciu służby wojskowej studiował ekonomię i prawo na Hebrajskim Uniwersytecie w Jerozolimie, gdzie otrzymał tytuł doktora, a potem profesora w dziedzinie Prawa. Wykładał również w Szkole Prawa Uniwersytetu w Yale oraz Uniwersytecie w Toronto, do dziś publikuje oraz prowadzi gościnie seminaria i wykłady.

W 1992 roku brał czynny udział w ustanowieniu przez Knesset podstawowego prawa (części Konstytucji) o „godności i wolności człowieka". W latach 1995 – 2006 był prezesem Izraelskiego Sądu Najwyższego. W opinii innych prawników jest najwybitniejszym jurystą w Izraelu, a jego prezesura w Sądzie Najwyższym cechowała się konsekwentnym podkreślaniem podstawowych praw człowieka nawet w stanie wyjątkowym tj. walki z terroryzmem palestyńskim.

Kadencja Baraka jako prezesa Sądu Najwyższego, choć uznawana za progresywną wobec poprzednich, nie uniknęła zarzutów o sankcjonowanie okupacji ziem palestyńskich oraz unikanie obrony praw człowieka w ich najszerszym, politycznym wymiarze. Jego opinie publiczne często wyrażały jednak konieczność kompromisowego stosowania praw człowieka w obliczu bezpieczeństwa narodowego, przykładem

material.indd 47 08-11-25 22:29:43

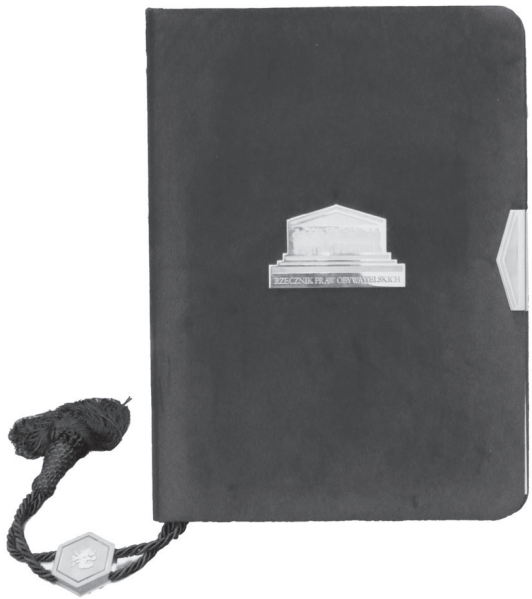
może być sprawa przetrzymywanych bez procesu żołnierzy libańskich, którzy mieli być wykorzystani w charakterze „karty przetargowej" w negocjacjach z Hezbollahem. Profesor Barak otrzymał tytuł Honoris Causa kilkunastu uczelni w Europie i Stanach Zjednoczonych m.in. Uniwersytetu Brandeis (w Waltham, USA) oraz Columbia. W 1999 został odznaczony przez Międzynarodowe Stowarzyszenia Sędziów nagrodą „Międzynarodowej Sprawiedliwości na Świecie".

material.indd 48 08-11-25 22:29:43

PL

NAGRODA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH IM. PAWŁA WŁODKOWICA

Nagroda jest przyznawana jako wyraz uznania Rzecznika Praw Obywatelskich dla występowania w obronie podstawowych wartości i prawd, nawet wbrew zdaniu i poglądom większości, przez osoby fizyczne i prawne.

material.indd 49 08-11-25 22:29:43

Patron

Paweł Włodkowic (urodzony ok. 1370 r., zmarł w 1435 r.) – uczony, pisarz religijny i polityczny, obrońca interesów Polski w sporach z Krzyżakami. Był rektorem Akademii Krakowskiej w latach (1414 - 1415), potem prorektorem, a następnie osiadł jako proboszcz w Kłodawie. Brał udział w soborze w Konstancji (1414 – 1418), gdzie przedstawił „Tractatus de potestate papae et imperatoris respectu infidelium" (O władzy papieża i cesarza nad niewiernymi). Sprzeciwił się w nim chrystianizacji drogą wojen i przemocy oraz opowiedział się za prawem pogan do zachowania własnej tożsamości politycznej. Reprezentował Polskę przeciwko Krzyżakom na sądzie rozjemczym cesarza Zygmunta Luksemburskiego w 1420 roku we Wrocławiu oraz w 1421 roku na sądzie papieskim w Rzymie.

material.indd 50 08-11-25 22:29:43

PL

LAUDACJA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH DLA SĘDZIEGO ANTONINA G. SCALII, LAUREATA NAGRODY IM. PAWŁA WŁODKOWICA

Już po raz trzeci mam zaszczyt i przyjemność wręczać nagrodę im. Pawła Włodkowica przyznawaną przez Rzecznika Praw Obywatelskich za odwagę w bronieniu podstawowych wartości i prawd nawet wbrew zdaniu i poglądom większości. Jednak po raz pierwszy nagrodę tę przyznaję obywatelowi innego państwa – Sędziemu Antoninowi Scalii.

Dlatego też, zanim przedstawię zasługi Sędziego Scalii, czuję się w obowiązku przypomnieć osobę patrona nagrody. Paweł Włodkowic, za granicą lepiej znany pod łacińskim nazwiskiem Paulus Vladimiri, był wybitnym piętnastowiecznym polskim uczonym, prawnikiem i rektorem Akademii Krakowskiej, zasłużonym dla obrony Polski oraz pogańskich plemion przed prowadzoną przez Zakon Krzyżacki polityką podboju. W 1414 roku reprezentował Polskę na Soborze w Konstancji, gdzie przedstawił traktat o władzy papieża i cesarza, w którym dowodził możliwości pokojowego współistnienia narodów pogańskich i chrześcijańskich. Wbrew poglądom wielu, Włodkowic stanowczo wspierał ideę koncyliaryzmu i był pionierem w promowaniu pokojowej koegzystencji wielu narodów – tym samym był prekursorem współczesnych teorii praw człowieka. W trakcie całej swojej politycznej, dyplomatycznej i akademickiej kariery, wyrażał pogląd, iż świat kierowany zasadami pokoju i wzajemnego szacunku pomiędzy narodami jest możliwy do osiągnięcia, oraz że narody pogańskie mają prawo do pokoju i posiadania własnych ziem. Idee te, choć w dzisiejszych czasach nie wzbudzają już kontrowersji, w XV wieku szły w poprzek zdaniu i przekonaniom większości ludzi.

Opinie Sędziego Scalii oraz jego twórczość są nie tylko wybitne z akademickiego punktu widzenia, lecz oddziałują również na tak od-

material.indd 51 08-11-25 22:29:43

mienne dziedziny prawa jak podział władz, federalizm, prawa materialne oraz prawa proceduralne. W dużym stopniu Sędzia Scalia przyczynił się także do obrony praw wyrażonych w Konstytucji Stanów Zjednoczonych lub uznanych na mocy długotrwałych społecznych czy prawnych tradycji. Odrzuca on bowiem pogląd, iż sądy powinny umożliwiać dochodzenie jakiegokolwiek roszczenia, z którym występuje podmiot. Sędzia Scalia zyskał sławę, gdy poparł prawo do prywatności oraz swobodę wypowiedzi. Szanując prawa proceduralne, gorliwie bronił on tak ich, jak i gwarancji wyrażonych w amerykańskiej Konstytucji oraz w jej Poprawkach.

Wyciąganie prostych wniosków z czyjejś biografii jest zawsze wyzwaniem, niemniej można zauważyć pewne znaczące podobieństwa pomiędzy postawą Pawła Włodkowica a postawą Sędziego Scalii. Wymienić tutaj trzeba wybitne osiągnięcia akademickie idące w parze z praktyką, a nade wszystko konsekwencję w filozoficznym podejściu do prawa oraz praw jednostek.

Sędzia Scalia, który przed swoją nominacją do Sądu Najwyższego USA w 1986 roku, był profesorem prawa i specjalistą w dziedzinie prawa administracyjnego, zasłynął ukuciem ważnego w teorii wykładni prawa pojęcia „pierwotnego znaczenia", które przyznaje prymat tekstowi konstytucji lub statutowi, stanowiącemu przedmiot interpretacji. Uznał on, że obowiązkiem sędziego jest czynienie użytku z tekstu, gdy tekst jest jasny lub gdy konkretna tradycja prawna wypływająca z tego tekstu taka nie jest. Podejście takie ogranicza sędziowską dowolność i chroni prawo ludzi do tego, by sami sprawowali nad sobą rządy. Owa Federalistyczna postawa jest wyjątkowo cenna w czasach, gdy sądy zajmują się niemal wszystkimi dziedzinami ludzkiego życia oraz kiedy, jak zauważył Sir Ralph Dahrendorf, sędziowie przyjmują role polityków, a następnie, drogą prób i błędów, zajmują się rozwiązywaniem problemów politycznych.

W całej swojej twórczości Sędzia Scalia odznaczał się niezwykłą konsekwencją w przyjętej sędziowskiej filozofii, co niekiedy oznaczało bycie jedynym członkiem Sądu, który wiernie interpretuje tekst oraz tradycję Konstytucji, nierzadko wbrew zdaniu tych, którzy odrzucają ograniczenia narzucone im przez jakiekolwiek spójne podejście interpretacyjne.

material.indd 52 08-11-25 22:29:43

PL

Postawa Sędziego Scalii wobec interpretacji prawa nie jest jedyną istotną zmianą wprowadzoną przez niego do Sądu. Piastując funkcję, którą często kojarzy się ze znaczną rozwagą tak w pisaniu, jak i postępowaniu publicznym, Sędzia Scalia często ujawniał swoją osobowość i poczucie humoru oraz wzbudzał zainteresowanie zwykłych obywateli.

W związku z powyższym, Nagrodę Rzecznika Praw Obywatelskich Rzeczpospolitej Polskiej im. Pawła Włodkowica za odwagę w bronieniu podstawowych wartości i prawd, często wbrew zdaniu i poglądom większości, a szczególnie w uznaniu dla odwagi w obronie władzy sędziowskiej przed polityką oraz za bycie wzorem stania na straży Konstytucji i praw obywatelskich, pragnę wręczyć Sędziemu Antonimowi Gregory'emu Scalii.

Niestety Sędzia Scalia nie mógł być dzisiaj z nami obecny, jego obowiązki sędziowskie zatrzymały go w Waszyngtonie. Na szczęście jednak mam zaszczyt wręczenia tegorocznej nagrody Jego Ekscelencji Panu Victorowi Ashe'owi, Ambasadorowi Stanów Zjednoczonych w Warszawie, który łaskawie zgodził się przyjąć ją w imieniu Sędziego Scalii. Obecność Pana Ambasadora tu, wśród nas, nie tylko potwierdza znaczenie Sędziego Scalii, lecz stanowi także symbol długiej tradycji ustroju amerykańskiego wyrosłej z szacunku dla demokracji i obywatelskich praw.

material.indd 53 08-11-25 22:29:43

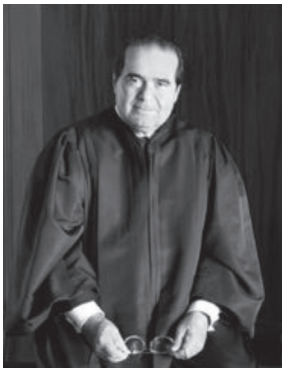

PL

LAUREAT NAGRODY 2008

Antonin Scalia

Antonin Gregory Scalia (ur. 11 marca 1936), amerykański prawnik, uczony, sędzia. Urodził się w Trenton w stanie New Jersey w rodzinie o Włoskich korzeniach. Żonaty z Maureen McCarthy, ojciec dziewięciorga dzieci.

Studiował prawo na uniwersytetach Georgetown, we Fryburgu szwajcarskim oraz w Harvardzie. W latach 1961-67 prowadził prywatną praktykę prawniczą w Cleveland. W latach 1967–1971 był profesorem prawa uniwersytetu stanu Virginia, a w latach 1977–1982 na uniwersytecie w Chicago. Wykładał także w uniwersytetach Georgetown oraz Stanford. Na początku lat osiemdziesiątych przewodniczył sekcji prawa administracyjnego Amerykańskiego Stowarzyszenia Adwokatów (American Bar Association).

Na stanowiskach w administracji publicznej pracował jako główny doradca Urzędu Polityki Telekomunikacyjnej (1971–1972), zaś za prezydentury Geralda Forda zajmował stanowisko Zastępcy Prokuratora Generalnego. W latach 1982-1986 był sędzią sądu apelacyjnego w Dystrykcie Kolumbii do czasu, gdy 26 września 1986 r. objął z nominacji prezydenta Ronalda Reagana stanowisko sędziego Sądu Najwyższego.

material.indd 55 08-11-25 22:29:43

PL

PRZEMOWA AMBASADORA USA W POLSCE VICTORA ASHE'A NA MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI Z OKAZJI 60. ROCZNICY UCHWALENIA MIĘDZYNARODOWEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA

To dla mnie zaszczyt, że mogę dzisiaj wraz z Państwem uczestniczyć w tej uroczystości oraz że mogę przyjąć w imieniu Antonina Scalii, sędziego Sądu Najwyższego Stanów Zjednoczonych nagrodę im. Pawła Włodkowica. Uczestnictwo w tym ważnym spotkaniu z okazji 60. rocznicy uchwalenia Międzynarodowej Deklaracji Praw Człowieka ma szczególne znaczenie.

Jesteśmy tutaj, w Oświęcimiu, nieopodal nazistowskiego obozu koncentracyjnego Auschwitz, miejsca, w którym dokonało się jedno z największych bestialstw ludzkości. Było to miejsce straszliwego mordu Żydów, Polaków, a także innych narodów, co skłoniło świat do uznania, że należy wspólnie ustalić pewne podstawowe prawa i zasady, które będą stosowały się do wszystkich ludzi i wszystkich narodów.

W ciągu sześćdziesięciolecia od momentu podpisania Międzynarodowej Deklaracji Praw Człowieka widzieliśmy niestety nowe przykłady przemocy i upodlenia stojące w sprzeczności do podstawowych praw człowieka. Byliśmy świadkami wielu konfliktów poczynając od okrucieństw na terenie Rwandy na walkach na Bałkanach kończąc. Nadal na całym świecie obserwujemy ograniczenia wolności prasy, podstawowej ochrony pracowników i innych praw obywatelskich. Nie oznacza to jednak, że porzucimy nasze starania o sprawiedliwość i równość.

Idea międzynarodowego standardu postępowania nie jest nowa. Syn polskiej ziemi Paweł Włodkowic był politykiem, doktorem prawa kanonicznego i czołowym propagatorem koncepcji, według której państwa czerpią korzyść z pokojowego współistnienia. We współczesnym świecie wydaje się to dość oczywiste, ale na początku XV w. była to rewolucyjna idea.

material.indd 57 08-11-25 22:29:43

W czasach, kiedy świat był nieustannie rozdarty przez przemoc na tle etnicznym i religijnym, Paweł Włodkowic uważał, że nawet państwa o odmiennych przekonaniach powinny umieć współpracować. Poglądy Pawła Włodkowica przedstawiają początek koncepcji praw człowieka; to wspaniałe, że Polska przyznaje nagrodę jego imienia.

Laureat tej nagrody, sędzia Sądu Najwyższego Antonin Scalia to osoba, która podjęła się niełatwego zadania interpretacji naszej Konstytucji. Nasza Konstytucja oraz Karta Praw są obdarzane przez nas ogromnym szacunkiem. Gwarantują nam one wolność słowa, wolność zgromadzeń, a także inne prawa człowieka zawarte w Międzynarodowej Deklaracji Praw Człowieka,

Antonin Scalia jest jednym z najznakomitszych amerykańskich prawników. To zagorzały zwolennik stosowania przez Sąd Najwyższy Stanów Zjednoczonych bardzo ścisłej i wąskiej interpretacji Konstytucji.

Mimo że sędzia Scalia uważany jest za konserwatystę, ścisłe przestrzeganie przez niego zasad Konstytucji spowodowało, że nawet niezgodnie z osobistymi przekonaniami orzekał na czyjąś korzyść. Sąd Najwyższy orzekł na przykład, że palenie flagi jest chronioną prawnie formą wolności słowa zapewnioną w naszej Konstytucji. Sędzia Scalia opowiedział się przeciw decyzji większości, pomimo tego, że osobiście ją popierał. Tego rodzaju rozumowanie zapewniło mu szacunek zarówno ze strony konserwatystów jak i liberałów.

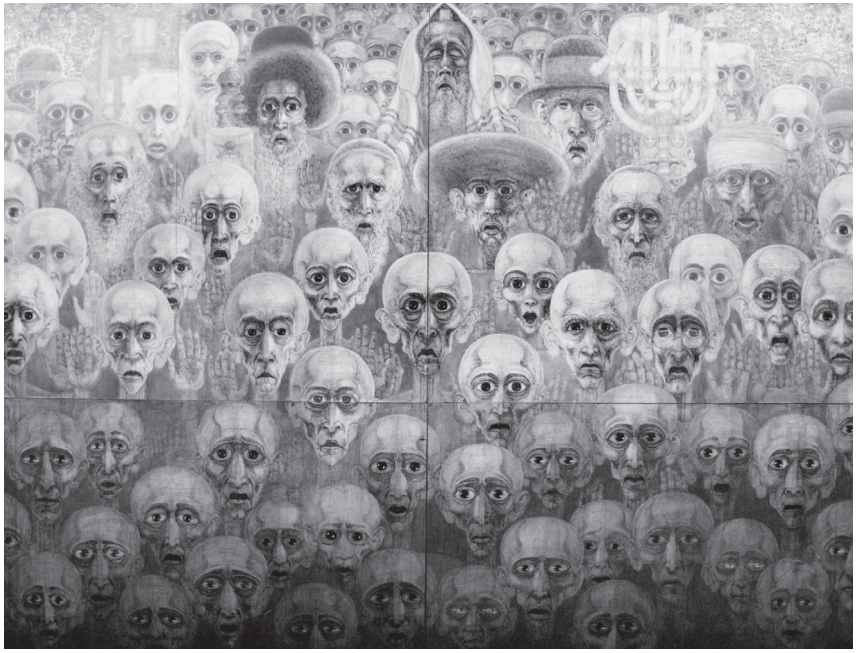
Ze względu na fakt, że obecnie odbywa się posiedzenie Sądu Najwyższego, sędzia Scalia nie mógł być dzisiaj obecny. Przysłał jednak pismo, w którym przyjmuje nagrodę. A oto, co napisał: „Jestem niezmiernie zaszczycony decyzją o przyznaniu mi dorocznej nagrody im. Pawła Włodkowica. Łatwo jest bronić praw człowieka, które świat uznaje - można uznać to nawet za wyrachowanie. Obrona tych praw człowieka, które nie są akceptowane to trudne zadanie, dlatego nagroda przyznawana zwolennikom takiej postawy to ożywcze doświadczenie. Nie jestem pewien, czy zasługuję na taki zaszczyt, ale cieszę się, że Wy tak sądzicie."

Tak więc ponownie w imieniu sędziego Scalii, z ogromną przyjemnością przyjmuję tę nagrodę.

Życzę Państwu owocnych dyskusji ponieważ w tym niezwykle ważnym miejscu szanujemy prawa człowieka.

material.indd 58 08-11-25 22:29:43

PL

„Ściana Płaczu" - Klisze Pamięci Labirynty, Autor: Marian Kołodziej. Źródło: Wydawnictwo Znak

MARIAN KOŁODZIEJ - artysta plastyk, wybitny polski scenograf. Był więźniem nr 432 obozu oświęcimskiego od pierwszego dnia jego istnienia (14 czerwca 1940 r.) do końca. Na temat obozowej przeszłości milczał przez 50 lat swojego życie, autor wystawy „Klisze Pamięci. Labirynty" - 14 VIII 1998 r. - Harmęże

material.indd 59 08-11-25 22:29:43

PL

MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU

AUSCHWITZ – BIRKENAU /podstawowe fakty/

Nazistowski obóz Auschwitz to najbardziej znane w historii ludzkości miejsce męczeństwa i zagłady. Stał się on symbolem Holokaustu, ludobójstwa i terroru a także synonimem załamania współczesnej europejskiej cywilizacji i kultury.

Obóz Auschwitz istniał w latach 1940-1945 i pełnił kilka funkcji. Był największym ośrodkiem masowej zagłady europejskich Żydów i jednocześnie największym obozem koncentracyjnym dla więźniów różnych narodowości, głównie Polaków, źródłem niewolniczej siły roboczej dla niemieckiej gospodarki, miejscem gdzie przeprowadzano egzekucje i zbrodnicze eksperymenty medyczne a także dokonywano ogromnej grabieży.

Naziści wysłali do niego co najmniej 1 100 000 europejskich Żydów, blisko 150 000 Polaków, 23 000 Romów, 15 000 sowieckich jeńców wojennych, a także kilkadziesiąt tysięcy przedstawicieli innych narodowości.

W planowy, przygotowany z biurokratyczną dokładnością i w przemysłowy sposób zamordowano w obozie większość deportowanych do niego ludzi. Dziewięćdziesiąt procent ofiar stanowili Żydzi.

Naziści utworzyli obóz w 1940 roku na przedmieściach starego polskiego miasta Oświęcim. Podobnie jak i znaczna część polskich terenów znalazło się ono pod okupacją niemiecką i włączone zostało w granice Trzeciej Rzeszy niemieckiej. Polska nazwa miasta została zmieniona na Auschwitz i stała się również określeniem obozu – Konzentrationslager Auschwitz.

material.indd 61 08-11-25 22:29:44

Lokalizacja obozu – niemal w centrum okupowanej przez Niemców Europy – oraz dogodne połączenia komunikacyjne spowodowały, iż naziści rozbudowali go na ogromną skalę. Auschwitz stał się największym obozem koncentracyjnym, a od 1942 roku jednocześnie największym ośrodkiem masowej zagłady Żydów.

W szczytowym okresie działania składał się z trzech części :

- Najstarsza, to tzw. obóz macierzysty, określany później także jako Auschwitz I, który utworzony został w 1940 na terenie przedwojennych opustoszałych polskich koszar. Na bramie prowadzącej do obozu umieszczono cyniczny napis w języku niemieckim „Praca czyni wolnym". Slogan ten miał zapewniać o pewnym porządku panującym w obozie i dawać złudną nadzieję więźniom iż dzięki wytężonej pracy można było z niego uzyskać zwolnienie. Po kilku dniach pobytu okazywało się jednak jasne, że niewolnicza praca nie służyła uzyskaniu wolności , prowadziła tylko do wycieńczenia i śmierci.
- Druga część to Birkenau, największy obóz w kompleksie oświęcimskim, zwany także Auschwitz II. Naziści zaczęli go budować jesienią 1941 roku w oddalonej o 3 km od Oświęcimia wsi Brzezinka. Jej mieszkańców wysiedlono, a zabrane im domostwa rozebrano. Tu, w Birkenau, Niemcy wybudowali największe urządzenia masowej zagłady Żydów – komory gazowe w których zamordowali większość ofiar obozu. Wybudowano tu także około 300 prymitywnych baraków drewnianych i murowanych, w których umieszczano ludzi kierowanych do pracy i skazanych na powolną śmierć w obozie.
- W latach 1942- 1944 powstało jeszcze ponad 40 podobozów. Zakładano je przy niemieckich zakładach przemysłowych i gospodarstwach rolno-hodowlanych. Największy spośród nich, o nazwie Buna, utworzono w 1942 roku w Monowicach pod Oświęcimiem obok zakładów syntetycznej gumy i benzyny Buna-Werke, wybudowanych w czasie wojny przez niemiecki koncern IG Farbenindustrie.

W pierwszym okresie istnienia obozu naziści kierowali do niego głównie polskich więźniów politycznych. Byli to głównie ludzie tworzący elitę narodu polskiego, jego polityczni, społeczni i duchowi przy-

material.indd 62 08-11-25 22:29:44

wódcy, przedstawiciele inteligencji, kultury i nauki, uczestnicy ruchu oporu, oficerowie. Do obozu wysyłano także Polaków aresztowanych w ulicznych łapankach jak również pochodzących z akcji przesiedleń, prowadzonych przez okupanta na ziemiach polskich. Pierwszy transport więźniów przywieziono do obozu 14 czerwca 1940 roku z więzienia w Tarnowie. Składał się on z 728 polskich więźniów politycznych. Dołączono do nich także grupę kilkunastu polskich Żydów. Data przywiezienia pierwszego transportu przyjmowana jest przez historyków za oficjalną datę założenia obozu koncentracyjnego. Z czasem naziści zaczęli kierować do obozu również grupy więźniów innych narodowości.

Ogółem w obozie naziści umieścili ponad 400 000 osób. Około połowa z nich zginęło wskutek głodu, pracy ponad siły, a także wyniszczających warunków bytowania, chorób i epidemii, kar, tortur i zbrodniczych eksperymentów. Ginęli także w licznych egzekucjach przez powieszenie lub rozstrzelanie. Kiedy Niemcy wybudowali w Auschwitz komory gazowe przeznaczone do przeprowadzania w nich akcji masowej zagłady Żydów, uśmiercali w nich także polskich więźniów politycznych, Romów i jeńców sowieckich.

O tym co czekało więźnia w obozie świadczyły słowa kierownika obozu, który oznajmiał nowo przywiezionym iż przybyli nie do sanatorium tylko do obozu koncentracyjnego, z którego było jedno wyjście przez komin krematoryjny. Mówił także, że Żydzi mają prawo żyć przez dwa tygodnie, księża miesiąc a pozostali trzy miesiące.

Od 1942 roku Niemcy zaczęli realizować w Auschwitz i innych obozach śmierci zbrodniczą ideę wymordowania wszystkich Żydów zamieszkujących Europę. Naziści przeznaczyli ich na zagładę niezależnie od wieku, płci, zawodów, obywatelstwa czy poglądów. Ginęli tylko dlatego, że byli Żydami. Większość Żydów deportowanych całymi rodzinami do Auschwitz zabijana była natychmiast po przywiezieniu, nigdy nie stając się więźniami obozu.

Na rampach kolejowych w Auschwitz lekarze SS przeprowadzali wśród nowo przywiezionych Żydów selekcje. Oddzielali tych których chcieli zamordować natychmiast w komorach gazowych, od tych którzy mieli być zachowani przy życiu czasowo, służąc jako siła robocza lub obiekty eksperymentów. Osoby chore, starsze, kobiety w ciąży,

material.indd 63 08-11-25 22:29:44

dzieci i inne uznane przez nich za niezdolne do pracy lub niepotrzebne w obozie, najczęściej 70-75 % transportu, a czasami cały transport, prowadzone były do komór gazowych i zabijane gazem.

Żydzi skazani na natychmiastową śmierć nie byli wprowadzani w ewidencję obozu, tzn. nie oznaczano ich numerami i nie rejestrowano. Władze obozowe starały się zatrzeć wszelkie ślady popełnianych zbrodni, niszczono więc osobiste dokumenty ofiar i ich pamiątki, ciała spalano w krematoriach lub na stosach, a popioły wrzucano do rzek i stawów lub rozsypywano jako nawóz po okolicznych polach. W stan liczbowy obozu władze obozowe wprowadzały tylko tych Żydów, których w trakcie selekcji wybierano jako zdolnych do pracy i pozwalano im przez pewien czas przebywać w obozie.

Przywiezione przez Żydów bagaże i mienie grabiono, segregowano i wysyłano w głąb trzeciej Rzeszy. Przedmiotem bezprecedensowej grabieży było nie tylko mienie pomordowanych, ale także ich zwłoki. Usuwano z nich złote zęby, przetapiano i przesyłano do Głównego Urzędu Sanitarnego SS lub do Banku Rzeszy w Berlinie. Zamordowanym kobietom obcinano włosy i sprzedawano je niemieckim fabrykom.

Pod koniec 1944 roku, w obliczu zbliżającej się do Oświęcimia ofensywy Armii Czerwonej, władze obozowe przystąpiły do zacierania śladów swych zbrodni. Niektóre obiekty rozebrano, inne spalono. Szczególnie starano się zniszczyć urządzenia masowej zagłady – komory gazowe i krematoria, które wysadzono w powietrze.

Większość więźniów zdolnych do pracy wywieziono w głąb Trzeciej Rzeszy. W drugiej połowie stycznia wyprowadzono z obozu ostatnie transporty – blisko 60 000 więźniów, którzy musieli pieszo pokonać wielokilometrowe trasy, określane później marszem śmierci.

W obozie pozostało około 7000 więźniów, chorych, słabych i skrajnie wyczerpanych. Zostali oni uwolnieni 27 stycznia 1945 przez żołnierzy Armii Czerwonej. Nie wszyscy jednak ludzie doczekali wolności. Na terenie obozu żołnierze radzieccy znaleźli około 600 zwłok więźniów zastrzelonych przez esesmanów w trakcie wycofywania się oraz zmarłych z wycieńczenia przed a także już po wkroczeniu żołnierzy radzieckich.

material.indd 64 08-11-25 22:29:44

PAŃSTWOWE MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU

PL

POWSTANIE MUZEUM

Kilka miesięcy po zakończeniu wojny i wyzwoleniu nazistowskich obozów grupa polskich byłych więźniów zaczęła publicznie propagować ideę upamiętnienia ofiar Auschwitz. Gdy tylko stało się to możliwe, część z nich przybyła na teren byłego obozu, by móc chronić poobozowe obiekty i ruiny. Doprowadzili oni do zorganizowania tzw. Stałej Ochrony Obozu Oświęcimskiego i otoczyli opieką tysiące pielgrzymów, którzy niemal natychmiast po zakończeniu wojny zaczęli tu masowo przybywać, aby szukać śladów swoich bliskich, pomodlić się i oddać hołd pomordowanym. Byli więźniowie jeszcze przed oficjalnym powołaniem do życia Muzeum przygotowali na tym terenie pierwszą wystawę.

2 lipca 1947 r. polski Sejm wydał ustawę o zachowaniu po wsze czasy terenów i obiektów byłego obozu i powołał do życia Państwowe Muzeum Oświęcim-Brzezinka. Muzeum obejmuje tereny dwóch byłych obozów koncentracyjnych: Auschwitz I i Auschwitz II-Birkenau o łącznej powierzchni 191 hektarów. W 1979 r. na wniosek Polski tereny byłego obozu wpisano na listę dziedzictwa światowego UNESCO.

Zgodnie z uchwałą polskiego parlamentu z 1947 r. zadaniem Muzeum stało się zabezpieczenie terenów byłego obozu i jego obiektów, zbieranie i gromadzenie dowodów i materiałów dotyczących zbrodni hitlerowskich, naukowe ich opracowywanie oraz udostępnianie ich społeczeństwu. Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau to przede wszystkim cmentarz, ale także miejsce pamięci, pomnik, instytut pamięci, centrum edukacji i badań nad losami zamordowanych tu ludzi.

W skład Muzeum weszły dwie zachowane części oświęcimskiego kompleksu – obóz macierzysty (Auschwitz I) w Oświęcimiu oraz obóz Birkenau (Auschwitz II) w Brzezince. Wiele miejsc i obiektów związanych z funkcjonowaniem KL Auschwitz znalazło się jednak poza granicami Muzeum. Kwestia obszaru, jaki powinien znaleźć się w jego obrębie, wywołała w Polsce ożywioną dyskusję. Ostatecznie Muzeum objęło tereny, na których znajdowały się prawie wszystkie urządzenia

material.indd 65 08-11-25 22:29:44

masowej zagłady Żydów oraz ponad 150 różnego rodzaju oryginalnych obiektów poobozowych, takich jak bloki i baraki więźniarskie, latryny, budynki administracji i kierownictwa obozu, wartownie SS, budynki, w których przyjmowano nowo przywiezionych więźniów, a także wieże wartownicze, bramy obozowe, kilkanaście kilometrów obozowego ogrodzenia i dróg wewnętrznych oraz rampa kolejowa (w Birkenau). W skład Muzeum wszedł również teren, na którym znajduje się masowa mogiła kilkuset więźniów, którzy zginęli przed wkroczeniem żołnierzy Armii Czerwonej lub zmarli już po oswobodzeniu.

Znaczna część obiektów uległa jednak zniszczeniu jeszcze przed wyzwoleniem obozu. Niektóre z nich zostały rozebrane lub zniszczone w 1944 r. i w styczniu 1945 r. w trakcie likwidowania obozu i zacierania śladów zbrodni przez esesmanów. Część baraków drewnianych została rozebrana już po wyzwoleniu.

W 2002 r. teren Muzeum powiększony został o obszar, na którym znajdowała się pierwsza komora gazowa w Birkenau, tzw. Czerwony Domek, a w 2004 r. o budynek zwany Starym Teatrem, gdzie w czasie wojny mieściły się obozowe magazyny.

DZIAŁALNOŚĆ MUZEUM

Statutowym obowiązkiem Muzeum jest gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie zbiorów i obiektów muzealnych, opracowywanie oraz udostępnianie ich zwiedzającym i szerokiej publiczności w Polsce i na świecie.

W zbiorach Archiwum PMA-B gromadzone są oryginalne dokumenty obozowe proweniencji niemieckiej, kopie dokumentów otrzymane z innych instytucji w kraju i za granicą, materiały źródłowe powstałe po wojnie (wspomnienia, relacje byłych więźniów, materiały procesowe dotyczące zbrodniarzy hitlerowskich, etc.), fotografie, mikrofilmy, negatywy, filmy dokumentalne, opracowania, recenzje, referaty, scenariusze wystaw i filmów, kwerendy.

Ochroną i konserwacją rozległego terenu i licznych obiektów po-

material.indd 66 08-11-25 22:29:44

obozowych byłego KL Auschwitz oraz zbiorów poobozowych zajmuje się Dział Zbiorów, współpracujący przy tym ze specjalistami, ekspertami i konsultantami z kraju i zagranicy.

Naukowcy pracujący w Dziale Naukowo-Badawczym specjalizują się w tematyce związanej z historią KL Auschwitz. Będąc ekspertami i konsultantami w tej dziedzinie zajmują się naukowym opracowaniem zbiorów muzealnych, prowadzą badania naukowe, seminaria, wykłady dla nauczycieli, szkolą przewodników po Muzeum i współpracują z innymi działami w zakresie działalności popularyzatorskiej, dydaktycznej i wydawniczej Muzeum.

Upowszechnianiem wiedzy o historii KL Auschwitz na terenie Muzeum i poza nim zajmuje się Międzynarodowe Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście. Jedną z podstawowych form działalności Centrum jest współpraca z młodzieżą szkolną i z nauczycielami, z polskimi i zagranicznymi instytucjami, placówkami badawczymi czy młodzieżowymi grupami studyjnymi. W ramach działalności edukacyjnej organizowane są m.in.: prelekcje i odczyty, lekcje muzealne, konferencje dla nauczycieli, sympozja i przeglądy filmowe. Istotną dziedziną działania tego działu jest obsługa odwiedzających Muzeum, a w roku 2006 było to około miliona osób.

Publikowaniem opracowań na tematy związane z historią KL Auschwitz i działalnością Muzeum, dystrybucją, a także współpracą z innymi oficynami wydawniczymi z Polski i zagranicy zajmuje się Dział Wydawniczy PMA-B. Dotychczas Wydawnictwo opublikowało 420 pozycji w nakładzie około 7 mln egzemplarzy. Są to prace naukowe, źródłowe, literatura piękna, poezja, wspomnienia a także albumy, plakaty, pocztówki, kasety wideo zawierające filmy przedstawiające historię Auschwitz, etc.

material.indd 67 08-11-25 22:29:44

MIĘDZYNARODOWE CENTRUM EDUKACJI O AUSCHWITZ I HOLOKAUŚCIE (MCEAH)

Podczas obchodów 60. rocznicy wyzwolenia KL Auschwitz został podpisany przez byłych więźniów Akt Założycielski Międzynarodowego Centrum Edukacji o Auschwitz i Holokauście. Stanowiąc integralną część Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu, MCEAH kontynuuje działania zapoczątkowane przez tych, którzy obóz przeżyli, aby Auschwitz nigdy się nie powtórzył.

Poprzez edukację w historycznym miejscu Zagłady w oparciu o zbiory i archiwalia oraz dotychczasową działalność naukową i edukacyjną Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau, Centrum przyczynia się do lepszego zrozumienia tragedii Auschwitz.

Podstawowym celem MCEAH jest umiędzynarodowienie studiów i badań nad problematyką Auschwitz, Holokaustu i ludobójstwa. Ważnym elementem działalności Centrum jest współpraca międzynarodowa, koordynacja inicjatyw regionalnych i ogólnopolskich, współpraca z miejscami pamięci, instytucjami i ośrodkami edukacyjnymi w Polsce i za granicą, popularyzowanie nauczania o Auschwitz i Holokauście w szkołach różnego szczebla.

Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu ze względu na autentyczność miejsca historycznego, złożoną symbolikę i znaczenie obozu dla różnych grup narodowych i religijnych w sposób naturalny stało się wyjątkowym ośrodkiem edukacji. Pamięć o tym najstraszniejszym cmentarzysku współczesnej cywilizacji, nakładają na MCEAH obowiązek przekazywania wiedzy o wszystkich aspektach Auschwitz.

W Muzeum zgromadzono zbiory nie tylko o charakterze czysto muzealnym, ale także przedmioty o potężnym ładunku emocjonalnym, rzeczy po pomordowanych, ich osobiste pamiątki. Muzeum posiada ponadto zbiór sztuki obozowej i sztuki tworzonej po wojnie przez byłych więźniów i innych artystów, dokumenty archiwalne. Bogata biblioteka oraz medioteka stanowią także gotowe do wykorzystania źródła wiedzy, co umożliwia prowadzenie szerokiej działalności edukacyjnej przez MCEAH.

material.indd 68 08-11-25 22:29:44

PL

CENTRUM DIALOGU I MODLITWY

„Spośród wielorakich inicjatyw, jakie w duchu Soboru podejmowane są dzisiaj na rzecz dialogu żydowsko-chrześcijańskiego, pragnę wskazać na powstający w Polsce ośrodek informacji, wychowania, spotkań i modlitwy.

Ma on służyć badaniom nad Shoah oraz nad martyrologią narodu polskiego i innych narodów europejskich w okresie narodowego socjalizmu, a także duchowej konfrontacji z tymi problemami.

Należy sobie życzyć, aby przyniósł obfite owoce i mógł stanowić wzór również dla innych narodów".

Jan Paweł II, 24.06.1988.

Centrum Informacji, Spotkań, Dialogu, Wychowania i Modlitwy powstało w 1992 roku. Jest to instytucja katolicka, założona przez Ks. Arcybiskupa Franciszka Kardynała Macharskiego w porozumieniu z biskupami całej Europy i przedstawicielami organizacji żydowskich.

Intencją Centrum, który w roku 1998 przybrał nazwę Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu, założonego w pobliżu obozu Auschwitz, jest stworzenie miejsca refleksji, edukacji, wymiany myśli i modlitwy dla wszystkich poruszonych tym, co tu się stało.

Centrum ma być formą uczczenia pamięci ofiar i ma przyczyniać się do budowania w świecie wzajemnego szacunku, pojednania i pokoju.

„U progu Auschwitz"

Wprawdzie dom nosi nazwę „Centrum Dialogu i Modlitwy w Oświęcimiu", ale często wydaje się, że w tym miejscu nie można rozpoczynać ani modlitwą ani dialogiem. Trzeba zacząć od milczenia i słu-

material.indd 69 08-11-25 22:29:44

chania, od trudu zwiedzenia miejsc pamięci, od „wsłuchania się w głos ziemi oświęcimskiej". To konkretne spotkanie z historią porusza do głębi prawie każdego. Dlatego tak ważnym jest czas poświęcony temu miejscu, jak również czas dla siebie. Poprzez stworzenie w tym domu atmosfery otwartości, przyjaźni i spokoju pragniemy pomoc gościom przeżyć ten czas.

Auschwitz było miejscem zniszczenia stosunków międzyludzkich. To ta największa rana, która krwawi po dzień dzisiejszy... Uzdrowienie możliwe jest tylko poprzez spotkanie. Najważniejsze, a zarazem najtrudniejsze jest stworzenie zaufania "po Auschwitz" tak, aby było możliwym otwarcie się na siebie bez strachu, słuchanie siebie nawzajem i dawanie sobie świadectwa. Będą przy tym poruszane rany. Dlatego koniecznym jest ostrożne uczenie się tego. Otwarcie serca dla drugiego jest tylko wtedy możliwe, jeżeli istnieje „kredyt" zaufania. Stworzenie takiego „kredytu" jest naszym najważniejszym zadaniem. Dialog u progu Auschwitz nie rozpoczyna się tylko milczeniem i słuchaniem, lecz także śmiałym zaufaniem.

Spotkania z byłymi więźniami są dla nas bardzo ważne. Pokazują one ludzką twarz cierpienia, ale i odpowiedzialność za przyszłość. O ile jest to możliwe, pomagamy przy nawiązaniu z nimi kontaktów..

Organizowaliśmy projekt „Miejsce zamieszkania: Oświęcim", który miał na celu przygotowanie młodzieży z Oświęcimia do spotkań i dyskusji z zagranicznymi gośćmi. Młodzież stała się ambasadorem swojego miasta i poprzez kontakt z byłymi więźniami także mostem między pokoleniem Świadków a pokoleniami odpowiedzialnymi za przyszłość. Radosne i zarazem poważne spotkania z nimi uświadamiają żywy wymiar naszej „odpowiedzialności po Auschwitz".

Dialog i tożsamość przynależą do siebie. Spotkanie z „Auschwitz" odgrywa zawsze istotną rolę. Wywołuje ono pytania o Boga, zło, powołanie, odpowiedzialność, winę i wybaczenie, o stosunki chrześcijańsko-żydowskie. Natrafiamy tu także na wielkie świadectwa wiary i zwycięstwa godności ludzkiej. W ostatnich latach postać Edyty Stein i wzór Jana Pawła II stały się szczególnie ważne w tym kontekście.

W tym domu spotkają się ludzie z całego świata. Odbywają się w Centrum spotkania z byłymi więźniami, chrześcijańskimi i żydowskimi, z młodymi ludźmi z Polski i Niemiec, jak i z innych krajów,

material.indd 70 08-11-25 22:29:44

z profesorami, księżmi, rabinami. Są to kroki w stronę dialogu chrześcijańsko – żydowskiego. Od 1997 r. organizowane są seminaria „u progu Auschwitz", które wkrótce nabrały międzynarodowego i międzyreligijnego wymiaru. Prosty fakt, że wspólnie zwiedza się teren byłego obozu i słucha świadectw tych, którzy go przeżyli był ważnym doświadczeniem.

„Boże mój Boże, czemuś mnie opuścił?" W Auschwitz pytanie to jest wciąż żywe. Jednak wspólna modlitwa chrześcijan i Żydów w Auschwitz napełnia nadzieją. W tych spotkaniach „u progu Auschwitz" przeżywaliśmy zwycięstwo człowieczeństwa – i Boga.

material.indd 71 08-11-25 22:29:44

PL

KRZYSZTOF PENDERECKI

Krzysztof Penderecki (ur. 23 listopada 1933 w Dębicy) – współczesny polski kompozytor, dyrygent i pedagog muzyczny, przedstawiciel tzw. polskiej szkoły kompozytorskiej w latach sześćdziesiątych. Mąż Elżbiety Pendereckiej.

Wychował się w rodzinie o ormiańskich korzeniach. Początkowo uczył się grać na skrzypcach i pobierał lekcje kompozycji u Franciszka Skołyszewskiego. Następnie w latach 1955 - 1958 studiował kompozycję w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej (obecnie Akademia Muzyczna) w Krakowie w klasie Artura Malawskiego. Międzynarodowy rozgłos przyniosły mu utwory o bardzo oryginalnej kolorystyce dźwiękowej, często wykorzystujące niekonwencjonalne techniki artykulacji (np. stukanie w deko instrumentów smyczkowych). Taka technika kompozytorska otrzymała miano sonoryzmu, a reprezentują ją m.in. utwory takie jak Ofiarom Hiroszimy – tren, Polymorphia, De natura sonoris. W tym stylu skomponowana jest również Pasja wg św. Łukasza.

Kompozytor w niebanalny sposób realizował postulaty ówczesnej awangardy. Jednym z nich był „aleatoryzm niezamierzony", polegający na niedokładnym zapisywaniu partytur. Wprawdzie ogromnie utrudniało to wykonania i z powodu protestów wykonawców w późniejszych wydaniach kompozytor zezwalał na zapisywanie nut w konwencjonalny, precyzyjny sposób (uzmysławia to pierwsze i późniejsze wydania Pasji wg św. Łukasza), lecz sama koncepcja stanowiła wyraźne usprawnienie procesu zapisywania złożonych partytur na ogromne obsady wokalno-instrumentalne i pozwalała szybciej realizować kolejne zamówienia.

U progu lat 70. XX w. kompozytor porzucił technikę sonorystyczną,

material.indd 73 08-11-25 22:29:44

coraz częściej komponował tonalnie, orkiestrując w stylu niemieckiej muzyki symfonicznej z końca XIX stulecia (Symfonia wigilijna). Zarzucano mu więc, że „zdradził awangardę", ale ten styl znalazł aprobatę szerokiej publiczności. W Polsce specjalne zainteresowanie budziły w latach osiemdziesiątych utwory nawiązujące do wydarzeń politycznych, z których powstało 'Polskie Requiem'.

W 1996 roku Krzysztof Penderecki skomponował Siedem Bram Jerozolimy na zamówienie miasta Jerozolimy z okazji jubileuszu 3000 lat Świętego Miasta; prawykonanie miało miejsce w Jerozolimie 9 stycznia 1997 roku, a pierwsze wykonanie w Polsce odbyło się w Warszawie 14 marca 1997 roku.

Kompozytor w oryginalny sposób konstruuje swoje wieloczęściowe utwory. Najpierw powstaje jedna lub kilka części, następnie dołącza do nich następne. Tym sposobem każdy utwór może być wielokrotnie prezentowany w wersji premierowej, co ma niebagatelne znaczenie w praktyce koncertowej. Najdłużej powstawało w ten sposób Polskie Requiem, obecnie w trakcie przedłużania jest VIII Symfonia, której początkowa wersja zamówiona została na otwarcie Filharmonii w Luksemburgu i tam wykonana w 2005.

Skłonność do usprawniania procesu twórczego, której pierwszym przejawem był aleatoryzm niezamierzony skłoniła Pendereckiego do przeniesienia do muzyki tradycję znanej w przeszłości w środowisku malarzy, a polegającej na tym, iż mistrz przyjmuje zamówienia i koordynuje pracę, natomiast uczniowie wykonują konkretne zadania, takie jak adaptacja utworu na kolejne obsady, albo rozwinięcie pomysłów naszkicowanych przez mistrza.

W 2005 roku kompozytor został odznaczony przez Prezydenta RP Orderem Orła Białego.

Melancholijny charakter wielu epizodów w utworach z ostatnich lat wynika z faktu, iż ulubionym interwałem kompozytora jest seksta mała.

Fragmenty dzieł Krzysztofa Pendereckiego wykorzystał Andrzej Wajda w filmie "Katyń"; oprac. ścieżki dźwiękowej przygotował Stanisław Radwan.

material.indd 74 08-11-25 22:29:44

PL

KRZYSZTOF PENDERECKI, "SIEDEM BRAM JEROZOLIMY"

Utwór Krzysztofa Pendereckiego SIEDEM BRAM JEROZOLIMY (1996) napisany został na zamówienie miasta Jerozolimy z okazji jubileuszu 3000 lat Świętego Miasta. Prawykonanie odbyło się w Jerozolimie 9 stycznia 1997 roku z udziałem międzynarodowej obsady solistów, chórów radiowych z Monachium, Stuttgartu i Lipska oraz ORKIESTRY RADIA BAWARSKIEGO w Monachium i ORKIESTRY SYMFONICZNEJ w Jerozolimie pod dyrekcją Lorina Maazela. Pierwsze wykonanie SIEDMIU BRAM JEROZOLIMY w Polsce miało miejsce w Filharmonii Narodowej w Warszawie 14 marca 1997 roku. Śpiewali: Izabela Kłosińska – sopran, Bożena Harasimowicz – sopran, Ewa Podleś – mezzosopran, Wiesław Ochman – tenor i Romuald Tesarowicz – bas. Ponadto wystąpił Gustaw Holoubek jako recytator oraz Chór i Orkiestra Symfoniczna Filharmonii Narodowej. Dyrygował Kazimierz Kord.

SIEDEM BRAM JEROZOLIMY jest utworem o charakterze oratoryjnym, choć sam kompozytor nie określa go jako oratorium. Początkowo jubileuszowe dzieło miało być symfonią, dopiero w trakcie komponowania przybrało formę wokalno-instrumentalną. Siedem części odpowiada siedmiu bramom Jerozolimy, ale żadna z części nie nawiązuje bezpośrednio do konkretnej bramy. Dobierając teksty kompozytor sięgnął do tych fragmentów Starego Testamentu, które zapowiadają przyjście Mesjasza.

material.indd 75 08-11-25 22:29:44

PL

foto: Jan Zegalski

NARODOWA ORKIESTRA SYMFONICZNA POLSKIEGO RADIA W KATOWICACH

Uznawana za wiodącą polską orkiestrę, Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach pełni rolę ambasadora kultury, reprezentującego kraj na międzynarodowej scenie artystycznej. W ostatnich latach okazją do przedstawiania polskiej twórczości stały się m.in. koncerty w Brukseli (Europalia 2001 – Polska), Wiedniu (otwarcie Roku Polskiego w Austrii), Dusseldorfie (Dni Województwa Śląskiego w Północnej Nadrenii-Westfalii), Madrycie (koncert galowy Roku Polskiego w Hiszpanii), Rzymie (obchody 70. rocznicy urodzin H.M. Góreckiego), Kijowie (inauguracja Roku Polskiego na Ukrainie) i Paryżu (koncert galowy Roku Polskiego we Francji „Nowa Polska"). Zespół miał zaszczyt współpracować z jednymi z największych kompozytorów drugiej połowy XX wieku – Witoldem Lutosławskim, Krzysztofem Pendereckim i Henrykiem Mikołajem Góreckim, prezentując pierwsze wykonania ich dzieł.

material.indd 77 08-11-25 22:29:45

Historia

Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach (wcześniej działająca jako Wielka Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia) powstała w 1935 roku w Warszawie. Zespół utworzył i prowadził do wybuchu II wojny światowej Grzegorz Fitelberg. W marcu 1945 roku Orkiestra reaktywowana została w Katowicach przez Witolda Rowickiego. W roku 1947 dyrekcję artystyczną objął ponownie – powróciwszy z zagranicy – Grzegorz Fitelberg. Po jego śmierci w 1953 roku Zespołem kierował m.in. Jan Krenz (1953-68), Kazimierz Kord (1969-73), Antoni Wit (1983-2000). Od 2001 r., przez sześć sezonów, funkcję dyrektora artystycznego pełnił Gabriel Chmura. Tytuł pierwszego dyrygenta gościnnego NOSPR przyjął Stanisław Skrowaczewski, a dyrygenta honorowego – Jan Krenz. We wrześniu 2000 r. dyrektorem naczelnym i programowym została Joanna Wnuk-Nazarowa.

Nagrania

Orkiestra zrealizowała przeszło 190 płyt CD dla wielu polskich i zagranicznych wytwórni (m.in. Decca, EMI, Phillips) oraz dokonała licznych nagrań archiwalnych dla potrzeb Polskiego Radia. Dla firmy Naxos zarejestrowała m.in. wszystkie dzieła Witolda Lutosławskiego (9-płytowy album), wszystkie symfonie Czajkowskiego i Schumanna, większość Pendereckiego (I-V) i Mahlera (bez VIII) oraz utwory Kilara, Wieniawskiego, Moszkowskiego i Góreckiego a dla wytwórni Chandos Records – trzypłytową serię z muzyką Mieczysława Weinberga. Nagrane przez NOSPR Credo Pendereckiego, III Symfonię Góreckiego oraz Missa pro pace Kilara, Polskie Radio wydało na płytach DVD oraz SACD jako Tryptyk sakralny.

Za dokonania fonograficzne orkiestra wyróżniona została licznymi nagrodami: m.in. nagranie pięciu koncertów fortepianowych Prokofiewa pod dyrekcją Antoniego Wita z Kun Woo Paikiem w partii solowej zdobyło nagrodę Diapason d'Or i Grand Prix du Disque de la Nouvelle Académie du Disque, a rejestracja Symfonii Turangalila Oliviera Messiaena pod dyrekcją Antoniego Wita nagrodzona została Cannes Classical Award 2002. Ostatnio, płyta nagrana dla wytwórni DUX z utworami Krzysztofa Pendereckiego (Capriccio na skrzypce i orkiestrę, De natura sonoris no. 2 oraz Koncert na fortepian i orkiestrę Zmartwychwstanie) z udziałem NOSPR oraz solistek Beaty Bilińskiej i Patrycji Piekutowskiej pod dyrekcją kompozytora, otrzymała prestiżową nagrodę Midem Classical Award 2008 w kategorii Muzyka współczesna.

material.indd 78 08-11-25 22:29:45

PL

Artyści

Wraz z NOSPR – zarówno w Polsce, jak i za granicą – występowało wielu znakomitych dyrygentów i solistów, m.in. Martha Argerich, Leonard Bernstein, Rudolf Buchbinder, James Conlon, Placido Domingo, Pierre Fournier, Nicolai Gedda, Barbara Hendricks, Julius Katchen, Leonidas Kavakos, Wilhelm Kempff, Kevin Kenner, Paweł Klecki, Kiryłł Kondraszyn, Marguerite Long, Witold Lutosławski, Charles Mackerras, Misha Maisky, Neville Marriner, Kurt Masur, Shlomo Mintz, Ivan Monighetti, Garrick Ohlsson, Kun Woo Paik, Krzysztof Penderecki, Maurizio Pollini, Hermann Prey, Ruggiero Ricci, Mścisław Rostropowicz, Artur Rubinstein, Jerzy Semkow, En Shao, Stanisław Skrowaczewski, Isaac Stern, Henryk Szeryng, Yan Pascal Tortelier, Pieter Wispelwey, Krystian Zimerman, Nicolai Znaider.

material.indd 79 08-11-25 22:29:45

PL

KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. JÓZEFA ROBOTNIKA

Kościół św. Józefa Robotnika na Osiedlu Zasole w Oświęcimiu wybudowany jest według projektu włoskiego architekta Angelo Molfetty. Budowę rozpoczęto w kwietniu 1992 roku a ukończono w 1997 roku. Pierwsza msza św. została odprawiona w tym kościele 5 października 1997roku, z udziałem wikariusza Rzymu, przewodniczącego Konferencji Episkopatu Włoch kardynała Camilo Ruiniego.

Kościół powstał aby uczcić pamięć 40 000 Włochów deportowanych do hitlerowskich obozów koncentracyjnych, a wzniesiono go zaledwie tysiąc metrów od byłego obozu KL Auschwitz. Cały budynek, każdy najdrobniejszy nawet detal architektury czy wystroju wnętrza, ma głęboką, symboliczną wymowę. Kościół został zaprojektowany jako wielka aula z przylegającym do niej baptysterium, które jest jednocześnie Kaplicą Pamięci, wzniesioną z materiałów, z których budowano krematoria. Bardzo surowe wnętrze zdobią piękne witraże. W oknach prezbiterium umieszczone są sceny Ukrzyżowania a w oknie absydy, za tabernakulum witraż ze św. Józefem. W czternastu oknach nawy znajdują się sceny Drogi Krzyżowej. Ściany kościoła zdobią malowidła, których autorem jest włoski artysta Albino Americo Mazzotta. Na ścianie prezbiterium namalowana jest scena obozowa – duża grupa ludzi pędzona do komór gazowych. Z boku, po lewej stronie ołtarza znajdują się cztery sceny o wymowie patriotyczno – ideowej: Bitwa pod Wiedniem w 1683 roku, Cud nad Wisłą w 1920 roku, Zburzenie Muru Berlińskiego w 1989 roku oraz Papież Jan Paweł II i Trzecie Tysiąclecie Chrześcijaństwa. Wszystkie te kompozycje są monochromatyczne o barwie „czerwonej ziemi" – jak to określił ich autor.

Przed wejściem głównym do kościoła wzniesiona jest dzwonnica, która poświęcona jest Włochom deportowanym do obozów koncentracyjnych. Są to trzy krzyże z zawieszonym na nich elektronicznym dzwonem.

material.indd 81 08-11-25 22:29:45

EN

International Session on the 60th Anniversary of the Universal Declaration of Human Rights by UN General Assembly Human Rights Day Celebration in Poland

material.indd 83 08-11-25 22:29:45

ORGANIZER:

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

COMMISSIONER FOR CIVIL RIGHTS PROTECTION OF THE REPUBLIC OF POLAND

EN

HONORARY PATRONS

PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF POLAND

PRESIDENT OF THE EUROPEAN COMMISSION

CO-ORGANIZERS

State Comptroller and Ombudsman of Israel
Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland
Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland
Museum of Auschwitz-Birkenau in Oświęcim

MEDIA PATRONS

TVP TELEWIZJA POLSKA

POLSKIE RADIO

RZECZPOSPOLITA

material.indd 85 08-11-25 22:29:45

EN

ORIGIN, SIGNIFICANCE AND LEGAL NATURE OF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS (60 YEARS PAST ITS ADOPTION)

I. The development of the modern idea of human rights.

A contemporary person, particularly one brought up in the Western legal culture, is convinced that every person enjoys certain fundamental inalienable freedoms and rights. The belief is universal and does not give rise to reservations. The existence of human rights seems obvious and every deed to the contrary is considered a serious offence. Yet, less than 100 years ago we could only see traces of such thinking, not to mention the implementation of the idea of human rights by individual countries or the international community as a whole.

The legal thought of ancient Greece and Rome did not establish a base for the idea of human rights. The situation changed with the popularisation of the Judaeo-Christian philosophical thought. With human dignity as the fundamental value, the philosophy understood an individual as an entity autonomous from the society. It postulated a limited scope of state control over an individual. The above axiological assumptions were developed and specified by subsequent thinkers, philosophers and theologians throughout the ages. It is enough to mention Saint Thomas Aquinas who presented, inter alia, his concept of the right to resist in the 13th century and it is still accepted today.

Only the 18th century philosophy of law of nature prepared intellectual ground for modern understanding of fundamental human rights.[1] Two key events which took place at the end of the 18th cen-

1 Cf. Freeman, M. (2007). Human Rights, Cambridge, p. 22.

material.indd 87 08-11-25 22:29:46

tury were conducive to popularisation of the idea of human rights. They were: the American War of Independence and the Declaration of Independence proclaimed at that time (1776), as well as the events of the French Revolution together with the Declaration of the Rights of Man and of the Citizen (1787). The events were conducive to popularisation of the view that an individual is furnished with certain inalienable rights due to the very fact of being a human in Europe and North America. The American and the French concepts turned out to be attractive justifications for the social and economic changes which were taking place at the time. They were universal to the extent which allowed them to be transposed into relations between an individual and the state. Although the dynamism of the thoughts' popularisation weakened in the second half of the 19th century, they did not wither away and returned with new force in the 20th century.

The notion of 'human rights' as a legal category emerged only in the 19th century. The term appeared in constitutions as a summary term which stood for the rights of citizens. It was also introduced into international law. At that time, during the Geneva Conference (1864) and the Hague Conference (1899), regulations of international law concerning humanitarian law of armed conflicts were adopted, which are still valid. After World War I, the League of Nations and the International Labour Organisation were established. The basis of the system of national minorities' protection in certain countries was also prepared.

After World War I it seemed that the international law concerning human rights in a wide sense would develop dynamically again. Parallel with international regulations, certain countries guaranteed the basic human rights within their internal legal systems. Yet in practice, the idea of human rights turned out not to have strong roots in any of the spheres; it was not popularised, not to mention its practical application.

During World War II, war crimes were committed on an unprecedented scale. The word "genocide" entered the dictionaries throughout the world. Atrocities of war and non-observance of humanitarian law of armed conflicts were strikingly visible in European and Asian battlefields. Soon, the events were to be accompanied by the threat of

material.indd 88 08-11-25 22:29:46

the destructive force of the atomic bomb and the post-war arms race. The World War and primarily the racist politics and the Holocaust showed how breaching human rights by one specific country with no reaction on the part of the international community may spread into neighbouring countries and subsequently to a considerable part of the world. The events also changed the approach of the international community to the idea of human rights.

EN

II. Charter of the United Nations.

The very adoption, the final content and the legal form of the Universal Declaration of Human Rights were influenced by two types of factors. The first type was the tragic events of World War II which proved it necessary to take more effective steps aimed at protection of the basic rights of an individual. The second significant factor was the political situation which emerged after the war and differences in world view between UN Member States at the time.

At the outset of the war, the policy of the United States began to stress the significance of rights of nations and inalienable human rights. The famous speech delivered by President Franklin Delano Roosevelt in the Congress in 1941 on the so-called "four freedoms" (i.e. freedom of speech, freedom of religion, freedom from want, freedom from fear) touched upon the values. The Atlantic Charter of 1 January 1942 similarly stipulated that victory is essential "to preserve human rights and justice." In Great Britain, Prime Minister Winston Churchill assured that the victory of the Allies will be honoured by the enthronement of human rights.

More detailed talks on the peaceful coexistence of countries after the war were conducted by representatives of the main powers still during warfare. During a meeting in Dumbarton Oaks held in 1944, Great Britain and Russia objected to including human rights' protection in the competence of an international organisation which was about to be established. The idea started to be viewed with scepticism also in the United States.

The situation changed during the conference held in San Francisco in 1945 aimed at establishing the United Nations. The determination of non-governmental organisations which very actively and decidedly

material.indd 89 08-11-25 22:29:46

postulated including a clause on the attachment of international community to human rights in the Charter of the United Nations played an important role in discussions. Yet, consensus was not achieved as to the way of mirroring the idea in the Charter of the United Nations. Finally it was decided that the very reference to the need to implement human rights will be sufficient for the needs of the Charter. Inspired by the views of the famous South African leader Field Marshal Smuts, the UN founders included the following reference in the Charter's preamble:

"We the Peoples of the United Nations determined... to reaffirm faith in fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person, in the equal rights of men and women and of nations large and small... have resolved to combine our efforts to accomplish these aims."

The Charter's preamble thus acknowledged the implementation of human rights as one of the four basic objectives of United Nations. References to human rights recur in the Charter several times with expressions like "universal respect for... human rights and fundamental freedoms," "dignity and worth of the human person." The document, however, does not include a catalogue of human rights or mechanisms for their protection.

III. Drafting the Declaration and its adoption.

After signing the Charter of the United Nations it was discovered that despite its binding nature it is unable to play the role of a sufficient means to protect human rights. United Nations immediately undertook to draft a document under a working title International Bill of Human Rights. In April 1946, the Economic and Social Council established pursuant to Article 62 of the Charter appointed 9 members of the so-called nuclear Commission on Human Rights. President of the United States Franklin Delano Roosevelt's widow Eleanor Roosevelt, United States' delegate to the UN, was chosen to preside over the group.

The first tasks of the temporary Commission were to establish an

material.indd 90 08-11-25 22:29:46

official Commission on Human Rights, to determine the scope of its competence and materials on which work on the planned collection of human rights was to be based. The work of the temporary group was summarised in a report submitted to the Economic and Social Council. Taking into account the majority of the group's recommendations, the Council established an official Commission on Human Rights composed of 18 members in June 1946. Commission members were selected after consultations with UN Secretary General so to ensure an appropriate level of representativeness and knowledge on the part of the Commission. Yet, they were treated not as independent experts but representatives of individual countries.

The Commission was presided over by Eleanor Roosevelt. Pen-chun Chang (China) and René Cassin (France) became Deputy Presidents and Charles Malik (Lebanon) was appointed a commentator. Professor Fernand Dehousse (Belgium), Colonel William Hodgson (Australia) and Ms Hansa Mehta (India) became members of the first Commission as well. The work of the Commission was very actively supported by Canadian John P. Humphrey, Director of the Human Rights Division of the UN Secretariat.

The temporary Commission initially recommended the Social and Economic Council to take up work on the Charter of Rights only in the form of a legal declaration. At that stage, the Council was reluctant to decide on the legal nature of the drafted collection of human rights. It passed the work on the three forms of the Charter of Rights under discussion on to the proper Commission.[2] Firstly, it was assumed that it would be a declaration setting forth the basic human rights, the assumptions they are based on, and appropriate standards. The Declaration would not be binding, yet that was its chance for universal adoption by UN Member States thanks to which it would win serious impact, at least in moral terms. Also, the form did not necessitate such drafting precision (and thus so much time) as in case of an international agreement.

2 See: Johnson, M. G. (1998). A Magna Carta for Mankind, Writing the Universal Declaration of Human Rights, The Universal Declaration of Human Rights: A History of its Creation and Implementation 1948-1998, M. G. Johnson and J. Symonides, Paris, p. 34.

material.indd 91 08-11-25 22:29:46

The second option was adopting an international convention which would have to be adopted by individual states in line with appropriate domestic law procedures. A proposal in that respect was made by the British delegation.

The third solution under discussion was focusing on the process of implementing human rights, i.e. establishing appropriate mechanisms for their protection in the international arena. The latter solution was then perceived as interference in the independence of states for which there was no consent. The concept was soon marginalised by the Commission.

Finally, the discussion focused on the issue whether the planned Charter of Rights is to become a non-binding declaration or an international agreement. The debate went on practically until the very adoption of the Universal Declaration of Human Rights.

United Nations received independent drafts of the planned collection of human rights. The draft by the American Law Institute played a particularly important role in this respect. It was discussed, inter alia, during the International Conference of Non-Governmental Organisations. It was officially presented by the delegation of Panama whose Minister in charge of foreign affairs Alfredo Alvaro was one of the drafters. The draft was presented during the 1st session of the UN General Assembly and officially initiated the work on the draft of the Charter of Rights.

Numerous organisations presented their own drafts, e.g. the Inter-American Bar Association, the American Federation of Labor and the International League for Human Rights,[3] as well as individuals from the United States, Great Britain, Germany, Canada, Australia, Argentina, Denmark, France, and Palestine. Works of an international lawyer professor Hersch Lauterpacht from Cambridge University and of a British author Herbert George Wells were particularly influential.
With a complete action plan and in possession of many drafts of a collection of human rights, the Commission on Human Rights was faced with the task to establish the catalogue of rights of an individual. First

3 See: Hyde, L. K. (1960). The United States and the United Nations: Promoting the Public Welfare – Examples of American Cooperation, 1945-1955, New York, pp. 38-159.

material.indd 92 08-11-25 22:29:46

steps to that end were taken during Commission meetings held between 27 January and 10 February 1947. It was then decided to establish a specialist drafting committee from among Commission members whose task would be to prepare an initial draft of the Charter of Rights. The committee comprised E. Roosevelt, P.C. Chang, and C. Malik. It was later extended to comprise, inter alia, representatives of Australia, Chile, France, the Soviet Union, and Great Britain. The first meeting of the committee took place on 9 June 1947 in Lake Success (New York State). The 408-page-long document outline prepared by the UN Secretariat edited by John Humphrey was the point of reference for its work.

The drafting committee selected a subgroup to work specifically on the draft Charter of Rights in the form of a declaration. Finally, the committee entrusted R. Cassin with preparing the final draft Declaration. The French lawyer accomplished that on a June weekend in 1947. The draft composed of 44 articles and its minor amendments introduced by the remaining members of the subgroup was subsequently worked on by the whole drafting committee and was finally presented to the Commission on Human Rights.

Yet another meeting of the Commission on Human Rights took place between 2 and 17 December 1947. The Commission was then in possession of three reports concerning three different concepts of the Charter of Rights. As it was once again decided not to define the legal nature of the document, the Commission was divided into three groups; each group was to work on individual proposed solutions in detail. It was also decided to call the Declaration Universal. The name indicated that the Declaration encompassed a standard of human rights common to all humans regardless of their sex, race, national or social origin, or views.

Although it was in principle similar to initial British proposals, also the draft of the Convention on Human Rights was presented to United Nations.

During its third session held in June 1948, the Commission deliberated on comments from individual states. It is interesting that there were only a few and not particularly in-depth as to the substance. On 18 June 1948, after the drafting committee introduced its amendments,

material.indd 93 08-11-25 22:29:46

the Commission on Human Rights finalised its work on the draft Declaration. The draft together with report on the work was passed on to the Economic and Social Council and subsequently for debate during the Third Session of the UN General Assembly, Social, Humanitarian and Cultural Questions, Third Committee whose Chairperson was C. Malik and which encompassed the majority of members of the Commission on Human Rights. The task of the Committee was to prepare a draft resolution on adopting the Universal Declaration of Human Rights.

In the period between September and December 1948 the Third Committee gathered for debate 85 times and its individual commissions also additional 20 times. Numerous amendments to the text of the Declaration were presented and many problems were raised again. It is interesting that the meetings of the Committee were much and actively frequented by representatives of non-governmental organisations whose activity within the General Assembly was institutionalised. During the Committee's meetings 168 draft resolutions were looked into and the final number of rejected amendments was 1233. On 6 December 1948, just before the end of the annual session of the General Assembly, the Third Committee adopted the final text of the Resolution with 29 votes for, 9 votes against, and 7 members abstaining. The Universal Declaration of Human Rights was passed on to the UN General Assembly for final deliberation.[4]

During the Third Session of the General Assembly held on 10 December 1948 in Palais de Chaillot in Paris, 58 United Nations Member States debated on the draft Declaration. The discussions were turbulent. There were 1,400 votes on practically every word of the Declaration. Western states criticised including economic, social, and cultural matters into the Declaration. Countries under the influence of the USSR indicated attributing too much significance to personal and political rights. Certain Islamic states objected to the provisions on equality of rights in a marriage and the right to change one's religion

4 See: United Nations, Official Records of the Third Session of the General Assembly, Part I, Plenary Meetings of the General Assembly, Summary Records of Meetings, 21 September – 12 December 1948, Paris, Palais de Chaillot 1948, p. 860.

material.indd 94 08-11-25 22:29:46

until the very end of work on the document.[5]

After the debate ended, the General Assembly President called the UN Member States to vote on adopting the resolution proclaiming the Universal Declaration of Human Rights. 48 states voted for adopting the Declaration, 8 abstained, and two states were absent during the vote. The states to abstain were Saudi Arabia which did not consent to proclaiming freedom to change one's religion, and South Africa. The socialist bloc countries also abstained: Czechoslovakia, Yugoslavia, Poland, Byelorussian SSR, Ukrainian SSR (both constituting parts of the USSR), and the Soviet Union. Despite their active (although sometimes far from constructive) participation in drafting the Declaration, the states abstained from voting due to the increasingly visible cold war policy.

The Declaration was thus adopted without objections. States which represented various ideologies, political systems, with different religions and cultural roots, at different stages of economic development reached historic agreement. In a gesture of gratitude, the General Assembly gave E. Roosevelt a standing ovation and announced the Declaration to be a common standard of achievement for all peoples and all nations. During the same session, the General Assembly also adopted a resolution on disseminating information on the Universal Declaration of Human Rights.

IV. Legal nature of the Declaration.

The Declaration's non-binding legal nature had important merits. Firstly, only the consent of the UN General Assembly was necessary to adopt it, without the need to have it ratified by individual states, which would be time consuming and problematic from the political point of view. There were justified conjectures that the Charter of Rights in its proposed form of a binding international regulation would not be ratified by certain states, particularly those of the communist bloc as well as the United States.

5 See: United Nations, General Assembly, Official Records of the Third Session of the General Assembly, Part I, Social, Humanitarian and Cultural Questions, Third Committee, Summary Records of Meetings, 21 September – 8 December, 1948, Lake Success 1948, pp. 32-790, 847-890.

material.indd 95 08-11-25 22:29:46

Yet, the legal form of the Declaration has certain flaws as well. Primarily, its content is not binding for the state which has adopted it and thus the obligations stipulated by the Declaration may not be enforced at the level of international law.[6] As the pacta sunt servanda principle does not apply to declarations, the Economic Council emphasised that the content of the Universal Declaration of Human Rights would also be included in an international agreement in the future.

The legal nature of the Universal Declaration of Human Rights is problematic both in practice and in the doctrine of international law. Although at the time of its adoption there was consensus among lawyers as to the non-binding nature of the Declaration, with the passage of time opinions were expressed on acknowledging it, or at least some of the rights it stipulates, as binding standards of international law. Certain specialists in international law also believe that with the passage of time the Declaration has become customary law.[7]

The doctrine of international law states that the problem of the legal nature of the Declaration may not be solved on the basis of traditional concepts of norms of customary international law. It is rather postulated that there is no doubt that the Declaration constitutes important evidence of the existence of customary international law.[8] In this respect, the Declaration is currently acknowledged as the basic source setting forth the catalogue of customary human rights and, as such, it plays a key role in modern legal systems. It is almost certain that some of the rights set forth in the Declaration are ius cogens norms, i.e. fundamental obligations of international law.[9]

The discussions on the significance of the legal nature of the Dec-

6 Sieghart, P. (1983). The International Law of Human Rights, Oxford, p. 53. See also: Robertson, A. H., Merrills J.G. (1996). Human Rights in the World: an Introduction to the Study of the International Protection of Human Rights, Manchester, pp. 28-29.

7 Inter alia: Humphrey, J.P. (1979). The Universal Declaration of Human Rights: Its History, Impact and Juridical Character, Human Rights: Thirty Years After the Universal Declaration, Ramcharan, B.G. (ed.), The Hague, pp. 21, 29.

8 Hannum, H. The Status of the Universal Declaration of Human Rights in National and International Law, Georgia Journal of International and Comparative Law 1995-1996, No. 25, p. 322.

9 See: Ramcharan, B.G. (1996). The Legal Status of the International Bill of Human Rights, Nordic Journal of International Law, No. 55, p. 366.

material.indd 96 08-11-25 22:29:46

laration for the international and national legal order are currently mainly secondary as currently there are a number of international agreements in force setting forth human rights (mainly the International Covenants on Human Rights). Also constitutions or acts of the majority of modern states include provisions identical to those of the Declaration. Bearing this in mind, even if not the Declaration itself, the rights it stipulates bind the majority of members of the international community.

On the other hand, it seems that the process of influence of the Universal Declaration of Human Rights on the development and universalisation of human rights weakened in the recent years. Despite defining the catalogue of universal human rights, it would still be difficult to acknowledge that effective means of the rights' protection exist both on the international level and in legal systems of certain countries. The Declaration constitutes the basis for measures in this respect in line with the idea of the so-called implementation of human rights presented still 60 years ago. Yet, it is difficult to predict the development of the process in the future.

V. Multiculturalism of the Declaration.

The significance of the Universal Declaration of Human Rights became fundamental mainly due to its content. One of the characteristics of the Declaration is its multiculturalism and the universality of the values it expresses, yet 60 years ago it was not obvious. The Declaration mirrors concepts and solutions stemming from the Western culture in a wide sense, mainly European, to the widest extent. Other philosophical or world outlook doctrines were employed to a lesser extent as even the UN delegates from Asia or Africa were most frequently educated in the West and shared the values which they had learned in Europe or in the United States. The persistence of C. Malik, P.C. Chang and representatives of Arab states led to including concepts formed on the basis of Islam and Confucianism in the Declaration. In this respect, Ms Hansa Mehta from India emphasised that respect should also be paid to collective values, including the idea of community as the object of human rights.

Another problem of this kind faced by the drafters of the Decla-

material.indd 97 08-11-25 22:29:46

ration was defining the sources of human rights. The drafters of the Declaration who initially suggested the need to provide a unified philosophical justification for human rights it expresses faced a very difficult task. A distinguished French philosopher Jacques Maritain was one of those who worked on the problem. His deliberations on the issue were concluded with the famous statement: "Yes, we agree about the rights, but on condition that no one asks us why." Finally, the problem of establishing the source or justifying human rights was put off. The adopted strategy was seeking agreement as to common values not providing them with any precise philosophical basis. Article 1 of the Declaration derives holding fundamental rights and freedoms from the simple fact of being a human. The concept refers mainly to the philosophy of law of nature and thus constitutes an appropriate compromise for different cultures.

VI. The content of the Declaration.

The adopted text of the Universal Declaration of Human Rights consists of 30 articles, the majority of which proclaim personal and political rights. In line with the assumptions of its drafters, the Declaration is concise. Simultaneously, it is an inspiring document comprehensible to all.

The Declaration's Preamble emphasises the significance of human rights from the point of view of retaining international peace and safety. It also stresses the need to protect human rights so that nobody is "compelled to have recourse... to rebellion against tyranny and oppression." It also refers to obligations in respect of human rights stipulated by the Charter of the United Nations and underscores the significance of both civil and economic rights.

The first two articles of the Declaration establish the foundations of human rights. Article 1 states that all human beings are born free and equal as they are unified by the same characteristic of human dignity. It also indicates the rationality of human actions and the obligation to act fairly in a spirit of brotherhood. Article 2 of the Declaration stipulates that human rights are universal not because they have been adopted by a state or an international community, but because they belong to mankind as a whole. The first two articles assume that human

material.indd 98 08-11-25 22:29:46

rights are the rights of every human being due to the fact of birth, not privileges of certain persons only which may be granted or revoked. Everyone is entitled to all the rights, in every situation and in every place of the world. Article 7 refers to the reasoning by stating that all are equal before the law and all are entitled to equal protection against any discrimination.

Article 3 and Article 25 are considered the basis for material provisions of the Declaration. They stipulate that everyone has the right to life, liberty and security of person (Article 3) and to the so-called appropriate standard of living (Article 25). Article 3 constitutes the basis for all subsequent political rights and freedoms, including the right to freedom from slavery, torture, arbitrary arrest, as well as the right to a fair trial, freedom of speech, freedom to travel, and privacy.

Articles 22-27 state the economic, social, and cultural rights of all. The provision of Article 25 stipulates the right of every human being to social protection and the obligation to protect motherhood and childhood. Article 28 emphasizes the obligation of the whole international community to seeks and establish both political and economic solutions allowing realisation of human rights.

It is also worth to note Article 29 which indicates the duties of every human being to his/her community. It also constitutes general principles on limiting human rights which may take place solely for the purpose of securing due recognition and respect for the rights and freedoms of others and of meeting the just requirements of morality, public order and the general welfare in a democratic society.

The catalogue of human rights set forth in the Declaration is very wide, but for various reasons it does not comprise some of the rights proposed during an international debate. Primarily, it does not formally include the right to resist which was sought by Latin American states. It was however included in the Preamble. The rights of national minorities or the status of dependent territories were not set forth therein either. The proposed provisions in this respect were deemed obsolete in the light of the rights universality principle expressed in the Declaration, e.g. the equality principle.

The Declaration does not include the right to lodge complaints for breaching human rights either. The idea in line with the so-called proj-

material.indd 99 08-11-25 22:29:46

ect of implementation of human rights did not obtain political support in the era of the cold war. It is also stressed that the Declaration does not directly raise the problem of mutual influence of mankind and the natural environment, but the issue was not as widely discusses at that time. It is nevertheless believed that, upon appropriate interpretation, the right to an appropriate standard of living encompasses also the right to an appropriate standard of the natural environment.

***

The World War II and the events which took place afterwards constitute a landmark in the history of the idea of human rights that opened a new stage of development of international cooperation. Although the process progressed gradually earlier on, adopting the Universal Declaration of Human Rights was decisive for its later fate. The Declaration was passed by way of an unrepeatable consensus which emerged at the time of unusual tensions and political conflicts. The document shaped the modern understanding of human rights by encompassing fundamental universal rights. The declaration has been translated into over 360 languages of the world and the date of its adoption marks the annual celebration of the International Human Rights Day.

The authors of the declaration who originated from different cultures made sure the differences were mirrored in the text of the document. The Universal Declaration was a joint vision of a more just and peaceful world. It became the first international document whose assumption is that human rights and basic freedoms concern every human being in every place; the first act in history which was not inspired by victorious revolutions or national liberation movements; the first act which emerged from discussions at the table of deliberations of an international conference and set the standards of basic universal freedoms and human rights for subsequent decades.

Currently, the Declaration is considered the basic act setting forth the standards of human rights. The document became the source of the process of nationalising human rights; it also impacted the shaping of the modern concept of the rights. Although the idea of human rights necessitates further development and higher degree of universalisa-

material.indd 100 08-11-25 22:29:46

tion, particularly as concerns the practice of observing the rights, it is certain that without the Universal Declaration of Human Rights our cultural achievements would be very limited.

Marek Zubik
Jakub Pawliczak

EN

material.indd 101 08-11-25 22:29:46

EN

BIOGRAPHICAL NOTES OF AUTHORS OF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

Introduction

The principal authors of the Universal Declaration of Human Rights deserve credit not only for the very fact of adopting it, but also for the timelessness of its content and impact. It is thanks to their individual efforts, origin from different cultures and different outlooks on the world that the Declaration became universal. Its content also mirrors the personal experience of its drafters and the conviction of the fundamental nature of human rights. For full understanding of the Declaration's nature and significance, it is worth to get to know the profiles of its principal authors. It should not be forgotten that also work of the remaining members of the Commission on Human Rights, UN Secretariat, numerous advisers and primarily of very active representatives of non-governmental organisations was conducive to drafting the Declaration as well.

material.indd 103 08-11-25 22:29:46

(UN Archives)

material.indd 104 08-11-25 22:29:46

Anna Eleanor Roosevelt

EN

It is quite likely that the Declaration would not gain its present importance without the diplomatic talent, heroic work and the ability to achieve compromise on the part of the Chairperson of the Commission on Human Rights – Eleanor Roosevelt (1884-1962). President Franklin Delano Roosevelt's widow, she was one of the most colourful members of the Commission despite not having a background in international law. She became a symbol of perfect work organisation, political realism and the ability to achieve agreement.

E. Roosevelt was known for her activity for human rights long before she started her work for the UN (she was also a diplomat and a columnist). Still during her work for the Democratic Party, she fought for equality of the black population. During World War II she gained renown for organising American civil defence. As a famous diplomat and a distinguished activist for human rights, after her husband's death in April 1945, she was appointed a delegate of the United States to the United Nations by President Harry Truman. She held the function until 1953.

E. Roosevelt gained greatest renown as the Chairperson of the United Nations Commission on Human Rights; she held the post in the years 1947-1951. She played a significant role during drafting the Universal Declaration of Human Rights in every aspect of work possible. It is stressed that E. Roosevelt managed to retain a calm, harmonious, and matter-of-fact climate during the long phase of meetings devoted to the content of the Convention. She was also significantly aided by advisors of the U.S. Department of State.

material.indd 105 08-11-25 22:29:47

(R. Cassin – on the right, E. Roosevelt – in the centre, interviewed for the UN Radio; UN Archives)

material.indd 106 08-11-25 22:29:47

René Samuel Cassin

EN

Another individual who played an essential role in adopting and providing the final shape of the Declaration was a delegate of France to the UN, a politician, lawyer, and distinguished specialist in international law – René Cassin (1887-1976).

R. Cassin was a professor of law at the University of Lille and subsequently a Dean of the Faculty of Law in Paris. He also held lectures in international civil and financial law at the Hague Academy of International Law and at the University of Geneva. In 1944, R. Cassin participated in establishing UNESCO and in the years 1944-1960 he was Vice-President of the French Council of State. He was a member (1959-1965) and President (1965-1968) of the European Court of Human Rights in Strasbourg.

In the years 1946-1955, R. Cassin was Vice-Chairman and from 1955 to 1957 Chairman of the Commission on Human Rights. He was the one to prepare the main draft of the Declaration on the basis of materials prepared by John Humphrey. Still before he started his work within the UN, R. Cassin was known for his activity for human rights. His interest in the field was due, inter alia, to the experience of World War I.

R. Cassin gained renown as an activist for the benefit of those wounded in a war, regardless of their nationality. He was a French delegate to the League of Nations. Because of his commitment he was lauded as "The Father of France's Orphans." During the outbreak of World War II, Cassin joined General De Gaulle in London where he served as his primary legal advisor. Cassin's work for human rights was crowned with awarding him the Nobel Peace Prize in 1968. He was also awarded the Human Rights Prize.

As a war veteran and a son of a Jewish merchant, R. Cassin viewed the events of World War II and the Holocaust from the angle of his own experience. He successfully translated the experience into the content of the Declaration.

material.indd 107 08-11-25 22:29:47

P.C. Chang – in the front on the left, and E. Roosevelt – on the right; UN Archives)

material.indd 108 08-11-25 22:29:47

Pen-chun Chang

EN

Pen-chun Chang (1892–1957) was a Chinese delegate to the UN, one of the main advocates of adopting the universal Charter of Rights. Educated in the United States, the professor researched the Chinese culture; he was also a philosopher and a playwright.

In the first years of existence of the UN P.C. Chang served as Chairperson of the United Nations Commission on Human Rights and a member of the drafting committee of the Charter of Rights. During the meetings of the Commission on Human Rights and debates of the UN General Assembly he became famous as an active delegate and an effective representative of Asia's interests. P.C. Chang was also known as a successful mediator. Speaking the language of Confucianism, he managed to achieve compromise even in the most difficult situations. Thanks to Chang, the Declaration takes into consideration different viewpoint systems, not only the Western culture.

material.indd 109 08-11-25 22:29:47

(C. Malik – on the right, and Vladimir M. Koretsky – on the left, delegate of USSR; UN Archives)

material.indd 110 08-11-25 22:29:47

Charles Habib Malik

EN

Another individual who contributed to the final shape of the modern understanding of human rights was a Lebanese – Charles Malik (1906-1987). C. Malik was an orthodox Greek Catholic, supporter of the law of nature. He was eccentric but also a great thinker. He studied at the Harvard University and in Freiburg. He left Germany when the Nazis seized power. He was a famous diplomat and lecturer of philosophy at American and Lebanese universities.

In 1945, C. Malik was appointed Lebanese ambassador to the United States and to the UN. In the years 1947-1948, he worked as a commentator for the Commission on Human Rights; later he became President of the Economic and Social Council. He was also the Chairperson of the Third Committee of UN General Assembly in 1948 where he managed to win compromise on the final shape of the Declaration. At the same time, he actively participated in work on the text of the document and convinced the General Assembly to adopt the Declaration. It was C. Malik to replace Eleanor Roosevelt in 1951 as the Chairperson of the Commission on Human Rights; he subsequently became President of UN General Assembly.

material.indd 111 08-11-25 22:29:47

(McGill University)

material.indd 112 08-11-25 22:29:47

John Humphrey

EN

Canadian John Humphrey (1905-1995) played a basic role in drafting the Declaration. He was an idealist of human rights, one of the most important persons in the history of the movement. A practitioner and subsequently professor of law at McGill University, he was appointed to organise the Human Rights Division at the UN Secretariat which he presided over for the next 20 years.

As he spoke fluent French, J. Humprey constituted an important bridge between the American and the French camp when the Declaration was drafted. He served also as a link between legal theorists and practitioners, as well as between politicians and human rights activists. He was mainly responsible for collecting and preparing documents used during work on the collection of human rights by the Commission on Human Rights. He was the one to present the famous 408-pages-long document outline which constituted the basis for Commission's work.

J. Humphrey worked for the UN for over 20 years; he concentrated mainly on the issues of freedom of press, the status of women, and racial discrimination. In 1963, he came up with the idea of the UN High Commissioner for Human Rights which was implemented 30 years later. In 1966, he ceased his work for the UN in order to resume his academic work at McGill University. He worked actively for human rights until the end of his life. He was an author of influential publications on the issue. In 1988, during celebrations of the 40th anniversary of adopting the Declaration, his activity was crowned with the Human Rights Award.

material.indd 113 08-11-25 22:29:47

material.indd 114 08-11-25 22:29:47

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

EN

Preamble

Whereas recognition of the inherent dignity and of the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

Whereas disregard and contempt for human rights have resulted in barbarous acts which have outraged the conscience of mankind, and the advent of a world in which human beings shall enjoy freedom of speech and belief and freedom from fear and want has been proclaimed as the highest aspiration of the common people,

Whereas it is essential, if man is not to be compelled to have recourse, as a last resort, to rebellion against tyranny and oppression, that human rights should be protected by the rule of law,

Whereas it is essential to promote the development of friendly relations between nations,

Whereas the peoples of the United Nations have in the Charter reaffirmed their faith in fundamental human rights, in the dignity and worth of the human person and in the equal rights of men and women and have determined to promote social progress and better standards of life in larger freedom,

Whereas Member States have pledged themselves to achieve, in cooperation with the United Nations, the promotion of universal respect for and observance of human rights and fundamental freedoms,
Whereas a common understanding of these rights and freedoms is of the greatest importance for the full realization of this pledge,

Now, therefore,

material.indd 115 08-11-25 22:29:48

The General Assembly,

Proclaims this Universal Declaration of Human Rights as a common standard of achievement for all peoples and all nations, to the end that every individual and every organ of society, keeping this Declaration constantly in mind, shall strive by teaching and education to promote respect for these rights and freedoms and by progressive measures, national and international, to secure their universal and effective recognition and observance, both among the peoples of Member States themselves and among the peoples of territories under their jurisdiction.

Article 1

All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood.

Article 2

Everyone is entitled to all the rights and freedoms set forth in this Declaration, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status.

Furthermore, no distinction shall be made on the basis of the political, jurisdictional or international status of the country or territory to which a person belongs, whether it be independent, trust, non-self-governing or under any other limitation of sovereignty.

Article 3

Everyone has the right to life, liberty and security of person.

Article 4

No one shall be held in slavery or servitude; slavery and the slave trade shall be prohibited in all their forms.

Article 5

No one shall be subjected to torture or to cruel, inhuman or degrading treatment or punishment.

material.indd 116 08-11-25 22:29:48

Article 6

Everyone has the right to recognition everywhere as a person before the law.

Article 7

All are equal before the law and are entitled without any discrimination to equal protection of the law. All are entitled to equal protection against any discrimination in violation of this Declaration and against any incitement to such discrimination.

EN

Article 8

Everyone has the right to an effective remedy by the competent national tribunals for acts violating the fundamental rights granted him by the constitution or by law.

Article 9

No one shall be subjected to arbitrary arrest, detention or exile.

Article 10

Everyone is entitled in full equality to a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal, in the determination of his rights and obligations and of any criminal charge against him.

Article 11

1. Everyone charged with a penal offence has the right to be presumed innocent until proved guilty according to law in a public trial at which he has had all the guarantees necessary for his defence.
2. No one shall be held guilty of any penal offence on account of any act or omission which did not constitute a penal offence, under national or international law, at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the penal offence was committed.

Article 12

No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy,

material.indd 117 08-11-25 22:29:48

family, home or correspondence, nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

Article 13

1. Everyone has the right to freedom of movement and residence within the borders of each State.
2. Everyone has the right to leave any country, including his own, and to return to his country.

Article 14

1. Everyone has the right to seek and to enjoy in other countries asylum from persecution.
2. This right may not be invoked in the case of prosecutions genuinely arising from non-political crimes or from acts contrary to the purposes and principles of the United Nations.

Article 15

1. Everyone has the right to a nationality.
2. No one shall be arbitrarily deprived of his nationality nor denied the right to change his nationality.

Article 16

1. Men and women of full age, without any limitation due to race, nationality or religion, have the right to marry and to found a family. They are entitled to equal rights as to marriage, during marriage and at its dissolution.
2. Marriage shall be entered into only with the free and full consent of the intending spouses.
3. The family is the natural and fundamental group unit of society and is entitled to protection by society and the State.

Article 17

1. Everyone has the right to own property alone as well as in association with others.
2. No one shall be arbitrarily deprived of his property.

material.indd 118 08-11-25 22:29:48

Article 18

Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief, and freedom, either alone or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief in teaching, practice, worship and observance.

EN

Article 19

Everyone has the right to freedom of opinion and expression; this right includes freedom to hold opinions without interference and to seek, receive and impart information and ideas through any media and regardless of frontiers.

Article 20

1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and association.
2. No one may be compelled to belong to an association.

Article 21

1. Everyone has the right to take part in the government of his country, directly or through freely chosen representatives.
2. Everyone has the right to equal access to public service in his country.
3. The will of the people shall be the basis of the authority of government; this will shall be expressed in periodic and genuine elections which shall be by universal and equal suffrage and shall be held by secret vote or by equivalent free voting procedures.

Article 22

Everyone, as a member of society, has the right to social security and is entitled to realization, through national effort and international co-operation and in accordance with the organization and resources of each State, of the economic, social and cultural rights indispensable for his dignity and the free development of his personality.

material.indd 119 08-11-25 22:29:48

Article 23

1. Everyone has the right to work, to free choice of employment, to just and favourable conditions of work and to protection against unemployment.
2. Everyone, without any discrimination, has the right to equal pay for equal work.
3. Everyone who works has the right to just and favourable remuneration ensuring for himself and his family an existence worthy of human dignity, and supplemented, if necessary, by other means of social protection.
4. Everyone has the right to form and to join trade unions for the protection of his interests.

Article 24

Everyone has the right to rest and leisure, including reasonable limitation of working hours and periodic holidays with pay.

Article 25

1. Everyone has the right to a standard of living adequate for the health and well-being of himself and of his family, including food, clothing, housing and medical care and necessary social services, and the right to security in the event of unemployment, sickness, disability, widowhood, old age or other lack of livelihood in circumstances beyond his control.
2. Motherhood and childhood are entitled to special care and assistance. All children, whether born in or out of wedlock, shall enjoy the same social protection.

Article 26

1. Everyone has the right to education. Education shall be free, at least in the elementary and fundamental stages. Elementary education shall be compulsory. Technical and professional education shall be made generally available and higher education shall be equally accessible to all on the basis of merit.
2. Education shall be directed to the full development of the human personality and to the strengthening of respect for human rights

material.indd 120 08-11-25 22:29:48

and fundamental freedoms. It shall promote understanding, tolerance and friendship among all nations, racial or religious groups, and shall further the activities of the United Nations for the maintenance of peace.

3. Parents have a prior right to choose the kind of education that shall be given to their children.

EN

Article 27

1. Everyone has the right freely to participate in the cultural life of the community, to enjoy the arts and to share in scientific advancement and its benefits.
2. Everyone has the right to the protection of the moral and material interests resulting from any scientific, literary or artistic production of which he is the author.

Article 28

Everyone is entitled to a social and international order in which the rights and freedoms set forth in this Declaration can be fully realized.

Article 29

1. Everyone has duties to the community in which alone the free and full development of his personality is possible.
2. In the exercise of his rights and freedoms, everyone shall be subject only to such limitations as are determined by law solely for the purpose of securing due recognition and respect for the rights and freedoms of others and of meeting the just requirements of morality, public order and the general welfare in a democratic society.
3. These rights and freedoms may in no case be exercised contrary to the purposes and principles of the United Nations.

Article 30

Nothing in this Declaration may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or to perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms set forth herein.

material.indd 121 08-11-25 22:29:48

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

EN

International Session on the 60th Anniversary
of the Universal Declaration
of Human Rights by UN General Assembly
Human Rights Day Celebration in Poland

Program

10.30 - 10.45 – Grand opening
– Speech made by the Secretary of State of the Chancellery of the President, Ms. Ewa Junczyk-Ziomecka
– Orders awarded on behalf of the President of the Republic of Poland. Mr. Lech Kaczyński by the Secretary of State of the Chancellery of the President, Ms. Ewa Junczyk-Ziomecka
– Commissioner for Civil Rights Protection, Dr. Janusz Kochanowski

10.45 - 11.45 – Lecture:
– Prof. Aharon Barak /former President of the Supreme Court of Israel/

11.45 - 12.00 – Ceremony of granting the Paweł Włodkowic Annual Prize awarded by the Commissioner for Civil Rights Protection to Judge Antonin Scalia (accepted in Judge Scalia's name by H.E. Victor Ashe – Ambassador of the United States of America in Poland)

material.indd 123 08-11-25 22:29:48

12.00 - 13.30 – Lunch

14.00 - 16.00 – visiting Auschwitz-Birkenau Museum in Oświęcim

16.30 – Concert of Krzysztof Penderecki's "Seven Gates Of Jerusalem" performed by National Polish Radio Symphony Orchestra, organized by Commissioner for Civil Rights Protection, co-organized by Ministry of Culture and National Heritage of the Republic of Poland

/Roman-Catholic St. Joseph The Worker Church in Oswiecim/

material.indd 124 08-11-25 22:29:48

EN

THE COMMISSIONER FOR CIVIL RIGHTS PROTECTION'S ADDRESS ON THE OPENING SESSION TO COMMEMORATE THE 60TH ANNIVERSARY OF UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

Paraphrasing a well known opinion by an outstanding historian from Oxford, Sir Michael Howard, we can speak of two great and remarkably different revolutions which had taken place in the 20th century: the Bolshevik one and the other – still lasting – revolution: the revolution of human rights. The first one is, fortunately, reaching its end, at least in this part of Europe. The second one – the human rights revolution – still continues and, despite its failures, is still accompanied by hope for attaining at least some of its objectives.

We are looking now at the general system of human rights protection, from the perspective of the last sixty years, which has been symbolically initiated by the Declaration of Human Rights by the UN General Assembly on 9 December 1948. We are looking at human rights from the perspective of this inhuman land, torn by both 20th century's murderous totalitarianisms.

The time of the Second World War and the events that took place after it ended, mark a line in history of the human rights idea, which determined a new stage in the development of international cooperation. The adopting of the Declaration was possible due to the unprecedented consensus, which could have been achieved in the moment of unusual tensions and political conflicts. The document has shaped the modern understanding of human rights by introducing the fundamental rights of general character. The Declaration has been translated into over 360 languages of the world, and the date of its adoption is celebrated every year as International Day of Human Rights.

The drafters of the Declaration who represented various cultures

material.indd 125 08-11-25 22:29:48

have ascertained that the General Declaration became a common vision of a more just and peaceful world. It has become the first international document based on the assumption that human rights and fundamental freedoms relate to every human being at all times. It is the first act in history that was not inspired by victorious revolutions or freedom movements. It is the first one to emerge from the discussion at the international conference table and to set for the next decades the standards of basic, universal freedoms and human rights. It was – let us not forget – an act that was written on the ashes and, very often anonymous, cemeteries – just like Auschwitz.

As I said, the Declaration is considered a fundamental act determining the human rights standards. The Document was a major source of the process of internationalization of human rights; it also affected the emerging of their modern concept. Although the human rights idea still calls for development and further universalization, particularly as regards the practice of their implementation, undoubtedly without the Universal Declaration of Human Rights our cultural heritage would be poorer.

Today we are in the concentration camp Auschwitz-Birkenau, in the place where from June 1940 to 1945 Germans killed between 1.1 and 1.5 million people. During the first years after founding of this camp, Germans sent here mostly Poles, people considered particularly dangerous, that is the elite of Polish nation, its political, social and spiritual leaders, the representatives of intelligentsia, culture and science, as well as members of the resistance movement, military officers, etc. Since 1942 the camp had become the place of the greatest mass murder in the history of mankind, executed upon European Jews as part of the Hitler's plan of the total extermination of this nation. The majority of the Jews deported to Auschwitz – men, women and children were, immediately after arrival, transported to death in the gas chambers of Birkenau. Nazis sentenced to annihilation all Jews living in Europe, no matter of their age, sex, profession, citizenship or political opinions. They died just because they were Jews. In Auschwitz were also about 20,000 Roma from some European countries, over 10.000 Soviet POW's and several thousands of prisoners of other nationalities.

We are thus in a place very specific, more specific than any other place on earth, soaked with blood and tears, on an enormous graveyard. At the same time we are standing in a symbolic place, connecting

material.indd 126 08-11-25 22:29:48

experiences of all places of execution of this sort, concentrations camps, gulags in which the existence of human rights was denied, where what was indeed denied was the very essence of humanity from which these rights derive.

In course of the Second World War, war crimes were committed on an unprecedented scale. The dictionaries of the whole world were supplemented with the new word, coined by Rafal Lemkin, "genocide". Soon these monstrosities were to be joined by the threat of the destructive force of atomic bomb and post war arms race. The world war, and most of all the racist policy and Holocaust, revealed that violating of human rights together with the lack of reaction on the part of the international community can spread into neighbouring countries, and then into the significant part of the world. These events changed at the same time the approach of the international community towards the human rights idea, although decades had to pass before the other European totalitarianism had to collapse – the Soviet communism.

After the end of war, there came time for reflection and action. In the Universal Declaration of Human Rights the possession of fundamental rights and freedoms was derived from the very fact of being a human being. This concept relates primarily to the natural law philosophy, being at the same time an expression of the adequate compromise as concerns various cultures. The founders of the Declaration, which at first suggested the necessity for furnishing homogenous philosophical basis for the human rights expressed in the document, were faced with a very difficult task. This problem was analyzed among others by a distinguished French philosopher – Jacques Maritain. His reflections concerning this problem were, as they say, to be finished by a well known saying: "We accept these rights as long as no one asks why."

Here, in the German concentration camp of Auschwitz, where the tragedy of human fate was fulfilled and where the notion of humanity was supplemented by the division between Uebermenschen and Untermenschen introduced by the executioners of the insane theory and monstrous practice, we do not have to answer why we accept human rights either.

The axiology of the Declaration, its simplicity and clarity has to serve as a sufficient answer. Article 1 says that all people are equal and free, because they are connected by the same characteristic of human dignity. It also indicates the rationality of human action and the duty to behave honestly in the spirit of brotherhood. Article 2 says that the

material.indd 127 08-11-25 22:29:48

human rights are general not because of the fact of being recognized by this or that country, this or that international community, but because they belong to the entire mankind. These rights are possessed by everyone, in all situations and in all places of the world. Article 7 refers to this reasoning, saying that everyone is equal before the law and everyone has a right to be protected against any form of discrimination.

If today we happen to be flooded by various declarations, conventions, protocols or any regulations concerning human rights, and even if we forget or simply fail to see the radiating effect of the Declaration in this abundant thicket of provisions, it is the more are duty to remember the tragedy of the world where human rights are not respected. That is why we meet today here, in this tragic place. The place, where human beings had been deprived of any rights, because they were stripped of their inherent human dignity; the place of a human rights void, the void which reveals itself time and again: in Cambodia, Rwanda, Darfur or Congo.

For this reason we have to venerate such places of remembrance as the German concentration camp of Auschwitz-Birkenau, in which the tragedy of human fate had been fulfilled. Despite the fact that this monument of tragedy belongs to all the people and is under a special care of Poland, on the territory of which it was built, we shall always remember, that this was the tragedy specifically of the Jewish nation, the nation which was both distinguished and experienced in its long history. Therefore I feel even more privileged to be able to organize this year's celebration of the Human Rights Day together with the Israeli Ombudsman and to have an opportunity to listen to the lecture by Professor Barak.

I believe that in this special place and among the special people, human rights reveal before us their essence: the struggle between good and evil. This struggle has continued since the beginning of the world and whenever the good is defeated, it would always lead to a disaster of the whole world. Being here, we want to renew our commitment to incessant creating of the better and more just

material.indd 128 08-11-25 22:29:48

EN

Prof. Aharon Barak

Born in Kaunas (Lithuania) on 16 September 1936, former President of the Supreme Court of Israel.

Saved from the ghetto in Kaunas, he emigrated with his parents to Israel in 1947. After serving in the army, he studied economy and law at the Hebrew University of Jerusalem, where he obtained the degree of doctor and then professor of law. He has also lectured at the Yale Law School and at the University of Toronto. He has continued to write and holds seminars and lectures as visiting professor.

In 1992, he participated actively in the adoption by the Knesset of the Basic Law (part of the Constitution) on the "dignity and freedom of man". Between 1995 and 2006 he held the office of the President of the Supreme Court of Israel. According to other lawyers, he has been the most outstanding jurist in Israel and his term as President of the Supreme Court was marked by a consistent emphasis on fundamental human right even in the state of emergency, i.e. the fight with Palestinian terrorism.

Barak's term in office as the President of the Supreme Court, even though deemed progressive as compared to the previous ones, did not avoid charges of sanctioning the occupation of Palestinian land and avoidance of the protection of human rights in their broadest political dimension. However, in his public opinions he has always expressed

material.indd 129 08-11-25 22:29:48

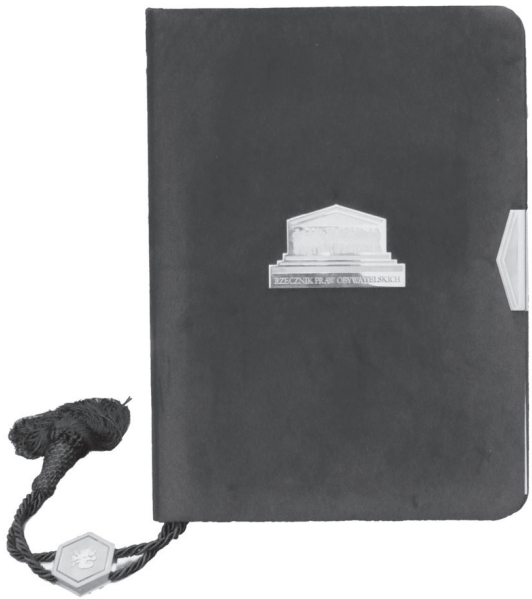
the necessity to apply human rights in a non-confrontational way in the face of national security; as an example one may quote the case of Lebanese soldiers, detained without trial allegedly to be used as a "bargaining card" in negotiations with the Hezbollah. Professor Barak has received honorary degrees from more than a dozen universities in Europe and the United States, among others, from Brandeis University (Waltham, USA) and Columbia University. In 1999, he was awarded the International Justice in the World prize by the International Association of Judges.

material.indd 130 08-11-25 22:29:48

EN

PAWEŁ WŁODKOWIC PRIZE AWARDED BY THE COMMISSIONERFOR CIVIL RIGHTS PROTECTION

The prize is awarded to natural and legal persons in recognition on the part of the Commissioner for Civil Rights of their actions in defence of the fundamental values and truths, even against the opinion and beliefs of the majority.

material.indd 131 08-11-25 22:29:48

The Patron

Paweł Włodkowic (Paulus Vladimiri, born around 1370, died in 1435) – a scholar, a religious and political writer, a defender of the interests of Poland in disputes with the Teutonic Knights. President of the Cracow Academy between 1414 and 1415, then its pro-vice chancellor, he subsequently settled as the parish priest in Kłodawa. Participated in the Council of Constance (1414-1418), where he presented "Tractatus de potestate papae et imperatoris respektu infidelium" (Treatise on the Power of the Pope and the Emperor Respecting Infidels). He expressed his opposition in it to Christianisation by way of wars and violence and expressed his support for the right of pagans to retain their own political identity. He represented Poland against the Teutonic Knights in the arbitration court of emperor Sigismund of Luxembourg in Wrocław in 1420 and in the papal court in Rome in 1421.

material.indd 132 08-11-25 22:29:48

EN

LAUDATION OF COMMISSIONER FOR CIVIL RIGHTS PROTECTION FOR JUSTICE ANTONINGREGORY SCALIA, PRIZE-WINNER OF "PAWEL WLODKOWIC AWARD"

It is for the third time that I have the honour and distinct pleasure to present the Commissioner for Civil Rights Protection of the Republic of Poland "Pawel Wlodkowic Award" for courage in defending fundamental values and truths even against views and opinions of majority. It is for the first time however that the Award is being presented to a foreign citizen, Justice Antonin Scalia.

Therefore, before I praise Justice Scalia's achievements, I feel obliged to recall the award's patron. Paweł Włodkowic, elsewhere better known under his Latin name as Paulus Vladimiri, was a distinguished 15th century Polish scholar, jurist and rector of the Cracow Academy who defended Poland and native non-Christian tribes against the Teutonic Knights and their policies of conquest. He represented Poland at the 1414 Council of Constance, where he delivered a thesis about the power of the Pope and the Emperor, where he claimed that pagan and Christian nations could coexist in peace. Against many, Wlodkowic strongly supported the idea of conciliarism and pioneered the notion of peaceful coexistence among nations – a forerunner of modern theories of human rights. Throughout his political, diplomatic and university career, he expressed the view that a world guided by the principles of peace and mutual respect among nations was possible and that pagan nations had a right to peace and to possession of their own lands. These ideas, today considered uncontroversial, were at his times seen as running against majority views and opinions.

material.indd 133 08-11-25 22:29:48

Justice Scalia's opinions and writing have an outstanding academic quality and impact in such different areas of law as the separation of powers, federalism, substantive rights, and procedural rights. He also has greatly contributed to the defense of rights explicit in the Constitution of the United States or recognized by longstanding social or legal traditions, refusing the idea that the courts should vindicate any claim deemed rightful. He has became famous for his support for right to privacy or freedom of expression. With respect to procedural rights, he has ardently defended procedural rights and guarantees explicit in the American Constitution and Amendments.

It is always challenging to draw simple conclusions from one's biography, but certainly there are some remarkable similarities between the attitude of Paweł Włodkowic and Justice Scalia. Among these I can see clearly outstanding academic excellence combined with practice, and most of all consistency in philosophical approach to law and individual rights.

The Justice who prior to his appointment to the Supreme Court of the United States in 1986, was a professor of law and administrative law expert, became famous for his 'original-meaning' jurisprudence which accords primacy to the text of the Constitution or the statute being interpreted. The Justice declares it to be the duty of the judge to apply that text when it is clear or the specific legal tradition flowing from that text when it is not. Such an approach constrains judicial discretion and protect the people's right to govern themselves. This Federalist approach is extremely precious in an era of judicalization, when, as Sir Ralph Dahrendorf observed, judges adopt roles of politicians and become involved in solving political problems by trial and error.

In all of his writings the Justice has been remarkably consistent to his judicial philosophy, sometimes being the only member of the Court to interpret faithfully the text and tradition of the Constitution, often against those who reject the constraints imposed by any coherent interpretive approach.

Justice Scalia's approach to legal interpretation is not the only substantial change brought by him to the bench. Having a position, which is often associated with substantial circumspection in writing

material.indd 134 08-11-25 22:29:48

and public behavior, Justice Scalia has been willing to display his personality and wit and to attract interest of ordinary citizens.

Having said this, I hereby present the Commissioner for Civil Rights Protection of the Republic of Poland "Pawel Wlodkowic Award" for courage in defending fundamental values and truths even against views and opinions of majority, and in particular recognition of courage in defending the judiciary against politics and of an example in defense of the Constitution and civil rights to Justice Antonin Gregory Scalia.

Unfortunately Justice Scalia could not be here with us today, as his judicial duties have kept him in Washington DC. Fortunately however I have the honour of presenting this year's award to HE Mr. Victor Ashe, Ambassador of the United States in Warsaw who has kindly agreed to receive it in the name of Justice Scalia. Ambassador's presence here with us not only attests to the importance of the Justice, but also symbolizes the long tradition of American government in respecting democracy and civil rights.

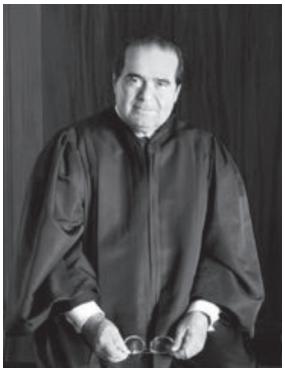
material.indd 135 08-11-25 22:29:49

EN

THE PRIZEWINNER OF 2008

Antonin Scalia

Antonin Scalia, was born in Trenton, New Jersey, March 11, 1936. He married Maureen McCarthy and has nine children - Ann Forrest, Eugene, John Francis, Catherine Elisabeth, Mary Clare, Paul David, Matthew, Christopher James, and Margaret Jane. He received his A.B. from Georgetown University and the University of Fribourg, Switzerland, and his LL.B. from Harvard Law School, and was a Sheldon Fellow of Harvard University from 1960–1961.

He was in private practice in Cleveland, Ohio from 1961–1967, a Professor of Law at the University of Virginia from 1967–1971, and a Professor of Law at the University of Chicago from 1977–1982, and a Visiting Professor of Law at Georgetown University and Stanford University. He was chairman of the American Bar Association's Section of Administrative Law, 1981-1982, and its Conference of Section-Chairmen, 1982-1983. He served the federal government as General Counsel of the Officeof Telecommunications Policy from 1971-1972, Chairman of the Administrative Conference of the United States from 1972–1974, and Assistant Attorney General for the Office ofLegal Counsel from 1974–1977. He was appointed Judge of the United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit in 1982. President Reagan nominated him asan Associate Justice of the Supreme Court, and he took his seat September 26, 1986.

material.indd 137 08-11-25 22:29:49

EN

U.S. Ambassador to Poland Victor Ashe Speech at the International Conference on the Occasion of the 60th Anniversary of the United Nations Universal Declaration of Human Rights

I am honored to be with you today to accept the Paweł Włodkowic award on behalf of United States Supreme Court Justice Antonin Scalia. It is especially meaningful to be with you today for this important meeting to mark the 60th anniversary of the Universal Declaration of Human Rights.

We are here in Oswiecim, very close to the Nazi concentration camp Auschwitz, the site of one of mankind's greatest atrocities. Indeed, it was the horrific murder of Jews, Poles and many other groups that led the world to recognize that together, we must agree on certain basic rights and principles that apply to all people and all nations.

In the sixty years since the Universal Declaration of Human Rights was signed, we have unfortunately seen new examples of violence and degradation against basic human rights. The world has witnessed conflicts from atrocities in Rwanda to the struggles in the Balkans. We still see press freedoms, basic protections for workers and other civil rights restricted around the globe. But that doesn't mean we will give up on the struggle for greater justice and equality.

The idea that there should be internationally recognized standard of behavior is not a new one. Poland's very own son Paweł Włodkowic was a statesman, a doctor of canonical law and a leading proponent of the notion that states have an interest in peaceful coexistence. Sounds pretty simple now, but this was revolutionary for the beginning of the 15th century.

At a time when the world was constantly torn apart by ethnic and

material.indd 139 08-11-25 22:29:49

religious violence, Paweł Włodkowic argued that even states that held differing beliefs should be able to work together. Paweł Włodkowic's ideas represent the beginning of the notion of human rights, and it is wonderful that the Polish government has an award in his name.

The recipient of this award, Supreme Court Justice Antonin Scalia, is someone who has to deal with difficult challenges to the interpretation of our Constitution. We hold our Constitution and its Bill of Rights very dear, and they guarantee us free speech, freedom of assembly and other human rights expressed in the Universal Declaration of Human Rights.

Antonin Scalia has one of America's greatest legal minds. He is a firm believer that the U.S. Supreme Court should stick to a very strict and limited interpretation of the Constitution.

Although Justice Scalia is considered to be a conservative, his strict adherence to the Constitution has led him to decide in favor of some cases with which he personally disagrees. The Supreme Court, for example decided that flag burning was a protected form of free speech under our Constitution. Justice Scalia concurred with the majority decision in this case despite his personal views to the contrary. It is this kind of thinking that has won Justice Scalia respect from both conservatives and liberals.

As the Supreme Court is now in session, Justice Scalia could not be here today, but he sent a note accepting the Paweł Włodkowic award. In it, he wrote, "I am greatly honored by your decision to award me the Paweł Włodkowic annual award. Championing human rights praised by the world is easy – indeed, it can be self-serving. Championing those human rights that go against the tenor of the times is hard, and it is refreshing to see an award devoted to those who take that stand. I am not sure I merit the honor, but am pleased you think so."

So on behalf of Justice Scalia, again, I'm delighted to accept this award.

I wish you all a fruitful day of discussion as we honor human rights in this very important place.

material.indd 140 08-11-25 22:29:49

EN

"The Wailing Wall": Plates Memories Labirynths, Artist: Marian Kołodziej

Source: "Znak" Publishing House

MARIAN KOŁODZIEJ – a visual artist, an outstanding Polish stage designer. Prisoner No. 432 of KL Auschwitz from the first day of its existence (14 June 1940) until the end. He remained silent about his camp past for fifty years of his life. Author of the exhibition "Klisze Pamięci. Labirynty" ("Images from Memory") – 14 August 1998 – Harmęże

material.indd 141 08-11-25 22:29:49

EN

THE AUSCHWITZ-BIRKENAU MUSEUM

AUSCHWITZ – BIRKENAU /basic facts/

The Nazi death camp in Auschwitz is the most notorious place of martyrdom and extermination in the history of mankind. It became the symbol of the Holocaust, genocide and terror, and the synonym for the collapse of contemporary European civilization and culture.

The Auschwitz death camp operated between 1940-1945 and served a number of functions. It was the largest facility of mass extermination of European Jews, and the largest concentration camp for prisoners of different nationalities, mainly Poles, as well as the source of slave workforce for German economy, the place where executions and murderous medical experiments were carried out and where large-scale plundering was taking place.

The Nazi transferred there at least 1 100 000 European Jews, nearly 150 000 Poles, 23 000 Roma, 15 000 Soviet prisoners of war, and several thousand representatives of other nationalities.

Most people deported to this camp were murdered in a planned, industrial manner with bureaucratic precision. Ninety percent of the victims were Jewish.

The Nazi set up the camp in 1940 on the outskirts of an old Polish town, Oswiecim. Similarly to a significant part of Polish territories, it was under German occupation and was annexed to the Third Reich. The Polish name of the town was changed to Auschwitz, which also became the name of the concentration camp - Konzentrationslager Auschwitz.

The location of the camp – virtually in the very centre of the occupied Europe – and good transport routes were the reasons why the

material.indd 143 08-11-25 22:29:49

Nazi extended it to a very large scale. Auschwitz became the largest concentration camp, and since 1942, the largest facility of mass extermination of Jews.

At the peak of its operations the camp comprised three parts:

- The oldest one is the so-called main camp, later also called Auschwitz I, which was created in 1940 on the grounds of a pre-war desolate Polish military barracks. The gate leading to the camp featured a cynical German inscription saying "Work makes (one) free". This slogan was to inform about a certain order exercised in the camp and to delude the prisoners that their hard work would lead them to freedom. However, after several days in the camp it was all clear that the slave labour did not guarantee freedom, but instead led to exhaustion and death.
- The second part was Birkenau, the largest camp in the Oswiecim complex, also called Auschwitz II. The Nazi launched its construction in Autumn of 1941 in the nearby village Brzezinka, only 3 km away from Oswiecim. The inhabitants of that village were relocated, and their houses were pulled down. In Birkenau Germans constructed the largest facilities of mass extermination of Jews – gas chambers, in which most of the camp victims were murdered. They also erected approx. 300 primitive wooden and brick barracks serving as accommodation for those who were destined to work and sentenced to slow death in the camp.
- In years 1942-1944 over 40 sub-camps were created. These were established nearby German industrial facilities and agricultural farms. The largest sub-camp, called Buna, was built in 1942 in Monowice nearby Oswiecim, in close proximity of the Buna-Werke synthetic rubber and gasoline factory, built during the war by the German IG Farbenindustrie company.

At first, the camp was a destination, to which the Nazi sent Polish political prisoners. They were mainly the elite of the Polish nation, its political, social and spiritual leaders, representatives of the intelligentsia, culture and science, members of the resistance movement and officers. The camp was also the destination of Poles arrested in roundups, as well as those subjected to relocations organised by the occupant

material.indd 144 08-11-25 22:29:49

in the Polish land. The first transport of prisoners arrived in the camp on the 14th of June, 1940 from the Tarnow prison. It comprised 728 Polish political prisoners. Among them there was also a group of several Polish Jews. The date of the first prisoners' transfer is recognised by historians as the concentration camp's official establishment date. With time the Nazi started transferring there groups of prisoners of different nationalities.

EN

In total, the Nazi placed over 400 000 people in the camp. About a half of that number died of starvation, exhaustive labour, ravaging living conditions, diseases and epidemic, punishments, tortures and murderous experiments. They died also in numerous executions by hanging or by firing squad. When the Nazi built gas chambers in Auschwitz to execute mass extermination of Jews, these chambers were also being used for killing Polish political prisoners, the Romani people and Soviet prisoners of war.

The destiny of the prisoners in the camp was determined by the words of the camp's director, who announced the newly transferred that they did not arrive at a sanatorium, but at a concentration camp, from which there was only one way out – through the crematorium chimney. He also used to say that Jews were allowed to live for two weeks, priests for a month, and the others for three months.

In 1942, in Auschwitz and in other death camps, Germans put the murderous idea of exterminating all European Jews into practice. The Nazi sentenced them to death irrespective of their age, sex, occupations, nationality or beliefs. They died only because they were Jewish. Most Jews deported to Auschwitz with their entire families were killed right upon arrival, never becoming prisoners of the camp.

In Auschwitz, at the railway ramps, SS physicians selected Jews into groups. They separated those whom they wanted to kill in the gas chambers without any delay from those who were to be temporarily kept alive, serving as workforce or objects of experiments. The sick, the old, pregnant women, children and other people "incapable of work" or redundant in the camp, who usually made up 70-75%, and sometimes even 100% of the transport, were led to the chambers and murdered with gas.

Jews sentenced to immediate death were not entered to the camp's

material.indd 145 08-11-25 22:29:49

records, that is, they were not assigned numbers nor were they registered. The management of the camp tried to cover up all traces of their murderous activity. Therefore, ID documents of the victims were destroyed, corpses were burned in crematoria or at the stakes, and the ashes were thrown into rivers and ponds or scattered as fertilizers on local fields. The numbers of the camp's records included only those Jews, who at the time of the selection were considered capable of working, and they were allowed to stay in the camp for a some time.

All property and luggage brought by them were plundered, segregated and sent deep into the Third Reich. The subject of the unprecedented plunder was not only the property of the murdered, but also their dead bodies. Golden teeth were extracted, melt down and transferred to the SS chief sanitary office or to the Reich's Bank in Berlin. Murdered women had their hair cut and sold to German factories.

At the end of 1944, facing the imminent offensive of the Red Army, the management of the camp set about covering up the traces of their crimes. Some facilities were pulled down, other were burned down. Particular attention was paid to the destruction of the mass extermination facilities – gas chambers and crematoria, which were demolished with explosives.

Most of the prisoners capable of working were transferred deep into the Third Reich. Last transports were led out in the second half of January – nearly 60 000 prisoners, who had to traverse long distances on foot, later called the Death March.

About 7000 sick, weak and exhausted prisoners were left in the camp. They were released on the 27th of January, 1945 by the Red Army soldiers. However, not all people lived up to regain freedom. On the premises of the camp the Soviet soldiers found around 600 bodies of the prisoners shot by SS men when retreating or died of exhaustion before and after the entrance of the Soviet army.

material.indd 146 08-11-25 22:29:49

EN

THE AUSCHWITZ-BIRKENAU STATE MUSEUM

GENESIS OF THE MUSEUM

Several months after the end of the War and the liberation of the Nazi concentration camps, a group of Polish former prisoners publicly started promoting the idea of commemorating the victims of Auschwitz. When this became possible, some of them came to the premises of the camp to protect the remains of its facilities and ruins. They led to the appointment of the so-called Permanent Guard of the Oswiecim Camp and provided assistance to thousands of pilgrims, who almost immediately after the war started coming there to search for traces of their relatives, to say prayers and pay tribute to the murdered. Before the creation of the Museum the former prisoners organised the first exhibition in the premises of the camp.

On July 2, 1947 the Polish parliament issued an act on maintaining the premises and facilities of the former camp and set up the Oswiecim-Brzezinka State Museum. The Museum covers the premises of the two former concentration camps: Auschwitz I and Auschwitz II-Birkenau with the total area of 191 hectares. In 1979, on the proposal by Poland, the premises of the former camp were inscribed on the UNESCO World Heritage list.

Pursuant to the resolution of the Polish parliament of 1947, the objective of the Museum is to protect the premises of the former camp and its facilities, to collect evidence and materials on the Nazi crimes, and to analyze and make such materials available to the public. The Auschwitz-Birkenau State Museum is primarily a cemetery, but also a place of memory, a monument, a memory institute, a centre for education and research of the fate of those who were murdered in the camp.

The Museum comprises two preserved components of the Oswiecim complex – the main camp (Auschwitz I) in Oswiecim and the camp of Birkenau (Auschwitz II) in Brzezinka. However, numerous places and buildings related to the functioning of the Auschwitz concentration camp were not included within the boundaries of the Museum. The issue of the area that the Museum should encompass triggered vigor-

material.indd 147 08-11-25 22:29:49

ous discussions in Poland. Finally, the Museum covered the premises, where almost all mass extermination facilities were located and over 150 different original post-camp buildings, such as blocks and barracks for prisoners, latrines, buildings of the administrators and managers of the camp, SS guardrooms, buildings, where the newcomers were received, as well as watchtowers, camp gates, several kilometers of the camp's fence and internal roads, and the railway ramp (in Birkenau). The Museum covers also the area of the mass grave of several hundred prisoners who died before the entrance of the Red Army soldiers or just after the liberation.

However, a significant number of the buildings were destroyed before the liberation of the camp. Some of them were pulled down or demolished in 1944 and in January 1945 when the SS men liquidated the camp and tried to cover up the traces of their crimes. Some wood barracks were also pulled down after the liberation.

In 2002 the Museum was expanded by the area, where the first gas chamber in Birkenau was located, the so-called Red House, and in 2004 by the building called the Old Theatre, which served as the camp warehouse.

MUSEUM ACTIVITY

The statutory duty of the Museum is to collect, store and conserve the Museum collections and sites, to prepare and make them available for visitors and the open public both in Poland and in the world.

The archive collections of the Auschwitz-Birkenau State Museum include the following: camp documents of the German provenance, document copies received from other national and foreign institutions, source materials of post-war origin (memoirs, former prisoners accounts, trial materials concerning Nazi murderers itp.), photographs, microfilms, negatives, documentaries, studies, reviews, papers, exhibit and film scripts, search queries.

The Collections Department, cooperating with national and foreign specialists, experts and consultants, is responsible for the protection and conservation of the vast territory and numerous post-camp

material.indd 148 08-11-25 22:29:49

sites of the former KL Auschwitz as well as the post-camp collections.

Scientists working in the Research Department specialise in subjects connected with the history of KL Auschwitz. As experts and consultants in this field, they deal with scientific preparation of the Museum collections, they carry out scholar studies, seminaries, lectures for teachers, and they train Museum guides and cooperate with other departments on the popularizing, didactic and publishing activities of the Museum.

EN

The International Centre for Education about Auschwitz and the Holocaust promotes knowledge about the history of Auschwitz on the Museum grounds and elsewhere. Basic tasks of the Centre include working with school students and teachers, institutions in Poland and other countries, research centres, and youth study groups. Educational work includes, among others, lectures, museum lessons, teachers' conferences, symposia, and film screenings. An important part of this department activity is servicing the Museum visitors, and there were around one million of them in 2006.

The Publication Department of the Auschwitz-Birkenau State Museum deals with publishing studies on the history of KL Auschwitz and the Museum activity, with distribution and working with other Polish and international publishers. The Publication Department has published 420 titles in approximately 7 million copies. They include scholarly and source studies, belles-lettres, verse, memoirs as well as albums, posters, postcards, films depicting the history of Auschwitz.

THE INTERNATIONAL CENTRE FOR EDUCATION ABOUT AUSCHWITZ AND THE HOLOCAUST (ICEAH)

At the commemoration of the 60th anniversary of the liberation of KL Auschwitz, the Founding Act of the International Centre for Education about Auschwitz and the Holocaust was signed by former prisoners. Being an integral part of the Auschwitz-Birkenau State Museum in Oświęcim, the ICEAH continues the actions initiated by Auschwitz survivors so that it would never happen again.

By educating in the historical place of the Holocaust based on col-

material.indd 149 08-11-25 22:29:49

lections and archive records and current scholar and educational activity of the Auschwitz-Birkenau State Museum, the Centre contributes to better understanding of the Auschwitz tragedy.

The principle task of the ICEAH is to make the studies on the subjects of Auschwitz, the Holocaust and genocide international. An important element of the Centre activity is international cooperation, coordination of regional and all-Poland initiatives, cooperation with memorial sites, institutions and educational centres in Poland and abroad, promoting teaching about Auschwitz and the Holocaust in schools at all levels.

The Auschwitz-Birkenau State Museum has naturally become, as a result of the authenticity of the historical place, elaborate symbolism and the importance of the camp for various national and religious groups, a unique educational centre. Remembrance of the most horrifying burial ground of the contemporary civilization imposes on the ICEAH the obligation to share knowledge about all aspects of Auschwitz.

The Museum collections include not only purely museum pieces, but also items with a huge emotional charge, things of the murdered, their personal mementoes. Moreover, the Museum has a collection of camp and post-war art created by former prisoners and other artists, archive documents. A library with rich collections and media library are also ready-to-use sources of knowledge, which facilitates carrying out comprehensive educational activity by the ICEAH.

material.indd 150 08-11-25 22:29:49

EN

THE CENTRE FOR DIALOGUE AND PRAYER

Among numerous initiatives that are being undertaken in the spirit of the Council for the Jewish-Christian dialogue, I would like to mention a centre for information, education, meeting and prayer that is being prepared in Poland.

It is to facilitate the research on the Shoah and on the martyrdom of the Polish people and of other European peoples at the time of national socialism, as well as to help with the spiritual confrontation with these problems.

One can hope that it would bear abundant fruit and could also serve as an example for other nations."

John Paul II, 24.06.1988

Centre for Information, Meetings, Dialogue, Education and Prayer was founded in 1992. It is a Catholic institution, founded by the Archbishop Franciszek Cardinal Macharski in co-operation with the bishops of Europe, as well as with the representatives of Jewish organisations.

The aim of the Centre, which in 1998 took the name of the Centre of Dialogue and Prayer in Auschwitz and was built in the neighbourhood of the Auschwitz concentration camp, is to create a place for reflection, education, sharing and prayer for all those who are moved by what happened here.

The Centre commemorates the victims and contributes to creating mutual respect, reconciliation, and peace in the world.

material.indd 151 08-11-25 22:29:49

“At the threshold of Auschwitz”

Although our house is called the “Centre for Dialogue and Prayer in Auschwitz”, it often seems that we should not start with either prayer or dialogue at this place. One should start with silence and listening, with an effort at visiting the memorial places, with listening closely to the “voice of the Oświęcim land”. This concrete encounter with the history is deeply moving to almost everyone. This is why the time one devotes to this place, and also to oneself is so important. Also in this we wish to help our guests – by creating in our house an atmosphere of openness, friendship and peace.

Auschwitz is a place where interpersonal relations were destroyed. This is the greatest wound, which has been bleeding until today... It can only be healed through the meeting. The most important and at the same time the most difficult thing is to build trust “after Auschwitz” so that it is possible to open to one another without fear, to listen to one another and to give witness to one another. This means touching the wounds. This is why a careful learning of these skills is necessary. It is possible to open one’s heart to another person only when there is a „credit” of trust. Creating conditions for such a credit to be given is our most important task. The dialogue at the threshold of Auschwitz does not only start with silence and listening, but also with brave trust.

Meetings with former prisoners are very important for us. They show the human face of suffering, but also human responsibility for the future. As far as possible, we help our guests to establish those contacts.

We have organized the project entitled “Oświęcim – a dwelling place”, which aimed at preparing young people from Oświęcim for meeting and discussing with foreign guests. Our youth became ambassadors of their town and – owing to their contacts with former prisoners – also a bridge between the generation of Witnesses and the generations responsible for the future. The encounters, which are both serious and joyful, make us aware of the living dimension of our “responsibility after Auschwitz”.

Dialogue and identity belong to one another. An encounter with “Auschwitz” always plays a considerable role here. It evokes questions

material.indd 152 08-11-25 22:29:49

about God, evil, vocation, responsibility, guilt and forgiveness, Christian-Jewish relations. Here, we also come across great testimonies of faith and victory of human dignity. In recent years, the figure of Edith Stein and the example of John Paul II became especially important in this context.

People coming from the whole world meet in our house. At the Centre, meetings are held with former prisoners, Christian and Jewish, with young people from Poland, Germany and other countries, with professors, priests and rabbis. We try to proceed toward the Christian-Jewish dialogue. In 1997 we started organizing seminars „at the threshold of Auschwitz", which soon assumed an international and inter-religious dimension. The simple fact that we visited the territory of the former camp and listened to the testimonies of its survivors – was an important experience.

"God, my God, why have your forsaken me?" In Auschwitz, this is an ever living question. But Christians and Jews praying together have filled us with hope. For us, those encounters "at the threshold of Auschwitz" have meant victory of man – and God.

EN

material.indd 153 08-11-25 22:29:49

EN

KRZYSZTOF PENDERECKI

Krzysztof Penderecki (born 23 November 1933 in Dębica) – contemporary Polish composer, conductor and musical pedagogue, representative of the so-called Polish composers' school in the 1960s. Husband of Elżbieta Penderecka.

He was brought up in a family of Armenian roots. First, he was taught to play violin and took composition lessons from Franciszek Skołyszewski. Then, between 1955 and 1958 he studied composition in the State High Musical School (currently the Academy of Music) in Krakow, at Artur Malawski's class. He won international renown by work of an original sound colour, often using unconventional articulation techniques (e.g. tapping on string instruments' body). Such composition technique won the name of sonorism and is represented by such works as For Victims of Hiroshima – lament, Polymorphia, De natura sonoris. Passion According to St Lucas has also been composed in this style.

In the extraordinary way, the composer realized postulates of contemporary avant-garde. One of this was "unintended aleatorism", consisting in inaccurate score notations. Despite impediments regarding the performance, and due to performers' protests the composer allowed to score notes conventionally in a precise way (this is to be realized by first and later editions of Passion According to St Lucas), the concept constituted a clear improvement in the process of creating complex scores for large vocal and instrumental cast and allowed quicker realization of other orders.

At the beginning of the seventies of the twentieth century, he abandoned the sonoristic technique and started composing tonally more often, orchestrating in the style of German symphonic music of the late

material.indd 155 08-11-25 22:29:50

nineteenth century (The Christmas Eve Symphony). He was accused of betraying avant-garde, but this style gained approval of a wider audience. In Poland, works referring to political events gained special interest. Out of these events "The Polish Requiem" was composed.

In 1996 Krzysztof Penderecki composed "Seven Gates of Jerusalem", to order of the city of Jerusalem, on the occasion of 3,000 years of the Holy City; the premiere took place in Jerusalem on 9 January 1997, and the first performance in Poland took place in Warsaw on 14 March 1997.

The composer constructs his multipartite works in an original way. First he composes one or several parts, and then he adds other parts of the composition. This method of composing allows the work to be presented several times in the premiere version, which is significant in concert practice. The Polish Requiem was being composed for the longest period of time, currently the VIII Symphony is undergoing the process of extension, the initial version of which was ordered for the opening of the Luxembourg Concert Hall and performed there in 2005.

The tendency to improve the creative process, the first sign of which was unintended aleatorism, made Penderecki to transfer the tradition known among the painters into music, consisting in the master accepting orders and coordinating the work, while apprentices perform specific tasks, such as adaptation of the work for other casts or the development of ideas outlined by the master.

In 2005 the composer was decorated with a White Eagle Medal by the President of the Republic of Poland.

A melancholic character of many of recent works' episodes results from the fact that the composer's favourite interval is minor sixth.

Fragments of Krzysztof Penderecki's works have been used in the movie "Katyń" by Andrzej Wajda; the arrangement of the soundtrack was prepared by Stanisław Radwan.

material.indd 156 08-11-25 22:29:50

EN

KRZYSZTOF PENDERECKI, "SEVEN GATES OF JERUSALEM"

The work of Krzysztof Penderecki entitled SEVEN GATES OF JERUSALEM (1996) was written exclusively to the order of the city of Jerusalem, due to the 3,000 anniversary of the city of Jerusalem. The premiere took place in Jerusalem on 9 January 1997 with the participation of the international cast of soloists, radio choirs of Munich, Stuttgart and Leipzig and the BAVARIAN RADIO ORCHESTRA of Munich and the SYMPHONIC ORCHESTRA of Jerusalem, conducted by Lorin Maazel. The first performance of SEVEN GATES OF JERUSALEM in Poland took place in the National Philharmonic Hall in Warsaw on 14 March 1997. The singers were: Izabela Kłosińska – soprano, Bożena Harasimowicz – soprano, Ewa Podleś – mezzo-soprano, Wiesław Ochman – tenor and Romuald Tesarowicz – bass. Additionally, Gustaw Holoubek acted as a reciter and the Symphonic Orchestra of the National Philharmonic, conducted by Kazimierz Kord, played.

SEVEN GATES OF JERUSALEM is an oratorio, however the composer does not qualify it as an oratorio. First, the anniversary work was supposed to be a symphony, but in the course of composing it took on the form of a vocal and instrumental work. Seven parts of this work refer to the seven gates of Jerusalem, but none of its parts refers directly to a specific gate. While selecting texts, the composer reached out for those parts of the Old Testament, which augur the coming of the Messiah.

material.indd 157 08-11-25 22:29:50

EN

foto: Jan Zegalski

NATIONAL POLISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA IN KATOWICE

Considered the leading Polish orchestra, the National Polish Radio Symphony Orchestra fulfils the role of a cultural ambassador representing Poland on the international art scene. In the recent years, an opportunity to present the Polish artistic output gave, among others, concerts in Brussels (Europalia 2001 – Poland), Vienna (the opening of the Polish Year in Austria), Düsseldorf (Śląskie Voivodship Days in North Rhine-Westphalia), Madrid (gala concert of Polish Year in Spain), Rome (commemoration of the 70th birthday anniversary of H. M. Górecki), Kiev (the Polish Year inauguration in Ukraine) and Paris (gala concert of Polish Year in France "New Poland"). The orchestra were honoured to cooperate with some of the greatest composers of the 2nd half of the 20th century – Witold Lutosławski, Krzysztof Penderecki and Henryk Mikołaj Górecki – presenting first performances of their works.

material.indd 159 08-11-25 22:29:50

History

The National Polish Radio Symphony Orchestra (NOSPR) in Katowice (formerly acting as Polish Radio Great Symphony Orchestra) was founded in 1935 in Warsaw. The orchestra was created and led until the outbreak of World War II by Grzegorz Fitelberg. In March 1945 Witold Rowicki revived the orchestra in Katowice. In 1947 the orchestra was taken over by Grzegorz Fitelberg who had come back to Poland. After his death in 1953, the orchestra was headed by among others Jan Krenz (1953-68), Kazimierz Kord (1969-73), and Antoni Wit (1983-2000). From 2001 for six seasons the function of art director was held by Gabriel Chmura. The title of the first Guest Conductor of NOSPR was accepted by Stanisław Skrowaczewski, and Honorary Conductor by Jan Krenz. In September 2000 Joanna Wnuk-Nazarowa became the general and programme director.

Recordings

The orchestra has recorded more than 190 compact discs for many Polish and foreign labels (Decca, EMI, Phillips, etc.) and made numerous archival recordings for the needs of Polish Radio. For Naxos they recorded, among others, the complete works by Witold Lutosławski (9 CD album), all symphonies by Tchaikovsky and Schumann, most of works by Penderecki (I-V) and Mahler (except for VIII), as well as works by Kilar, Wieniawski, Moszkowski and Górecki, and for Chandos Records they made a three record album with the music by Mieczysław Weinberg. Credo by K. Penderecki, Symphony No. 3 by H.M. Górecki and Missa pro pace by W. Kilar, recorded by NOSPR, were released on DVD and SACD by Polish Radio as The Sacred Triptych.

For phonographic achievements the orchestra was honoured with numerous prizes, among others Five Piano Concertos by Prokofiev under the direction of Antoni Wit with the soloist Kun Woo Paik were awarded the Diapason d'Or and the Grand Prix du Disque de la Nouvelle Académie du Disque, and the recording of Turangalila Symphony by Olivier Messiaen under the direction of Antoni Wit was awarded the 2002 Cannes Classical Award. Recently, a record for DUX with works by Krzysztof Penderecki (Capriccio for the violin and orchestra, De natura sonoris No 2 and the concert for the piano and orchestra Resurrection) with the participation of NOSPR as well as soloists Beata Bilińska and Patrycja Piekutowska, conducted by the composer, was granted a prestigious award Midem Classical Award 2008 in the Con-

material.indd 160 08-11-25 22:29:50

temporary Music category.

Artists

Numerous renowned conductors and soloists have performed with NPRSO both in Poland and abroad. Among them were: Martha Argerich, Leonard Bernstein, Rudolf Buchbinder, James Conlon, Placido Domingo, Pierre Fournier, Nicolai Gedda, Barbara Hendricks, Julius Katchen, Leonidas Kavakos, Wilhelm Kempff, Kevin Kenner, Paweł Klecki, Kirill Kondrashin, Marguerite Long, Witold Lutosławski, Charles Mackerras, Misha Maisky, Neville Marriner, Kurt Masur, Shlomo Mintz, Ivan Monighetti, Garrick Ohlsson, Kun Woo Paik, Krzysztof Penderecki, Maurizio Pollini, Hermann Prey, Ruggiero Ricci, Mstislav Rostropovich, Artur Rubinstein, Jerzy Semkow, En Shao, Stanisław Skrowaczewski, Isaac Stern, Henryk Szeryng, Yan Pascal Tortelier, Pieter Wispelwey, Krystian Zimerman and Nicolai Znaider.

material.indd 161 08-11-25 22:29:50

EN

THE CHURCH OF ST JOSEPH THE WORKMAN

The Church of St Joseph the Workman in Zasole in Oświęcim has been built according to the design of the Italian architect Angelo Molfetta. Constructions works began in April 1992 and were finished in 1997. The first mass was celebrated in this church on 5 October 1997, with the participation of the Vicar of Rome, the President of the Conference of the Italian Episcopate, the Cardinal Camilo Ruini.

The church was built in order to commemorate 40,000 Italians deported to Nazi concentration camps and it is situated only 1,000 metres from what was formerly the Auschwitz concentration camp. The entire building and even the tiniest elements of the architecture or interior design are of a deep, symbolic meaning. The church has been designed as a one big auditorium with adjacent baptistery, which at the same time is a Commemoration Chapel, built out of materials used to construct crematories. A very austere interior is adorned with beautiful stained glass windows. The windows of a presbytery contain Crucifixion scenes, while the window of an apse, behind the tabernacle, a stained glass with an image of St Joseph. Fourteen nave windows contain the Stations of the Cross scenes. The church walls are adorned with paintings of Albino Americo Mazzotta – an Italian artist. The presbytery wall contains a scene from a concentration camp – a huge number of people driven to gas chambers. On the left side of an altar there are four patriotic and ideological scenes: the Battle of Vienna of 1683, the Miracle at the Vistula of 1920, the Demolition of the Berlin Wall of 1989 and the Pope John Paul II and the Third Millennium of Christianity. All these compositions are monochromatic, of a "red soil" colour, as the author described them.

In front of the main entrance there is a bell-tower, dedicated to Italians deported to concentration camps. These are crosses with an electronic bell attached to them.

material.indd 163 08-11-25 22:29:50

F

Session Internationale à l'occasion du 60e anniversaire de l'adoption de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme par l'Assemblée Générale de l'ONU
Célébration de la Journée des Droits de l'Homme en Pologne

material.indd 165 08-11-25 22:29:50

ORGANISATEUR

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

F

MÉCÈNES D'HONNEUR

PRÉSIDENT DE LA RÉPUBLIQUE DE POLOGNE

PRÉSIDENT DE LA COMMISSION EUROPÉENNE

EN COLLABORATION AVEC

L'Ombudsman israélien
Le Ministère des Affaires Étrangères
Le Ministère de la Culture et du Patrimoine National
Musée d'État d'Auschwitz – Birkenau

SPONSORS MÉDIATIQUES

TVP TELEWIZJA POLSKA

POLSKIE RADIO

RZECZPOSPOLITA

material.indd 167 08-11-25 22:29:50

ORIGINE, SIGNIFICATION ET CARACTERE JURIDIQUE DE LA DECLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME (60 ANS APRES ADOPTION)

F

I. Développement de l'idée moderne des droits de l'homme

L'homme contemporain, surtout si celui-ci est élevé dans la culture juridique occidentale, est convaincu que tout être humain est muni de certains droits et libertés fondementaux et inaliénables. Cette conviction est universelle et ne suscite pas d'objections particulières. L'existence des droits de l'homme paraît être une évidence, et toute action qui s'y oppose est considérée comme un grave délit. Par contre, il y a près de cent ans, il n'était possible que de parler des vestiges d'une telle logique, encore moins de la mise en réalité de l'idée des droits de l'homme par les pays particuliers ou par la communauté internationale en tant que telle.

La pensée juridique de la Grèce et de la Rome anciennes n'a pas fourni de base pour la conception des droits de l'homme. La situation a changé au moment de la propagation des idées philosophiques judéo-chrétiennes. De point de vue de cette philosophie, selon laquelle la dignité humaine est une valeur fondementale, la personne humaine est un être autonome par rapport à la société. L'étendue de l'autorité de l'état sur l'homme est limitée. Les principes axiologiques ci-dessus ont été continués et détaillés au cours des siècles par les penseurs, philosophes et théologiens. Il suffit d'évoquer Saint Thomas d'Aquin qui au XIIIe siècle a présenté la conception, acceptée en principe jusqu'à nos jours, du "droit à la résistance".

C'est seulement la philosophie du droit naturel du XVIIIe siècle

material.indd 169 08-11-25 22:29:51

qui a préparé le fondement intellectuel de la conception actuelle des droits fondementaux de l'homme.[1] Cependant, deux événements de la fin du XVIIIe siècle, sans aucun doute d'importance majeur, ont contribué à la propagation de la conception des droits de l'homme. C'étaient la guerre d'indépendance des États-Unis et la déclaration d'Indépendance alors proclamée (1776) et les événements de la grande révolution française, y compris Déclaration des droits de l'homme et du citoyen (1787). Ces événements ont contribué à la propagation en Amérique et en Europe occidentale de l'idée selon laquelle l'homme possède certains droits inaliénables qui découlent du fait d'être homme. Les conceptions américaine et française se sont alors avérées des justifications attrayantes des évolutions sociales et économiques en cours. Elles étaient suffisamment universelles pour être implantées dans le domaine de toutes les relations entre l'individu et l'état. Bien que le dynamisme de la propagation de ces idées se soit atténué à la 2e moitié du XIXe siècle, ces concepts n'ont pas éteint pour prendre un nouvel élan au XXe siècle.

Le concept des « droits de l'homme » en tant que catégorie juridique n'a surgi qu'au XIXe siècle. Ce terme a alors apparu dans les constitutions comme nom collectif désignant les droits des citoyens. Il a été employé également dans le droit international. À la même époque, lors de la conférence de Genève (1864) et de la conférence de La Hague (1899), les dispositions du droit international relatives au droit humanitaire des conflits armés, toujours d'actualité, ont été adoptées. Après la 1re guerre mondiale la Ligue des Nations et l'Organisation Internationale du Travail ont été instituées. Dans ceratins pays les principes du système de protection des minorités nationales ont été instaurés.

Après la 1re guerre mondiale, le droit international, relatif aux droits de l'homme au sens large, semblait prendre le chemin, du nouveau, du développement rapide. Parallèlement aux regulations internationales, certains pays ont garanti les droits de l'homme fondementaux dans leurs ordres juridiques internes. En pratique, cependant, l'idée des droits de l'homme ne s'est pas montrée être bien ancrée dans ces

1 Cf. M. Freeman, Human Rights, Cambridge 2007, p. 22.

material.indd 170 08-11-25 22:29:51

domaines. Elle n'a pas été diffusée, encore moins mise en pratique.

Pendant la 2e guerre mondiale les crimes de guerre ont pris une dimension jamais vue auparavant. Le terme de génocide est entré dans les vocabulaires du monde entier. La cruauté de la guerre et le non-respect du droit humanitaire des conflits armés étaient bien visibles sur les champs de bataille européens et asiatiques. Ces évènements allaient bientôt être suivis du danger résultant de la force destructive de la bombe nucléaire et de la course aux armements. La guerre mondiale, et avant tout la politique rassiste et le Holocauste ont fait voir que la violation des droits de l'homme par un pays particulier, contre laquelle la communauté internationale n'a pas réagi, peut déborder sur les pays voisins et ensuite sur le reste du monde. En même temps, ces événements ont fait évoluer l'attitude de la communauté internationale envers l'idée des droits de l'homme.

II. Charte des Nations unies

Deux types de facteurs ont conditionné l'adoption, le contenu définitif et la forme juridique de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme. Le premier, ce sont les tragiques événements de la 1re guerre mondiale qui ont prouvé qu'il était nécéssaire d'entreprendre des actions plus efficaces qu'auparavant afin de protéger les droits fondamentaux de la personne humaine. L'autre facteur important était la situation politique survenue après la guerre ainsi que les différentes conceptions du monde des pays membres de l'ONU de l'époque.

C'est déjà lors de la première étape de la guerre que les États-Unis ont commencé à mettre en relief, dans leur politique, la signification des droits des nations et des droits de l'homme inaliénables. Le fameux discours du président Franklin Delano Roosevelt, prononcé devant le Congrès en 1941, sur les « quatres libertés » (soit liberté d'expression et de culte, et liberté de vivre à l'abri du besoin et de la peur) était lié à ces valeurs. Pareil, selon la Charte de l'Atlantique du 1 janvier 1942, la victoire est une question primordiale pour " le respect des droits de l'homme et de la justice". En Grande Bretagne, le premier ministre Winston Churchill a assuré que la victoire des alliés serait honorée par "le couronnement des droits de l'homme" (enthronement of human rights).

material.indd 171 08-11-25 22:29:51

Les entretiens plus détaillés à propos de la co-existence pacifique des pays après la guerre avaient été poursuivis par les représentants des puissances majeures encore pendant la guerre. Pendant la rencontre à Dumbarton Oaks en 1944 la Grande Bretagne et la Russie se sont opposées à l'inclusion de la protection des droits de l'homme dans les activités de l'organisation internationale qui allait être instaurée. Aux États-Unis, cette idée a également été reçue avec scepticisme.

La situation a évolué pendant la conférence de San Francisco de 1945 visant à instaurer l'Organisation des nations unies. La persévérance des organisations non-gouvernementales a joué un rôle important pendant les discussions comme celles-ci activement et catégoriquement demandaient d'inclure dans la charte des nations unies de la clause sur l'attachement de la communauté internationale aux droits de l'homme. Cependant, il n'y avait pas d'accord quant à la façon de refléter cette idée dans la Charte des nations Unies. L'idée qui a définitivement prévalu est celle selon laquelle la référence à la nécessité de mettre en réalité les droits de l'homme serait suffisante pour les besoins de la Charte. Inspirés par les idées du leader de l'Afrique du Sud Field Marshal Smuts, les membres-fondateurs de l'ONU ont placé dans la préambule la référence suivante:

Nous, peuples des nations unies, résolus à proclamer à nouveau notre foi dans les droits fondamentaux de l'homme, dans la dignité et la valeur de la personne humaine, dans l'égalité de droits des hommes et des femmes, ainsi que des nations, grandes et petites […] avons decide d'associer nos efforts pour réaliser ces dessins."

Ainsi, la préambule de la Charte a considéré la mise en pratique des droits de l'homme comme un des quatre fins essentielles des Nations Unies. La référence aux droits de l'homme apparaît encore plusieurs fois dans la Charte, ou l'on emploie des termes comme "respect (…) des droits de l'homme et des libertés fondamentales pour tous", "la dignité et la valeur de la personne humaine". Le document ne définit aucun catalogue des droits de l'homme ni les mécanismes de leur protection.

material.indd 172 08-11-25 22:29:51

III. Les travaux sur le projet de la déclaration et son adoption

Après la signature de la Charte des Nations Unies il a été constaté que malgré son caractère contraignant, le document ne peut pas jouer le rôle du moyen suffisant pour potéger les droits de l'homme. L'Organisation des Nations Unies s'est très vite engagée à entreprendre des travaux afin d'élaborer un document qui portait le nom de travail de la Charte internationale des droits de l'homme (International Bill of Human Rights). En avril 1946, le Conseil économique et social, instituée conformément à l'article 62 de la Charte, a chosi les 9 membres du Comité initial (dénomé usuellement nuclear commission). Le comité a élu présidente Mme Eleanor Roosevelt, veuve du president des États-Unis et déléguée des États-Unis aux Nations Unies.

Les premières missions du comité initial consistaient, entre autres, à instituer le Comité des droits de l'homme officiel, à définir l'étendue de son action et les documents sur lesquels devait s'appuyer le travail sur la collection des droits de l'homme prévue. La conclusion de l'activité du comité initial était son rapport présenté au Conseil économique et social. Après avoir pris en compte la plupart des recommendations du groupe, en juin 1946 le Conseil a institué la Commission des droits de l'homme officielle, composée de 18 membres. Les membres de la Commission ont été élus après la consultation avec le secrétaire général de l'ONU de façon de garantir la representation appropriée ainsi que le niveau professionnel de la Commission. Cependant, ils n'étaient pas considérés comme experts indépendants, mais comme représentants des pays particuliers.

Mme Eleonor Roosevelt a présidé la Commission. Pen-chun Chang (Chine) et René Cassin (France) sont devenus vice-présidents, Charles Malik (Liban) – la rapporteur. Parmi les membres de cette première commission il convient d'évoquer le professeur Fernand Dehousse (Belgique), le colonel William Hodgson (Australie) et Mme Hansa Mehta (Inde).Les travaux ont reçu un soutien actif du canadien John P. Humprey – directeur du département des droits de l'homme (Human Rights Division) du secrétariat de l'ONU.

Le comité initial a d'abord recommendé au Conseil économique et social d'entreprendre des travaux uniquement sur la charte des droits

material.indd 173 08-11-25 22:29:51

sous forme de déclaration juridique. À cette étape-là, le conseil n'a pas voulu définir le caractère juridique de la collection des droits de l'homme qui allait être créée. Le conseil a fait travailler la Commission sur les trios forms discutées de la Charte des droits.[2] D'abord, il était supposé que celle-ci puisse revêtir le caractère d'une déclaration définissant des droits de l'homme fondementaux, leurs principes et les standards appropriés. La déclaration ne serait pas contraignante. Cependant, grâce à cela il serait possible pour le document d'être adopté par les pays members de l'ONU, et par conséquent de gagner de l'nfluence, au moins morale. Cette forme ne nécessitait pas le même niveau de précision (ni le temps pour la préparation) qu'un accord international.

Une autre possibilité était d'adopter une convention internationale qui devrait être adoptée par les pays particuliers conformément aux procédés convenables du droit national. C'est la délégation britannique qui a donné des propositions là-dessus.

La dernière solution envisagée était de se concentrer sur le processus de l'implémentation des droits de l'homme, soit sur l'établissement des mécanismes appropriés de leur protection à l'arène internationale. Cette option était à l'époque considérée comme ingérence dans le principe de souveraineté des pays et comme telle n'a pas été pas admise. Cette conception est vite devenue sécondaire dans les travaux de la Commission.

La discussion s'est enfin concentrée sur la question de savoir si la charte des droits prévue devait avoir le caractère d'une déclaration non contraignante ou d'un accord international. En principe, cette discussion n'a pas fini jusqu'au jour de l'adoption de la Déclaration universelle des droits de l'homme.

L'Organisation des Nations Unies recevait des projets indépendants liés à la collection prévue des droits de l'homme. Le rôle primordial appartient au projet de l'Institut américain du droit (American Law Institute). Ce projet a également été discuté à la Conférence in-

2 Voir M. G. Johnson, A Magna Carta For Mankind, Writing The Universal Declaration of Human Rights, [w:] The Universal Declaration of Human Rights: A History of its Creation and Implementation 1948-1998, M. G. Johnson and J. Symonides, Paris 1998, p. 34.

material.indd 174 08-11-25 22:29:51

ternationale des organisations non-gouvernementales. Le projet a été officiellement présenté par la délégation du Panama – le ministre des affaires étrangères Alfredo Alfaro en était le co-auteur. Le projet a été présenté lors de la 1re session de l'Assemblée générale de l'ONU et a officiellement initié les travaux sur le projet de la Charte des droits.

De nombreuses organisations ont présenté leurs propositions, y compris: l'Association interaméricaine des avocats (Inter-American Bar Association), la Fédération américaine du travail (American Federation of Labor) et la Ligue internationale des droits de l'homme (the International League for Human Rights),[3] ainsi que des personnes des États-Unis, de Grande Bretagne, d'Allemegne, du Canada, d'Australie, d'Argentine, du Danemark, de France et de Palestine. Les travaux qui ont apporté la plus grande contribution sont ceux du juriste international, professeur Hersch Lauterpacht de Cambridge Univiersity et ceux de l'auteur britannique Herbert George Wells.

F

Après avoir préparé le programme d'action et possédant de nombreux projets de la collection des droits de l'homme, la Commission des droits de l'homme s'est trouvée face à la mission de définir le catalogue des droits de la personne humaine. Les premières démarches ont été prises lors des rencontres de la commission entre le 27 janvier et le 10 février 1947. La décision a alors été prise de former des members de la Commission le comité de rédaction spécialisé (drafting committee) ayant pour mission d'élaborer le projet initial de la Charte des droits. Le Comité a réuni E. Roosevelt, P.C. Chang, C. Malik.Ensuite le Comité a été élargi des représentants de l'Australie, du Chili, de la France, de l'Union Soviétique et de la Grande Bretagne. Le Comité s'est réuni pour la première fois le 9 juin 1947 à Lake Success (état de New York). Le point de repère pour ses travaux était le plan du projet de 408 pages (document outline) préparé par le Secrétariat de l'ONU sous la rédaction de John Humprey.

Le comité de rédaction a choisi en son sein un groupe qui allait travailler précisément sur le projet de la Charte des droits sous forme d'une déclaration. Le comité a fini par confier à R. Cassin la rédaction

3 Voir. L. K. Hyde, The United States and the United Nations: Promoting the Public Welfare – Examples of American Cooperation, 1945-1955, New York 1960, p. 38-159.

material.indd 175 08-11-25 22:29:51

du projet final de la déclaration. Le juriste français a accompli cette mission un weekend de juin en 1947. Contenant 44 articles et légèrement amendé par les autres membres du groupe, son projet est devenu le texte sur lequel a ensuite travaillé tout le comité de rédaction et qui a enfin été présenté à la Commission des droits de l'homme.

La Commission des droits de l'homme s'est réunie encore une fois entre les 2 et 17 décembre 1947. Elle disposait alors de trois rapports relatifs aux trois conceptions différentes de la charte des droits. Encore une fois il a été résolu de ne pas déterminer le caractère juridique de ce document, voilà pourquoi la commission s'est divisée en trois groups dont chacun devait travailler en détail sur chaque solution propose. Il a été décidé de qualifier la déclaration d'universelle. La désignation indiquait que le texte contenait le standard des droits de l'homme commun pour tous les humains, sans distinction de sexe, de race, de nationalité, de position sociale ou de conception du monde.

Le projet de la convention des droits de l'homme, bien qu'il ne se distingue pas en principe des propositions britanniques initiales, a été présenté aux Nations Unies.

Lors de la troisième session, en juin 1948, la Commission a examiné les commentaries envoyés par les états. CCe qui est intéressant, les commentaires n'étaient pas nombreux et ne contenaient pas de remarques essentielles sur le fond. Le 18 juin 1948, après avoir ajouté des modifications du comité de rédaction, la Commission des droits de l'homme a achevé le travail sur le projet de la déclaration. Le projet avec le rapport des travaux a été transmis au Conseil économique et social, et ensuite au Troisième Comité de l'assemblée générale de l'ONU pour les questions sociales, humaniatires et culturelles, présidé par C. Malik et composé de la plupart des membres de la Commission des droits de l'homme. La mission du Comité était de préparer le projet de la résolution relative à l'adoption de la déclaration universelle des droits de l'homme.

Entre septembre et décembre 1948 le Troisième Comité s'est réuni 85 fois pour débattre, et ses commissions encore 20 fois.PDe nombreuses modifications du texte de la déclaration ont été présentées. Bien des problèmes ont été touchés. Il est intéressant que les représentants d'organisations non-gouvernemantales dont l'activité dans le cadre de

material.indd 176 08-11-25 22:29:51

l'assemblée généarale a pris une forme institutionnelle, fréquentaient souvent les réunions du Comité et y participaient activement. Lors de la session du Comité 168 projets de résolutions ont été examinées et le nombre définitif de modifications individuelles rejetées est de 1233. 6 Le 6 décembre 1948, juste avant la fin de la session annuelle de l'Assemblée générale, le Troisième Comité a approuvé le texte définitif de la résolution par 29 votes pour et neuf votes contre neuf avec 7 abstentions des members du Comité. La Déclaration universelle des droits de l'homme a été envoyée pour l'examen définitif de l'Assemblée générale de l'ONU.[4]

Pendant la 3e session de l'Assemblée générale, le 10 décembre 1948 au Palais de Chaillot de Paris, 58 pays membres de l'Organisation des Nations Unies ont choisi comme sujet de leur débat le projet de la Déclaration. Les discussions étaient tourmenteuses. Le vote a eu lieu 1400 fois, pratiquement sur chaque mot utilisé dans le document. Les pays occidentaux critiquaient l'inclusion dans la déclaration des droits économiques, sociaux et culturels. En revanche, les pays influencés par l'URSS faisaient valoir l'importance excessive des droits personnels et politiques. Certains pays musulmans jusqu'à la fin des travaux s'opposaient aux dispositions relatives à l'égalité des droits des personnes mariées et aux droit de changer de religion.[5]

À la fin du débat le président de l'Assemblée générale a appelé les pays membres de l'ONU à voter sur l'adoption de la resolution proclamant la Déclaration Universelle des droits de l'homme. 48 pays ont voté pour l'adoption de la Déclaration, 8 se sont abstenus, deux pays se sont absentés pendant le vote. Les pays qui se sont abstenus c'est l'Arabie saoudite qui s'opposait à la liberté de changer de religion et l'Union de l'Afrique du Sud. Les pays du bloc socialiste se sont abstenus la Tchèquoslovaquie, la Yougoslavie, la Pologne, la République

4 Voir. United Nations, Official Records of the Third Session of the General Assembly, Part I, Plenary Meetings of the General Assembly, Summary Records of Meetings, 21 September – 12 December 1948, Paris, Palais de Chaillot 1948, p. 860.

5 Voir United Nations, General Assembly, Official Records of the Third Session of the General Assembly, Part I, Social, Humanitarian and Cultural Questions, Third Committee, Summary Records of Meetings, 21 September – 8 December, 1948, Lake Success 1948, p. 32-790, 847-890.

material.indd 177 08-11-25 22:29:51

socialiste soviétique de Biélorussie, la République socialiste soviétique d'Ukraine (les deux faisant partie de l'URSS) et l'Union soviétique. Malgré leur activité lors de la préparation de la Déclaration (bien que celle-ci soit souvent loin d'être constructive), ces pays se sont abstenus à cause de la politique de la guerre froide de plus en plus apparente.

On a alors réussi d'adopter la Déclaration sans votes contre. Les pays représentant diverses idéologies, divers systèmes politiques, ayant des racines religieuses et culturelles différentes, représentant de différentes étapes du développement, sont parvenus à un accord historique. L'Assemblée générale, pour faire un geste particulier de gratitude, a fait une ovation debout pour Mme Roosevelt et a proclamé la Déclaration « l'idéal commun à atteindre par tous les peuples et toutes les nations" (common standard of achievement for all peoples and all nations).NPendant la même session l'Assemblée générale a également adpoté la résolution sur la propagation de Déclaration universelle des droits de l'homme.

IV. Caractère juridique de la Déclaration

Le caractère non-contraignant de la Déclaration avait des avantages importants. D'abord, son adoption exige uniquement l'accord au forum de l'Assemblée générale de l'ONU, sans qu'il soit nécessaire de mettre en oeuvre la ratification par les pays particuliers, processus de longue durée et posant souvent des problèmes politiques. Or, il y avait des suppositions bien fondées que la Charte des droits sous sa forme proposée, en tant qu'un acte de droit international contraignant, puisse ne pas être ratifiée par certains pays, en particulier ceux du bloc communiste et les États-Unis.

La forme juridique de la déclaration présente également des inconvénients. Avant tout, le contenu juridique y exprimé n'est pas contraignant pour le pays ayant adopté le document. Par conséquent, il n'est pas possibile d'exécuter les obligations imposées par la déclaration au niveau du droit international,[6] le principe de pacta sunt servanda n'est

6 Oui, P. Sieghart, The International Law of Human Rights, Oxford 1983, p. 53.Voir aussi A. H. Robertson, J.G. Merrills, Human Rights in the World: an Introduction to the Study of the International Protection of Human Rights, Manchester 1996, p. 28-29.

material.indd 178 08-11-25 22:29:51

pas d'application pour une déclaration. Voilà pourquoi le Conseil économique a fait valoir que le contenu de la Déclaration Universelle des droits de l'homme revêtira, au bout de quelque temps, la forme d'un accord international.

Le caractère juridique de la Déclaration Universelle des droits de l'homme suscite des problèmes en ce qui concerne la pratique et la doctrine du droit international. Bien que les juristes soient d'accord sur le caractère non-contraignant de la Déclaration au moment de son adoption, avec le temps il y a eu de plus en plus d'opinions pour la reconnaissance de la Déclaration ou au moins certains droits y exprimés en tant que standard contraignant du droit international. Certains spécialistes de droit international sont également d'avis qu'avec le temps la Déclaration a pris le caractère du droit coutumier.[7]

Cependant, selon la doctrine du droit international, la question du caractère juridique de la Déclaration ne peut pas sans n doute être tranchée en vertu des conceptions traditionnelles des normes du droit coutumier international. Cependant, il est constaté que « sans aucun doute la Déclaration constitue au moins une preuve importante de l'existence du droit coutumier international ».[8] Dans ce domaine, la déclaration est actuellement considérée la source principale définissant le catalogue des droits de l'homme coutumier et en tant que telle joue le rôle priomordial dans les systèmes juridiques modernes. En plus, sans aucun doute certains droits définis par la Déclaration ont le caractère des normes ius cogens, soit des obligations fondementales du droit international.[9]

Les considérations sur le caractère juridique de la Déclaration pour l'ordre juridique international et national ont actuellement pour une grande partie, caractère sécondaire. Actuellement un nombre d'accords

7 Oui, entre autres J. P. Humphrey, The Universal Declaration of Human Rights: Its History, Impact and Juridical Character, [w:] Human Rights: Thirty Years After the Universal Declaration, B. G. Ramcharan (réd.), The Hague 1979, p. 21, 29.

8 H. Hannum, The Status of the Universal Declaration of Human Rights in National and International Law, "Georgia Journal of International and Comparative Law" 1995-1996, nr 25, p. 322.

9 Voir B. G. Ramcharan, The Legal Status of the International Bill of Human Rights, "Nordic Journal of International Law" 1996, nr 55, p. 366.

material.indd 179 08-11-25 22:29:51

internationaux définissant les droits de l'homme (y compris avant tout les Pactes Internationaux des Droits de l'Homme) sont en vigueur. Les constitutions ou les lois de la plupart des pays modernes contiennent des dipositions identiques à celles de la Déclaration. Compte tenu de ce qui précède, si ce n'est pas la Déclaration en elle-même, ce sont les droits y contenus qui sont contraignants pour la plupart des membres de la communauté internationale.

En revanche, il paraît cependant que l'influence de la Déclaration universelle des droits de l'homme sur le développement et l'universalisation de la protection des droits de l'homme s'est attenuée les dernières années. Bien que le catalogue des droits de l'homme universels soit défini, il est toujours difficile d'admettre qu'il existe des moyens de protection de ces droits au niveau international et dans les ordres juridiques de certains pays. La Déclaration est le fondement pour entreprendre des actions dans ce domaine, conformément à l'idée de l'implementation des droits de l'homme présentées il y déjà 60 ans. Il est cependant difficile de prévoir le déroulement de ce processus à l'avenir.

V. Caractère multiculturel de la Déclaration

La Déclaration universelle des droits de l'hommea a gagné l'importance fondementale avant tout grâce à son contenu. Une des caractéristiques de la Déclaration est son caractère multiculturel et le caractère universel de ses valeurs. Cependant, il y 60 ans ceci n'était pas évident. Les conceptions et les solutions originaires de la culture occidentale au sens large, avant tout européenne, sont le plus largement reflétées dans la Déclaration. D'autres doctrines philosophiques ou des conceptions du monde ont été utilisées moins souvent, parce que même les délégués de l'ONU provenant d'Asie ou d'Afrique avaient été formés à l'Ouest et partageaient les valeurs qu'ils avaient découvertes en Europe ou aux États-Unis. Cependant, grâce à la persévérance de C. Malik et P.C. Chang et représentants des pays arabes, la Déclaration contient également des conceptions formées par l'islam et par le confucianisme. Mme Hansa Mehta d'Inde a fait valoir qui'il convenait de respecter les valeurs humaines collectives, y compris l'idée de communauté en tant que sujet des droits de l'homme.

material.indd 180 08-11-25 22:29:51

La question à laquelle les auteurs de la Déclaration ont dû faire face est celle de définir les sources des droits de l'homme. Les auteurs de la Déclaration qui avaient initialement suggéré la nécessité de fournir une justification philosophique unique des droits de l'homme y exprimés, se sont trouvés devant une mission très difficile. Entre autres, cette question a retenu l'attention du fameux philosophe français Jacques Maritain. Cependant, ses considérations ont été conclues par la fameuse constatation: « Nous sommes d'accord pour ces droits, du moment que personne ne nous demande pourquoi ». On a fini par remettre à plus tard la question de définir la source ou de fournir une justification des droits de l'homme. La stratégie adoptée était la recherche du consentement quant aux valeurs communes, sans leur donner de fondement philosophique précis. L'article premier de la déclaration dérive les droits et les libertés fondementaux du fait d'être homme. KCette conception fait référence avant tout à la philosophie du droit naturel et constitue à la fois un compromis approprié pour des cultures différentes.

VI. Contenu de la Déclaration

Le texte adopté de la Déclaration universelle des droits de l'homme se compose de 30 articles dont la plupart proclament des droits personnels et politiques. Conformément aux principes adoptés par les auteurs, la Déclaration est concise. C'est à la fois un document inspirant et compréhensible pou chacun.

La préambule de la Déclaration met en valeur la signification des droits de l'homme pour la paix et la sécurité internationales. Elle accentue également la nécessité de protéger les droits de l'homme pour que personne ne soit pas contraint "à la révolte contre la tyrannie et l'oppression". Elle fait également référence aux obligations en matière des droits de l'homme définis par la Charte des Nations Unies et met en relief la signification des droits civils et économiques.

Les deux premiers articles de la Déclaration constituent les fondements des droits de l'homme. Selon l'article premier, tous les hommes sont égaux et libres comme ils ont en commun la qualité de dignité humaine. L'article fait valoir la rationnalité du comportement humain et l'obligation au comportement honête dans un esprit de fraternité.

material.indd 181 08-11-25 22:29:51

Selon l'article 2 de la Déclaration les droits de l'homme ne sont pas universels parce qu'ils ont été reconnus par un pays ou la communauté internationale, mais parce qu'ils relèvent de l'humanité toute entière. Les deux premiers articles stipulent que les droits de l'homme sont des droits de toute personne humaine à cause de sa naissance au lieu d'être des privilèges de ceratines personnes qui peuvent être offerts ou retirés. Ces droits sont attribués à chacun, dans toutes les situations et partout dans le monde. L'article 7 continue ce raisonnement en stipulant que tous sont égaux devant la loi et tous ont droit à une protection égale contre toute discrimination.

En revanche, les articles 3 et 25 constituent le fondement des dispositions matérielles de la Déclaration. Ils définisssent le droit de tout individu à la vie, à la liberté et à la sûreté de sa personne (art. 3) et à un niveau de vie suffisant (art. 25).L'article 3 est la base pour tous les droits et libertés politiques qui le suivent, y compris la liberté d'esclavage, de torture, de détention arbitraire ainsi que le droit au procès honête, à la libre expression, à la liberté de circulation et à la vie privée. Les articles de 22 à 27 définissent les droits économiques, sociaux et culturels attribués à tous. Selon l'article 25, toute personne a droit à la protection sociale et il est impératif de protéger la maternité et l'enfance. L'article 28 met en valeur l'obligation de toute la communauté internationale à rechercher et à instituer des solutions tant politiques qu'économiques qui permettent la mise en oeuvre des droits de l'homme.

Il vaut faire valoir l'article 29 selon lequel tout homme a des devoirs envers la communauté. Il constitue également les principes généraux relatifs à la limitation des droits de l'homme exclusivement en vue d'assurer la reconnaissance et le respect des droits d'autrui ou afin de satisfaire aux justes exigences de la morale, de l'ordre public et du bien-être général dans une société démocratique.

Le catalogue des droits de l'homme défini par la Déclaration est très large. Cependant, pour plusieurs raisons, il ne contient pas tous les droits proposés lors du débat international. Avant tout, le droit formel à la révolte que les pays de l'Amérique latine avaient révendiqué, ne fait pas partie de la Déclaration. Ce droit est quand même marqué dans la préambule. Les droits des minorités nationales et le status des

material.indd 182 08-11-25 22:29:51

territoires dépendants ne sont pas séparément définis. Les regulations proposées en cette matière sont alors inutiles à la lumière du principe de l'universalité des droits contenus dans la d'eclaration, y compris du pricipe de l'égalité.

La Déclaration ne contient pas également le droit à porter plainte contre la violation des droits de l'homme. Cette idée, conforme au projet de l'implémentation des droits de l'homme, n'a pas été largement soutenue sur le plan politique, à l'époque de la guerre froide. En plus il est indiqué que la Déclaration n'aborde pas ouvertement la question de l'influence mutuelle de l'homme et du milieu naturel. Cette question n'était pas largement discutée à l'époque. Il est par contre reconnu que le droit au standard de la vie approprié, s'il est correctement interprété, englobe également le droit au standard approprié du milieu naturel.

***

Les années de la 2e guerre mondiale et les événements qui ont eu lieu après sa fin, sont une césure dans l'histoire de l'idée des droits de l'homme qui a marqué une nouvelle étape de la coopération internationale. Bien que ce processus ait été amorcé auparavant, l'adoption de la Déclaration universelle des droits de l'homme a pesé sur sa démarche ultérieure. La Déclaration a pris l'effet suite à un consensus unique dans l'histoire qui a eu lieu au moment des tensions inhabituelles et des conflits politiques. Le document a formé la compréhension actuelle des droits de l'homme, tout en envisageant les droits fondementaux à caractère universel. La Déclaration a été traduite vers plus de 360 langues du monde et la date de son adoption marque chaque année la célebration de la Journée internationale des droits de l'homme.

Les auteurs de la Déclaration, provenant de diverses cultures, ont pris soin se refléter ces différences dans le texte du document. La Déclaration universelle était une vision commune d'un monde plus juste et plus pacifique. Elle est devenue le premier document international ayant pour principe que les droits de l'hommes et les libertés fondementales se rapportent à toute personnes et à tous les endroits. C'est le premier acte dans l'histoire qui n'a pas été inspiré par des révolutions victorieuses ou des mouvements nationaux et de libération. C'est

material.indd 183 08-11-25 22:29:51

le premier document à avoir surgi des discussions autour d'une table d'une conférence internationale et à marquer pour les décennies suivantes les standards des droits et libertés de l'homme fondementaux et universels.

À présent, la Déclaration est reconnue comme l'acte fondemental marquant les standards des droits de l'homme. Le document a initié le processus de l'internationalisation des droits de l'homme ainsi qu'il a influencé la formation de la conception actuelle de ces droits. Bien que l'idée des droits de l'homme exige toujours le développement et encore plus d'universalisation, en particulier en matière du respect de ces droits, sans aucun doute sans la Déclaration universelle des droits de l'homme notre patrimoine cuturel aurait été bien plus pauvre.

Marek Zubik
Jakub Pawliczak

material.indd 184 08-11-25 22:29:51

NOTICES BIOGRAPHIQUES DES AUTEURS DE LA DECLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME

F

Introduction

De grands mérites, non seulement relatives au fait de l'adoption de la Déclaration Universelle des droits de l'homme, mais aussi au caractère intemporel de son contenu et son impact, reviennent à ses auteurs principaux. C'est à leurs efforts, souvent individuels, à leur appartenance aux différentes cultures et à leurs conceptions du monde variées, que la Déclaration doit son caractère universel. Le contenu en est marqué également par des expériences personnelles de ses auteurs et par la conviction du caractère universel des droits de l'homme. Par conséquent, pour comprendre pleinement le caractère et l'importance de la Déclaration, cela vaut la peine de prendre la connaissance des silhouettes de ses auteurs principaux. Néanmoins, il ne faut pas oublier que lors de son élaboration, des efforts des autres membres de la Commission des Droits de l'Homme, du Secrétariat de l'ONU, de nombreux conseillers, et avant tout de représentants très actifs d'organisations non gouvernementales, ont été d'une signification considérable.

material.indd 185 08-11-25 22:29:51

(UN Archives)

material.indd 186 08-11-25 22:29:52

Anna Eleanor Roosevelt

F

Il est probable que la Déclaration n'aurait jamais connu une telle importance, si ce n'étaient pas le talent diplomatique, la contribution héroïque et la capacité à mener au compromis, les qualités de la Présidente de la Commission des Droits de l'Homme, Eleanor Roosvelt (1884 – 1962). La veuve du Président Franklin Delano Roosevelt était un des personnages les plus pittoresques de la Commission, même si elle ne disposait pas d'une préparation substantielle en matière du droit international. Elle est devenue un symbole de l'organisation parfaite du travail, du réalisme politique et de la capacité de bâtir des consensus. E. Roosevelt, bien avant le commencement de son activité à l'ONU, était connue pour son activité pour les droits de l'homme (elle était également diplomate et journaliste). Déjà à l'époque de son activité au sein du Parti Démocratique, elle luttait pour l'égalité de la population afro-américaine devant la loi. Durant la 2nde guerre mondiale, elle s'est fait connaître pour sa contribution à l'organisation de la défense civique américaine. En tant que femme diplomate bien connue et militante respectable des droits de l'homme, après la mort de son mari en avril 1945, elle a été nommée déléguée des Etats-Unis auprès de l'ONU, par le Président Harry Truman. Elle occupait ce poste jusqu'à 1953.

E. Roosevelt s'est fait connaître le plus en tant que Présidente de la Commission des Droits de l'Homme de l'ONU, la fonction qu'elle remplissait dans les années (1947-1951). Elle a joué également un rôle important lors de l'élaboration de la Déclaration universelle des droits de l'homme, dans chaque aspect des travaux.

Au cours d'une phase longue de réunions relatives au texte de la convention, E. Roosevelt était, ce qu'on souligne souvent, capable de faire garder une ambiance calme, harmonieuse et focaliser sur le concret. Les conseillers du Département de l'Etat américain, l'assistaient eux aussi.

material.indd 187 08-11-25 22:29:52

(R. Cassin – à droite, E. Roosevelt – au milieu, lors d'une interview pour la Radio de l'ONU; UN Archives)

material.indd 188 08-11-25 22:29:52

René Samuel Cassin

F

Une autre personnalité qui a joué un rôle essentiel dans l'adoption de la forme définitive de la Déclaration, était délégué de la France auprès de l'ONU, politicien, avocat, un spécialiste renommé dans le domaine du droit international, René Cassin (1887-1976). R. Cassin était professeur du droit à l'université de Lille, ensuite il est devenu doyen de la faculté de droit à Paris. Il enseignait également le droit international et le droit financier à l'Académie de droit international de La Haye, ainsi qu'à l'université de Genève. En 1944, R. Cassin participait à la création de l'UNESCO, et dans les années 1944-1960, il exerçait la fonction du vice-président du Conseil d'Etat français. Il était membre (1959-1965) et Président (1965-1968) de la Cour européenne des droits de l'homme. C'est lui qui a préparé le projet principal de la Déclaration, en s'appuyant sur la documentation préparée par John Humphrey. Néanmoins, bien avant sont activité pour l'ONU, R. Cassin était connu pour son activité pour les droits de l'homme. L'intérêt qu'il portait à ce domaine résultait, entre autres, de ses expériences à l'époque de la Première Guerre mondiale.

R. Cassin, s'est fait connaître en tant que militant actif pour les personnes blessées au cours de la guerre, sans tenir compte de leur nationalité. Il était délégué de la France auprès de la Société des Nations. Son activité lui a valu le surnom de « Père des orphelins français». Durant l'éclatement de la Seconde Guerre mondiale, il a joint le général de Gaulle à Londres, où il est devenu son conseiller juridique général. Le prix Nobel de la paix qui lui a été attribué en 1968, constituait le couronnement de sont travail pour les droits de l'homme. Il a été récompensé du Prix des Droits de l'Homme.

En tant que vétéran de la guerre et fis d'un marchand juif, R. Cassin regardait les événements de la Seconde Guerre mondiale et de l'holocauste à travers un prisme de ses propres expériences. Ces dernières, il a su les transposer avec succès en texte de la Déclaration.

material.indd 189 08-11-25 22:29:52

(P.C. Chang – sur le premier plan à gauche, et E. Roosevelt – à droite; UN Archives)

material.indd 190 08-11-25 22:29:52

Pen-chun Chang

Pen-chun Chang (1892 – 1957) était délégué chinois auprès de l'ONU, un des défenseurs principaux de l'adoption de la Charte des Droits du caractère universel. Professeur formé aux Etats-Unis, il menait la recherche scientifique professionnelle consacrée à la civilisation chinoise. Il était également philosophe et dramaturge.

Au cours des premières années de l'existence de l'ONU, P.C Chang remplissait la fonction du vice-président de la Commission des droits de l'homme de l'ONY et celle du membre du comité de rédaction de la Charte des Droits. Lors des réunions de la Commission des droits de l'homme et les discussions de l'Assemblée Générale de l'ONU, il s'est fait connaître comme un délégué actif et un représentant efficace des intérêts asiatiques. P.C. Chang était connu également comme un médiateur efficace. En parlant le langage de confucianisme, il savait atteindre, même dans les situations les plus difficiles, le consensus. C'est grâce à lui que la Déclaration tient compte de différentes conceptions du monde, non seulement celle de l'Occident.

F

material.indd 191 08-11-25 22:29:52

(C. Malik – à droite et Vladimir M. Koretsky – à gauche, délégué de l'URSS; UN Archives)

material.indd 192 08-11-25 22:29:52

Charles Habib Malik

Une autre personnalité qui contribué à la forme définitive de l'interprétation moderne des droits de l'homme, était un Libanais, Charles Malik (1906-1987). C. Malik était un uniate orthodoxe, partisan du droit naturel. Il était souvent perçu comme un personnage excentrique, mais aussi un penseur remarquable. Il étudiait à l'Université Harvard et à Fribourg. Il a quitté l'Allemagne au moment de la prise du pouvoir par les nazis. Il était un diplomate connu et un professeur à des universités américaines et libanaises en faculté de philosophie.

En 1945, C. Malik a été nommé ambassadeur du Liban aux Etats-Unis et auprès de l'ONU. Il exerçait une activité de commentateur de la Commission des droits de l'homme dans les années 1947-1948, ensuite il est devenu président du Conseil économique et social. Il était également président du Troisième comité de l'Assemblée Générale de l'ONU en 1948, où il luttait, non sans difficultés, pour consensus en matière de la forme définitive de la Déclaration. A cette époque, il participait très activement à la préparation du texte de ce document et à l'action de convaincre l'Assemblée Générale d'adopter la Déclaration. C'est C. Malik qui a remplacé Eleanor Roosevelt en 1951, sur le poste du Président de la Commission des droits de l'homme, ensuite il remplissait également la fonction du président de l'Assemblée Générale de l'ONU.

material.indd 193 08-11-25 22:29:52

(McGill University)

material.indd 194 08-11-25 22:29:52

John Humphrey

Le Canadien, John Humphrey (1905-1995), a joué un rôle crucial lors de l'élaboration de la Déclaration. Il était un partisan des droits de l'homme, une des personnes les plus importantes au sein du mouvement. Praticien, ensuite professeur de droit à la McGill University, en 1946 il a été choisi pour la mise en place du Département des droits de l'homme au Secrétariat de l'ONU, et il en était responsable pendant une vingtaine d'années.

Avec sa maîtrise parfaite de la langue française, J. Humphrey était un intermédiaire important entre le camp américain et français, lors de l'élaboration de la Déclaration. Il constituait également un facteur rapprochant les théoriciens et les praticiens du droit, ainsi que les politiciens et les militants des droits de l'homme. Il est responsable d'avoir rassemblé et préparé la documentation pour l'élaboration du recueil des droits de l'homme par la Commission des droits de l'homme. C'était lui, qui avait présenté le fameux plan du projet de 408 pages, qui a servi de fondement pour les travaux de la Commission.

Pendant plus d'une vingtaine d'années, J. Humphrey travaillait à l'ONU, où son activité se focalisait d'abord sur les questions de la liberté de la presse, le statut de la femme et la discrimination raciale.

En 1963, il a présenté son idée de Haut Commissaire de l'ONU pour les Droits de l'Homme, qui n'a été mise en oeuvre que 30 ans après. En 1966, il a terminé son travail pour l'ONU afin de relancer son activité scientifique à la McGill University. Jusqu'à la fin de ses jours, il contribuait activement à la lutte pour les droits de l'homme. Il a publié des ouvrages d'un grand impact dans le domaine. En 1988, lors de la célébration de la 40e anniversaire de la Déclaration, il a été récompensé du Prix des Droits de l'Homme, le couronnement de toute son activité.

material.indd 195 08-11-25 22:29:53

DECLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME

F

Préambule

Considérant que la reconnaissance de la dignité inhérente à tous les membres de la famille humaine et de leurs droits égaux et inaliénables constitue le fondement de la liberté, de la justice et de la paix dans le monde,

Considérant que la méconnaissance et le mépris des droits de l'homme ont conduit à des actes de barbarie qui révoltent la conscience de l'humanité et que l'avènement d'un monde où les êtres humains seront libres de parler et de croire, libérés de la terreur et de la misère, a été proclamé comme la plus haute aspiration de l'homme,

Considérant qu'il est essentiel que les droits de l'homme soient protégés par un régime de droit pour que l'homme ne soit pas contraint, en suprême recours, à la révolte contre la tyrannie et l'oppression,

Considérant qu'il est essentiel d'encourager le développement de relations amicales entre nations,

Considérant que dans la Charte les peuples des Nations Unies ont proclamé à nouveau leur foi dans les droits fondamentaux de l'homme, dans la dignité et la valeur de la personne humaine, dans l'égalité des droits des hommes et des femmes, et qu'ils se sont déclarés résolus à favoriser le progrès social et à instaurer de meilleures conditions de vie dans une liberté plus grande,

Considérant que les Etats Membres se sont engagés à assurer, en coopération avec l'Organisation des Nations Unies, le respect universel et effectif des droits de l'homme et des libertés fondamentales,
Considérant qu'une conception commune de ces droits et libertés est de la plus haute importance pour remplir pleinement cet engagement,

material.indd 197 08-11-25 22:29:53

L'Assemblée générale

Proclame la présente Déclaration universelle des droits de l'homme comme l'idéal commun à atteindre par tous les peuples et toutes les nations afin que tous les individus et tous les organes de la société, ayant cette Déclaration constamment à l'esprit, s'efforcent, par l'enseignement et l'éducation, de développer le respect de ces droits et libertés et d'en assurer, par des mesures progressives d'ordre national et international, la reconnaissance et l'application universelles et effectives, tant parmi les populations des Etats Membres eux-mêmes que parmi celles des territoires placés sous leur juridiction.

Article premier

Tous les êtres humains naissent libres et égaux en dignité et en droits. Ils sont doués de raison et de conscience et doivent agir les uns envers les autres dans un esprit de fraternité.

Article 2

Chacun peut se prévaloir de tous les droits et de toutes les libertés proclamés dans la présente Déclaration, sans distinction aucune, notamment de race, de couleur, de sexe, de langue, de religion, d'opinion politique ou de toute autre opinion, d'origine nationale ou sociale, de fortune, de naissance ou de toute autre situation.

De plus, il ne sera fait aucune distinction fondée sur le statut politique, juridique ou international du pays ou du territoire dont une personne est ressortissante, que ce pays ou territoire soit indépendant, sous tutelle, non autonome ou soumis à une limitation quelconque de souveraineté.

Article 3

Tout individu a droit à la vie, à la liberté et à la sûreté de sa personne.

Article 4

Nul ne sera tenu en esclavage ni en servitude; l'esclavage et la traite des esclaves sont interdits sous toutes leurs formes.

material.indd 198 08-11-25 22:29:53

Article 5

Nul ne sera soumis à la torture, ni à des peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants.

Article 6

Chacun a le droit à la reconnaissance en tous lieux de sa personnalité juridique.

Article 7

Tous sont égaux devant la loi et ont droit sans distinction à une égale protection de la loi. Tous ont droit à une protection égale contre toute discrimination qui violerait la présente Déclaration et contre toute provocation à une telle discrimination.

F

Article 8

Toute personne a droit à un recours effectif devant les juridictions nationales compétentes contre les actes violant les droits fondamentaux qui lui sont reconnus par la constitution ou par la loi.

Article 9

Nul ne peut être arbitrairement arrêté, détenu ni exilé.

Article 10

Toute personne a droit, en pleine égalité, à ce que sa cause soit entendue équitablement et publiquement par un tribunal indépendant et impartial, qui décidera, soit de ses droits et obligations, soit du bien-fondé de toute accusation en matière pénale dirigée contre elle.

Article 11

1. Toute personne accusée d'un acte délictueux est présumée innocente jusqu'à ce que sa culpabilité ait été légalement établie au cours d'un procès public où toutes les garanties nécessaires à sa défense lui auront été assurées.
2. Nul ne sera condamné pour des actions ou omissions qui, au moment où elles ont été commises, ne constituaient pas un acte délictueux d'après le droit national ou international. De même, il ne

material.indd 199 08-11-25 22:29:53

sera infligé aucune peine plus forte que celle qui était applicable au moment où l'acte délictueux a été commis.

Article 12

Nul ne sera l'objet d'immixtions arbitraires dans sa vie privée, sa famille, son domicile ou sa correspondance, ni d'atteintes à son honneur et à sa réputation. Toute personne a droit à la protection de la loi contre de telles immixtions ou de telles atteintes.

Article 13

1. Toute personne a le droit de circuler librement et de choisir sa résidence à l'intérieur d'un Etat.
2. Toute personne a le droit de quitter tout pays, y compris le sien, et de revenir dans son pays.

Article 14

1. Devant la persécution, toute personne a le droit de chercher asile et de bénéficier de l'asile en d'autres pays.
2. Ce droit ne peut être invoqué dans le cas de poursuites réellement fondées sur un crime de droit commun ou sur des agissements contraires aux buts et aux principes des Nations Unies.

Article 15

1. Tout individu a droit à une nationalité.
2. Nul ne peut être arbitrairement privé de sa nationalité, ni du droit de changer de nationalité.

Article 16

1. A partir de l'âge nubile, l'homme et la femme, sans aucune restriction quant à la race, la nationalité ou la religion, ont le droit de se marier et de fonder une famille. Ils ont des droits égaux au regard du mariage, durant le mariage et lors de sa dissolution.
2. Le mariage ne peut être conclu qu'avec le libre et plein consentement des futurs époux.
3. La famille est l'élément naturel et fondamental de la société et a droit à la protection de la société et de l'Etat.

material.indd 200 08-11-25 22:29:53

Article 17

1. Toute personne, aussi bien seule qu'en collectivité, a droit à la propriété.
2. Nul ne peut être arbitrairement privé de sa propriété

Article 18

Toute personne a droit à la liberté de pensée, de conscience et de religion; ce droit implique la liberté de changer de religion ou de conviction ainsi que la liberté de manifester sa religion ou sa conviction, seule ou en commun, tant en public qu'en privé, par l'enseignement, les pratiques, le culte et l'accomplissement des rites.

F

Article 19

Tout individu a droit à la liberté d'opinion et d'expression, ce qui implique le droit de ne pas être inquiété pour ses opinions et celui de chercher, de recevoir et de répandre, sans considérations de frontières, les informations et les idées par quelque moyen d'expression que ce soit.

Article 20

1. Toute personne a droit à la liberté de réunion et d'association pacifiques.
2. Nul ne peut être obligé de faire partie d'une association.

Article 21

1. Toute personne a le droit de prendre part à la direction des affaires publiques de son pays, soit directement, soit par l'intermédiaire de représentants librement choisis.
2. Toute personne a droit à accéder, dans des conditions d'égalité, aux fonctions publiques de son pays.
3. La volonté du peuple est le fondement de l'autorité des pouvoirs publics; cette volonté doit s'exprimer par des élections honnêtes qui doivent avoir lieu périodiquement, au suffrage universel égal et au vote secret ou suivant une procédure équivalente assurant la liberté du vote.

material.indd 201 08-11-25 22:29:53

Article 22

Toute personne, en tant que membre de la société, a droit à la sécurité sociale; elle est fondée à obtenir la satisfaction des droits économiques, sociaux et culturels indispensables à sa dignité et au libre développement de sa personnalité, grâce à l'effort national et à la coopération internationale, compte tenu de l'organisation et des ressources de chaque pays.

Article 23

1. Toute personne a droit au travail, au libre choix de son travail, à des conditions équitables et satisfaisantes de travail et à la protection contre le chômage.
2. Tous ont droit, sans aucune discrimination, à un salaire égal pour un travail égal
3. Quiconque travaille a droit à une rémunération équitable et satisfaisante lui assurant ainsi qu'à sa famille une existence conforme à la dignité humaine et complétée, s'il y a lieu, par tous autres moyens de protection sociale.
4. Toute personne a le droit de fonder avec d'autres des syndicats et de s'affilier à des syndicats pour la défense de ses intérêts.

Article 24

Toute personne a droit au repos et aux loisirs et notamment à une limitation raisonnable de la durée du travail et à des congés payés périodiques.

Article 25

1. Toute personne a droit à un niveau de vie suffisant pour assurer sa santé, son bien-être et ceux de sa famille, notamment pour l'alimentation, l'habillement, le logement, les soins médicaux ainsi que pour les services sociaux nécessaires; elle a droit à la sécurité en cas de chômage, de maladie, d'invalidité, de veuvage, de vieillesse ou dans les autres cas de perte de ses moyens de subsistance par suite de circonstances indépendantes de sa volonté.
2. La maternité et l'enfance ont droit à une aide et à une assistance spéciales. Tous les enfants, qu'ils soient nés dans le mariage ou

material.indd 202 08-11-25 22:29:53

hors mariage, jouissent de la même protection sociale.

Article 26

1. Toute personne a droit à l'éducation. L'éducation doit être gratuite, au moins en ce qui concerne l'enseignement élémentaire et fondamental. L'enseignement élémentaire est obligatoire. L'enseignement technique et professionnel doit être généralisé; l'accès aux études supérieures doit être ouvert en pleine égalité à tous en fonction de leur mérite.
2. L'éducation doit viser au plein épanouissement de la personnalité humaine et au renforcement du respect des droits de l'homme et des libertés fondamentales. Elle doit favoriser la compréhension, la tolérance et l'amitié entre toutes les nations et tous les groupes raciaux ou religieux, ainsi que le développement des activités des Nations Unies pour le maintien de la paix.
3. Les parents ont, par priorité, le droit de choisir le genre d'éducation à donner à leurs enfants.

Article 27

1. Toute personne a le droit de prendre part librement à la vie culturelle de la communauté, de jouir des arts et de participer au progrès scientifique et aux bienfaits qui en résultent
2. Chacun a droit à la protection des intérêts moraux et matériels découlant de toute production scientifique, littéraire ou artistique dont il est l'auteur.

Article 28

Toute personne a droit à ce que règne, sur le plan social et sur le plan international, un ordre tel que les droits et libertés énoncés dans la présente Déclaration puissent y trouver plein effet.

Article 29

1. L'individu a des devoirs envers la communauté dans laquelle seul le libre et plein développement de sa personnalité est possible.
2. Dans l'exercice de ses droits et dans la jouissance de ses libertés, chacun n'est soumis qu'aux limitations établies par la loi exclusi-

material.indd 203 08-11-25 22:29:53

vement en vue d'assurer la reconnaissance et le respect des droits et libertés d'autrui et afin de satisfaire aux justes exigences de la morale, de l'ordre public et du bien-être général dans une société démocratique.

3. Ces droits et libertés ne pourront, en aucun cas, s'exercer contrairement aux buts et aux principes des Nations Unies.

Article 30

Aucune disposition de la présente Déclaration ne peut être interprétée comme impliquant, pour un Etat, un groupement ou un individu, un droit quelconque de se livrer à une activité ou d'accomplir un acte visant à la destruction des droits et libertés qui y sont énoncés.

material.indd 204 08-11-25 22:29:53

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Session Internationale
à l'occasion du 60e anniversaire de l'adoption
de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme
par l'Assemblée Générale de l'ONU

F

Célébration de la Journée des Droits de l'Homme en Pologne
le 4 décembre 2008

Programme

10.30 - 10.45 – Enregistrement
– L'exposition du Secrétaire d'État de la Chancellerie du Président Ewa Junczyk-Ziomecka
– La remise des médailles par le Secrétaire d'État de la Chancellerie du Président Ewa Junczyk-Ziomecka au nom du Présdient de la République de Pologne Lech Kaczyñski.
– Discours du Commissaire aux droits des citoyens, dr Janusz Kochanowski

10.45 - 11.45 – Discours du Prof. Aharon Barak, l'ancien Président de la Court Suprême d'Israël

11.45 - 12.00 – Remise du prix Paweł Włodkowic, du Commissaire aux droits des citoyens, attribué au juge Antonin G. Scalia (au nom du lauréat, la récompense sera acceptée par l'ambassadeur des Etats-Unis en Pologne, Victor Ashe)

material.indd 205 08-11-25 22:29:53

<u>12.00 - 13.30</u> – lunch

<u>14.00 - 16.00</u> – Visite du Musée Auschwitz – Birkenau

<u>16.30</u> – Concert organisé par le Commissaire aux droits des citoyens, en collaboration avec le Ministère de la Culture et du Patrimoine National, à l'occasion du 60e anniversaire de l'adoption de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme, interprété par l'Orchestre National de la Radio Polonaise de Katowice. La Symphonie Les sept portes de Jérusalem sous la direction du compositeur, Krzysztof Penderecki. /Eglise St. Joseph Travailleur à Auschwitz/

material.indd 206 08-11-25 22:29:53

Le discours du Commissaire aux droits des citoyens, à l'occasion de l'ouverture de la session de commémoration du 60e anniversaire de l'adoption de la Déclaration universelle des droits de l'homme le 4 décembre 2008, Auschwitz

F

En paraphrasant une constatation connue d'un grand historien de l'Université d'Oxford, Sir Michael Howard, il est possible de distinguer deux grandes révolutions du vingtième siècle, pourtant complètement différentes, à savoir la révolution bolchevique et une autre qui dure jusqu'à présent et qui est la révolution des droits de l'homme. Heureusement, la première d'entre elles voit son déclin, au moins dans cette région de l'Europe. La deuxième, celle des droits de l'homme, est en cours, et même si elle ne se déroule pas sans rencontrer des échecs, elle est toujours accompagnée d'espoir d'accomplir au moins un certain nombre d'objectifs qui la guident.

Dans la perspective d'une soixantaine d'années, aujourd'hui nous sommes témoins d'un système universel de protection des droits de l'homme, dont le début symbolique a été marqué par la Déclaration des droits de l'homme, adoptée par l'Assemblée Générale de l'ONU, le 9 décembre 1940. Nous regardons les droits de l'homme du point de vue de cette terre inhumaine, sillonnée par les deux totalitarismes meurtriers du vingtième siècle.

Les années de la Seconde Guerre Mondiale et les événements qui ont eu lieu juste après sa fin, constituent une césure dans l'histoire des idées des droits de l'homme, qui a commencé une nouvelle étape du développement de la collaboration internationale. L'adoption de la Déclaration s'est passée par consensus sans précédent dans l'histoire, atteint au moment de grandes tensions et de conflits politiques. Ce document a déterminé la réception contemporaine des droits de l'homme, en rassemblant les droits fondamentaux du caractère universel. La Déclaration a été traduite en plus de 360 langues du monde, et la date de son adoption est celle de la célébration annuelle de la Journée

material.indd 207 08-11-25 22:29:53

internationale des droits de l'homme.

Les auteurs de la Déclaration, appartenant à des cultures différentes, ont tenu à ce que la Déclaration universelle devienne une vision collective d'un monde plus juste et plus paisible. Elle est devenue le premier document international fondé sur la constatation que les droits de l'homme et les libertés fondamentales se réfèrent à chaque individu et à chaque endroit.

C'était le premier acte dans l'histoire sans avoir puisé l'inspiration dans des révolutions victorieuses ni des mouvements nationaux de libération. Le premier à émerger en tant que résultat du débat autour d'une table lors d'une conférence internationale et le premier à établir les standards de valeurs fondamentales et universelles des libertés et des droits de l'homme pour des décennies à venir. La Déclaration était, il faut s'en souvenir, un acte rédigé sur les cendres et les cimetières, parfois anonymes comme celui d'Auschwitz.

Comme je l'ai déjà dit, la Déclaration est considérée comme un acte fondamental qui établissait les standards des droits de l'homme. Ce document est devenu une source du processus d'internationalisation des droits de l'homme, en influençant également l'émergence de leur conception contemporaine. Bien que l'idée des droits de l'homme exige toujours un développement et une universalisation continue, notamment en ce qui concerne la pratique de l'observation de ces droits, il est indubitable que sans la Déclaration universelle des droits de l'homme, notre patrimoine culturel aurait été incomparablement appauvri.

Aujourd'hui, nous sommes dans le camp de concentration Auschwitz-Birkenau, à l'endroit où, du juin 1940 à 1945, les Allemands ont mis a mort d'un million à un million et demi de personnes. Dans une première période d'existence du camp, les Allemands faisaient venir ici d'abord les Polonais, les individus considérés particulièrement dangereux, donc membres de l'élite nationale, les leaders politique, sociaux et spirituels, les représentants de l'intelligentsia, de la culture et de la science, les participants de la résistance, les officiers, etc. A partir de l'année 1942, le camp est devenu le lieu du meurtre de masse le plus grand de l'histoire de l'humanité, le crime commis contre les Juifs européens dans le cadre du projet hitlérien d'extermination totale de cette nation. La plupart des Juifs déportés à Auschwitz, des hommes, des femmes et des enfants, étaient mis à mort dans les chambres à gaz de Birkenau, directement après leur arrivée dans le camp. Les nazis ont destiné à l'extermination tous les Juifs habitant en Europe, sans tenir compte de leur âge, sexe, profession, nationalité ni de leurs opinons politiques. Ils périssaient pour la seule raison d'être Juifs. À Auschwitz, il y a eu également environ 20 milles Tziganes de quelques

material.indd 208 08-11-25 22:29:53

pays européens et plus de 10 milles prisonniers de guerre soviétiques et plus d'une dizaine de milliers prisonniers d'autres nationalités.

Nous sommes donc à l'endroit très réel, imprégné de sang et de larmes, comme aucun des endroits de la planète, nous nous trouvons sur un gigantesque cimetière. En même temps, nous nous trouvons dans un lieu symbolique, qui unit les expériences de tous les lieux de supplice de ce genre, à savoir les camps de concentration et les goulags, dans lesquels l'existence des droits de l'homme a été niée, voire l'essence même de l'humanisme a été niée, de laquelle tous les droit sont issus.

Durant la 2nde Guerre Mondiale, les crimes de guerre à une échelle sans précédent ont eu lieu. Le terme de « génocide » (genocide) créé par Rafał Lemkin a été introduit dans les dictionnaires du monde entier. Aussitôt, ces cruautés allaient être accompagnées d'une autre menace, celle de la force destructrice de la bombe nucléaire et d'une course aux armements. La guerre mondiale, et avant tout la politique raciste et l'Holocauste, ont montré que la violation des droits de l'homme accompagnée d'absence de réactions de la communauté internationale, pouvaient s'étendre à des pays voisins, puis à une grande partie de la planète. En même temps, ces événements ont modifié l'attitude de la communauté internationale envers l'idée des droits de l'homme, même s'il fallait encore attendre des décennies à l'effondrement d'un autre totalitarisme européen, à savoir le communisme soviétique.

Après la fin de la guerre, le temps de penser et d'agir est venu. Dans la Déclaration universelle des droits de l'homme, le fait de posséder les libertés et les droits fondamentaux était issu d'un simple fait d'être homme. Cette conception fait d'abord référence à la philosophie du droit naturel, étant à la fois l'expression du consensus approprié par rapport aux cultures différentes. Les auteurs de la Déclaration qui à l'origine suggéraient la nécessité de fournir une justification uniforme des droits de l'homme y proclamés, se sont trouvés confrontés à une tâche très difficile. Ce problème faisait objet des études d'un philosophe français connu, Jacques Maritain. Ses réflexions en la matière allaient aboutir à la fameuse constatation, « Nous sommes tous d'accord sur les droits qu'il faut respecter, mais à condition qu'on ne nous demande pas pourquoi ».

Dans cet endroit, dans le camp de concentration allemand d'Auschwitz, où le tragique du sort humain s'est accompli, où les bourreaux, dans leur folles théories et de cruelles pratiques, ont remplacé la notion d'humanisme par la division entre surhommes et sous-hommes, nous aussi, nous ne sommes pas contraints à répondre à la question pourquoi nous acceptons les droits de l'homme.

material.indd 209 08-11-25 22:29:53

L'axiologie de la Déclaration, sa simplicité et transparence, se présentent en guise de réponse. L'article 1er prévoit que tous les humains sont libres et égaux, puisque ils sont unis par le même trait de dignité humaine. Il souligne le caractère raisonnable des actions humaines et l'obligation d'agir les uns envers les autres dans l'esprit de fraternité. L'article 2 prévoit à son tour que les droits de l'homme sont universels non parce qu'un état ou une communauté les considèrent en tant que tels, mais parce qu'ils appartiennent à l'ensemble des humains. Ces droits reviennent à chacun, se trouvant en toute situation et à tout endroit de la planète. L'article 7 fait référence à ce raisonnement, en proclamant que tous les humains sont égaux devant la loi et ont droit à la protection contre toute forme de discrimination.

S'il nous arrive, à présent, de ressentir une surabondance de déclarations, conventions, protocoles et de tous les règlements relatifs aux droits de l'homme, et plus nous oublions ou tout simplement n'apercevons pas l'impact de la Déclaration dans cette abondance de règles, plus il faut nous souvenir du tragique du monde où les droits de l'homme ne sont pas respectés. D'où notre présente rencontre dans cet endroit tragique. L'endroit dans lequel l'homme a été privé de tout droit, puisque privé de toute dignité humaine innée. Où le vide de droits de l'homme régnait, le vide qui nous rappelle de temps en temps de son existence, au Cambodge, au Rwanda, au Darfour ou au Congo…

C'est pour cette raison que nous devons honorer les lieux de mémoire tel le camp de concentration allemand Auschwitz-Birkenau, où le tragique du sort humain s'est accompli. Bien que ce monument de tragédie appartienne à l'ensemble des humains et reste sous la protection particulière de la Pologne sur le territoire de laquelle il a été créé, jamais nous n'oublions que c'était une grande tragédie de la nation juive, la nation tellement douée et à la fois mise à l'épreuve dans sa longue histoire. D'autant plus j'apprécie l'honneur d'organiser cette célébration de la Journée des droits de l'homme avec l'Ombudsman israélien et d'avoir l'opportunité d'entendre le discours du Professeur Barak.

Je crois que dans cet endroit particulier et en présence de personnages remarquables, les droits de l'homme révèlent devant nous leur essence qui consiste en lutte du bien contre le mal. Cette lutte existe de l'origine du monde, et chaque défaite mène toujours à une catastrophe mondiale. Par notre présence ici, nous désirons ainsi de renouveler l'obligation de construire un monde meilleur et plus juste pour tous les humains.

material.indd 210 08-11-25 22:29:53

F

Prof. Aharon Barak

Né à Kaunas (Lituanie), le 16 septembre 1936, l'ancien président de la Cour Suprême d'Israël.

Sauvé du ghetto de Kaunas, en 1947 il a émigré avec ses parents en Israël. Après avoir fait son service militaire, il étudiait l'économie et le droit à l'Université hébraïque de Jérusalem, où il a obtenu le titre de docteur, puis celui de professeur en Droit. Il enseignait également à l'Ecole de droit de l'Université Yale et à l'Université de Toronto, jusqu'à présent il publie et il est invité à mener les colloques et les cours.

En 1992, il a contribué activement à l'adoption par le Knesset du droit fondamental (une partie de la Constitution) à « la dignité et la liberté de l'homme ». Dans les années 1995-2006, il était président de la Cour Suprême d'Israël. Selon d'autres juristes, il est le plus remarquable juriste en Israël, et sa présidence à la Cour Suprême se caractérisait par la mise en relief constante des droits de l'homme, même en état d'alerte, à savoir en état de lutte contre le terrorisme palestinien.

La présidence de Barak à la Cour Suprême, bien que perçue comme progressive par rapport aux mandats antérieurs, n'ait pas évité des accusations de sanctionner l'occupation des territoires palestiniens et d'éviter la protection des droits de l'homme dans leur dimension politique la plus large. Les opinions exprimées publiquement, souvent témoignaient de la nécessité d'une application de consensus des droits de

material.indd 211 08-11-25 22:29:53

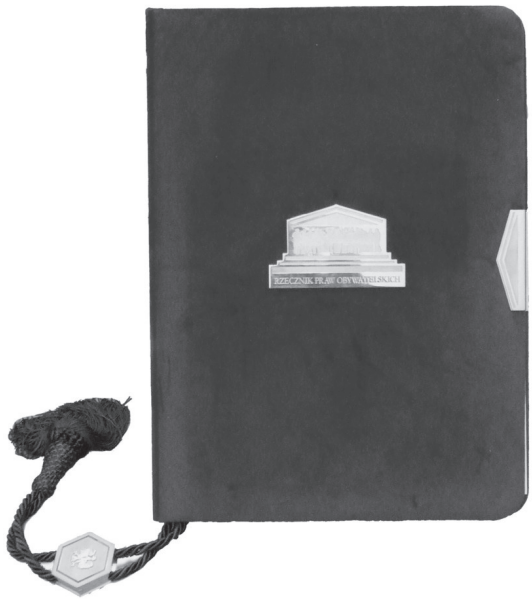
l'homme face à la sécurité nationale, dont l'affaire des soldats libanais détenus sans procès qui allaient servir d'argument permettant d'avoir le dessus dans les négociations avec Hezbollah, peut ici servir d'exemple. Le professeur Barak a été honoré du titre de Honoris Causa par quelques dizaines d'écoles supérieures en Europe et aux Etats-Unis, par l'Université Brandeis (à Waltham, USA) et en Colombie. En 1999, il a été récompensé par l'Association Internationale des Juges d'un prix de la Justice Internationale dans le monde.

material.indd 212 08-11-25 22:29:53

PRIX PAWEŁ WŁODKOWIC, DU COMMISSAIRE AUX DROITS DES CITOYENS

F

Le prix est attribué en signe de reconnaissance par le Commissaire aux droits des citoyens pour la défense de valeurs et de vérités fondamentales, même en dépit de l'opinion de la majorité, par les personnes physiques ou juridiques.

material.indd 213 08-11-25 22:29:53

Patron

Paweł Włodkowic (né vers 1370, mort en 1435) - savant, écrivain religieux et politique, défenseur des intérêts de la Pologne contre les chevaliers Teutoniques. Recteur de l'Académie de Cracovie dans les années 1414-1415, puis vice-recteur, il s'établit ensuite en tant que prêtre à Kłodawa. Il participa au Concile de Constance (1414-1418), où il présenta son Tractatus de potestate papae et imperatoris respektu infidelium (Du pouvoir du pape et de l'empereur sur les infidèles). Il s'y opposait à la christianisation par la guerre et la violence, il y proclamait le droit des païens à l'identité politique. Il représentait la Pologne contre les chevaliers Teutoniques à la cour d'arbitrage de l'empereur Sigismond de Luxembourg en 1420 à Wroclaw et en 1421 à la cour papale à Rome.

material.indd 214 08-11-25 22:29:53

DISCOURS LAUDATIF PRONONCE PAR LE PROTECTEUR DES DROITS CIVILS EN L'HONNEUR DU JUGE ANTONIN SCALIA

F

C'est déjà la troisième fois que j'ai l'honneur et le plaisir de décerner le prix Paweł Włodkowic du Protecteur des droits civils en récompense du courage de protéger les valeurs et vérités fondamentales même contre l'avis et les opinions des autres. Pourtant, je décerne ce prix pour la première fois au citoyen d'un autre pays : juge Antonin Scalia.

Ainsi, avant de présenter les mérites du juge Antonin Scalia, je suis obligé de rappeler le patron du prix. Paweł Włodkowic, à l'étranger connu sous son nom latin Paulus Vladimiri, est le savant et juriste polonais éminent du XV siècle, recteur de l'Académie de Cracovie, mérité pour la protection de la Pologne et des peuples païens contre la conquête teutonique. En 1414, il a représenté la Pologne au concile de Constance lors duquel il a présenté le traité sur le pouvoir papal et impérial où il prouvait la possibilité d'une coexistence pacifique des peuples païens et chrétiens. Contre les opinions de plusieurs personnes, Włodkowic soutenait fortement le conciliarisme et la coexistence pacifique des nations. Ainsi, était-il le précurseur des théories contemporaines des droits de l'homme. Au cours de sa carrière politique, diplomatique et académique, il trouvait que le monde régi par la paix et le respect réciproque des nations est possible et que les peuples païens ont le droit à la paix et au territoire. Ces idées qui aujourd'hui ne sont plus controverses au XV siècle étaient contraires aux opinions de la plupart de personnes.

Les opinions du juge Antonin Scalia et ses oeuvres non seulement sont excellents du point de vue académique mais aussi influencent des

material.indd 215 08-11-25 22:29:53

branches de droit diverses comme la séparation des pouvoirs, le fédéralisme, les droits matériels et les droits procéduraux. Le juge Antonin Scalia a contribué de manière importante à la protection des droits contenus dans la Constitution des États-Unis ou sanctionnés par les traditions sociales et juridiques. Il n'accepte pas que les tribunaux admettent toute plainte portée par les particuliers. Le juge Antonin Scalia est devenu fameux lorsqu'il s'est prononcé pour le droit à la vie privée et à la liberté d'expression. Tout en respectant les droits procéduraux, il les a protégé ainsi que les garanties contenues dans la Constitution et les amendements.

Il n'est pas facile de juger une biographie mais des ressemblances importantes entre l'attitude de Paweł Włodkowic et celle du du juge Antonin Scalia sont visibles. Il s'agit des succès académiques et pratiques notables et surtout de l'attitude philosophique conséquente envers le droit et les droits des particuliers.

Le juge Antonin Scalia qui avant sa nomination à la Cour suprême des États-Unis en 1986 était professeur de droit et spécialiste du droit administratif était connu pour être un partisan de l'interprétation littérale de la Constitution. A son avis, le juge doit utiliser le texte lorsque ce texte est clair et lorsque une tradition juridique concrète basée sur ce texte ne l'est pas. Cette approche limite la libre décision des juges et protège le droit des gens à être maîtres de eux mêmes. Cette attitude fédéraliste est précieuse surtout au moment où les tribunaux s'occupent de presque toutes les domaines de la vie humaine et où les juges, comme le souligne Sir Ralph Dahrendorf, agissent en politiques et ensuite essayent de résourde les problèmes politiques.

Dans toute son œuvre, le juge Antonin Scalia s'est marqué par une attitude très conséquente dans sa philosophie du juge adoptée, ce qui revenait parfois à être un seul membre du Tribunal qui interprète fidèlement le texte et la tradition de la Constitution, souvent contre l'opinion de ceux qui rejettent les restrictions résultant d'une approche interprétative cohérente quelconque.

L'attitude du juge Antonin Scalia par rapport à l'interprétation du droit n'est pas la seule modification importante introduite par lui au Tribunal.

En remplissant la fonction que l'on associe souvent au discerne-

material.indd 216 08-11-25 22:29:54

ment important aussi bien sûr le papier qu'à la procédure publique, le juge Antonin Scalia révélait souvent sa personnalité et son sens d'humour, il suscitait l'intérêt des citoyens ordinaires.

Eu égard ce qui précède, j'ai le plaisir de remettre au juge Antonin Gregory Scalia le prix Paweł Włodkowic du Protecteur des droits civils de la République de Pologne pour le courage de protéger les valeurs et vérités principales, souvent contre l'opinion et l'avis de la majorité, et en particulier en reconnaissance du courage de protéger l'autorité judiciaire contre la politique ainsi que pour être protecteur modèle de la Constitution et des droits des citoyens.

Malheureusement, le juge Antonin Scalia ne pouvait pas être avec nous aujourd'hui, ses devoirs de juge l'ont arrêté à Washington. Heureusement, j'ai l'honneur de remettre le prix de cette année à Son Excellence Victor Ashe, l'Ambassaeur des États-Unis à Varsovie qui a accepté avec bienveillance de recevoir le prix au nom du juge Antonin Scalia. La présence de Monsieur l'Ambasseur, ici, parmi nous, non seulement confirme l'importance du juge Antonin Scalia, mais également constitue le symbole d'une longue tradition du régime américain devéloppée dans le respect de la démocratie et des droits des citoyens.

F

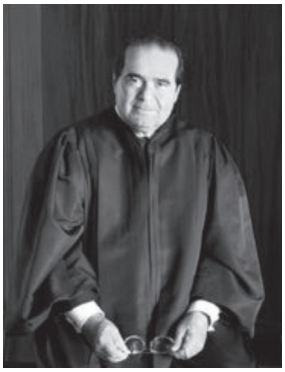
material.indd 217 08-11-25 22:29:54

F

NOTICE SUR LE LAURÉAT DU PRIX 2008

Antonin Scalia

Antonin Gregory Scalia (né le 11 mars 1936) est juriste américain, scientifique et juge. Il est né à Trenton, New Jersey dans une famille d'origine italienne. Il est époux de Maureen McCarthy et il a neuf enfants.

Il a fait ses études aux universités de Georgetown, de Fribourg et d'Harvard. Dans les années 1961-1967, il avait en cabinet à Cleveland. Dans les années 1967-1971, il était professeur de droit à l'université de Virginie et dans les années 1977-1982 à l'université de Chicago. En outre, il enseignait aux universités de Georgetown et Stanford. Au début des années 80, il présidait à la section de droit administratif de l'Association nationale des juristes (American Bar Association).

En ce qui concerne l'administration publique, il était conseiller général au sein du bureau des télécommunications (1971–1972) et assistant de l'attorney général dans le gouvernement de Gerald Ford. Dans les années 1982-1986, il était juge à la cour d'appel du district de Columbia et le 26 septembre 1986 le président Reagan l'a nommé à la Cour suprême des États-Unis.

material.indd 219 08-11-25 22:29:54

material.indd 220 08-11-25 22:29:54

Ambassadeur des États-Unis en Pologne Victor Ashe Exposé prononcé à la Conférence Internationale à l'occasion du 60e anniversaire de la Déclaration universelle des droits de l'homme des Nations unies

F

Je suis honoré d'être avec vous aujourd'hui pour accepter le prix Paweł Włodkowic au nom du juge Antonin Scalia de la Cour suprême des États-Unis. C'est particulièrement important d'être avec vous aujourd'hui à l'occasion du 60e anniversaire de la Déclaration universelle des droits de l'homme.

Nous sommes à Auschwitz, tout près du camp de concentration et d'extermination, site des atrocitées inimaginables. En effet, c'est l'extermination des Juifs, des Polonais et des autres groupes qui a fait naître l'idée que le monde doit instaurer les droits et principes fondamentaux applicables à tous les gens et à toutes les nations.

Malheureusement, 60 ans après la signature de la Déclaration universelle des droits de l'homme, nous avons vu de nouveaux exemples de violence et d'attaques contre les droits fondamentaux de l'homme. Le monde était témoin de conflits à partir des atrocités au Rwanda jusq'aux luttes dans les Balkans. La liberté de la presse, la protection des travailleurs et autres droits civils sont toujours limités dans le monde entier. Nous n'arrêteront pourtant pas de lutter pour plus d'équité et d'égalité.

L'idée d'un standard de comportement reconnu par le monde entier n'est pas nouvelle. Le fils de Pologne Paweł Włodkowic était homme d'État, docteur en droit canonique et propagateur de l'idée que les nations sont intressées par la coexistence pacifique. Cela peut paraître simple aujourd'hui mais c'était révolutionnaire au début du 15e siècle.

A l'époque où le monde était déchiré par la violence ethnique ou re-

material.indd 221 08-11-25 22:29:54

ligieuse, Paweł Włodkowic trouvait que même les nations des croyances différentes devraient pouvoir coopérer. Les idées de Paweł Włodkowic représentent le début de la nation des droits de l'home et c'est très beau que le gouvernement polonais ait un prix sous son patronage.

Le lauréat de ce prix, le juge Antonin Scalia de la Cour suprême des États-Unis est quelqu'un qui doit faire face aux défis de l'interprétation de notre Constitution. La Constitution est sa Déclaration des Droits sont très chères pour nous et ils nous garantissent la liberté d'expression, liberté de reunion et autres droits de l'homme contenus dans la Déclaration universelle des droits de l'homme.

Antonin Scalia possède un des esprits légaux américains les plus exceptionnels. Il est partisan déclaré de l'interprétation stricte et limitée de la Constitution par la Cour suprême des États-Unis.

Bien que le juge Antonin Scalia soit considéré conservateur, sa stricte croyance en la Constitution l'a amené à juger en faveur de certaines affaires auxquelles il était personnellement contre. La Cour suprême a par exemple jugée que brûler le drapeau était la forme protégée de la liberté d'expression conformément à la Constitution. Le juge Antonin Scalia a accepté la plupart des décisions de cette affaire malgré son opinion contraire. Grâce à cette manière de penser le juge Antonin Scalia a du respect des conservateurs et des libéraux.

Vu la session de la Cour suprême, le juge Antonin Scalia ne peut pas être ici aujourd'hui mais il a envoyé une note d'acceptation du prix Paweł Włodkowic. Il a écrit : « Je suis honoré par votre décision de m'attribuer le prix annuel Paweł Włodkowic. Protéger les droits de l'homme acceptés par tout le monde est facile, ça peut être intéressé en effet. Par contre, protéger les droits de l'homme qui vont à l'encontre du temps est difficile et il est rassurant de voir un prix attribué à ceux qui prennent cette position. Je ne suis pas sur que je mérite cet honneur mais je suis content que vous le pensez. »

Je suis, encore une fois, honoré d'accepter ce prix au nom du juge Antonin Scalia.

Je vous souhaite tous de fructueuses discussions pour cette journée dédiée aux droits de l'homme dans cet endroit très important.

material.indd 222 08-11-25 22:29:54

Le Mur des Pleurs – Pellicules de Mémoire, Labyrinthes, Auteur: Marian Kołodziej

Source : Editions Znak

MARIAN KOŁODZIEJ – artiste plasticien, scénographe polonais renommé. Prisonnier n° 432 du camp à Oświęcim, dès le premier jour de son existence (14 juin 1940) jusqu'à sa fin. Son passé dans le camp, il l'avait passé sous silence pendant 50 ans de sa vie, il est auteur de l'exposition "Klisze Pamięci. Labirynty" (Pellicules de la Mémoire. Labyrinthes) - 14 VIII 1998 - Harmęże

material.indd 223 08-11-25 22:29:54

MUSÉE AUSCHWITZ-BIRKENAU

AUSCHWITZ – BIRKENAU /informations de base /

F

Le camp nazi Auschwitz est l'endroit de martyr et d'extermination le plus connu de l'histoire de l'humanité. Il est devenu symbole de l'Holocauste, du génocide et de la terreur, et le synonyme de l'effondrement de la civilisation et la culture contemporaines en Europe.

Le camp Auschwitz a existé dans les années 1940-1945 et remplissait différentes fonctions. C'était le centre le plus grand de l'extermination massive des Juifs européens et en même temps le plus grand camp de concentration pour les prisonniers de différentes nationalités, notamment les Polonais, c'était aussi la source de la main d'œuvre forcée pour l'économie allemande, un endroit où les exécutions ont eu lieu, les expériences médicales et les pillages à une grande échelle.

Les nazis y ont placé au moins 1 100 000 de Juifs européens, près de 150 000 Polonais, 23 000 Tziganes, 15 000 prisonnier de guerre soviétiques, et quelques dizaines de milliers de représentants d'autres nationalités.

La plupart des personnes qui ont été déportées dans le camp étaient assassinées méthodiquement, d'une façon programmée avec une précision bureaucratique. Quatre vingt dix pourcent des victimes présentaient les Juifs.

Les nazis ont créé le camp en 1940, dans la banlieue d'une vieille ville polonaise d'Oświęcim. Pareillement à une grande partie du territoire de la Pologne, la ville a été sous l'occupation allemande et a été incorporé dans le territoire du Troisième Reich. Le nom polonais de la ville a été remplacé par Auschwitz, qui est devenu également la désignation du camp, Konzentrationslager Auschwitz.

L'emplacement du camp, presque dans le centre même de l'Europe

material.indd 225 08-11-25 22:29:54

occupée par les Allemands, et le transport commode, ont fait que les nazis ont construit le camp à une grande échelle. Auschwitz est devenu le camp de concentration le plus grand et depuis 1942 le centre le plus grand de l'extermination massive des Juifs.

Au sommet de son fonctionnement, le camp se divisait en trois parties:

- La plus ancienne, appelée le camp souche, désigné aussi ultérieurement en tant qu'Auschwitz I, qui a été créé en 1940 sur le territoire des casernes polonais vides d'avant la guerre. Sur le portail d'entrée dans le camp, une inscription cynique en allemand a été placée « Le travail rend la liberté ». Ce slogan avait pour but de suggérer qu'il y avait de l'ordre dans le camp et de donner une illusion d'espoir aux détenus censés croire que grâce à un travail dur il était possible d'obtenir la libération. Après quelques jours de séjour il s'avérait clair que le travail esclave ne menait pas à la liberté mais à l'épuisement et la mort.
- La deuxième partie, c'est Birkenau, le camp le plus grand du complexe d'Auschwitz, appelé également Auschwitz II. Les nazis ont commencé sa construction en automne 1941 dans le village de Brzezinka, éloigné de 3 km d'Oświęcim. Ses habitants ont été déportés, et leurs maisons démolies. C'est ici, à Birkenau, les Allemands ont construit les dispositifs les plus grands servant à l'extermination massive des Juifs, à savoir les chambres à gaz où ils ont assassiné la plupart des victimes du camp. Environ 300 baraquements simples en bois et maçonnés y ont été bâtis également, où on installait les personnes condamnées au travail et à la lente agonie dans le camp.
- Dans les années 1942- 1944, plus de 40 petits camps ont été créés. On les construisait près des usines industrielles allemandes et des fermes agricoles. Le plus grand d'entre eux, appelé Buna, a été créé en 1942 à Monowice près d'Oświęcim, à côté des usines Buna-Werke fabriquant la gomme synthétique et l'essence, bâties durant la guerre par le consortium allemand IG Farbenindustrie.

Dans la première phase de l'existence du camp, les nazis y plaçaient principalement des opposants politiques polonais. C'étaient d'abord les personnes qui constituaient l'élite de la nation polonaise,

material.indd 226 08-11-25 22:29:54

ses leaders politiques, sociaux et spirituels, les représentants de l'intelligentsia, de la culture et de la science, les membres de la résistance, les officiers. Les Polonais interpellés pendant les arrestations massives dans la rue, ceux captés pendant les actions de déportation menées par l'occupant sur le territoire de la Pologne, étaient également placés dans le camp. Le premier transport des détenus est arrivé au camp le 14 juin 1949 de la prison à Tarnów. Il y avait 728 prisonniers politiques polonais. Un groupe comptant plus d'une dizaine de Juifs polonais y a été ajouté. La date de l'arrivée du premier transport est considérée par les historiens comme la date officielle de la fondation du camp de concentration. Ultérieurement, les nazis ont commencé à diriger vers le camp aussi les groupes de prisonniers d'autres nationalités.

Au total, les nazis ont placé dans le camp plus de 400 000 personnes, desquelles environ la moitié a péri en raison de malnutrition, de travail épuisant, et de conditions d'existence destructives, de maladies et d'épidémies, de punitions, de tortures et d'expériences criminelles. Ils mouraient aussi lors de nombreuses exécutions par pendaison ou par fusillade. Quand les Allemands ont construit à Auschwitz les chambres à gaz afin d'y mener les actions d'extermination massives de Juifs, ils y assassinaient aussi des opposants politiques polonais, des Tziganes et des prisonniers de guerre soviétiques.

L'avenir du détenu était annoncé par le directeur du camp qui déclarait aux nouveaux prisonniers qu'ils n'étaient pas à la maison de cure, mais dans le camp de concentration d'où il n'y avait pas d'autre sortie que par la cheminée du crématorium. Il les informait aussi que les Juifs avaient le droit de vivre pendant deux semaines, les prêtres pendant un mois, et les autres pendant trois mois.

A partir de 1942, les Allemands ont commencé à Auschwitz à mettre en oeuvre l'idée criminelle d'assassiner tous les Juifs habitant en Europe. Les nazis les ont destinés à la mort, sans tenir compte de leur âge, sexe, profession, nationalité, opinion. Ils périssaient pour une seule raison d'être Juifs. La plupart des Juifs déportés par familles à Auschwitz ont été tués immédiatement après leur arrivée, sans jamais devenir détenus du camp.

Sur les rails ferroviaires à Auschwitz, les médecins des SS procédaient à une sélection de Juifs qui venaient d'arriver. Ils séparaient

material.indd 227 08-11-25 22:29:54

ceux qu'ils voulaient mettre à mort immédiatement dans les chambres à gaz de ceux qui allaient être gardés en vie temporairement en tant que main d'œuvre ou objets d'expérimentations. Les personnes malades, âgées, les femmes enceintes, les enfants et les autres considérées par eux comme inaptes au travail ou inutiles dans le camp, le plus souvent 70 à 75 % du transport, et parfois tous, étaient menées aux chambres à gaz et tuées avec du gaz.

Les données des Juifs condamnés à la mort immédiate n'étaient pas introduites dans les registres du camp, à savoir ces personnes n'étaient pas marquées avec numéros ni enregistrées. La direction du camp tentait d'effacer toute trace des crimes commis, donc les documents personnels des victimes, des souvenirs, étaient détruits, les corps étaient incinérés dans les crématoires ou en bûchers, et les cendres parsemées sur des rivières ou étangs où bien sur les champs comme un engrais.

Les autorités du camp enregistraient seulement les Juifs qui lors de la sélection étaient choisis en tant qu'aptes au travail, et ils avaient la permission de séjourner dans le camp pendant une période de temps.

Les bagages apportés par les Juifs et leurs biens étaient pillés, stockés et envoyés au IIIe Reich.

Non seulement les biens des assassinés faisaient objet du pillage, mais aussi leurs corps. Les dents dorées en étaient extraites, refondues et envoyées à l'Agence Sanitaire Générale de la SS ou à la Banque du IIIe Reich à Berlin. Les cheveux des femmes assassinées étaient coupés et vendus à des usines allemandes.

A la fin de l'année 1944, face à l'offensive de l'armée rouge qui s'approchait d'Oświęcim, les autorités du camp ont procédé à l'effacement des traces des crimes commis. Certains établissements ont été démontés, d'autres brûlés. On prenait soin de détruire les dispositifs d'extermination massive, les chambres à gaz et les crématoires, qu'on faisait exploser.

La plupart des détenus aptes au travail étaient déportés au IIIe Reich. Dans la seconde moitié du janvier, les derniers transports de détenus ont été évacués du camp, environ 60 000 prisonniers qui devaient traverser à pied les itinéraires de plusieurs kilomètres, l'action appelée ultérieurement la marche de la mort.

7000 détenus sont restés dans le camp, malades, faibles et épuisés.

material.indd 228 08-11-25 22:29:54

Ils ont été libérés le 27 janvier 1945 par les soldats de l'armée rouge. Ce n'est pas tous qui ont survécu pour vivre la liberté. Sur le terrain du camp, les soldats soviétiques ont trouvé 600 corps de détenus fusillés par les SS lors de l'évacuation ou morts par l'épuisement avant voire après l'entrée des soldats soviétiques dans le camp.

MUSÉE D'ÉTAT D'AUSCHWITZ-BIRKENAU

CRÉATION DU MUSÉE

Quelques mois après la fin de la guerre et la libération des camps nazis, un groupe d'anciens détenus polonais a commencé à diffuser publiquement l'idée de commémorer les victimes d'Auschwitz. Quand cela s'est avéré possible, certains d'eux sont venus sur le terrain de l'ancien camp pour protéger les établissements et les vestiges de camp. Ils sont parvenus à organiser une Protection Continue du Camp d'Auschwitz, en prenant soin de milliers de pèlerins qui presque immédiatement après la fin de la guerre arrivaient nombreux sur place, pour chercher des traces de leurs proches, prier et rendre hommage aux victimes. D'anciens détenus, encore avant la fondation officielle du Musée, ont organisé sur le terrain du camp une toute première exposition.

Le 2 juillet 1947, la Diète polonaise a édicté la loi relative à la conservation permanente des établissements de l'ancien camp et a fondé le Musée d'Etat d'Auschwitz-Birkenau (Państwowe Muzeum Oświęcim-Brzezinka). Le Musée englobe les terrains de deux anciens camps de concentration Auschwitz I et Auschwitz II-Birkenau, d'une superficie de 191 hectares au total. En 1979, à la demande de la Pologne, les terrains de l'ancien camp ont été inscrits sur la liste du patrimoine mondial de l'UNESCO.

Conformément à la résolution du parlement polonais du 1947, la mission du Musée consistait à protéger les terrains de l'ancien camp et de ses établissements, à collecter et regrouper les preuves et les matériaux relatifs aux crimes hitlériens, effectuer leur documentation scientifique et les mettre à la disposition de la société. Le Musée d'Etat d'Auschwitz-Birkenau est d'abord un cimetière, mais aussi un lieu de

material.indd 229 08-11-25 22:29:54

mémoire, un monument, l'institut de mémoire, le centre d'éducation et de la recherche scientifique sur les destins des hommes assassinés.

Deux parties conservées du complexe d'Auschwitz ont été incorporées au Musée, à savoir le camp souche (Auschwitz I) à Oświęcim et le camp Birkenau (Auschwitz II) à Brzezinka. Néanmoins, de nombreux endroits et établissement liés au fonctionnement d'Auschwitz, se sont trouvés hors du Musée. La question de superficie qu'il devrait englober, a suscité un débat animé en Pologne. Finalement, le Musée a rassemblé les terrains sur lesquels se trouvaient presque tous les dispositifs d'extermination massive de Juifs et plus de 150 établissements originaux de l'ancien camp, tels les baraquements de détenus, les latrines, les bâtiments de l'administration et de la gestion du camp, les postes de garde pour les SS, les bâtiments dans lesquels on accueillait les prisonniers arrivés, et les tours de guet, les portails d'entrée, quelques dizaines de kilomètres de clôture et de chemins internes et les rails ferroviaires (à Birkenau). Parmi les terrains incorporés au Musée, il y également celui où se trouve une fosse commune de quelques centaines de prisonniers, morts avant l'entrée de soldats de l'armée rouge ou bien sont décédés déjà après la libération.

Une grande majorité d'établissements ont été détruits encore avant la libération du camp. Certains d'entre eux ont été démontés ou démolis en 1944 et en janvier 1945 lors de la liquidation du camp et de l'effacement des traces par la police SS. Une partie des baraquements en bois ont été démolis après la libération du camp.

En 2002, le terrain du Musée a été agrandi d'une zone où se trouvait la première chambre à gaz à Birkenau, appelée « une petite maison rouge », et en 2004, d'un bâtiment appelé « le vieux théâtre », où se trouvaient les dépôts du camp.

L'ACTIVITÉ DU MUSÉE

Parmi les devoirs statutaires du Musée, il y a celui de rassembler, conserver et entretenir les collections et les objets de musée, de les documenter et de donner l'accès aux visiteurs et au grand public en Pologne et dans le monde.

material.indd 230 08-11-25 22:29:54

Dans la collection des Archives PMA-B, des documents originaux d'origine allemande sont rassemblés, les copies de documents obtenus d'autres institutions nationales et à l'étranger, les ressources créées après la guerre (des souvenirs, des témoignages d'anciens détenus, des matériaux de procès concernant des crimes hitlériens, etc.), les photographies, les microfilms, les pellicules, les documentaires, les études, les critiques, les exposés, les scénarios cinématographiques et d'expositions, les enquêtes.

La protection et l'entretien du vaste terrain et de nombreux établissements de l'ancien camp Auschwitz et de collections de la période d'après le camp, est une mission du Départements des collections, qui profite de la collaboration avec spécialistes, experts et consultants du pays et de l'étranger.

Les scientifiques qui travaillent dans le Département de la recherche scientifique se spécialisent dans la domaine de l'histoire d'Auschwitz. En tant qu'experts et consultants en la matière, ils effectuent une élaboration scientifique des collections de musée, ils mènent la recherche scientifique, les séminaires, les cours pour les enseignants, forment les guides du Musée et collaborent avec d'autres départements en matière de l'activité de propagation, de pédagogie et de publication du Musée.

La popularisation de la connaissance de l'histoire d'Auschwitz sur le terrain et en dehors du Musée, revient au Centre International de l'Education sur Auschwitz et l'Holocauste. La collaboration avec des étudiants et des enseignants, des institutions et des établissements de recherche en Pologne et à l'étranger ou des groupes de jeunes, est une des formes principales de l'activité du centre. Dans le cadre de l'activité pédagogique, le centre organise entre autres les exposés, les lectures, les leçons au musée, les conférences pour enseignants, les colloques et les rétrospectives cinématographiques. La tache importante de l'activité du département est l'accueil de visiteurs du Musée, et en 2006 leur nombre était de près d'un million de personnes.

La publication des ouvrages portant sur l'histoire d'Auschwitz et l'activité du Musée, la distribution et la collaboration avec d'autres maisons d'édition en Pologne et à l'étranger, est une mission du Département des publications PMA-B. Jusqu'à présent, la maison d'édition

material.indd 231 08-11-25 22:29:54

a publié 420 positions au nombre de 7 millions d'exemplaires. Ce sont les ouvrages scientifiques et bibliographiques, de belles lettres, la poésie, les souvenirs, mais aussi les albums photo, les affiches, les cartes postales, les cassettes vidéo avec les films présentant l'histoire d'Auschwitz, etc.

CENTRE INTERNATIONAL DE L'EDUCATION SUR AUSCHWITZ ET L'HOLOCAUSTE (MCEAH)

Durant la célébration du 60e anniversaire de la libération du camp Auschwitz, un Acte de Fondation du Centre International de l'Education sur Auschwitz et l'Holocauste a été signé par d'anciens détenus. En tant qu'une partie intégrante du Musée d'Etat d'Auschwitz-Birkenau à Oświęcim, le MCEAH poursuit l'activité initiée par ceux qui ont survécu le camp, pour qu'Auschwitz ne se répète plus jamais.

A travers l'éducation dans cet endroit historique d'Extermination, en s'appuyant sur les collections et les archives et sur l'activité scientifique et d'éducation du Musée d'Auschwitz-Birkenau, le Centre contribue à une meilleure compréhension de la tragédie d'Auschwitz.

L'objectif du MCEAH est de rendre internationales les études et la recherche scientifique en matière d'Auschwitz, l'Holocauste et le génocide. Parmi d'aspects importants de l'activité du Centre, il y a la collaboration à l'échelle internationale, le pilotage des initiatives régionales et nationales, la coopération avec les lieux de mémoire, les institutions et établissements en Pologne et à l'étranger, la vulgarisation de l'enseignement sur Auschwitz et l'Holocauste à l'école.

Le Musée d'Auschwitz-Birkenau à Oświęcim, vu l'authenticité de l'endroit historique, sa symbolique complexe et l'importance du camp pour différents groupes nationaux et religieux, est devenu d'une manière naturelle un centre d'éducation exceptionnel. La mémoire du cimetière le plus horrible de la civilisation contemporaine, implique l'obligation du MCEAH à transmettre le savoir acquis sur tous les aspects d'Auschwitz.

Le Musée a rassemblé les collections non seulement au caractère strictement muséal, mais aussi les objets d'une valeur sentimentale

material.indd 232 08-11-25 22:29:54

élevée, les objets des personnes assassinées, leurs souvenirs personnels. Le Musée possède aussi une collection de l'art de camp et de l'art créé après la guerre par d'anciens détenus et d'autres artistes, les documents d'archives.

Une grande bibliothèque et la médiathèque constituent aussi les sources de savoir prêtes à en profiter, ce qui permet d'étendre une activité d'éducation du MCEAH.

F

material.indd 233 08-11-25 22:29:55

LE CENTRE DU DIALOGIE ET DE LA PRIÈRE

F

„Parmi les nombreuses initiatives entreprises dans l'esprit de Vatican II pour le dialogue judéo-chrétien je tiens à citer le Centre d'Information, de Rencontre, de Formation et de Prière érigé en Pologne.
Ce Centre doit servir aux recherches sur la Shoah et sur le martyrologe de la nation polonaise et des autres nations européennes à l'époque du nazisme. De même ce Centre doit participer à la confrontation spirituelle avec tous les problèmes qui en découlent. Souhaitons qu'il porte de nombreux fruits et devienne aussi un exemple pour d'autres nations

Jean-Paul II, le 24.06.1988.

Le Centre d'Information, de Rencontres, de Dialogue, d'Education et de Prière a été fondé en 1992. C'est une institution catholique fondée par le Père Archevêque Cardinal Franciszek Macharski, en lien avec les évêques de toute l'Europe et les représentants des organisations juives.

L'objectif du Centre qui en 1998 a pris le nom de Centre du Dialogue et de la Prière à Auschwitz, est de créer, à proximité du camp souche d'Auschwitz, un espace de réflexion, d'éducation, d'échange d'idées et de prière, invitant tous ceux et celles qui sont profondément touchés par ce qui s'est passé là.

Le centre est censé être un moyen de commémoration des victimes et contribuer au développement de la confiance mutuelle, de la conciliation et de la paix dans le monde.

"au seuil d'Auschwitz"

Bien que l'établissement porte le nom de Centre du Dialogue et de la Prière à Auschwitz, il paraît souvent que dans cet endroit, il ne fau-

material.indd 235 08-11-25 22:29:55

drait commencer ni par le dialogue ni par la prière. Il faudrait commencer par le silence et l'écoute, par l'effort de visiter les lieux de mémoire, par "écouter la voix de la terre d'Auschwitz". Cette rencontre réelle avec l'histoire émeut profondément presque chacun. Par conséquent, il est tellement important de consacrer son temps à cet endroit et à soi-même. En créant dans la maison l'ambiance d'ouverture, d'amitié et de paix, nous souhaitons aider nos hôtes à vivre ce temps.

Auschwitz a été l'annihilation de liens interhumains. C'est la blessure la plus profonde qui n'est pas toujours cicatrisée… Seule la rencontre peut permettre une guérison. Ce qu'il y a de plus important, et en même temps de plus difficile, c'est la création de la confiance « après Auschwitz » qui permet de s'ouvrir à autrui sans ressentir la peur, de s'écouter mutuellement et se rendre témoignage. Cela faisant, on touche des blessures. Il est d'abord nécessaire d'apprendre à s'en approcher avec délicatesse. L'ouverture du cœur à l'autre n'est possible que dans a priori de confiance. Sa création présente notre objectif principal. Le dialogue au seuil d'Auschwitz ne commence pas seulement par le silence et l'écoute, mais aussi par la confiance.

Les rencontres avec d'anciens détenus sont très importantes. Elles nous montrent le visage humain de la souffrance, et nous rendent également conscients de la responsabilité envers l'avenir. Autant que possible, nous facilitons des contacts...

Pour préparer des jeunes de la ville d'Oświęcim à rencontrer des étrangers et à dialoguer avec eux, nous avons créé un programme intitulé « Oświęcim, la ville où j'habite ». Les jeunes deviennent les messagers de leur ville et par leur contact avec d'anciens détenus ils sont un pont entre la génération des Témoins du passé et celle qui porte la responsabilité de l'avenir. Les rencontres avec ces jeunes ont un caractère joyeux en même temps que grave; elles nous rendent conscients de la dimension vivante, actuelle, de notre « responsabilité après Auschwitz».

Dialogue et identité vont de pair. La rencontre avec "Auschwitz" y tient toujours une place importante. Elle éveille à des questions sur Dieu, le mal, la vocation, la responsabilité, la culpabilité et le pardon, sur les relations judéo-chrétiennes. Nous y retrouvons également de grands témoignages de foi et de victoire de la dignité humaine. Dans ce

material.indd 236 08-11-25 22:29:55

contexte, la figure d'Edith Stein et l'exemple de Jean Paul II ont pris beaucoup d'importance ces dernières années.

Des personnes du monde entier se croisent dans notre maison. Nous y organisons des rencontres avec d'anciens détenus tant Juifs que chrétiens, avec des jeunes de Pologne, d'Allemagne et d'autres pays, avec des professeurs, des prêtres et des rabbins. Nous nous essayons à faire des pas dans le dialogue judéo-chrétien. En 1997, nous avons commencé à organiser des séminaires "u progu Auschwitz" (au seuil d'Auschwitz), qui ont vite pris une dimension internationale et interreligieuse. Le simple fait d'avoir visité le mémorial de l'ancien camp, d'avoir écouté les témoignages de survivants, fut une expérience vraiment importante.

« Mon Dieu, mon Dieu, pourquoi m'as-tu abandonné ? » Cette question est toujours présente à Auschwitz. Mais la prière commune de Juifs et de chrétiens à Oświęcim est pour nous un signe d'espérance. Dans ces rencontres « au seuil d'Auschwitz » nous faisons l'expérience d'une victoire de l'humanisation, une victoire de Dieu.

material.indd 237 08-11-25 22:29:55

F

KRZYSZTOF PENDERECKI

Krzysztof Penderecki (né le 23 novembre 1933 à Dębica) – compositeur contemporain polonais, chef d'orchestre et pédagogue, représentant de l'école polonaise de composition dans les années 1960. Il est marié avec Elżbieta Penderecka.

Il a grandi dans une famille d'origine arménienne. Son aventure musicale a commencé par les cours de violon et continuait ensuite avec les cours de composition chez Franciszek Skołyszewski. Dans les années 1955-1958, il étudiait la composition au Conservatoire Supérieur National de la Musique de Cracovie (Państwowa Wyższa Szkoła Muzyczna) - actuellement Académie de la Musique – dans la classe d'Artur Malawski. Grâce à ses œuvres caractérisées par de très originales couleurs sonores, où il utilisait les techniques non conventionnelles de l'articulation (par exemple tapage au dos des instruments à cordes) il a été remarqué sur la scène internationale de la musique. Cette technique de composition, nommée « sonoristique », est visible surtout dans les œuvres : Aux victimes de Hiroshima – complainte, Polymorphia, De natura sonoris. La Passion selon Saint-Luc est aussi marquée par ce style. Le compositeur d'une façon très intéressante a réalisé les postulats de l'avant-garde de son époque. Parmi ces derniers nous retrouvons musique aléatoire non voulue consistant en codage imprécis des partitions dans laquelle les techniques des jeux de hasard sont considérées comme un processus de composition. Cela entravait l'interprétation des partitions d'une façon considérable et suite aux protestations de la part des interprètes, le compositeur permettait d'enregistrer les notes d'une manière conventionnelle, donc plus précise (ainsi est visible un contraste entre les premières interprétations et celles plus tardives de la Passion selon Saint-Luc). Cependant cette conception du codage

material.indd 239 08-11-25 22:29:55

des partitions a permis de faciliter le processus du codage des œuvres complexes destinées à être interprétées par un grand nombre de voix et d'instruments ainsi que de réaliser plus rapidement les ultérieures commandes musicales.

Au début des années 1970 du XXème siècle, le compositeur a abandonné la technique sonoristique au profit de la manière tonale de composer en faisant ainsi l'allusion au style de la musique symphonique allemande de la fin du XIXème siècle (Symphonie n° 2 Noël). On lui reprochait « d'avoir trahi l'avant-garde » mais ce nouveau style du compositeur a trouvé la reconnaissance auprès d'un large public. Dans les années 1980 en Pologne, les œuvres faisant allusion aux événements politiques attiraient le plus d'attention, Requiem polonais du compositeur est le fruit de l'inspiration des événements de cette époque.

En 1996, Krzysztof Penderecki a composé Les sept portes de Jérusalem, l'œuvre commandée par la ville de Jérusalem en l'honneur des 3000 ans de la fondation de la Ville Sainte. La première interprétation de cette œuvre a eu lieu le 9 janvier 1997 à Jérusalem, en Pologne elle a été interprétée pour la première fois à Varsovie le 14 mars 1997.

Le compositeur construit ses œuvres composées de plusieurs parties d'une manière très intéressante. Il commence par une ou quelques parties pour y ajouter ensuite les parties suivantes. Par conséquent, une œuvre peut être présentée plusieurs fois dans sa version première ce qui lui donne une valeur très originale à l'interprétation. Ainsi le Requiem polonais a été créé pendant le plus longtemps de toutes les œuvres. Actuellement, c'est la VIIIème Symphonie qui est en train d'être développée. Sa première version a été commandée pour l'ouverture de la Philharmonie du Luxembourg en 2005.

La tendance à rendre le processus de la création plus efficace, visible déjà dans la musique aléatoire non voulue a amené Krzysztof Penderecki à transférer dans le domaine de la musique la tradition connue dans les milieux de peintres d'autrefois. Selon cette tradition le maître accepte les commandes, dirige et coordonne le travail alors que ses élèves réalisent des exercices précis tels que l'adaptation de l'œuvre pour un certain nombre d'instruments et de voix ou bien ils développent des idées proposées par le maître.

En 2005, le compositeur a reçu des mains du Président de la Répu-

material.indd 240 08-11-25 22:29:55

blique de la Pologne la Médaille de l'Aigle Blanc.

Le caractère mélancolique de nombreux épisodes dans la musique de Krzysztof Penderecki est lié au fait que la sixte mineure est l'intervalle préféré du compositeur.

Les fragments de certaines œuvres de Krzysztof Penderecki ont été utilisés dans le film Katyń d'Andrzej Wajda. La bande sonore pour ce film a été réalisée par Stanisław Radwan.

F

material.indd 241 08-11-25 22:29:55

KRZYSZTOF PENDERECKI, LES SEPT PORTES DE JÉRUSALEM

F

L'œuvre de Krzysztof Penderecki LES SEPT PORTES DE JERUSALEM (1996) a été composée à la commande de la ville de Jérusalem à l'occasion de 3000 ans d'existence la Ville Sainte.

La première interprétation de l'oeuvre a eu lieu à Jérusalem, le 9 janvier 1997, avec participation de solistes internationaux, des chœurs de radio de Munich, Stuttgart, de Leipzig et de L'ORCHESTRE SYMPHONIQUE DE LA RADIO BAVAROISE à Munich et L'ORCHESTRE SYMPHONIQUE à Jérusalem, sous la direction de Lorin Maazel. La première interprétation des SEPT PORTES DE JERUSALEM en Pologne a eu lieu à la Philharmonie Nationale à Varsovie, le 14 mars 1997. Les interprètes : Izabela Kłosińska - soprano, Bożena Harasimowicz - soprano, Ewa Podleś - mezzo-soprano, Wiesław Ochman - ténor et Romuald Tesarowicz - basse. Parmi d'autres interprètes, il y avait Gustaw Holoubek en tant que narrateur et le Chœur et l'Orchestre Symphonique de la Philharmonie Nationale sous la direction de Kazimierz Kord.

LES SEPT PORTES DE JERUSALEM, c'est une œuvre au caractère d'oratorio, bien que le compositeur ne la définisse pas en tant que telle. Initialement, cette œuvre d'anniversaire allait être une symphonie, ce n'est que lors du processus de composition qu'elle a pris sa forme vocale et instrumentale. Les sept parties de l'œuvre correspondent aux sept portes de Jérusalem, mais aucune de ces parties ne se réfère directement à une porte concrète. En choisissant les textes, le compositeur a puisé dans les parties de l'Ancien Testament qui annoncent la venue du Messie.

material.indd 243 08-11-25 22:29:55

foto: Jan Zegalski

F

ORCHESTRE NATIONALE SYMPHONIQUE DE LA RADIO POLONAISE (ONSRP) DE KATOWICE

Reconnu comme un orchestre polonais éminent, l'Orchestre Symphonique de la Radio Polonaise de Katowice joue le rôle d'ambassadeur de la culture polonaise en représentant la Pologne sur la scène artistique internationale. Ces dernières années, l'orchestre présentait l'art polonais dans le domaine de la musique aux différents événements culturels : à Bruxelles (Europalia 2001 – Pologne), à Vienne (l'ouverture de l'Année Polonaise en Autriche), à Düsseldorf (Les journées de la voïvodie de Silésie en Rhénanie-Du-Nord-Westphalie), à Madrid (le concert de gala de l'Année polonaise en Espagne), à Rome (70e anniversaire de Henryk Mikołaj Gòrecki), à Kiev (l'inauguration de l'Année Polonaise en Ukraine) et à Paris (le concert de gala de la Saison Polonaise en France « Nova Polska »). L'Orchestre a eu l'honneur de collaborer avec les plus grands compositeurs du XXème siècle – Witold

material.indd 245 08-11-25 22:29:55

Lutoslawski, Krzysztof Penderecki, Henryk Mikołaj Gòrecki, en présentant les premières interprétations de leurs œuvres.

Histoire

L'Orchestre Symphonique de la Radio Polonaise de Katowice (autrefois connu sous le nom de Grand Orchestre Symphonique de la Radio Polonaise) a été créé en 1935 à Varsovie. Il a été fondé par Grzegorz Fitelberg qui le dirigeait jusqu'au début de la Deuxième guerre mondiale. L'orchestre a été réactivé en mars 1945 à Katowice par Witold Rowicki. En 1947, c'est Grzegorz Fitelberg qui après être revenu de l'étranger, a repris la direction artistique. Après sa mort en 1953 l'orchestre était dirigé par, entre autres, Jan Krenz (1953-68), Kazimierz Kord (1969-73), Antoni Wit (1983-2000). Depuis 2001, pendant six saisons consécutives, le poste de directeur artistique était occupé par Gabriel Chmura. Le titre de premier chef d'orchestre invité d'ONSRP fut attribué à Stanisław Skrowaczewski, Jan Krenz a reçu le titre du chef d'orchestre honoraire. En septembre 2000 Joanna Wnuk-Nazarowa est devenue directrice principale et de la programmation.

Enregistrements

l'Orchestre réalisa plus de 190 disques pour beaucoup de maisons de disque polonaises et étrangères (entre autres Decca, Eli, Phillips) ainsi qu'il a fait beaucoup d'enregistrements documentaires pour la Radio Polonaise. Pour l'éditeur Naxos il enregistra, entre autres, toutes les œuvres de Witold Lutosławski (un album de 9 CD), toutes les symphonies de Czajkowski et de Schumann, la plupart des œuvres de Penderecki (I-V) et de Malher (sauf VIIIème) ainsi que les œuvres de Wojciech Kilar, Wieniawski, Moszkowski, Gòrecki et pour la maison de disques Chandos Records – un album de trois disques avec la musique de Mieczysław Weinberg. Enregistré par ONSRP Credo de Penderecki, Symphonie n°3 de Gòrecki ainsi que Missa Pro Pace de Kilar, ont été édités par la Radio Polonaise sur les disques DVD et SACD sous le nom de Triptyque sacré.

Pour ses enregistrements, l'orchestre a été honoré par de nombreux prix : entre autres l'enregistrement de cinq concerts pour piano de Prokofiev sous la direction d'Antoni Wit avec Kun Woo Paik en solo a reçu le prix du Diapason d'Or et le Grand Prix du Disque de la Nouvelle Académie du Disque, l'enregistrement de la Symphonie Turangalila d'Olivier Messiaen sous la direction d'Antoni Wit a reçu Cannes

material.indd 246 08-11-25 22:29:55

Classical Award en 2002. Récemment, le disque contenant les compositions de Krzysztof Penderecki (Capriccio pour violon et orchestre, De natura sonoris no. 2 ainsi que Concert pour piano et orchestre intitulé Résurrection) enregistré pour la maison de disques DUX avec la participation de l'ONSRP et des solistes Beata Bylińska et Patrycja Piekutowska sous la direction du compositeur a reçu le prestigieux Midem Classical Award 2008 dans la catégorie de la musique contemporaine.

Artistes

De nombreux chef d'orchestre et des solistes de la renommée internationale ont donné des concerts en Pologne et à l'étranger en collaboration avec l'ONSRP : Martha Argerich, Leonard Bernstein, Rudolf Buchbinder, James Conlon, Placido Domingo, Pierre Fournier, Nicolai Gedda, Barbara Hendricks, Julius Katchen, Leonidas Kavakos, Wilhelm Kempff, Kevin Kenner, Paweł Klecki, Kiryłł Kondraszyn, Marguerite Long, Witold Lutosławski, Charles Mackerras, Misha Maisky, Neville Marriner, Kurt Masur, Shlomo Mintz, Ivan Monighetti, Garrick Ohlsson, Kun Woo Paik, Krzysztof Penderecki, Maurizio Pollini, Hermann Prey, Ruggiero Ricci, Mścisław Rostropowicz, Artur Rubinstein, Jerzy Semkow, En Shao, Stanisław Skrowaczewski, Isaac Stern, Henryk Szeryng, Yan Pascal Tortelier, Pieter Wispelwey, Krystian Zimerman, Nicolai Znaider.

F

material.indd 247 08-11-25 22:29:55

F

EGLISE ST. JOSEPH TRAVAILLEUR

L'Eglise Saint-Joseph Travailleur dans le quartier Zasole à Oświęcim, fut bâti selon le projet de l'architecte italien, Angelo Molfetta. Sa construction débuta en avril 1992, et fut achevée en 1997. La première messe y fut célébrée le 5 octobre 1997, avec participation du vicaire de Rome, président de la Conférence épiscopale italienne, Camilo Ruini.

L'église fut créée pour commémorer 40 000 Italiens déportés dans les camps de concentration hitlériens, et fut érigé à peine de mille mètres de l'ancien camp d'Auschwitz. Le bâtiment entier, chaque moindre détail de l'architecture ou de l'intérieur, possède une signification profonde et symbolique. L'église fut pensée comme une grande salle d'honneur avec baptistère qui est en même temps la Chapelle de Mémoire, construite de matériaux dont on bâtissait les crématoires. L'intérieur austère est décoré de beaux vitraux. Dans les fenêtres du presbytère, il y a les scènes de la Crucifixion, et dans la fenêtre de l'abside, derrière le tabernacle, il y a un vitrail représentant le St Joseph. Dans les quatorze fenêtres de la nef se trouvent les scènes du Chemin de croix. Les murs de l'église sont décorés de peintures, œuvre de l'artiste italien, Albino Americo Mazzotta. Sur le mur du presbytère, une scène se déroulant dans le camp est peinte, un groupe de personnes qui entrent les chambres à gaz. A côté, à gauche de l'autel se trouvent quatre scènes à la dimension patriotique et idéologique, la Bataille de Vienne en 1683, le Miracle de la Vistule (Cud na Wisłą) en 1920, l'effondrement du Mur de Berlin en 1989 et le Pape Jean Paul II et le Troisième Millénaire du Christianisme. Toutes ses compositions sont monochromatiques « d'une couleur de la terre rouge », comme l'indique l'auteur. Devant la porte d'entrée principale à l'église, un campanile s'élève, dédié aux Italiens déportés dans les camps de concentration. Ce sont trois croix avec une cloche électronique.

material.indd 249 08-11-25 22:29:55

RU

Международная сессия по случаю 60-й годовщины принятия Всеобщей декларации прав человека Генеральной Ассамблеей ООН

material.indd 251 08-11-25 22:29:55

ОРГАНИЗАТОР

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH
УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ПО ПРАВАМ ГРАЖДАН

ПОЧЁТНЫЕ ШЕФЫ

ПРЕЗИДЕНТ РЕСПУБЛИКИ ПОЛЬШИ

ПРЕДСЕДАТЕЛЬ ЕВРОПЕЙСКОЙ КОМИССИИ

RU

СООРГАНИЗАТОРЫ

Омбудсман Израиля
Министерство иностранных дел
Министерство культуры и национального наследия
Государственный музей Аушвиц-Биркенау

Шефы из средств массовой информации

TVP TELEWIZJA POLSKA

POLSKIE RADIO

RZECZPOSPOLITA

material.indd 253 08-11-25 22:29:55

ГЕНЕЗИС, ЗНАЧЕНИЕ И ПРАВОВОЙ ХАРАКТЕР ВСЕОБЩЕЙ ДЕКЛАРАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА (СПУСТЯ 60 ЛЕТ ПОСЛЕ ЕЁ ПРИНЯТИЯ)

RU

I. Развитие современной идеи прав человека

Современному человеку – особенно воспитанному в западной правовой культуре – сопутствует убеждение, что каждому человеческому существу положены известные фундаментальные, неотъемлемые свободы и права. Оно является всеобщим и не вызывает особых возражений. Существование прав человека представляется чем-то очевидным, а все действия, противоречащие им, считаются серьёзными правонарушениями. Однако ещё менее 100 лет назад мы могли говорить лишь о зачатках такого рассуждения, не говоря уже о воплощении в жизнь идеи прав человека отдельными государствами или международной общественностью в целом.

Юридическая мысль Древней Греции и Рима не создала основ для концепции прав человека. Положение изменилось вместе с распространением иудейско-христианской философской мысли. Эта философия, признавая человеческое достоинство фундаментальной ценностью, понимала личность как автономное бытие по отношению к обществу. Она указывала на ограниченную сферу государственного властвования над человеком. Вышеупомянутые аксиологические предпосылки развивались и конкретизировались в течение веков очередными мыслителями, философами и теологами. Достаточно упомянуть хотя бы св. Фому Аквинского, который в XIII в. представил, в частности – принимаемую, в принципе, до сегодняшнего дня – концепцию «права на сопротивление».

Однако лишь созданная в XVIII веке философия естественно-

material.indd 255 08-11-25 22:29:56

го права подготовила интеллектуальную основу для современного понимания фундаментальных прав человека.[1] А распространению концепции прав человека содействовали два, несомненно, ключевых события конца XVIII века. Это была американская война за независимость и объявленная в то время Декларация независимости (1776), а также события Великой французской революции вместе с Декларацией прав человека и гражданина (1787). Эти события способствовали распространеню в Европе и Северной Америке взгляда, признающего, что человек обладает известными неотъемлемыми правами исключительно на основании самого факта, что он человек. Американская и французская концепции оказались привлекательным обоснованием для происходивших в то время общественных и экономических перемен. Они были настолько универсальными, что были пригодны для перенесения их на почву всевозможных отношений между личностью и государством. Хотя динамика распространения этих мыслей ослабла во II половине XIX в., однако они до конца не замерли и с новой жизненной силой вернулись в XX веке.

Понятие «прав человека» в качестве правовой категории сформировалось лишь в XIX веке. Этот термин появился тогда в конституциях как собирательное определение прав граждан. Им начали пользоваться также и в международном праве. В этот период на Женевской (1864) и Гаагской (1899) конференциях были приняты продолжающие оставаться актуальными положения международного права, касающиеся гуманитарного права вооружённых конфликтов. После I мировой войны была учреждена Лига Наций и Международная организация труда. Кроме того были разработаны основы системы защиты национальных меньшинств в некоторых странах.

После I мировой войны могло казаться, что международное право, касающееся широко понимаемых прав человека, вновь вступило на путь динамичного развития. Параллельно с положениями международного права часть стран гарантировала основные права человека в своих внутренних правопорядках. Однако на практике оказалось, что идея прав человека не имеет сильных корней ни в од-

1 Ср. M. Freeman, Human Rights, Cambridge 2007, стр. 22.

material.indd 256 08-11-25 22:29:56

ной из этих плоскостей. До её распространения не дошло, не говоря уже о воплощении в жизнь на практике.

Во время II мировой войны были совершены военные преступления в невиданном до этого масштабе. В словари всего мира вошло понятие «геноцид». Жестокость войны и несоблюдение гуманитарного права вооружённых конфликтов явственно наблюдалось на европейских и азиатских полях сражений. Вскоре к этим событиям должна была присоединиться угроза, которую несла с собой разрушительная сила атомной бомбы, а также послевоенная гока вооружений. Мировая война, а прежде всего расистская политика и Холокост обнаружили, как нарушение прав человека конкретным государством, на которое не реагировала международная общественность, может распространиться на соседние страны, а затем на значительную часть мира. Вместе с тем эти события изменили подход общественности к идее прав человека.

RU

II. Хартия Объединённых Наций

Само принятие окончательного содержания и правовой формы Всеобщей декларации прав человека предопределили два вида факторов. Первым были трагические события II мировой войны, которые показали, что необходимо принять более эффективные, нежели до этого, меры, имеющие своей целью защиту основных прав личности. Другим же существеннм фактором было политическое положение, сложившееся после войны, а также разница в мировоззрении между тогдашними странами-участницами ООН.

Уже в первое время войны Соединённые Штаты в своей политике начали подчеркивать значение прав народов и неотъемлемых прав человека. Знаменитая речь Президента Франклина Делано Рузвельта в 1941 г. в Конгрессе на тему т. н. «четырёх свобод» (т. е. свободы слова, вероисповедания, свободы от страха и от бедности) обращалась к этим ценностям. Атлантическая хартия от 1 января 1942 г. также гласила, что победа является принципиальным вопросом «для защиты прав человека и справедливости». В Великобритании премьер-министр Уинстон Черчилль заверял, что победа союзников будет увенчана «возведением на престол прав человека» (enthronement of human rights).

material.indd 257 08-11-25 22:29:56

Более подробные переговоры на тему мирного сосуществования стран после войны велись представителями главных держав ещё в ходе военных действий. На встрече в 1944 г. в Дамбартон-Оукс против включения защиты прав человека в круг действий международной организации, которая должна была быть создана, решительный протест выразили Великобритания и Россия. В Соединённых Штатах к этой идее также начали подходить скептически.

Положение изменилось во время конференции в Сан-Франциско в 1945 г., целью которой было учреждение Организации Объединённых Наций. В ходе дискуссии существенную роль сыграла решимость внеправительственных организаций, которые очень активно и решительно заявляли о необходимости включения в Хартию Объединённых Наций оговорку, определяющую приверженность международной общественности правам человека. Однако всё ещё не было согласия относительно способа отражения этой идеи в Хартии Объединённых Наций. В конце концов победил тот взгляд, что само обращение к необходимости осуществления прав человека будет достаточным для нужд Хартии. Вдохновлённые взглядами известного южноафриканского лидера фельдмаршала Яна Сматса, члены-учредители ООН поместили в преамбулу

Хартии следующее обращение:

«Мы, Народы Объединённых Наций, полные решимости […] вернуть веру в основные права человека, в достоинство и ценность человека, в равноправие мужчин и женщин, в равенство больших и малых народов […], постановили объединить наши усилия для выполнения этих задач.».

Таким образом преамбула Хартии признала осуществление прав человека одной из четырёх основных целей Объединённых Наций. Обращение к правам человека появилось ещё несколько раз в Хартии, где употребляются такие формулировки, как «всеобщее уважение (…) прав человека и основных свобод», «достоинства и свободы личности». Однако в этом документе не был определён какой-либо перечень прав человека или механизмов их защиты.

material.indd 258 08-11-25 22:29:56

III. Работы над проектом Декларации и её принятие

После подписания Хартии Объединённых Наций констатировалось, что несмотря на обязательный характер она не в состоянии играть роль достаточного средства для защиты прав человека. Организация Объединённых Наций очень быстро взялась за работу в целях разработки документа, который получил рабочее название Международной хартии прав человека (International Bill of Human Rights). В апреле 1946 г. Экономический и общественный совет, учреждённый на основании ст. 62 Хартии, избрал 9 членов т. н. временной комиссии по правам человека (nuclear commission). Председателем этой группы была избрана Элеонора Рузвельт, вдова Президента Соединённых Штатов Франклина Делано Рузвельта, являющаяся делегатом Соединённых Штатов в ООН.

К первым задачам временной комиссии относилось учреждение официальной Комиссии по правам человека, определение круга её деятельности, а также материалов, на которых должна была основываться работа над планируемым перечнем прав человека. Подведением итогов работы временной группы был её отчёт, представленный Экономическому и общественному совету. Совет, приняв во внимание большинство рекомендаций группы, в июне 1946 г. учредил официальную Комиссию по правам человека, состоявшую из 18 членов. Члены Комиссии были избраны после консультации с Генеральным Секретарём ООН таким образом, чтобы обеспечить соответствующее представительство, а также общий уровень Комиссии. Однако их рассматривали не как независимых экспертов, а как представителей отдельных стран.

Комиссию возглавила Элеонора Рузвельт. Вице-председателями же Комиссии стали Пенг-чун Чанг (Китай) и Рене Кассен (Франция), а докладчиком – Шарль Малик (Ливан). Членами той первой Комиссии были также, в частности, профессор Фернан Деусс (Бельгия), полковник Уильям Ходгсон (Австралия) и госпожа Ханса Мехта (Индия). Работе Комиссии очень активно помогал канадец Джон П. Хампрей, директор Отдела прав человека (Human Rights Division) Секретариата ООН.

Первоначально временная комиссия рекомендовала Экономическому и общественному совету начать работу лишь над Харти-

RU

material.indd 259 08-11-25 22:29:56

ей прав в юридической форме декларации. Совет не хотел на этом этапе предопределять правовой характер перечня прав человека, который должно было быть создан. Он поручил соответствующей Комиссии работу над тремя обсуждаемыми формами Хартии прав.[2] Во-первых, предполагалось, что она может носить характер декларации, определяющей основные права человека, предпосылки, на которых они основываются и соответствующие стандарты. Декларация не имела бы обязательной силы. Однако благодаря этому появился шанс на всеобщее её принятие странами-участницами ООН, а в связи с этим она стала бы обладать очень серьёзным воздействием – по крайней мере, моральным. Кроме того эта форма не требовала такой большой точности (а в связи с этим и времени) в составлении, как это должно было бы быть в случае международного договора.

Второй возможностью было принятие международной конвенции, которая бы должна была быть принята отдельными странами согласно соответствующим процедурам внутреннего права. Предложения по этому предмету представила британская делегация.

Третьим же обсуждавшимся решением было сосредоточение на процессе имплементации прав человека, то есть установлении соответствующих механизмов их защиты на международной арене. Последнее решение рассматривалось в то время как вмешательство в принцип суверенности государств, на которое согласия не было. Эта концепция скоро отошла на задний план в работе Комиссии.

В конце концов дискуссия сосредоточилась на проблеме, должна ли планируемая Хартия прав человека носить характер необязательной декларации или же международного договора. Эта дискуссия продолжалась, по существу, до дня принятия Всеобщей декларации прав человека.

В Организацию Объединённых Наций поступали независимые проекты планировавшегося перечня прав человека. Особо важную роль в этой области сыграл проект Американского института права (American Law Institute). Этот проект обсуждался, в частности,

2 См. M. G. Johnson, A Magna Carta For Mankind, Writing The Universal Declaration of Human Rights, [в:] The Universal Declaration of Human Rights: A History of its Creation and Implementation 1948-1998, M. G. Johnson and J. Symonides, Paris 1998, стр. 34.

material.indd 260 08-11-25 22:29:56

на Международной конференции внеправительственных организаций. Официально он был представлен делегацией Панамы, министр иностранных дел которой Альфредо Альфаро был одним из его авторов. Этот проект был подан на I сессии Генеральной Ассамблеи ООН и официально положил начало работе над проектом Хартии прав.

Кроме того свои предложения представили многочисленные организации – в том числе Межамериканская адвокатская организация (Inter-American Bar Association), Американская федерация труда (American Federation of Labor) и Международная лига прав человека (the International League for Human Rights),[3] а также отдельные лица из Соединённых Штатов, Великобритании, Германии, Канады, Австралии, Аргентины, Дании, Франции и Палестины. В частности, значительное влияние оказали работы международного юриста, профессора Херша Лаутерпахта из Кембриджского университета, а также британского автора Герберта Джорджа Уэллса.

RU

Имея готовый план действий, а также располагая многочисленными проектами перечня прав человека, Комиссия по правам человека оказалась перед задачей определения перечня прав личности. Первые шаги в этом направлении были предприняты на встречах Комиссии с 27 января по 10 февраля 1947 г. Тогда было принято решение создать из членов Комиссии специализированный редакционный комитет (drafting committee), задачей которого было составление предварительного проекта Хартии прав. В состав этого комитета вошли Э. Рузвельт, П. Чанг, Ш. Малик. Позже комитет был расширен, в частности, за счёт представителей Австралии, Чили, Франции, Советского Союза и Великобритании. Комитет собрался впервые 9 июня 1947 г. в Лэйк-Саксессе (штат Нью-Йорк). Отправной точкой для его работы был насчитывавший 408 страниц план проекта (document outline), составленный Секретариатом ООН под редакцией Джона Хампрея.

Редакционный комитет избрал из своего числа подгруппу, которая должна была работать конкретно над проектом Хартии прав

3 См. L. K. Hyde, The United States and the United Nations: Promoting the Public Welfare – Examples of American Cooperation, 1945-1955, New York 1960, стр. 38-159.

material.indd 261 08-11-25 22:29:56

в форме декларации. В конце концов комитет поручил Р. Кассену составление окончательного проекта декларации. Французский юрист сделал это в июньский уик-энд 1947 г. Его проект, насчитывавший 44 статьи, с мелкими поправками, внесёнными остальными членами подгруппы, стал текстом, над которым затем работал весь редакционный комитет и который был в конце концов представлен Комиссии по правам человека.

В очередной раз Комиссия по правам человека собралась со 2 по 17 декабря 1947 г. Она располагала в то время тремя рапортами, касающимися трёх различных концепций Хартии прав. В очередной раз было решено не предопределять правового характера этого документа, поэтому Комиссия разделилась на 3 группы, каждая из которых должна была подробно разработать отдельные предложенные решения. Декларацию было решено назвать Всеобщей. Это название указывало на факт, что она содержит стандарт прав человека, общий для всех людей, независимо от пола, расы, национальности, общественного положения и мировоззрения.

Проект конвенции прав человека, хотя принципиально и не отличавшийся от первоначальных британских предложений, также был представлен Объединённым Нациям.

Во время третьей сессии – в июне 1948 г. – Комиссия рассматривала комментарии, полученные от государств. Чтó интересно, этих комментариев было всего несколько, и они не касались слишком глубоко существа дела. 18 июня 1948 г., после внесения очередных поправок редакционным комитетом, Комиссия по правам человека завершила работу над проектом декларации. Проект вместе с отчётом о работе был передан Экономическому и общественному совету, а затем на обсуждение Третьего комитета Генеральной ассамблеи ООН по общественным, гуманитарным и культурным вопросам, председателем которого был Ш. Малик и в состав которого входило также большинство членов Комиссии по правам человека. Задачей Комитета была подготовка проекта резолюции по вопросу о принятии Всеобщей декларации прав человека.

С сентября до декабря 1948 г. Третий комитет собирался на дебаты 85 раз, а отдельные его подкомиссии – ещё 20 раз сверх того. Были представлены многочисленные поправки к тексту деклара-

material.indd 262 08-11-25 22:29:56

ции. Не обошлось и без повторного затрагивания многих проблем. Интересно, что собрания Комитета в большом количестве и активно посещали представители внеправительственных организаций, деятельность которых в рамках Генеральной Ассамблеи была институционализирована. Во время обсуждения Комитета было рассмотрено 168 проектов резолюции, а окончательное число отклонённых индивидуальных поправок достигло 1 233. 6 декабря 1948 г., перед самым завершением годовой сессии Генеральной Ассамблеи, Третий комитет принял окончательный текст резолюции двадцатью девятью голосами против девяти при семи членах Комитета, воздержавшихся от голосования. Всеобщая декларация прав человека была передана на окончательное рассмотрение Генеральной Ассамблеей ООН.[4]

Во время III сессии Генеральной Ассамблеи, 10 декабря 1948 г., в Пале де Шайо в Париже 58 стран-участниц Организации Объединённых Наций сделало предметом своих дебатов проект Декларации. Дискуссии были бурными. Голосование проводилось в общей сложности 1 400 раз – практически по каждому слову, содержавшемуся в проекте. Западные страны критиковали включение в текст Декларации экономических, общественных и культурных прав. В свою очередь, страны, находившиеся под влиянием СССР, указывали на слишком большое значение личных и политических прав. А некоторые исламские государства до самого конца сопротивлялись положениям, касающимся равенства прав в супружестве, а также праву смены религии.[5]

По окончании дебатов Председатель Генеральной Ассамблеи призвал страны-участницы ООН голосовать над принятием резолюции, провозглашающей Всеобщую декларацию прав человека. 48 стран голосовало за принятие Декларации, 8 воздержалось от

RU

4 См. United Nations, Official Records of the Third Session of the General Assembly, Part I, Plenary Meetings of the General Assembly, Summary Records of Meetings, 21 September – 12 December 1948, Paris, Palais de Chaillot 1948, стр. 860.

5 См. United Nations, General Assembly, Official Records of the Third Session of the General Assembly, Part I, Social, Humanitarian and Cultural Questions, Third Committee, Summary Records of Meetings, 21 September – 8 December, 1948, Lake Success 1948, стр. 32-790, 847-890.

material.indd 263 08-11-25 22:29:56

голосования, а две страны не присуствовали во время голосования. Странами, воздержавшимися от голосования были Саудовская Аравия, которая не соглашалась на провозглашение свободы смены религии, а также Южноафриканский Союз. Кроме того от голосования воздержались страны социалистического лагеря – Чехословакия, Югославия, Польша, Белорусская ССР, Украинская ССР (обе составлявшие часть СССР) и Советский Союз. Эти страны несмотря на активность в подготовке Декларации (хотя временами активность эта была далеко не конструктивной) воздержались от голосования в связи с осуществляемой ими всё более явственно политикой холодной войны.

Таким образом удалось принять Декларацию без единого голоса против. Страны, которые представляли различные идеологии, политические системы, имеющие различные религионые и культурные корни, а также находящиеся на разных уровнях экономического развития, достигли исторического соглашения. Генеральная Ассамблея в качестве особого жеста благодарности устроила Э. Рузвельт овацию, встав с мест, а также объявила Декларацию «общей высшей целью всех народов и всех наций» (common standard of achievement for all peoples and all nations). Кроме того на той же сессии Генеральная Ассамблея приняла резолюцию, касающуюся распространения известия о Всеобщей декларации прав человека.

IV. Правовой характер Декларации

Необязательный правовой характер Декларации имел существенные достоинства. Во-первых, для её принятия требовалось лишь согласие на форуме Генеральной Ассамблеи ООН без необходимости проведения длительного и зачастую проблематичного процесса ратификации отдельными странами, поскольку имелись обоснованные предположения, что Хартия прав в предлагаемой редакции, в качестве обязательного акта международного права, могла бы не быть ратифицирована частью государств – в частности, странами коммунистического лагеря, а также Соединёнными Штатами.

Вместе с тем правовая форма декларации имеет принципиальные недостатки. Прежде всего её содержание не является обязательным для государства, которое её приняло. В связи с этим нельзя

material.indd 264 08-11-25 22:29:56

добиваться выполнения обязательств, указанных декларацией. в плоскости международного права,[6] поскольку принцип pacta sunt servanda неприменим в случае декларации. Поэтому Экономический совет подчеркнул, что содержание Всеобщей декларации прав человека будет через некоторое время сформулировано также в международном договоре.

Правовой характер Всеобщей декларации прав человека вызывает проблемы на практике и в доктрине международного права. Хотя среди юристов имело место согласие относительно необязательного характера Декларации в момент её принятия, однако с течением времени стали всё чаще раздаваться голоса, касающиеся признания Декларации или, по крайней мере, некоторых изложенных в ней прав обязательным стандартом международного права. Кроме того часть специалистов по международному праву считает, что со временем Декларация приобрела характер обычного права.[7]

RU

Однако в доктрине международного права утверждается, что проблема правового характера Декларации не может быть без сомнений разрешена на основании традиционных концепций понимания норм обычного международного права. С другой стороны, указывается, что «Однако нет сомнения, что Декларация представляет собой, по меньшей мере, существенное доказательство существования обычного международного права».[8] В этой сфере Декларация признаётся в настоящее время основным источником, определяющим перечень обычных прав человека и в качестве такового играет ключевую роль в современных правовых системах. Более того, несомненно, часть прав, определённых в Декларации, носит характер

---

6 Напр., P. Sieghart, The International Law of Human Rights, Oxford 1983, s. 53. См. также A. H. Robertson, J.G. Merrills, Human Rights in the World: an Introduction to the Study of the International Protection of Human Rights, Manchester 1996, стр. 28-29.

7 Напр., в частности, J. P. Humphrey, The Universal Declaration of Human Rights: Its History, Impact and Juridical Character, [в:] Human Rights: Thirty Years After the Universal Declaration, B. G. Ramcharan (ред.), The Hague 1979, стр. 21, 29.

8 H. Hannum, The Status of the Universal Declaration of Human Rights in National and International Law, "Georgia Journal of International and Comparative Law" 1995-1996, № 25, стр. 322.

material.indd 265 08-11-25 22:29:56

норм ius cogens, то есть фундаментальных обязательств международного права.[9]

Решения, касающиеся правового характера Декларации для международного и внутреннего правопорядка носят в настоящее время в большой степени вторичный характер, поскольку сейчас действует ряд международных договоров, определяющих права человека (в том числе прежде всего Международные пакты прав человека). Кроме того тождественные Декларации положения содержат конституции или законы большинства современных государств. С учётом этого, если даже не сама Декларация, то, несомненно, определённые в ней права обязывают подавляющее большинство членов международного сообщества.

Однако, с другой стороны, представляется, что процесс влияния Всеобщей декларации прав человека на развитие и универсализацию защиты прав человека в последние годы ослаб. Несмотря на определение перечня всеобщих прав человека, всё ещё трудно признать, что имеются эффективные средства защиты этих прав как в международной плоскости, так и в правопорядках некоторых стран. Декларация представляет собой фундамент для принятия мер в этой области, в соответствии с уже представлявшейся 60 лет назад идеей т. н. имплементации прав человека. Однако трудно предугадать, как этот процесс будет развиваться в будущем.

V. Многокультурность Декларации

Всеобщая декларация прав человека приобрела фундаментальное значение прежде всего благодаря своему содержанию. Одной из отличительных черт Декларации является её многокультурность, всеобщий характер изложенных в ней ценностей. Однако 60 лет назад это не было до конца очевидным. Наиболее широко отражена в Декларации концепция и решения, исходящие из широко понимаемой культуры Запада – главным образом, европейской культуры. Другие философские или мировоззренческие доктрины используются реже, поскольку даже делегаты ООН азиатского или африкан-

9 См. B. G. Ramcharan, The Legal Status of the International Bill of Human Rights, “Nordic Journal of International Law” 1996, № 55, стр. 366.

material.indd 266 08-11-25 22:29:56

ского происхождения чаще всего получали образование на Западе и разделяли ценности, которые они познали в Европе или Соединённых Штатах. Однако упорство прежде всего Ш. Малика, П. Чанга, а также представителей арабских государств привело к включению в Декларацию также концепций, сформированных на почве ислама и конфуцианства. В этой сфере госпожа Ханса Мехта из Индии явственно подчёркивала, что необходимо уважать также колективные человеческие ценности, в том числе идею сообщества как субъекта прав человека.

Очередной проблемой, с которой пришлось столкнуться создателям Декларации в этой сфере, было определение источника прав человека. Создатели Декларации, которые первоначально внушали необходимость приведения единообразного философского обоснования для изложенных в ней прав человека, оказались перед очень трудной задачей. Над этой проблемой работал, в частности, известный французский философ Жак Маритен. Однако его рассуждения в этой сфере должно было завершать знаменитое утверждение; «Мы соглашаемся на эти права, пока нас не спросят, почему». В конце концов проблема определения источника или обоснования прав человека была отложена. Стратегией, которая была принята, был поиск соглашения относительно общих ценностей, однако без придавания им какого-либо конкретного философского фундамента. Ст. 1 Декларации выводит обладание фундаментальными правами и свободами просто из факта бытия человеком. Эта концепция обращается прежде всего к философии естественного права и одновременно с этим представляет собой соответствующий компромисс для различных культур.

RU

VI. Содержание Декларации

Принятый текст Всеобщей декларации прав человека состоит из 30 статей, подавляющее большинство которых провозглашает личные и политические права. В соответствии с замыслом её создателей, Декларация носит сжатый характер. Вместе с тем она представляет собой побудительный и понятный для всех документ.

Преамбула Декларации подчеркивает значение прав человека для поддержания международного мира и безопасности. Кроме того

material.indd 267 08-11-25 22:29:57

она делает упор на необходимость защиты прав человека таким образом, чтобы никто не был вынужден «прибегать к бунту против тирании и угнетения». Она обращается также к обязательствам в области прав человека, определённым в Хартии Объединённых Наций, и подчеркивает важность как гражданских, так и экономических прав.

Две первых статьи Декларации конституируют фундаменты прав человека. Статья 1 гласит, что все люди равны и свободы, поскольку их объединяет одно и то же качество человеческого достоинства. Кроме того она указывает на рациональность человеческих действий, а также обязательство поступать честно в духе братства. А статья 2 Декларации указывает, что права человека всеобщи не ввиду признания их определённой страной или международным сообществом, но вследствие принадлежности их всему человечеству, Ибо две первых статьи документа предполагают, что права человека являются правами каждого в связи с рождением, а не привилегиями определённых лиц, которые могут быть предоставлены или отобраны. Эти права положены каждому, в каждой ситуации и в каждом месте мира. Статья 7 обращается к этому рассуждению, утверждая, что все равны перед законом и что каждый имеет право на защиту от любой формы дискриминации.

В свою очередь, ст. 3 и ст. 25 считаются основанием для материальных урегулирований Декларации. Они определяют право каждого человека на жизнь, свободу и личную неприкосновенность (ст. 3), а также на т. н. соответствующий жизненный стандарт (ст. 25). Статья 3 составляет основу для всех следующих за ней политических прав и свобод, включая право на свободу от рабства, пыток, арбитражного ареста, а также право на честный процесс, свободу слова, свободу предвижения и неприкосновенность частной жизни.

Статьи с 22 по 27 определяют экономические, общественные и культурные права, которые положены всем лицам. Положения статьи 25 предусматривают право каждого человека на социальное обеспечение, а также обязанность защиты материнства и детства. А статья 28 подчеркивает обязанность для всего международного сообщества поиска и установления как политических, так и экономических решений, позволяющих реализовывать права человека.

material.indd 268 08-11-25 22:29:57

Заслуживает внимания и статья 29, которая указывает ответственность, которую каждый человек несёт по отношению к своему обществу. Кроме того она конституирует общие принципы, касающиеся ограничения прав человека, которые могут иметь место только в целях обеспечения уважения прав других людей или в целях удовлетворения справедливых требований морали, общественного порядка и благосостояния в демократическом обществе.

Перечень прав человека, определённый в Декларации, очень обширен, однако по разным причинам в нём не принята во внимание часть предлагавшихся в международных дебатах прав. Прежде всего формально не вошло в Декларацию право на сопротивление, чего усиленно добивались страны Латинской Америки. Однако оно обозначено в преамбуле. Кроме того не определены отдельно права национальных меньшинств, а также статус зависимых территорий, поскольку предлагавшиеся положения в этой области были признаны излишними в свете принципа всеобщего характера прав, изложенных в Декларации, в том числе принципа равенства.

RU

Не вошло в Декларацию и право на подачу жалоб на нарушение прав человека, поскольку эта идея, согласная с т. н. проектом имплементации, не нашла широкой политической поддержки во времена холодной войны. Кроме того указывается, что Декларация не поднимает прямо проблему взаимовлияния человека и природной среды. Однако этот вопрос не обсуждался широко в то время. С другой стороны, отмечается, что должным образом интерпретируемое право на соответствующий жизненный стандарт включает в себя и право на соответствующий стандарт природной среды.

***

Годы II мировой войны, а также события, которые имели место сразу после её окончания, представляют собой цезуру в истории идеи прав человека, которая наметила новый этап развития международного сотрудничества. Хотя этот процесс постепенно шёл уже ранее. принятие Всеобщей декларации прав человека предопределило его дальнейшую судьбу. Декларация увенчалась успехом в результате неповторимого в истории консенсуса, который возник

material.indd 269 08-11-25 22:29:57

в момент чрезвычайного напряжения и политических конфликтов. Этот документ сформировал современное понимание прав человека, сформулировав фундаментальные права всеобщего характера. Декларация была переведена более чем на 360 языков мира, а дата её принятия определяет ежегодное празднование Международного дня прав человека.

Авторы Декларации, происходившие из различных культур, позаботились о том, чтобы эти различия были отражены в тексте документа. Всеобщая декларация была общей картиной более справедливого и мирного мира. Она стала первым международным документом, установкой которого является то, что права человека и основные свободы относятся к каждому человеку и в каждом месте. Первым в истории актом, который не был плодом вдохновения победными революциями или национально-освободительными движениями. Первым, который возник в результате дискуссии за столом заседаний международной конференции и обозначил на последующие десятилетия стандарты основных универсальных свобод и прав человека.

В настоящее время Декларация считается основным актом, определяющим стандарты прав человека. Этот документ стал источником процесса интернационализации прав человека, а также повлиял на формирование современной концепции этих прав. И хотя идея прав человека продолжает требовать развития и ещё большей универсализации, особенно когда речь идёт о практике соблюдения этих прав, несомненно, без Всеобщей декларации прав человека наш культурный багаж был бы значительно беднее.

Марек Зубик
Якуб Павличак

material.indd 270 08-11-25 22:29:57

БИОГРАФИЧЕСКИЕ ОЧЕРКИ АВТОРОВ ВСЕОБЩЕЙ ДЕКЛАРАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

Введение

Принципиальные заслуги в связи не только с самим фактом принятия Всеобщей декларации прав человека, но и с вневременным характером её содержания и силой воздействия принадлежат её главным авторам. Это благодаря их зачастую индивидуальным усилиям, происхождению из различных культур и наличию у них различных мировоззрений Декларация приобрела всеобщий характер. Кроме того в её содержании отражены личный опыт её создателей и убеждение в фундаментальном характере права человека. Поэтому для полного понимания характера и значения Декларации полезно ознакомиться с краткими очерками, касающимися её главных авторов. Однако не следует забывать, что для её создания большое значение имела также работа остальных членов Комиссии по правам человека, Секретариата ООН, многочисленных консультантов, а прежде всего – очень активных представителей внеправительственных организаций.

RU

material.indd 271 08-11-25 22:29:57

(UN Archives)

material.indd 272 08-11-25 22:29:57

Анна Элеонора Рузвельт

Вероятно, без дипломатического таланта, героического труда и умения приходить к компромиссам председателя Комиссии по правам человека Элеоноры Рузвельт Декларация никогда не имела бы сегодняшнего значения. Вдова Президента Франклина Делано Рузвельта была одной из наиболее ярких личностей Комиссии несмотря на то, что он не обладала сколько-нибудь значительной общей подготовкой в области международного права. Она стала символом одновременно великолепной организации труда, политического реализма и умения приходить к соглашению.

RU

Э. Рузвельт ещё задолго до своей деятельности в ООН была известна своей деятельностью в защиту прав человека (она была также дипломатом и публицистом). Ещё во время работы в Демократической партии она боролась за равноправие негритянского населения. Во время II мировой войны она прославилась помощью в организации американской гражданской обороны. В качестве известного дипломата и заслуженного деятеля в области защиты прав человека, после смерти мужа в апреле 1945 г., она была назначена Президентом Трумэном делегатом Соединённых Штатов в ООН. Эту функцию она исполняла до 1953 г.

Наибольшую известность Э. Рузвельт получила как председатель Комиссии ООН по правам человека, функции которого она исполняла с 1947 по 1951 год. Она сыграла существенную роль при разработке Всеобщей декларации прав человека во всех возможных аспектах работы. Подчеркивается, что Э. Рузвельт обладала способностью сохранять спокойную, гармоничную и деловую атмосферу в течение длительной фазы встреч, касавшихся текста конвенции. Существенную помощь ей оказывали также консультанты из американского Государственного департамента.

material.indd 273 08-11-25 22:29:57

Р. Кассен (справа) и Э. Рузвельт (в центре) во время интервью для Радио ООН (UN Archives)

material.indd 274 08-11-25 22:29:57

Рене Самюэль Кассен

Ещё одной личностью, которая сыграла принципиальную роль в деле принятия и придания окончательной формы Декларации, был делегат Франции в ООН, политик, юрист, известный специалист в области международного права Рене Кассен (1887-1976).

Р. Кассен был профессором права университета в Лилле, затем деканом юридического факультета в Париже. Кроме того он преподавал международное гражданское право и финансовое право в Академии международного права в Гааге, а также в университете в Женеве. В 1944 г. Кассен принимал участие в создании ЮНЕСКО, а с 1944 по 1960 г. был вице-председателем французского Государственного Совета. Он был членом (1959-1965) и президентом (1965-1968) Европейского трибунала прав человека.

С 1946 по 1955 г. Кассен был вице-председателем, а с 1955 по 19657 г. – председателем Комиссии по правам человека. Это именно он составил главный проект Декларации на основании материалов, подготовленных Джоном Хампреем. Однако ещё до работы в ООН Р. Кассен был известен по деятельности в защиту прав человека. Его интерес к этой теме был следствием, в частности, опыта времён I мировой войны.

Р. Кассен прославился как активный деятель в деле помощи раненым на войне, независимо от их национальности. Он был делегатом от Франции в Лигу Наций. За свою деятельность он получил прозвище «Отца французских сирот». Когда началась II мировая война, он присоединился к генералу де Голлю в Лондоне, где сделался его главным юридическим консультантом. Наградой за его работу в защиту прав человека стала присуждённая ему в 1968 г. Нобелевская премия мира. Кроме того он был награждён Премией прав человека.

Будучи ветераном войны и сыном еврейского торговца, Р. Кассен смотрел на события II мировой войны и Холокоста через призму собственного опыта. Этот опыт он успешно перенёс в содержание Декларации.

material.indd 275 08-11-25 22:29:57

П. Чанг (на первом плане слева) и Э. Рузвельт (спарва); (UN Archives)

material.indd 276 08-11-25 22:29:57

Пенг-чун Чанг

Пенг-чун Чанг (1892–1957) был китайским делегатом в ООН, одним из главных поборников принятия Хартии прав, носившей всеобщий характер. Профессор, получивший образование в Соединённых Штатах, профессионально занимался исследованиями китайской культуры. Кроме того он занимался философией и драматургией.

В первые годы существования ООН П. Чанг работал в качестве вице-председателя Комиссии ООН по правам человека и члена редакционного комитета Хартии прав. Во время встреч Комиссии по правам человека и дебатов Генеральной Ассамблеи ООН он получил известность как очень активный делегат и успешный представитель интересов Азии. Кроме того П. Чанг был известен как успешный посредник. Изъясняясь на языке конфуцианства, он даже в самые трудные моменты был в состоянии прийти к компромиссу. Это также прежде всего благодаря ему Декларация принимает во внимание различные мировоззренческие системы, а не только культуру Запада.

RU

material.indd 277 08-11-25 22:29:57

Ш. Малик (справа) и делегат СССР Владимир М. Корецкий (слева); (UN Archives)

material.indd 278 08-11-25 22:29:57

Шарль Хабиб Малик

Ещё одной личностью, которая способствовала приданию окончательной формы современному пониманию прав человека, был ливанец Шарль Малик (1906-1987). Шарль Малик был ортодоксальным греко-католиком, сторонником естественного права. Его часто считали эксцентриком, но в то же время и выдающимся мыслителем. Он учился в Гарвардском университете и во Фрайбурге. Германию он покинул после того, как к власти пришли нацисты. Он был известнм дипломатом и преподавателем американских и ливанских университетов в области философии.

RU

В 1945 г. Шарль Малик был назначен послом Ливана в Соединённых Штатах и при ООН. Он работал в качестве докладчика Комиссии по правам человека в 1947-1948 годах, после чего стал президентом Экономического и общественного совета. Кроме того он был председателем Третьего комитета Генеральной Ассамблеи ООН в 1948 г., где с трудом боролся за компромисс по вопросу об окончательной форме Декларации. В это же время он очень активно участвовал в подготовке текста этого документа, а также убеждал Генеральную Ассамблею принять Декларацию. Это именно Ш. Малик сменил Элеонору Рузвельт в 1951 г. на посту председателя Комиссии по правам человека, а затем исполнял также функциии председателя Генеральной Ассамблеи ООН.

material.indd 279 08-11-25 22:29:58

(McGill University)

material.indd 280 08-11-25 22:29:58

Джон Хампрей

Канадей Джон Хампрей (1905-1995) сыграл основную роль в подготовке Декларации. Он был идеологом прав человека, одним из наиболее важных лиц в истории этого движения. Практик, а затем профессор права Университета Мак-Джилл, он был назначен для организации Отдела прав человека в Секретариате ООН – отдела, который он возглавлял в течение последующих 20 лет.

Бегло говорящий по-французски, Д. Хампрей выступал в роли важного моста между американским и французским лагерями во время создания Декларации. Кроме того он представлял собою связующий элемент между теоретиками и практиками права, а также между политиками и деятелями в области защиты прав человека. Он несёт главную ответственность за сбор и подготовку документов для работы над каталогом прав человека Комиссиией по правам человека. Это именно он представил знаменитый, насчитывавший 408 страниц план проекта, который составлял основу работы Комиссии.

Д. Хампрей более 20 лет работал в ООН, где его деятельность сосредотачивалась прежде всего на вопросах свободы прессы, статуса женщины, а также расовой дискриминации. В 1963 г. он представил идею Высокого Комиссара ООН по делам прав человека, осуществлённую лишь 30 лет спустя. В 1966 г. он завершил работу в ООН, чтобы возобновить научную деятельность в Университете Мак-Джилл. До конца жизни он активно трудится в защиту прав человека. Он был автором значительных публикаций в этой области. Наградой за его деятельность в защиту прав человека стала присуждённая ему в 1988 г. – в ходе празднования 40-й годовщины Декларации – Премия прав человека.

RU

material.indd 281 08-11-25 22:29:58

ВСЕОБЩАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА

Принята и провозглашена резолюцией 217 A (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 года.

ПРЕАМБУЛА

Принимая во внимание, что признание достоинства, присущего всем членам человеческой семьи, и равных и неотъемлемых прав их является основой свободы, справедливости и всеобщего мира; и

принимая во внимание, что пренебрежение и презрение к правам человека привели к варварским актам, которые возмущают совесть человечества, и что создание такого мира, в котором люди будут иметь свободу слова и убеждений и будут свободны от страха и нужды, провозглашено как высокое стремление людей; и

принимая во внимание, что необходимо, чтобы права человека охранялись властью закона в целях обеспечения того, чтобы человек не был вынужден прибегать, в качестве последнего средства, к восстанию против тирании и угнетения; и

принимая во внимание, что необходимо содействовать развитию дружественных отношений между народами; и

принимая во внимание, что народы Объединенных Наций подтвердили в Уставе свою веру в основные права человека, в достоинство и ценность человеческой личности и в равноправие мужчин и женщин и решили содействовать социальному прогрессу и улучшению условий жизни при большей свободе; и

принимая во внимание, что государства-члены обязались содействовать, в сотрудничестве с Организацией Объединенных Наций, всеобщему уважению и соблюдению прав человека и основных свобод; и

RU

material.indd 283 08-11-25 22:29:58

принимая во внимание, что всеобщее понимание характера этих прав и свобод имеет огромное значение для полного выполнения этого обязательства,

Генеральная Ассамблея,

провозглашает настоящую Всеобщую декларацию прав человека в качестве задачи, к выполнению которой должны стремиться все народы и государства с тем, чтобы каждый человек и каждый орган общества, постоянно имея в виду настоящую Декларацию, стремились путем просвещения и образования содействовать уважению этих прав и свобод и обеспечению, путем национальных и международных прогрессивных мероприятий, всеобщего и эффективного признания и осуществления их как среди народов государств-членов Организации, так и среди народов территорий, находящихся под их юрисдикцией.

Статья 1

Все люди рождаются свободными и равными в своем достоинстве и правах. Они наделены разумом и совестью и должны поступать в отношении друг друга в духе братства.

Статья 2

Каждый человек должен обладать всеми правами и всеми свободами, провозглашенными настоящей Декларацией, без какого бы то ни было различия, как-то в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного, сословного или иного положения.

Кроме того, не должно проводиться никакого различия на основе политического, правового или международного статуса страны или территории, к которой человек принадлежит, независимо от того, является ли эта территория независимой, подопечной, несамоуправляющейся или как-либо иначе ограниченной в своем суверенитете.

Статья 3

Каждый человек имеет право на жизнь, на свободу и на личную неприкосновенность.

material.indd 284 08-11-25 22:29:58

Статья 4

Никто не должен содержаться в рабстве или в подневольном состоянии; рабство и работорговля запрещаются во всех их видах.

Статья 5

Никто не должен подвергаться пыткам или жестоким, бесчеловечным или унижающим его достоинство обращению и наказанию.

Статья 6

Каждый человек, где бы он ни находился, имеет право на признание его правосубъектности.

Статья 7

Все люди равны перед законом и имеют право, без всякого различия, на равную защиту закона. Все люди имеют право на равную защиту от какой бы то ни было дискриминации, нарушающей настоящую Декларацию, и от какого бы то ни было подстрекательства к такой дискриминации.

RU

Статья 8

Каждый человек имеет право на эффективное восстановление в правах компетентными национальными судами в случаях нарушения его основных прав, предоставленных ему конституцией или законом.

Статья 9

Никто не может быть подвергнут произвольному аресту, задержанию или изгнанию.

Статья 10

Каждый человек, для определения его прав и обязанностей и для установления обоснованности предъявленного ему уголовного обвинения, имеет право, на основе полного равенства, на то, чтобы его дело было рассмотрено гласно и с соблюдением всех требований справедливости независимым и беспристрастным судом.

material.indd 285 08-11-25 22:29:58

Статья 11

1. Каждый человек, обвиняемый в совершении преступления, имеет право считаться невиновным до тех пор, пока его виновность не будет установлена законным порядком путем гласного судебного разбирательства, при котором ему обеспечиваются все возможности для защиты.
2. Никто не может быть осужден за преступление на основании совершения какого-либо деяния или за бездействие, которые во время их совершения не составляли преступления по национальным законам или по международному праву. Не может также налагаться наказание более тяжкое, нежели то, которое могло быть применено в то время, когда преступление было совершено.

Статья 12

Никто не может подвергаться произвольному вмешательству в его личную и семейную жизнь, произвольным посягательствам на неприкосновенность его жилища, тайну его корреспонденции или на его честь и репутацию. Каждый человек имеет право на защиту закона от такого вмешательства или таких посягательств.

Статья 13

1. Каждый человек имеет право свободно передвигаться и выбирать себе местожительство в пределах каждого государства.
2. Каждый человек имеет право покидать любую страну, включая свою собственную, и возвращаться в свою страну.

Статья 14

1. Каждый человек имеет право искать убежища от преследования в других странах и пользоваться этим убежищем.
2. Это право не может быть использовано в случае преследования, в действительности основанного на совершении неполитического преступления, или деяния, противоречащего целям и принципам Организации Объединенных Наций.

material.indd 286 08-11-25 22:29:58

Статья 15

1. Каждый человек имеет право на гражданство.
2. Никто не может быть произвольно лишен своего гражданства или права изменить свое гражданство.

Статья 16

1. Мужчины и женщины, достигшие совершеннолетия, имеют право без всяких ограничений по признаку расы, национальности или религии вступать в брак и основывать свою семью. Они пользуются одинаковыми правами в отношении вступления в брак, во время состояния в браке и во время его расторжения.
2. Брак может быть заключен только при свободном и полном согласии обеих вступающих в брак сторон.
3. Семья является естественной и основной ячейкой общества и имеет право на защиту со стороны общества и государства.

RU

Статья 17

1. Каждый человек имеет право владеть имуществом как единолично, так и совместно с другими.
2. Никто не должен быть произвольно лишен своего имущества.

Статья 18

Каждый человек имеет право на свободу мысли, совести и религии; это право включает свободу менять свою религию или убеждения и свободу исповедовать свою религию или убеждения как единолично, так и сообща с другими, публичным или частным порядком в учении, богослужении и выполнении религиозных и ритуальных обрядов.

Статья 19

Каждый человек имеет право на свободу убеждений и на свободное выражение их; это право включает свободу беспрепятственно придерживаться своих убеждений и свободу искать, получать и распространять информацию и идеи любыми средствами и независимо от государственных границ.

material.indd 287 08-11-25 22:29:58

Статья 20

1. Каждый человек имеет право на свободу мирных собраний и ассоциаций.
2. Никто не может быть принуждаем вступать в какую-либо ассоциацию.

Статья 21

1. Каждый человек имеет право принимать участие в управлении своей страной непосредственно или через посредство свободно избранных представителей.
2. Каждый человек имеет право равного доступа к государственной службе в своей стране.
3. Воля народа должна быть основой власти правительства; эта воля должна находить себе выражение в периодических и нефальсифицированных выборах, которые должны проводиться при всеобщем и равном избирательном праве путем тайного голосования или же посредством других равнозначных форм, обеспечивающих свободу голосования.

Статья 22

Каждый человек, как член общества, имеет право на социальное обеспечение и на осуществление необходимых для поддержания его достоинства и для свободного развития его личности прав в экономической, социальной и культурной областях через посредство национальных усилий и международного сотрудничества и в соответствии со структурой и ресурсами каждого государства.

Статья 23

1. Каждый человек имеет право на труд, на свободный выбор работы, на справедливые и благоприятные условия труда и на защиту от безработицы.
2. Каждый человек, без какой-либо дискриминации, имеет право на равную оплату за равный труд.
3. Каждый работающий имеет право на справедливое и удовлетворительное вознаграждение, обеспечивающее достойное человека существование для него самого и его семьи, и дополняемое, при необходимости, другими средствами социального обеспече-

material.indd 288 08-11-25 22:29:58

ния.

4. Каждый человек имеет право создавать профессиональные союзы и входить в профессиональные союзы для защиты своих интересов.

Статья 24

Каждый человек имеет право на отдых и досуг, включая право на разумное ограничение рабочего дня и на оплачиваемый периодический отпуск.

Статья 25

1. Каждый человек имеет право на такой жизненный уровень, включая пищу, одежду, жилище, медицинский уход и необходимое социальное обслуживание, который необходим для поддержания здоровья и благосостояния его самого и его семьи, и право на обеспечение на случай безработицы, болезни, инвалидности, вдовства, наступления старости или иного случая утраты средств к существованию по не зависящим от него обстоятельствам.
2. Материнство и младенчество дают право на особое попечение и помощь. Все дети, родившиеся в браке или вне брака, должны пользоваться одинаковой социальной защитой.

Статья 26

1. Каждый человек имеет право на образование. Образование должно быть бесплатным по меньшей мере в том, что касается начального и общего образования. Начальное образование должно быть обязательным. Техническое и профессиональное образование должно быть общедоступным, и высшее образование должно быть одинаково доступным для всех на основе способностей каждого.
2. Образование должно быть направлено к полному развитию человеческой личности и к увеличению уважения к правам человека и основным свободам. Образование должно содействовать взаимопониманию, терпимости и дружбе между всеми народами, расовыми и религиозными группами, и должно содействовать деятельности Организации Объединенных Наций по под-

RU

material.indd 289 08-11-25 22:29:58

держанию мира.

3. Родители имеют право приоритета в выборе вида образования для своих малолетних детей.

Статья 27

1. Каждый человек имеет право свободно участвовать в культурной жизни общества, наслаждаться искусством, участвовать в научном прогрессе и пользоваться его благами.
2. Каждый человек имеет право на защиту его моральных и материальных интересов, являющихся результатом научных, литературных или художественных трудов, автором которых он является.

Статья 28

Каждый человек имеет право на социальный и международный порядок, при котором права и свободы, изложенные в настоящей Декларации, могут быть полностью осуществлены.

Статья 29

1. Каждый человек имеет обязанности перед обществом, в котором только и возможно свободное и полное развитие его личности.
2. При осуществлении своих прав и свобод каждый человек должен подвергаться только таким ограничениям, какие установлены законом исключительно с целью обеспечения должного признания и уважения прав и свобод других и удовлетворения справедливых требований морали, общественного порядка и общего благосостояния в демократическом обществе.
3. Осуществление этих прав и свобод ни в коем случае не должно противоречить целям и принципам Организации Объединенных Наций.

Статья 30

Ничто в настоящей Декларации не может быть истолковано, как предоставление какому-либо государству, группе лиц или отдельным лицам права заниматься какой-либо деятельностью или совершать действия, направленные к уничтожению прав и свобод, изложенных в настоящей Декларации.

material.indd 290 08-11-25 22:29:58

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH
УПОЛНОМОЧЕННЫЙ ПО ПРАВАМ ГРАЖДАН

Международная сессия
по случаю 60-й годовщины принятия
Всеобщей декларации прав человека
Генеральной Ассамблеей ООН

Празднование Дня прав человека в Польше
4 декабря 2008 г.

RU

Программа

10.00 - 10.30 – Регистрация

10.30 - 10.45 – Торжественное открытие
– Выступление министра Канцелярии Президента Эвы Юнчик-Зёмецкой
– Вручение орденов министром Канцелярии Президента Эвой Юнчик-Зёмецкой /от имени Президента Республики Польши Леха Качиньского /
– Выступление Уполномоченного по правам граждан д-ра Януша Кохановского

10.45 - 11.45 – Выступление проф. Аарона Барака, бывшего председателя Верховного суда Израиля

11.45 - 12.00 – Вручение премии Уполномоченного по правам граждан им. Павла Влодковица, присуждённой судье Антонин Скалии (от имени награждённого её получит посол США в Польше Виктор Эш)

material.indd 291 08-11-25 22:29:58

12.00 - 13.30 – ланч

14.00 - 16.00 – Посещение музея Аушвиц-Биркенау

16.30 – Концерт, организованный Уполномоченным по правам граждан при сотрудничестве Министерства культуры и национального наследия по случаю 60-й годовщины принятия Всеобщей декларации прав человека, в исполнении Национального симфонического оркестра Польского радио в Катовице.

Симфония «Семь врат Иерусалима» – дирижирует композитор Кшиштоф Пендерецки. /Костёл св. Юзефа-Труженика в Освенциме/

material.indd 292 08-11-25 22:29:58

Выступление Уполномоченного по правам граждан на открытие сессии в честь 60-той годовщины принятия Всеобщей декларации прав человека 4 декабря 2008 г., Аушвиц

RU

Парафразируя известный тезис выдающегося оксфордского историка, сэра Майкля Хоуарда, можно говорить о двух великих, но весьма отличающихся друг от друга революциях прошедшего двадцатого века: о большевистской революции и о все продолжающейся революции прав человека. Первая из них, к счастью, пришла к закату, во всяком случае – в этой части Европы. Вторая революция – революция прав человека – продолжается, и хотя не всегда побеждает, сопровождается надеждой на достижение по крайней мере некоторых из ее целей.

Из перспективы шестидесяти лет мы сегодня смотрим на всеобщую систему защиты прав человека, символическое начало которой дала Декла¬рация прав человека, принята Генеральной Ассамблеей ООН 9 декабря 1948 года. Рассматриваем права человека из перспективы этой нечеловеческой земли, перепаханной двумя убийственными тоталитаризмами двадцатого века.

Годы II Мировой войны и события, имевшие место сразу после ее окончания, составляют цезуру в истории идеи прав человека, которая определила новый этап развития международного сотрудничества. Принятие Декларации произошло благодаря не случающемуся до сих пор в истории консенсусу, которого удалось достичь в момент чрезвычайных политических напряжений и конфликтов. Этот документ сформировал современное понимание прав человека, охватывая фундаментальные права всеобщего характера. Декларация была переведена на свыше 360 языков мира, а к дате ее принятия приурочено ежегодное празднование Международного дня прав человека.

material.indd 293 08-11-25 22:29:58

Авторы Декларации, происходящие от разных культур, позаботились о том, чтобы Всеобщая декларация стала совместным предвидением более справедливого и мирного мира. Она стала первым международным документом, принимающим в качестве главной предпосылки, что права человека и основные свободы полагаются каждому на каждом месте. Первым в истории актом, инспирацией для которого не послужили победившие революции ни национально-освободительные движения. Первым, который возник в результате дискуссии за столом заседаний международной конференции и который на десятилетия определил стандарты основных, универсальных свобод и прав человека. Декларация была, о чем мы должны помнить, актом, писанным на пепелищах и кладбищах, также тех безымянных, таких как Аушвиц.

Как я уже сказал, Декларацию считают основным актом, определяющим стандарты прав человека. Этот документ стал источником процессов интернационализации прав человека, а также повлиял на сформирование современной концепции этих прав. И хотя идея прав человека требует дальнейшего развития и универсализации, особенно когда идет речь о соблюдении этих прав, то не подлежит сомнению, что без Всеобщей декларации прав человека наше культурное достояние было бы несравненно более скромным.

Сейчас мы находимся в концентрационном лагере Аушвиц-Биркенау, где с июня 1940 года по 1945 год немцы убили от 1,1 до 1,5 миллиона людей. В первый период существования лагеря немцы направляли сюда прежде всего поляков – людей, которых они считали особенно опасными, то есть членов элиты польского народа, его политических, общественных и духовных лидеров, представителей интеллигенции, культуры и науки, а также участников Сопротивления, офицеров и других. С 1942 года лагерь стал местом самого большого убийства в истории человечества, совершаемого на европейских евреях в рамках гитлеровского плана полного уничтожения этой нации. Большинство депортированных в Аушвиц евреев – мужчин, женщин, детей, непосредственно после прибытия, прямо с дороги направлялись на смерть в газовые камеры Биркенау. Нацисты запланировали полное уничтожение всех проживающих в Европе евреев, независимо от их возраста, пола, профессии, гражданства или политических взглядов. Эти люди погибали только из-за того, что они были евреями. В Аушвиц оказалось тоже около 20 тыс. цыган из нескольких европейских стран, свыше 10 тыс. советских военнопленных и десяток тысяч узников других на-

material.indd 294 08-11-25 22:29:58

циональностей.

Итак, мы находимся в очень конкретном месте, которое, как никакое другое место на земле, пропитанное кровью и слезами, на гигантском кладбище. Однако это место также очень символично, ибо оно объединяет опыт всех такого рода мест казни, концентрационных лагерей и гулагов, в которых было отвержено существование прав человека, а по существу – была отвержена сама суть человечества, из которой выводятся все права.

Во время II Мировой войны были совершены военные преступления в не встречаемом до сих пор масштабе. В словари всех языков вошло новое слово, созданное Рафаэлем Лемкиным – геноцид. Вскоре к этим жестокостям присоединилась опасность, которую несли с собой уничтожающая сила атомной бомбы и послевоенная гонка вооружений. Мировая война, а прежде всего – расистская политика и Холокост, показали, как нарушение прав человека, при отсутствии реакции со стороны международной общественности, могут распространиться на соседние страны, а затем – на значительную часть мира. Эти события изменили также подход международной общественности к идее прав человека, хотя надо было еще ждать десятилетия, пока не упал второй европейский тоталитаризм – советский коммунизм.

RU

По окончании войны пришло время для рефлексии и действий. Во Всеобщей декларации прав человека обладание фундаментальными правами и свободами было выведено из самого факта бытия человеком. Эта концепция связана прежде всего с философией натурального права, одновременно выражая соответственный компромисс в отношении разных культур. Создатели Декларации, которые первоначально считали необходимым дать единое философское обоснование для выраженных в ней прав человека, оказались поставленными перед очень трудной задачей. Над этой проблемой работал, кроме других, известный французский философ – Жак Маритен. Его рассуждения окончились известным изречением: «Мы согласны с этими правами до тех пор, пока кто-то у нас не спросит – почему».

Здесь, на этом месте, в немецком концлагере Аушвиц, где дополнился трагизм человеческой судьбы и где понятие человечества палачи в безумной теории и зверской практике заменили делением на сверхлюдей и подлюдей, нам тоже не надо отвечать на вопрос, почему мы принимаем права человека.

Аксиология Декларации, ее простота и ясность должны быть

material.indd 295 08-11-25 22:29:58

здесь достаточным ответом. Статья 1 утверждает, что все люди равны и свободны, так как их объединяет одно и то же свойство человеческого достоинства. Она указывает также на рациональность человеческих действий и на обязанность поступать честно, в духе братства. В свою очередь, статья 2 Декларации указывает, что права человека всеобщи не потому, что они признаны определенным государством или международной общественностью, но потому, что они принадлежат всему человечеству. Эти права полагаются каждому, в каждой ситуации и в каждом месте мира. Статья 7 относится к этому рассуждению, утверждая, что все люди равны перед законом и что каждый имеет право к защите от любой формы дискриминации.

Если сегодня иногда мы чувствуем излишек разного рода деклараций, конвенций и протоколов, а также всяких правил, касающихся человеческих прав, и даже забываем или просто уже не замечаем излучения Декларации в этой обильной гуще правил, тем лучше мы должны помнить о трагизме мира, в котором не уважают прав человека. Отсюда – наша сегодняшняя встреча именно здесь, в этом трагическом месте. Месте, где человек был лишен каких-либо прав, потому что у него отняли его врожденное, человеческое достоинство. Где господствовало отсутствие прав человека, которое и сейчас, время от времени, напоминает о своем существовании в Камбодже, Руанде, Дарфуре или в Конго...

Поэтому мы должны оказывать честь таким местам памяти как немецкий концлагерь Аушвиц-Биркенау, в котором дополнился трагизм человеческой судьбы. Хотя этот памятник трагедии принадлежит всем людям и находится под особым попечением Польши, на территории которой он был создан, мы помним всегда, что это была прежде всего трагедия еврейского народа, народа столь отличительного и столь многострадального в своей многовековой истории. Тем большей для себя честью я считаю возможность организовать в этом году празднование Дня прав человека вместе с омбудсманом Израиля и выслушать лекцию господина профессора Барака.

Я верю, что в этом особом месте и в этом особом кругу права человека открывают перед нами свою суть, состоящую в борьбе добра со злом. Эта борьба продолжается от начала мира и каждый в ней проигрыш приводит к катастрофе этого мира. Нашим здесь присутствием мы хотим возобновить обязательство непрерывно создавать лучший и более справедливый мир для всех людей.

material.indd 296 08-11-25 22:29:58

Проф. Аарон Барак

RU

Род. в Каунасе (Литва) 16 сентября 1936 года, бывший председатель Верховного суда в Израиле.

Спасённый из гетто в Каунасе. в 1947 году эмигрировал вместе с родителями в Израиль . После прохождения воинской службы изучал экономику и юриспруденцию в Еврейском университете в Иерусалиме, где получил титул доктора, а потом профессора в области права. Кроме того преподавал в Школе права Йельского университета, а также в Университете в Торонто, до настоящего времени публикуется. а также внештатно ведёт семинары и выступает с лекциями.

В 1992 году принимал активное участие в установлении Кнессетом основного права (части Конституции) о «достоинстве и свободе человека». В 1995 – 2006 годах был председателем Верховного суда Израиля. По мнению других юристов, он является самым выдающимся юристом в Израиле, а его председательство в Верховном суде проходило под знаком последовательного подчёркивания основных прав человека даже в исключительном положении – т. е. в состоянии борьбы с палестинским терроризмом.

Срок полномочий Барака в качестве председателя Верховного суда, хотя и признавался прогрессивным по сравнению с предыдущими, всё же не избежал упрёков в санкционировании оккупации

material.indd 297 08-11-25 22:29:58

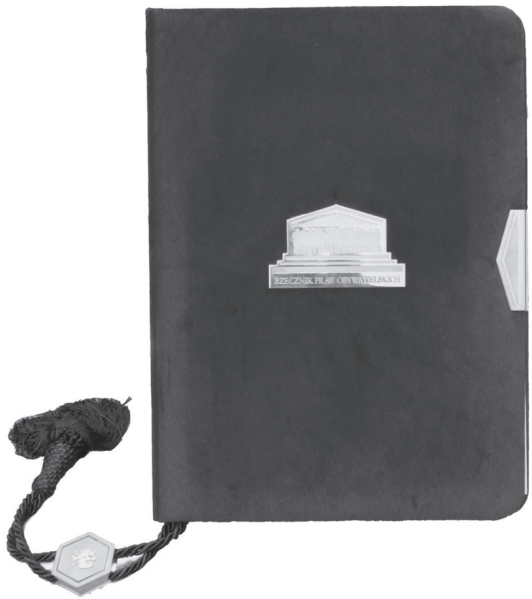
плестинских земель, а также избегании защиты прав человека в их самом широком, политическом измерении. Однако его публичные высказывания часто выражали необходимость компромиссного применения прав человека во имя национальной безопасности. Примером может служить дело удерживаемых без процесса ливанских солдат, которые должны были быть использованы в качестве «предмета торга» в переговорах с «Хезболлой». Профессор Барак получил титул почётного члена более десяти высших учебных заведений в Европе и Соединённых Штатах – в частности, Университета Брандейс (в Уолтхэме, США), а также Колумбийского университета. В 1999 он был награждён Международной ассоциацией судей премией «Международной справедливости в мире».

material.indd 298 08-11-25 22:29:59

ПРЕМИЯ УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ГРАЖДАН ИМ. ПАВЛА ВЛОДКОВИЦА

Премия присуждается как выражение признательности Уполномоченного по првам граждан по отношению к выступлениям физических и юридических лиц в защиту основных ценностей и истин даже вопреки мнению и взглядам большинства.

RU

material.indd 299 08-11-25 22:29:59

Покровитель

Павел Влодковиц (родился ок. 1370 г., умер в 1435 г.) – учёный, религиозный и политический писатель, защитник интересов Польши в спорах с крестоносцами. Был ректором Краковской академии в 1414 – 1415 годах, затем проректором. а позднее осел в качестве приходского ксёндза в Клодаве. Принимал участие в соборе в Констанце (1414 - 1418), где представил «Tractatus de potestate papae et imperatoris respektu infidelium» (Трактат о власти Папы и императора над неверными). Он воспротивился в нём христианизации путём воен и насилия, а также высказался в поддержку права язычников на сохранение собственного политического самоотождествления. Представлял Польшу против крестоносцев на посредническом суде императора Зигмунта Люксембургского в 1420 году во Вроцлаве, а также в 1421 году на папском суде в Риме.

material.indd 300 08-11-25 22:29:59

ПОХВАЛЬНОГО СЛОВА УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ГРАЖДАН В АДРЕС СУДЬИ СКАЛИИ

RU

Уже в третий раз я имею честь и удовольствие вручить премию им. Павла Влодковица, присуждаемую Уполномоченным по правам граждан за смелость в защите основных ценностей и истин даже вопреки мнению и взглядам большинства. Однако впервые я присуждаю эту премию гражданину другой страны – судье Антонину Скалии.

Поэтому, прежде чем представить заслуги судьи Скалии, я чувствую себя обязанным напомнить о личности покровителя награды. Павел Влодковиц, за границей более известный под латинским именем Паулюс Владимири, был выдающимся польским учёным пятнадцатого века, юристом и ректором Краковской академии, имевшим большие заслуги в деле защиты Польши, а также языческих племён от проводимой Орденом крестоносцев завоевательной политики. В 1414 году он представлял Польшу на Соборе в Констанце, где выступил с трактатом о власти Папы и императора, в котором доказывал возможность мирного сосуществования языческих и христианских народов. Вопреки мнению многих Влодковиц решительно поддерживал идею консилиаризма и был пионером в популяризации мирного сосуществования многих народов – таким образом он был предтечей современных теорий прав человека. В ходе всей своей политической, дипломатической и учёной карьеры он выражал взгляд, что свет, руководимый принципами мира и взаимоуважения между народами, является достижимым, а также что языческие народы имеют право на мир и на собственную землю. Эти идеи, хотя в наше время уже и не вызывают противоречий, в

material.indd 301 08-11-25 22:29:59

XV веке шли вразрез с мнением и убеждениями большинства людей.

Мнения судьи Скалии, а также его творчество не только являются выдающимися с научной точки зрения, но и воздействуют на такие разные области права, как разделение власти, федерализм, материальные права, а также права процедурные. Кроме того судья Скалия в большой степени способствовал защите прав, изложенных в Конституции Соединённых Штатов или признанных на основании многолетних общественных или законодательных традиций, поскольку он отвергает взгляд, что суды должны предоставлять возможность поиска удовлетворения любых притязаний, с которыми выступает субъект. Судья Скалия снискал славу, когда поддержал право на неприкосновенность частной жизни и свободу высказываний. Уважая процедурные права, он горячо защищал как их, так и гарантии, изложенные в американской Конституции, а также в поправках к ней.

Извлечение простых выводов из чьей-то биографии всегда представляет собой трудную задачу, тем не менее можно заметить некоторое существенное сходство между позицией Павла Влодковица и позицией судьи Скалии. Здесь необходимо назвать выдающиеся научные достижения, идущие рука об руку с практикой, и прежде всего – последовательность в философском подходе к праву и правам личности.

Судья Скалия, который перед своим назначением в Верховный суд США в 1986 году был профессором права и специалистом в области административного права, прославился тем, что придумал важное в теории толкования права понятие «первичного значения», которое признаёт первенство за текстом конституции или статутом, составляющим предмет интерпретации. Он пришёл к выводу, что обязанность судьи – пользоваться текстом, когда текст ясен или когда конкретная юридическая традиция, вытекающая из этого текста, не является такой. Такой подход ограничивает судейский произвол и защищает право людей на то, чтобы самим управлять собой. Эта федералистическая позиция является исключительно ценной во времена, когда суды занимаются почти всеми областями человеческой жизни, а также когда, как заметил сэр Ральф Дарнедорф, судьи

material.indd 302 08-11-25 22:29:59

берут на себя роль политиков, а затем методом проб и ошибок занимаются разрешением политических проблем.

Во всём своём творчестве судья Скалия отличался чрезвычайной последовательностью в принятой судейской философии, что́ иногда означало пребывание единственным членом Суда, который верно интерпретирует текст и традиции Конституции – нередко вопреки мнению тех, кто отвергает ограничения, продиктованные им каким-либо связным интерпертационным подходом.

Позиция судьи Скалии в отношении интерпретации права не является единственным существенным изменением, внесённым им в Суд. Исполняя функцию, которая зачастую ассоциируется с большой рассудительностью как в письменных работах, так и в публичном производстве, судья Скалия часто раскрывал свою личность и чувство юмора, а также возбуждал интерес простых граждан.

В связи с вышесказанным, Премию Уполномоченного по правам граждан Республики Польши им. Павла Влодковица за смелость в защите основных ценностей и истин – часто вопреки мнению и взглядам большинства, а в особенности в качестве признательности за смелость в защите судейской власти от политики, а также за служение образцом пребывания на страже Конституции и гражданских прав, я хотел бы вручить судье Антонину Грегори Скалии.

К сожалению, судья Скалия не мог сегодня присутствовать здесь с нами: его судейские обязанности задержали его в Вашингтоне. Однако, к счастью, я имею честь вручить премию этого года Его Превосходительству Господину Виктору Эшу, Послу Соединённых Штатов в Варшаве, который любезно согласился принять её от имени судьи Скалии. Присутствие Господина Посла здесь, среди нас, не только подтверждает значение судьи Скалии. но и представляет собой символ многолетней традиции американского государственного устройства, выросшей на уважении к демократии и гражданским правам.

RU

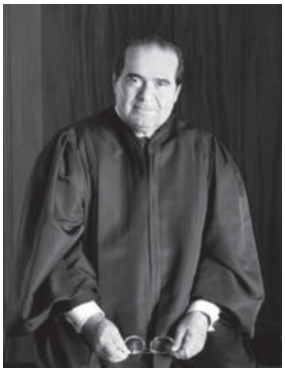
material.indd 303 08-11-25 22:29:59

ЗАМЕТКА О ЛАУРЕАТЕ ПРЕМИИ 2008 г.

Антонин Скалия

RU

Антонин Грегори Скалия (род. 11 марта 1936 г.), американский юрист, судья. Родился в Трентоне, штат Нью-Джерси, в семье итальянского происхождения. Женат на Маурин Маккарти, отец девятерых детей.

Изучал право в университетах Джорджтауна, швейцарского Фрайбурга, а также в Гарвардском. В 1961-67 годах занимался частной юридической практикой в Кливленде. В 1967–1971 годах был профессором права университета штата Вирджиния, а в 1977–1982 годах – в Чикагском университете. Кроме того он преподавал в Джорджтаунском и Стэнфордском университетах. В начале восьмидесятых лет был председателем секции административного права Американской ассоциации адвокатов (American Bar Association).

В публичной администрации работал в качестве главного советника Управления телекоммуникационной политики (1971–1972), а при Президенте Джеральде Форде занимал должность заместителя Генерального прокурора. В 1982-1986 годах был судьёй апелляционного суда в округе Колумбия до момента, когда 26 сентября 1986 г. был назначен Президентом Рональдом Рейганом на должность судьи Верховного суда.

material.indd 305 08-11-25 22:29:59

ПОСОЛ США В ПОЛЬШЕ ВИКТОР АШ ВЫСТУПЛЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ ПО ПОВОДУ 60-ТОЙ ГОДОВЩИНЫ ВСЕОБЩЕЙ ДЕКЛАРАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ

RU

Я польщен тем, что могу быть с вами сегодня и принять награду Павла Влодковица от имени судьи Верховного суда США, Антонина Скалии. Особенно важно для меня то, что я сдесь с вами, чтобы отметить шестидесятую годовщину Всеобщей декларации прав человека.

Мы находимся в Освенциме, вблизи нацистского концлагеря в Аушвиц, места самой великой жестокости в истории человечества. Это было ужасующее убийство евреев, поляков и многих других групп, которое заставило мир признать, что мы вместе должны согласовать основные права и принципы, применяемые ко всем людям и нациям.

За шестьдесят лет с момента принятия Всеобщей декларации прав человека, мы к сожалению видели новые примеры насилия и действий против основным правам человека. Мир видел конфликты от злодеяний в Руанде до военных действий на Балканах. Мы все еще видим, как в мире ограничиваются свобода печати, основные привилегии работнков и другие гражданские права. Это однако не значит, что мы перестанем бороться за справедливость и равноправие.

Идея международных стандартов поведения – не новая. Сын польского народа, Павел Влодковиц был государственным деятелем, доктором церковного права и ведущим сторонником идеи, что государства имеют интерес в мирном сосуществовании. Сейчас это звучит довольно просто, но в начале XV века это было революционное мышление.

Во времена, когда мир постоянно терзали этнические и религиозные конфликты, Павел Влодковиц утверждал, что даже государс-

material.indd 307 08-11-25 22:29:59

тва, у которых разные убеждения, должны суметь сотрудничать. Идеи Павла Влодковица – это начало идеи прав человека. Замечательно, что, польское правительство присуждает награду его имени.

Получатель этой награды, Судья Верховного суда Антонин Скалиа – это человек, который вынужден справляться с затруднительными вопросами в области толкования нашей Конституции. Мы очень ценим нашу конституцию и Билль о правах, они нам обеспечают свободу слова, свободу собраний и других прав человека, находящихся во Всеобщей декларации прав человека.

Антонин Скалиа – это один из лучших американских юристов. Он полагает, что Верховный суд США должен пользоваться очень жестким и ограниченным толкованием Конституции.

Хотя судью Скалиа считают консерватистом, его строгое соблюдение Конституции привело его к решению в пользу тех случаев, с которыми он лично не согласен. Верховный суд например решил, что сожжение флага – это защищаемая форма свободы слова, согласно нашей Конституции. Судья Скалиа согласился с решением большинства в этом деле, хотя его личное убеждение было противоположное. Благодаря такому способу мышления судье Скалиа оказывают уважение как консерватисты, так и либералы.

Так как сейчас проводится сессия Верховного суда, судья Скалиа не может сегодня здесь присутствовать, но он прислал ноту о приняти награды имени Павла Влодковица. Он написал: «Я очень польщен Вашим решением о присуждении мне ежегодной награды имени Павла Влодковица. Борьба за права человека, воспеваемая в мире – легка; в самом деле это своекорыстие. Борьба за те права человека, которые против направления времен – трудный вызов, и очень приятно увидеть награду для тех, кто берут это на себя. Я не уверен, заслуживаю ли я этой честности, но мне очень приятно, что Вы так считаете».

Так что от имени судьи Скалиа, я хотел бы еще раз с удовольствием принять награду.

Желаю Вам плодотворной дискусии в этот день почтения для прав человека в этом важном месте.

material.indd 308 08-11-25 22:29:59

„Ściana Płaczu” - Klisze Pamięci Labirynty, Autor: Marian Kołodziej. Źródło: Wydawnictwo Znak

RU

МАРЬЯН КОЛОДЗЕЙ – художник, выдающийся польский сценограф. Был узником № 432 концлагеря в Освенциме с первого дня (14 июня 1940 г.) и до конца его существования. О лагерном прошлом молчал в течение 50 лет своей жизни. Автор выставки «Плёнки памяти – лабиринты» - 14.VIII.1998 г. – дер. Харменже

material.indd 309 08-11-25 22:29:59

material.indd 310 08-11-25 22:29:59

МУЗЕЙ АУШВИЦ-БИРКЕНАУ

АУШВИЦ-БИРКЕНАУ /основные факты/

Нацистский концлагерь Аушвиц – это самое известное в истории человечества место мученичества и уничтожения. Он стал символом Холокоста, геноцида и террора, а также синонимом упадка современной европейской цивилизации и культуры.

Лагерь Аушвиц существовал в 1940-1945 годах и выполнял несколько функций. Он был самым большим центром массового уничтожения европейских евреев и одновременно – крупнейшим концентрационным лагерем для узников разных национальностей – главным образом, поляков, источником рабской рабочей силы для немецкой экономики, местом, где проводились казни и злодейские медицинские эксперименты, а также происходил гигантский грабёж.

Нацисты отправили туда не менее 1 100 000 европейских евреев, почти 150 000 поляков, 23 000 цыган, 15 000 советских военнопленных, а также несколько десятков тысяч представителей других национальностей.

Планомерным, подготовленным с бюрократической тщательностью и промышленным размахом образом в лагере было умерщвлено большинство отправленных в него людей. Девяносто процентов жертв составляли евреи.

Нацисты создали лагерь в 1940 году в предместье старого польского города Освенцим. Так же, как и значительная часть польских территорий, он оказался под немецкой оккупацией и был включён в границы немецкого Третьего Рейха. Польское название города было изменено на Аушвиц и стало также определением лагеря - Konzentrationslager Auschwitz.

Местоположение лагеря – почти в центре оккупированной Германией Европы – а также удобное сообщение послужили причиной

material.indd 311 08-11-25 22:29:59

того, что нацисты расширили его до гигантского масштаба. Аушвиц стал самым большим концентрационным лагерем, а с 1942 года – одновременно и самым большим центром массового уничтожения евреев.

В период наиболее интенсивной деятельности он состоял из трёх частей:

- самая старая – это т. н. «первичный» лагерь, называвшийся позже «Аушвиц I», который был создан в 1940 году на территории опустевших довоенных польских казарм. На воротах, ведущих от лагеря, была помещена циничная надпись по-немецки: «Труд делает свободным». Этот лозунг должен был уверять в надёжности порядка, господствующего в лагере, и давать узникам иллюзорную надежду на то, что благодаря напряжённому труду можно было обрести освобождение из него. Однако после нескольких дней пребывания становилось ясно, что рабский труд не служил обретению свободы, а лишь приводил к истощению и смерти.
- Вторая часть – это Биркенау, крупнейший лагерь в освенцимском комплексе, называвшийся также «Аушвиц II». Нацисты начали строить его осенью 1941 года в удалённой от Освенцима на 3 км деревне Бжезинка. Её жители были выселены, а отобранные у них жилища – снесены. Здесь в Биркенау немцы построили самые большие сооружения массового уничтожения евреев – газовые камеры, в которых они умертвили большинство жертв лагеря. Кроме того здесь было построено около 300 примитивных деревянных и кирпичных бараков, в которые помещали людей, направляемых на работы и обречённых на медленную смерть в лагере.
- В 1942-1944 годах возникло ещё более 40 подлагерей. Их создавали при немецких промышленных предприятиях и сельских хозяйствах. Крупнейший из них под названием Буна был построен в 1942 году в Моновице под Освенцимом рядом с фабриками синтетического каучука и бензина «Буна-Верке», построенных во время войны немецким концерном «ИГ Фарбениндустри».

В первое время существования лагеря нацисты направляли в него, главным образом, польских политических узников. Это были в большинстве своём люди, составлявшие элиту польского народа, его политические, общественные и духовные руководители, представители интеллигенции, культуры и науки, участники движения

material.indd 312 08-11-25 22:29:59

сопротивления, офицеры. Кроме того в лагерь отправляли поляков, арестованных в уличных облавах, а также тех, кого коснулись акции по переселению, проводимые оккупантами на польских землях. Первая партия узников была привезена в лагерь 14 июня 1940 года из тюрьмы в Тарнуве. Он состояла из 728 польских политических узников. Кроме того к ним присоединили группу из десяти с лишним польских евреев. Дата прибытия первой партии считается историками официальной датой основания концентрационного лагеря. Со временем нацисты начали отправлять в лагерь и группы узников других национальностей.

В общей сложности нацисты поместили в лагерь свыше 400 000 человек. Больше половины из них погибло от голода, непосильного труда, а также гибельных бытовых условий, болезней и эпидемий, наказаний, пыток и злодейских экспериментов. Гибли они также при многочисленных казнях через повешение или расстрел. Когда немцы построили в Аушвице газовые камеры, предназначенные для проведения в них операций по массовому уничтожению евреев, в них также умерщвлялись польские политические узники, цыгане и советские военнопленные.

О том, что ожидало узника в лагере, свидетельствовали слова начальника лагеря, который объявлял вновь привезённым, что они прибыли не в санаторий, а в концлагерь, из которого только один выход: через трубу крематория. Кроме того он говорил, что евреи имеют право жить две недели, священники – месяц. а остальные – три месяца.

С 1942 года немцы начали воплощать в жизнь в Аушвице и других лагерях смерти преступную идею уничтожения всех евреев, проживавших в Европе. Нацисты приговорили их к уничтожению независимо от возраста, пола, профессии, гражданства или взглядов. Они гибли только потому, что были евреями. Большинство евреев, высылавшихся целыми семьями в Аушвиц, было убито немедленно по приезде, не став узниками лагеря.

На железнодорожных платформах в Аушвице эсэсовские врачи проводили среди новоприбывших евреев отбор. Они отделяли тех, кого хотели умертвить немедленно в газовых камерах, от тех, которые временно должны были остаться жить в качестве рабочей силы или объектов экспериментов. Больные, старики, беременные женщины, дети и прочие, кого они признали неспособными к труду или ненужными в лагере – чаще всего 70-75% партии, а иногда и

material.indd 313 08-11-25 22:29:59

вся партия – отправлялись в газовые камеры и убивались газом.

Евреи, приговорённые к немедленной смерти, не заносились в учётную документацию лагеря – т. е. им не присваивались номера и их не регистрировали. Лагерные власти старались замести все следы совершаемых злодеяний, поэтому уничтожались личные документы жертв и их реликвии, тела сжигались в крематориях или на кострах, а пепел выбрасывался в реки и пруды или рассыпался в качестве удобрения по окрестным полям. В количественный баланс лагеря лагерные власти заносили только тех евреев, которых при отборе признавали годными к труду и которым разрешали в течение некоторого времени находиться в лагере.

Привезённый евреями багаж и имущество отбирались, сортировались и отправлялись вглубь Третьего Рейха. Предметом беспрецедентного грабежа было не только имущество убитых, но и их останки. У них удалялись золотые зубы, которые переплавлялись и отправлялись в Главное санитарное управление СС или в Банк Рейха в Берлине. У убитых женщин отрезали волосы и продавали их немецким фабрикам.

В конце 1944 года перед лицом приближения к Освенциму наступающих частей Красной Армии лагерные власти приступили к заметанию следов своих злодеяний. Некоторые объекты были разобраны, другие – сожжены. Особенно старались уничтожить сооружения массового уничтожения – газовые камеры и крематории, которые были взорваны..

Большинство трудоспособных узников было вывезено вглубь Третьего Рейха. Во второй половине января из лагеря были выведены последние партии – почти 60 000 узников, которым пришлось пешком преодолеть многокилометровый путь, получивший позже название марша смерти.

В лагере осталось около 7 000 узников – больных, слабых и крайне истощённых. Они были освобождены 27 января 1945 г. солдатами Красной Армии. Однако не все люди дождались свободы. На территории дагеря советские солдаты нашли около 600 трупов узников, застреленных эсэсовцами при отходе, и умерших от истощения перед, а также уже после прихода советских солдат.

material.indd 314 08-11-25 22:30:00

ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МУЗЕЙ АУШВИЦ-БИРКЕНАУ

СОЗДАНИЕ МУЗЕЯ

Через несколько месяцев после окончания войны и освобождения пленников нацистских концлагерей группа бывших польских узников начала публично пропагандировать идею увековечения жертв Аушвица. При первой же возможности часть из них прибыла на территорию бывшего концлагеря, чтобы иметь возможность охранять оставшиеся от лагеря объекты и развалины. Они довели дело до организации т. н. Постоянной охраны лагеря в Освенциме и стали заботиться о тысячах паломников, которые почти сразу же по окончании войны начали в массовом порядке прибывать сюда, чтобы отыскать следы своих близких, помолиться и отдать дань уважения убитым. Бывшие узники ещё до официального учреждения Музея подготовили на этой территории первую выставку.

RU

2 июля 1947 г. польский Сейм принял закон о сохранении на вечные времена территорий и объектов бывшего концлагеря и учредил Государственный музей Освенцим-Бжезинка. Музей включает в себя территории двух бывших концентрационных лагерей: Аушвиц I и Аушвиц II – Биркенау общей площадью в 191 гектар. В 1979 г. по заявлению Польши территория бывшего концлагеря была занесена в список мирового наследия ЮНЕСКО.

В соответствии с постановлением польского парламента от 1947 г., задачей Музея стала охрана территории бывшего концлагеря и его объектов, сбор и накопление доказательств и материалов, касающихся гитлеровских злодеяний, их научная обработка, а также предоставление доступа к ним общественности. Государственный музей Аушвиц-Биркенау – это прежде всего кладбище, но кроме того и место памяти, памятник, институт памяти, центр просвещения и исследования судеб замученных здесь людей.

В состав Музея вошли две сохранившихся части освенцимского комплекса – первичный лагерь (Аушвиц I) в Освенциме и лагерь Биркенау (Аушвиц II) в Бжезинке. Однако многие места и объекты, связанные с функционированием КЛ Аушвиц, оказалось за преде-

material.indd 315 08-11-25 22:30:00

лами Музея. Вопрос территории, которая должна войти в его границы, вызвала в Польше оживлённую дискуссию. В конечном итоге Музей занял территорию, на которой находились почти все сооружения массового уничтожения евреев, а также 150 различного рода оригинальных объектов, оставшихся от лагеря – блоки и бараки для узников, отхожие места, административные здания и резиденция лагерных властей, караульные помещения эсэсовцев, постройки, в которых принимали новоприбывших узников, а также сторожевые вышки, лагерные ворота, более десяти километров ограждения лагеря и внутренних дорог и железнодорожная платформа (в Биркенау). Кроме того в состав Музея вошла территория, на которой находится братская могила нескольких сотен узников, погибших перед приходом Красной Армии или умерших уже после освобождения.

Однако значительная часть объектов подверглась разрушению ещё до освобождения лагеря. Некоторые из них были разобраны или уничтожены в 1944 г. и в январе 1945 г. в ходе ликвидации лагеря и заметания следов преступлений эсэсовцами. Часть деревянных бараков была разобрана уже после освобождения.

В 2002 г. территория Музея расширилась за счёт участка, на котором находилась первая газовая камера в Биркенау – т. н. «Красный домик», а в 2004 г. – за счёт постройки, называемой «Старым театром», где во время войны размещались лагерные склады.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МУЗЕЯ

Уставной обязанностью Музея является сбор, хранение, консервация музейных объектов и собраний, обработка и предоставление доступа к ним для посетителей и широкой публики в Польше и в мире.

В собраниях Архива ГМА-Б собираются оригинальные лагерные документы немецкого происхождения, копии документов, полученные от других учреждений у нас в стране и за рубежом, материалы источников, созданные после войны (воспоминания, сообщения бывших узников, материалы процессов, касающиеся гитлеровских преступников и т. д.), фотографии, микрофильмы, негативы, документальные фильмы, разработки, рецензии, рефераты, сценарии

material.indd 316 08-11-25 22:30:00

выставок и фильмов, запросы на документы.

Охраной и консервацией обширной территории и многочисленных объектов, оставшихся от бывшего КЛ Аушвиц, а также оставшихся от лагеря собраний, занимается Отдел собраний, сотрудничающий при этом со специалистами, экспертами и консультантами из нашей страны и из-за рубежа.

Учёные, работающие в Научно-исследовательском отделе, специализируются на тематике, связанной с историей КЛ Аушвиц. Будучи экспертами и консультантами в этой области, они занимаются научной обработкой музейных собраний, проводят научные исследования, семинары, лекции для учителей, обучают экскурсоводов по Музею и сотрудничают с другими отделами в области популяризационной, дидактической и издательской деятельности Музея.

Распространением знаний об истории КЛ Аушвиц на территории Музея и за её пределами занимается Международный центр просвещения на тему Аушвица и Холокоста. Одной из основных форм деятельности Центра является сотрудничество со школьной молодёжью и учителями, с польскими и зарубежными учреждениями, исследовательскими центрами и молодёжными учебными группами. В рамках просветительской деятельности организуются, в частности, чтения и доклады, музейные лекции. конференции для учителей, симпозиумы и просмотры кинофильмов. Существенной сферой этой деятельности является обслуживание посетителей Музея – а в 2006 году их было около миллиона человек.

RU

Публикацией работ на темы, связанные с историей КЛ Аушвиц и деятельностью Музея, дистрибьюцией, а также сотрудничеством с другими издательствами из Польши и из-за рубежа занимается Издательский отдел ГМА-Б. До настоящего времени Издательство опубликовало 420 наименований тиражом около 7 млн. экземпляров. Это научные работы, источники, художественная литература, стихи, воспоминания, а также альбомы, плакаты, открытки, видеокассеты с фильмами, представляющими историю Аушвица, и т. д.

material.indd 317 08-11-25 22:30:00

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЦЕНТР ПРОСВЕЩЕНИЯ НА ТЕМУ АУШВИЦА И ХОЛОКОСТА (МЦПАХ)

Во время торжеств по случаю 60-й годовщины освобождения КЛ Аушвиц бывшие узники подписали Учредительный протокол Международного центра просвещения на тему Аушвица и Холокоста. Составляя неотъемлемую часть Государственного музея Аушвиц-Биркенау в Освенциме, МЦПАХ продолжает деятельность, начатую теми, кто пережил лагерь, чтобы Аушвиц никогда не повторился.

Благодаря просвещению в историческом месте Уничтожения на основе собраний и архивных документов, а также научной и просветительной деятельности Государственного музея Аушвиц-Биркенау, Центр способствует лучшему пониманию трагедии Аушвица.

Основной целью МЦПАХ является придание международного характера изучению и исследованиям проблематики Аушвица, Холокоста и геноцида. Важным элементом деятельности Центра является международное сотрудничество, координация региональных и общенациональных инициатив, сотрудничество с местами памяти, просветительными учреждениями и центрами в Польше и за границей, популяризация знаний об Аушвице и Холокосте в школах различного уровня.

Государственный музей Аушвиц-Биркенау в Освенциме, благодаря подлинности исторического места, сложной символике и значению лагеря для различиых национальных и религиозных групп, естественным образом стал исключительным центром просвещения. Память об этом самом страшном могильнике современной цивилизации налагает на МЦПАХ обязанность передачи знаний обо всех аспектах Аушвица.

В Музее накоплены собрания не только чисто музейного характера, но и предметы, заключающие в себе мощный эмоциональный заряд, вещи убитых, их личные реликвии. Кроме того в Музее имеется собрание произведений лагерного искусства и произведений, создаваемых после войны бывшими узниками и другими художниками, архивные документы. Богатая библиотека и медиатека также представляют собой готовые к использованию источники знаний, что́ позволяет МЦПАХ осуществлять широкую просветительную деятельность.

material.indd 318 08-11-25 22:30:00

ЦЕНТРЕ ДИАЛОГА И МОЛИТВЫ

RU

«Среди разнообразных инициатив, которые в духе Собора предпринимаются в настоящее время в пользу еврейско-христианского диалога, я хотел бы указать на создаваемый в Польше центр информации, просвещения, встреч и молитвы.

Он должен служить исследованиям Шоа и мученичества польского народа и других европейских народов в период национал-социализма, а также духовной конфронтации с этими проблемами. Необходимо пожелать себе, чтобы он принёс обильные плоды и мог служить образцом также и для других народов».

Иоанн Павел II, 24.06.1988.

Центр информации, встреч, диалога. просвещения и молитвы был создан в 1992 году. Это католическое учреждение, основанное ксёндзом архиепископом кардиналом Франтишеком Махарским по согласованию с епископами всей Европы и представителями еврейских организаций.

Намерением Центра, который в 1998 году принял название Центр диалога и молитвы в Освенциме, основанного поблизости от лагеря Аушвиц, является создание места размышлений, просвещения, обмена мыслями и молитвы для всех, кого волнует то, что́ здесь произошло.

Центр должен быть формой дани памяти жертв и способствовать водворению в мире взаимного уважения, примирения и мира.

material.indd 319 08-11-25 22:30:00

«У порога Аушвица»

Хотя дом называется «Центр диалога и молитвы в Осенциме», часто кажется, что в этом месте нельзя начинать ни с молитвы, ни с диалога. Нужно начать с молчания и слушания, с труда, каким является посещение мест памяти, с «вслушивания» в голос земли освенцимской». Эта конкретная стреча с историей волнует до глубины души почти каждого. Поэтому таким важным является время, посвящённое этому месту, а также время для себя. Посредством создания в этом доме атмосферы открытости, дружбы и спокойствия мы хотели бы помочь гостям пережить это время.

Аушвиц был местом уничтожения межчеловеческих отношений. Это та самая большая рана, которая кровоточит доныне... Исцеление возможно только при помощи встречи. Важнее всего, и вместе с тем труднее всего создать доверие «после Аушвица» – так, чтобы можно было открыться друг другу без страха, слушать друг друга и давать друг другу свидетельства. При этом будут задеваться раны. Поэтому необходимо осторожно этому учиться. Открыть сердце другому можно только тогда, когда имеется «кредит» доверия. Создание такого «кредита» является нашей важнейшей задачей. Диалог у порога Аушвица начинается не только с молчания и слушания, но также и со смелого доверия.

Встречи с бывшими узниками очень важны для нас. Они показывают человеческое лицо страдания, но также и ответственность за будущее. Насколько возможно, мы помогаем при установлении контактов с ними.

Мы организовали проект «Место жительства: Освенцим», который имел своей целью подготовку молодёжи из Освенцима к встречам и дискуссиям с зарубежными гостями. Молодёжь стала послом своего города и, посредством контакта с бывшими узниками – также мостом между поколением Свидетелей и поколениями, ответственными за будущее. Радостные и вместе с тем серьёзные встречи с ними доводят до сознания живое измерение нашей «ответственности после Аушвица».

Диалог и отождествление принадлежат друг другу. Встреча с «Аушвицем» играет всегда существенную роль. Она вызывает вопросы о Боге, зле, призвании. ответственности, вине и прощении, о

material.indd 320 08-11-25 22:30:00

христианско-еврейских отношениях. Кроме того мы сталкиваемся здесь с великими свидетельствами веры и победы человеческого достоинства. В последние годы личность Эдиты Штайн и пример Иоанна Павла II стали особенно важными в этом контексте.

В этом доме встречаются люди со всего мира. В Центре проходят встречи с бывшими узниками – христианскими и еврейскими, с молодыми людьми из Польши и Германии, а также из других стран, с профессорами, христианскими священниками, раввинами. Это шаги в направлении христианско-еврейского диалога. С 1997 г. организуются семинары «У порога Аушвица», которые вскоре приобрели международный и межрелигиозный размах». Простой факт совместного посещения территории бывшего концлагеря и выслушивание свидетельств тех, кто его пережил, был важными переживанием.

«Боже мой, Боже, почему ты меня покинул?» В Аушвице этот вопрос по-прежнему жив. Однако совместная молитва христиан и евреев в Аушвице наполняет надеждой. В этих встречах «У порога Аушвица» мы переживали победу человечества – и Бога.

RU

material.indd 321 08-11-25 22:30:00

КШИШТОФ ПЕНЕДЕРЕЦКИ

Кшиштоф Пенедереки (род. 23 ноября 1933 в Дембице) – современный польский композитор, дирижёр и музыкальный педагог, представитель т. н. польской композиторской школы в шестидесятых годах. Муж Эльжбеты Пендерецкой.

Вырос в семье, имеющей армянские корни. Первоначально учился играть на скрипке и брал уроки композиции у Франтишека Сколышевского. Затем, в 1955-1958 годах, изучал композицию в Государственной высшей музыкальной школе (в настоящее время Музыкальная академия) в Кракове в классе Артура Малявского. Международную известность принесли ему произведения с очень оригинальной звуковой колористикой, часто использующие нетрадиционную технику звукоизвлечения (например, постукивание по деке смычковых инструментов). Такая композиторская техника получила название сонористика, а представлена она, в частности, в таких произведениях, как «Жертвам Хиросимы – плач», «Polymorphia», «De natura sonoris». В этом стиле написаны также «Страсти по св. Луке».

Композитор небанальным образом реализовывал постулаты тогдашнего авангарда. Одним из них была «непреднамеренная алеаторика», заключающаяся в неподробной записи партитур. Правда, это весьма и весьма затрудняло исполнение, и из-за протестов исполнителей, в более поздних изданиях композитор разрешал записывать ноты традиционно, точно (это наглядно показывают первое и последующие издания «Страстей по св. Луке»), но сама концепция представляла собой явное усовершенствование процесса записи сложных партитур для огромных вокально-инструментальных коллективов и позволяла быстрее реализовывать очередные заказы.

material.indd 323 08-11-25 22:30:00

На рубеже 70-х годов XX в. композитор отказался от сонористической техники. всё чаще писал музыку тонально, оркеструя её в стиле немецкой симфонической музыки конца XIX столетия (Рождественская симфония). Поэтому его упрекали в том, что он «предал авангард», но этот стиль нашёл одобрение у широкой публики. В Польше особый интерес возбуждали в восьмидесятых годах произведения, обращавшиеся к политическим событиям, из которых возник «Польский реквием».

В 1996 году Кшиштоф Пендерецки написал Семь врат Иерусалима по заказу города Иерусалима по случаю 3 000-летнего юбилея Святого города; первое исполнение состоялось в Иерусалиме 9 января 1997 года, а первое исполнение в Польше прошло в Варшаве 14 марта 1997 года.

Композитор оригинальным образом конструирует свои состоящие из многих частей произведения. Вначале создаётся одна или несколько частей, затем к ним добавляются следующие. Таким образом каждое произведение может быть многократно представлено в премьерной версии, что́ имеет немаловажное значение в концертной практике. Дольше всего создавался таким образом «Польский реквием», в настоящее время развивается VIII симфония, первоначальная версия которой была заказана на открытие Филармонии в Люксембурге и исполнена там в 2005.

Склонность к совершенствованию творческого процесса, первым проявлением которой была непреднамеренная алеаторика, склонила Пендерецкого к тому, чтобы перенести в музыку традицию, известную в прошлом среди художников и заключающуюся в том, что мастер принимает заказы и координирует работу, а ученики выполняют конкретные задания – такие, как адаптация произведения к очередным коллективам исполнителей или развитие идей, набросанных мастером.

В 2005 году композитор был награждён президентом РП Орденом Белого Орла.

Меланхолический характер многих эпизодов в произведениях последних лет является следствием того факта, что любимым интервалом композитора является малая секста.

Фрагменты произведений Кшиштофа Пендерецкого использовал Анджей Вайда в фильме «Катынь»; обработку звуковой дорожки подготовил Станислав Радван.

material.indd 324 08-11-25 22:30:00

КШИШТОФ ПЕНДЕРЕЦКИ, «СЕМЬ ВРАТ ИЕРУСАЛИМА»

RU

Произведение Кшиштофа Пендерецкого «СЕМЬ ВРАТ ИЕРУСАЛИМА» (1996) было написано по заказу города Иерусалима по случаю 3 000-летнего юбилея Святого города. Первое исполнение состоялось в Иерусалиме 9 января 1997 года с участием международного коллектива солистов, хоров радио Мюнхена, Штутгарта и Лейпцига, а также ОРКЕСТРА БАВАРСКОГО РАДИО в Мюнхене и СИМФОНИЧЕСКОГО ОРКЕСТРА в Иерусалиме под руководством Лорина Маазеля. Первое исполнение «СЕМИ ВРАТ ИЕРУСАЛИМА» в Польше проходило в Национальной филармонии в Варшаве 14 марта 1997 года. На нём пели Изабеля Клосиньска – сопрано, Божена Харасимович – сопрано, Эва Подлесь – меццосопрано, Веслав Охман – тенор и Ромуальд Тесарович – бас. Кроме того выступили Густав Холоубек в качестве декламатора, а также Хор и Симфонический оркестр Национальной филармонии. Дирижировал Казимеж Корд.

«СЕМЬ ВРАТ ИЕРУСАЛИМА» - это произведение, которое носит характер оратории, хотя сам композитор не определяет его как ораторию. Первоначально юбилейное произведение должно было быть симфонией и лишь в ходе сочинения приобрело вокально-инструментальную форму. Семь частей соответствуют семи вратам Иерусалима, но ни одна из частей не связана непосредственно с какими-то конкретными вратами. Подбирая тексты, композитор обратился к тем фрагментам Ветхого завета, которые предсказывают приход Мессии.

material.indd 325 08-11-25 22:30:00

foto: Jan Zegalski

RU

НАЦИОНАЛЬНЫЙ СИМФОНИЧЕСКИЙ ОРКЕСТР ПОЛЬСКОГО РАДИО В КАТОВИЦЕ

Считающийся ведущим польским оркестром Национальный симфонический оркестр Польского радио в Катовице играет роль посла культуры, представляющего страну на международной артистической сцене. За последние годы возможность представить польское творчество давали, в частности, концерты в Брюсселе («Европалии-2001» – Польша), Вене (открытие Польского года в Австрии), Дюссельдорфе (Дни Силезского воеводства в земле Северный Рейн-Вестфалия), Мадриде (гала-концерт Польского года в Испании), Риме (празднование 70-й годовщины со дня рождения Х.М. Гурецкого), Киеве (торжественное открытие Польского года в Украине) и Париже (гала-концерт Польского года во Франции «Новая Польша»). Ансамбль имел честь сотрудничать с одними из крупнейших композиторов второй половины XX века – Витольдом Лютославским, Кшиштофом Пенедерецким и Хенриком Миколаем

material.indd 327 08-11-25 22:30:00

Гурецким, представляя первые исполнения их произведений.

История

Национальный симфонический оркестр Польского радио в Катовице (ранее функционировавший как Большой симфонический оркестр Польского радио) был создан в 1935 году в Варшаве. Ансамбль создал и руководил им до начала II мировой войны Гжегож Фительберг. В марте 1945 года Оркестр возобновил свою деятельность в Катовице под руководством Витольда Ровицкого. В 1947 году художественное руководство снова перешло к вернувшемуся из-за границы Гжегожу Фительбергу. После его смерти в 1953 г. Ансамблем руководили Ян Кренц (1953-68), Казимеж Корд (1969-73) и Антони Вит (1983-2000). С 2001 г. в течение шести сезонов функцию художественного директора исполнял Габриэль Хмура. Звание первого внештатного дирижёра НСОПР принял Станислав Скровачевски, а почётного дирижёра – Ян Кренц. В сентябре 2000 г. генеральным директором и директором по программам стала Йоанна Внук-Назарова.

Записи

Оркестр записал в общей сложности более 190 дисков CD для многих польских и зарубежных студий звукозаписи (в частности, «Decca», EMI, «Phillips»), а также сделал многочисленные архивные записи для нужд Польского радио. Для фирмы «Naxos» он, в частности, записал все произведения Витольда Лютославского (альбом из 9 пластинок), все симфонии Чайковского и Шумана, большинство – Пендерцкого (I-V) и Малера (за исключением VIII), а также произведения Киляра, Венявского, Мошковского и Гурецкого, а для звукозаписывающей фирмы «Chandos Records» - серию из трёх дисков с музыкой Мечислава Вайнберга. Записанные НСОПР произведения «Credo» Пендерцкого, III симфония Гурецкого, а также «Missa pro pace» Киляра Польское радио издало на дисках DVD и SACD под общим названием «Сакральный триптих».

За фонографические достижения оркестр был отмечен многочисленными наградами: в частности, запись пяти фортепьянных концертов Прокофьева под руководством Антони Вита с Кун Ву Пайком в качестве солиста получило приз «Diapason d'Or» и «Grand Prix du Disque de la Nouvelle Académie du Disque», а запись симфонии «Turangalila» Оливье Мессиана под руководством Антони Вита

material.indd 328 08-11-25 22:30:00

была удостоена «Cannes Classical Award 2002». Недавно записанный для студии «DUX» диск с произведениями Кшиштофа Пендерецкого (Каприччио для скрипки с оркестром, «De natura sonoris no. 2», а также Концерт для фортепьяно с оркестром «Воскресение») с участием НСОПР и солисток Беаты Бильньской и Патриции Пекутовской под руководством композитора получил престижную премию «Midem Classical Award 2008» в категории «Современная музыка».

Артисты

Вместе с НСОПР – как в Польше, так и за границей – выступали многие замечательные дирижёры и солисты – в частности, Марта Аргерих, Леонард Бернстайн, Рудольф Бухбиндер, Джеймс Конлон, Пласидо Доминго, Пьер Фурнье, Николай Гедда, Барбара Хендрикс, Юлиус Катчен, Леонидас Кавакос, Вильгельм Кемпфф, Кевин Кеннер, Павел Клецки, Кирилл Кондрашин, Маргерит Лонг, Витольд Лютославски, Чарльз Маккеррас, Миша Майски, Невилль Марринер, Курт Мазур, Шломо Минтц, Иван Монигетти, Гаррик Ольссон, Кун Ву Пайк, Кшиштоф Пендерецки, Маурицио Поллини, Херманн Прей, Руджиеро Риччи, Мстислав Ростропович, Артур Рубинштейн, Ежи Семков, Эн Шао, Станислав Скровачевски, Исаак Штерн, Хенрик Шеринг, Ян Паскаль Тортелье, Питер Виспельвей, Кристиан Цимерман, Николай Цнайдер.

RU

material.indd 329 08-11-25 22:30:00

КОСТЁЛ СВ. ЮЗЕФА-ТРУЖЕНИКА

Костёл св. Юзефа-Труженика в районе Засолье в Освенциме был построен по проекту итальянского архитектора Анжело Мольфетти. Строительство было начато в апреле 1992 года, а завершено – в 1997 году. Первая месса была отслужена в этом костёле 5 октября 1997 года с участием викария Рима, председателя Конференции Епископата Италии кардинала Камило Руини.

RU

Костёл был построен. чтобы почтить память 40 000 итальянцев, высланных в гитлеровские концентрационные лагеря. а воздвигнут он всего в тысяче метров от бывшего КЛ Аушвиц. Всё здание, каждая, даже самая мелкая деталь архитектуры или внутреннего убранства, обладают глубоким, символическим значением. Костёл был спроектирован как большой зал с прилегающим к нему баптистерием, который одновременно представляет собой Часовню памяти, воздвигнутую из материалов, из которых строились крематории. Очень суровый интерьер украшают красивые витражи. В окнах пресвитерии помещены сцены Распятия, а в окне апсиды, за ковчегом для святых даров – витраж со св. Юзефом. В четырнадцати окнах нефа находятся сцены Тернистого пути. Стены костёла украшает роспись, автором которой является итальянский художник Альбино Америко Маззотта. На стене пресвитерии нарисована лагерная сцены – большая группа людей, загоняемая в газовые камеры. Сбоку, слева от алтаря, помещены четыре сцены с идейно-патриотической окраской: Битва под Веной в 1683 году, Чудо на Висле в 1920 году, Снос Берлинской стены в 1989 году, а также Папа Иоанн Павел II и Третье тысячелетие Христианства. Все эти композиции являются монохроматическими – цвета «красной земли», как их охарактеризовал сам автор.

Перед главным входом в костёл воздвигнута колокольня, которая посвящена итальянцам, высланным в концентрационные лагеря. Это три креста с подвешенным к ним электронным колоколом.

material.indd 331 08-11-25 22:30:00

SPIS TREŚCI:

WERSJA POLSKA *3–82*

GENEZA, ZNACZENIE I CHARAKTER PRAWNYPOWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA (W 60 LAT PO JEJ UCHWALENIU) *5*

NOTKI BIOGRAFICZNE AUTORÓW POWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA *21*

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA *33*

PROGRAM *41*

WYSTĄPIENIE RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH Z OKAZJI OTWARCIA SESJI DLA UCZCZENIA 60 ROCZNICY UCHWALENIA POWSZECHNEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA *43*

PROF. AHARON BARAK *47*

NAGRODA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH *49*

LAUDACJA RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH *51*

LAUREAT NAGRODY 2008 ANTONIN SCALIA *55*

PRZEMOWA AMBASADORA USA W POLSCE VICTORA ASHE'A NA MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI Z OKAZJI 60. ROCZNICY UCHWALENIA MIĘDZYNARODOWEJ DEKLARACJI PRAW CZŁOWIEKA *57*

MUZEUM AUSCHWITZ-BIRKENAU *61*

CENTRUM DIALOGU I MODLITWY *69*

KRZYSZTOF PENDERECKI *73*

NARODOWA ORKIESTRA SYMFONICZNA *77*

KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. JÓZEFA ROBOTNIKA *81*

ENGLISH VERSION *83–164*

material.indd 333 08-11-25 22:30:00

ORIGIN, SIGNIFICANCE AND LEGAL NATUREOF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS (60 YEARS PAST ITS ADOPTION) 87

BIOGRAPHICAL NOTES OF AUTHORS OF THE UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS 103

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS 115

PROGRAM 123

THE COMMISSIONER FOR CIVIL RIGHTS PROTECTION'S ADDRESS ON THE OPENING SESSION TO COMMEMORATE THE 60TH ANNIVERSARY OF UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS 125

PROF. AHARON BARAK 129

PAWEŁ WŁODKOWIC PRIZE AWARDED BY THE COMMISSIONERFOR CIVIL RIGHTS PROTECTION 131

LAUDATION OF COMMISSIONER FOR CIVIL RIGHTS PROTECTION FOR JUSTICE ANTONINGREGORY SCALIA, PRIZE-WINNER OF "PAWEL WLODKOWIC AWARD" 133

THE PRIZEWINNER OF 2008 137

U.S. AMBASSADOR TO POLAND VICTOR ASHESPEECH AT THE INTERNATIONAL CONFERENCEON THE OCCASION OF THE 60TH ANNIVERSARY OF THE UNITED NATIONSUNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS 139

THE AUSCHWITZ-BIRKENAU MUSEUM 143

THE CENTRE FOR DIALOGUE AND PRAYER 151

KRZYSZTOF PENDERECKI 155

NATIONAL POLISH RADIO SYMPHONY ORCHESTRA IN KATOWICE 159

THE CHURCH OF ST JOSEPH THE WORKMAN 163

material.indd 334 08-11-25 22:30:00

VERSION FRANÇAISE *165–250*

ORIGINE, SIGNIFICATION ET CARACTERE JURIDIQUE DE LA DECLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME(60 ANS APRES ADOPTION) *169*

NOTICES BIOGRAPHIQUES DES AUTEURS DE LA DECLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME *185*

DECLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME *197*

PROGRAMME *205*

LE DISCOURS DU COMMISSAIRE AUX DROITS DES CITOYENS, À L'OCCASION DE L'OUVERTURE DE LA SESSION DE COMMÉMORATION DU 60E ANNIVERSAIRE DE L'ADOPTION DE LA DÉCLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME *207*

PROF. AHARON BARAK *211*

PRIX PAWEŁ WŁODKOWIC, DU COMMISSAIRE AUX DROITS DES CITOYENS *213*

DISCOURS LAUDATIF PRONONCE PAR LE PROTECTEUR DES DROITS CIVILS EN L'HONNEUR DU JUGE ANTONIN SCALIA *215*

NOTICE SUR LE LAURÉAT DU PRIX 2008 *219*

AMBASSADEUR DES ÉTATS-UNIS EN POLOGNE VICTOR ASHEE XPOSÉ PRONONCÉ À LA CONFÉRENCE INTERNATIONALEÀ L'OCCASION DU 60E ANNIVERSAIRE DE LADÉCLARATION UNIVERSELLE DES DROITS DE L'HOMME DES NATIONS UNIES *221*

MUSÉE AUSCHWITZ-BIRKENAU *225*

LE CENTRE DU DIALOGIE ET DE LA PRIÈRE *235*

KRZYSZTOF PENDERECKI *239*

ORCHESTRE NATIONALE SYMPHONIQUE DE LA RADIO POLONAISE (ONSRP) DE KATOWICE *245*

EGLISE ST. JOSEPH TRAVAILLEUR *249*

material.indd 335 08-11-25 22:30:01

РУССКАЯ ВЕРСИЯ *251–332*

ГЕНЕЗИС, ЗНАЧЕНИЕ И ПРАВОВОЙ ХАРАКТЕР ВСЕОБЩЕЙ ДЕКЛАРАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА (СПУСТЯ 60 ЛЕТ ПОСЛЕ ЕЁ ПРИНЯТИЯ) *255*

БИОГРАФИЧЕСКИЕ ОЧЕРКИ АВТОРОВ ВСЕОБЩЕЙ ДЕКЛАРАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА *271*

ВСЕОБЩАЯ ДЕКЛАРАЦИЯ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА *283*

ПРОГРАММА *291*

ВЫСТУПЛЕНИЕ УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ГРАЖДАН НА ОТКРЫТИЕ СЕССИИ В ЧЕСТЬ 60-ТОЙ ГОДОВЩИНЫ ПРИНЯТИЯ ВСЕОБЩЕЙ ДЕКЛАРАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА *293*

ПРОФ. ААРОН БАРАК *297*

ПРЕМИЯ УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ГРАЖДАН ИМ. ПАВЛА ВЛОДКОВИЦА *299*

ПОХВАЛЬНОГО СЛОВА УПОЛНОМОЧЕННОГО ПО ПРАВАМ ГРАЖДАН В АДРЕС СУДЬИ СКАЛИИ *301*

ЗАМЕТКА О ЛАУРЕАТЕ ПРЕМИИ 2008 Г. *305*

ПОСОЛ США В ПОЛЬШЕ ВИКТОР АШ ВЫСТУПЛЕНИЕ НА МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНФЕРЕНЦИИ ПО ПОВОДУ 60-ТОЙ ГОДОВЩИНЫ ВСЕОБЩЕЙ ДЕКЛАРАЦИИ ПРАВ ЧЕЛОВЕКА ОРГАНИЗАЦИИ ОБЪЕДИНЕННЫХ НАЦИЙ *307*

МУЗЕЙ АУШВИЦ-БИРКЕНАУ *311*

ЦЕНТРЕ ДИАЛОГА И МОЛИТВЫ *319*

КШИШТОФ ПЕНЕДЕРЕЦКИ *323*

НАЦИОНАЛЬНЫЙ СИМФОНИЧЕСКИЙ ОРКЕСТР ПОЛЬСКОГО РАДИО В КАТОВИЦЕ *327*

КОСТЁЛ СВ. ЮЗЕФА-ТРУЖЕНИКА *331*

material.indd 336 08-11-25 22:30:01

Międzynarodowa Sesja z okazji 60 rocznicy uchwalenia
Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
przez Zgromadzenie Ogólne ONZ
Obchody Dnia Praw Człowieka w Polsce

Redakcja:
Redakcja: Anna Grzelak
Tłumaczenie: Alicja Legutko-Dybowska,
Global Target Communication

Warszawa 2008

Wydawca:
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Przygotowanie do Druku:
Biuro Projektów i Grafiki Świat Zieleni
01-606 Warszawa
ul. Koźmiana 2/11

Druk:
PPGK S.A. Drukarnia KART
01-252 Warszawa
ul. Przyce 20

material.indd 338 08-11-25 22:30:01